॥ श्री ॥

ज्योतिषसार,

व

ज्योतिषरत्न.

हें पुस्तक

मुंबईंत

बाळकृष्ण लक्ष्मण पाठक यांनीं

"गणपतकृष्णाजी" प्रेसमध्यें छापिलें.

आवृत्ति दुसरी.

सन १९००, शके १८२२.

किंमत १ रुपया.

Scanned by CamScanner

अथ अनुक्रमणिका.

प्रकरणें.	पृष्ठ.	प्रकरणें.	पृष्ठ.	प्रकरणें.	पृष्ठ.
शकप्रकरण.	१	ग्रहांच्या जाती	१०	पुंसवनास नक्षत्रें	१९
संवत्सरनामपरिज्ञान	१	ग्रहांचे वर्ण	१०	कर्णवेध	१९
संवत्परिज्ञान	१	वारांवर कर्में करणें तीं	१०	अन्नप्राशन	२०
संवत्सरनामानि	१	वारकोष्टक	१२	श्मश्रुकर्म	२०
संवत्सरांचें फळ	२	नक्षत्रें		दंतबंधन	२०
संवत्सरांचे स्वामी	२	नक्षत्रपरिज्ञान	१४	श्मश्रुकर्मास वर्ज्य	२१
संवत्सरभेद	३	नक्षत्रसंज्ञापरिज्ञान	१४	मौंजीबंधनास नक्षत्रें	२१
अन्यमतेंस्वामीफळ	३	नक्षत्रसंज्ञापरिज्ञा		विवाह नक्षत्रें	२१
ऋतुप्रकरण	३	नावें कोष्टक	१५	अग्निहोत्र घेण्यास	२१
अयन	३	कार्याकार्यविचार व		विद्याभ्यास करण्यास	२२
शुभाशुभकर्में	३	अधोमुख नक्षत्रां		औषध घेण्यास नक्षत्रें	२२
संक्रांतिपरत्वेंऋतु	४	वर कार्यें	१६	रोगोत्पत्तीचें शुभा-	
मासपरत्वेंऋतु	४	तिर्यङ्मुखनक्षत्रां		शुभ पाहणें.	२२
मासप्रकरण	[illegible]	वर कार्यें	१६	रोगमुक्ति होण्या. प्रमा	२२
मासपरिज्ञान	४	ऊर्ध्वमुख नक्ष० कार्यें	१६	रोगमुक्ति स्नानास नक्ष.	२३
चंद्रमास		ध्रुव नक्षत्रांवर कार्यें	१६	रोगमुक्ति स्नानास लग्न	२३
सौरमास		मृदु नक्षत्रांवर कार्यें	१६	लताऔषधीइ० लाव०	२३
सावनमास	५	लघु नक्षत्रांवर कार्यें	१७	कूपारंभास नक्षत्रें	२४
नाक्षत्रमास		तीक्ष्ण नक्षत्रांवर कार्यें	१७	द्रव्य देणें व ठेवणें	२४
मासांचीं नांवें सूर्य		चर नक्षत्रांवर कार्यें	१७	हत्ती घेणें व आणणें	२४
व देवता	५	उग्रनक्षत्रांवर कार्यें	१७	घोडा घेणें व आणणें	२४
वारपरत्वें मासफळ	६	मिश्रनक्षत्रांवर कार्यें	१७	गवादि पशु घेण्या	
पक्ष	६	वस्तुनष्ट पाहणें	१७	देण्यास वर्ज्य	२४
अधिकमास	७	नक्षत्रपरत्वें प्रश्न		गाई घेणें व देणें.	२५
क्षयमास	७	तिथि वार व नक्षत्र	१८	तृणकाष्ठादि संग्रहास	२५
सिद्धांतशिरोमणौ	७	परत्वें प्रश्न	१८	नागर धरण्यास नक्षत्रें	२५
तिथिप्रकरण	७	मद्यारंभ करण्यास न०	१९	बीज पेरण्यास नक्षत्रें	२५
तिथींचें परिज्ञान	७	नवीन वस्त्र धार० नक्षत्रें	१९	सर्पदंशास वर्ज्य	२५
तिथ्यादिकांचें कोष्टक	९	मोती सुवर्ण इत्यादि	१९	नृत्य शिकण्यास	
ष्टदिशांचे स्वामी	१०	धारणास नक्षत्रें		राज्याभिषेकास	

Scanned by CamScanner

अनुक्रमणिका.

प्रकरणें.	पृष्ठ.	प्रकरणें.	पृष्ठ.	प्रकरणें.	पृष्ठ.
राजदर्शनास	२६	राशिपरत्वें शुभाशुभ फळें	३७	प्रसूतिकालीं खोलींतील पदार्थ सांगणें	४६
द्वितीयेच्या चंद्रोदयास	२६				
राशिपरत्वें चंद्रोदयाचीं	२७	दुसरा पक्ष	३७	तिथिगंडांत	४६
पुष्य नक्षत्राची प्रशंसा	२७	ऋतु प्रकरण	३७	लग्नगंडांत	४७
योग प्रकरण	२७	मास फळ	३७	नक्षत्र गंडांत	४७
योगांचीं नांवें	२८	तिथि फळ	३८	जातक	४७
योग वर्ज्य घटिका	२८	ग्रहण आणि संक्रांति यांचें फळ.	३८	जन्मकाळींचे गंडांतांचीं शुभाशुभ फळें	४७
करण पाहण्याची रीति	२८				
नांवें.	२९	वार फळ	३८	कृष्णचतुर्दशीचें फळ	४७
कोष्टक	२९	नक्षत्र फळ	३९	अमावास्येचें फळ	४८
कल्याणी	३०	योग फळ	३९	दिनक्षयादि	४८
कोष्टक.	३०	करण फळ	४०	ज्येष्ठा नक्षत्राचें फळ	४८
वारपरत्वें संक्रांतिनामें	३१	राशि फळ	४०	मूळ नक्षत्राचें फळ	४९
वारनक्षत्रपरत्वें संक्रांति कोष्टक	३२	होरा फळ	४१	जन्मकाळीं मूळनक्षत्र कोठें आहे तें पाहणें	४९
		लग्न फळ	४१		
करणपरत्वें संक्रांति स्थिति व कोष्टक	३३	ग्रहांचें फळ	४१	आश्लेषा नक्षत्राचा नराकारवृक्ष	५०
		रक्त फळ	४२		
फलश्रुति	३४	काळ फळ	४२	जन्मकाळीं ग्रह कसे पडले त्यांचीं फळें	५०
संक्रांति मुहूर्त	३४	नेसलेल्या वस्त्रांचें फळ	४२		
दुसरा प्रकार	३४	गर्भाधानास मुहूर्त	४३	पुरुष जातक कोष्टक	५१
धान्य घेण्याचे	३४	ऋतूच्या षोडश रात्री	४३	बालकाचे जन्मलग्नासमृत्युकारक ग्रह	५१
नक्षत्रपरत्वें संक्रां॰पीडा	३५	वर्ज्यावर्ज्य तिथि व वा.	४३		
जन्मनक्षत्राचें फळ	३५	वर्ज्यावर्ज्य नक्षत्रें	४४	बायकोस मृत्युकारक ग्र.	५१
संक्रांतीचें स्वरूप	३५	गर्भिणी पुंसवन	४४	पराक्रमाचे ग्रह	५३
संक्रांतीचे हातांतील फळ कोणतें यावि॰	३५	वार फळें	४५	पराक्रमी ग्रह	५३
		सीमंतोन्नयन विष्णुब॰	४५	जातिभ्रंशकारक ग्रह	५३
राशिपरत्वें चंद्र	३६	पक्षछिद्रा तिथि	४५	मातापितरांस नाशक	५३
पुण्यकाळ	३६	गर्भिणी धर्म	४५	नाशिवंत ग्रह	५३
ग्रहणप्रकरण	३६	गर्भिणी प्रश्न	४५	ग्रहांच्या दृष्टि	५५
चंद्रग्रहणाची प्रवृत्ति	३६	प्रसूतिकाल व प्रवेश नक्षत्रें	४६	ग्रहांचें उच्चत्व व नी॰	५[illegible]
				जन्मलग्नाचीं फळें	५[illegible]
[illegible]	३६				

अनुक्रमणिका.

प्रकरणें.	पृष्ठ.	प्रकरणें.	पृष्ठ.	प्रकरणें.	पृष्ठ.
स्त्रीजातक	५६	नेष्टस्थानपरत्वें चंद्रबळ	७१	मूळादि जन्मनक्षत्रा०	८०
अष्टोत्तरीच्या महादशा	५८	ग्रहांचीं नेष्टस्थानें	७१	जन्मनक्षत्रादि वर्ज्य	८०
स्त्रीजातककोष्टक	५८	वारपरत्वें दानें	७१	वर्षाचें प्रमाण	८१
ग्रहांचे महादशांचा संख्याक्रम	५८	ग्रहांचीं दानें व फळें	७२	गुरु व चंद्र यांचें बळ	८१
		कोष्टक	७३	गुरूचें फळ	८१
अंतर्दशा आणण्याचा०	५९	ग्रहपीडा निवारणार्थ	७३	गुरु अनुकूल करणें	८१
विंशोत्तरीच्या महा- दशा व अंतर्दशा	५९	जातकर्म (पुत्रावण)	७३	चंद्राचें राशिभोग्य	८२
		नामकर्म	७३	घटित पाहण्याचा क्रम	८२
दशांची वर्षसं. वभो.	५९	नांवांचें अवकहडाचक्र	७४	वर्णविचार	८२
कोष्टकें	६०	कोष्टक	७५	वश्यविचार	८२
विंशोत्तरी क्रम कोष्टक	६१	मंचकारोहण	७५	ताराबळ	८२
महादशा अंतर्दशाफळ	६३	पालकारोहण	७५	योनिविचार	८२
रवीची अंतर्दशा	६३	दुग्धपानास मुहूर्त	७५	वैरयोनि	८३
चंद्राची अंतर्दशा	६३	तांबूल भक्षण	७५	राशिस्वामी	८३
भौमाची अंतर्दशा	६४	सूर्यावलोकन	७६	गण	८३
राहूची अंतर्दशा	६४	कर्णवेध	७६	अंत्यनाडी	८३
गुरूची अंतर्दशा	६४	कन्यानासिकावेध	७६	मध्यनाडी	८३
शनीची अंतर्दशा	६४	कटिसूत्रं भूम्युपवेशनं	७६	आद्यनाडी	८३
बुधाची अंतर्दशा	६४	अन्नप्राशन	७७	घटितांचें कोष्टक	८४
केतूची अंतर्दशा	६५	चौल	७७	भकूट	८५
शुक्राची अंतर्दशा	६५	विद्यारंभास मुहूर्त	७७	नवपंचक	८५
योगिनी दशाक्रम	६५	मौंजीबंधनास मुहूर्त	७८	मृत्युषडाष्टक	८५
नांवें व वर्षसंख्या	६५	मासादिक मुहूर्त	७८	प्रीतिषडाष्टक	८५
दशापरत्वेंफळें	६६	वर्षसंख्या	७८	द्विर्द्वादशक	८५
योगिनी दशांचें कोष्ट०	६६	गुरुबल	७९	चतुर्थ दशम तृतीय एकादश उभय सप्त	८५
वर्ष दशा	६७	लग्नग्रह तिथि	७९		
ग्रहांच्या नित्य दशाप्र०	६८	शूद्रादिकांस संस्कार मु०	७९	वश्यावश्य योजणें	८६
अन्यमतें	६८	विवाह प्रकरण	७९	ग्रहांचें शत्रुत्व इ०	८६
गोचर प्रकरण	६९	अस्तोदय	७९	कोष्टक	८६
द्वादशस्था.शुभाशु.को.	६९	अस्तोदयाचें लक्षण	७९	गुणांचें मेलन	८६
जन्मस्थचंद्र असतां पांच कर्में वर्ज्य	७१	अस्तांत वर्ज्य कर्में	८०	वर्णगुणांचें कोष्टक	८६
		विवाहास वर्ज्य	८०	वश्यगुणांचें कोष्टक	८७

Scanned by CamScanner

प्रकरणें.	पृष्ठ.	प्रकरणें.	पृष्ठ.	प्रकरणें.	पृष्ठ.
तारांचे गुणांचें कोष्टक	८७	एकार्गला दोष	९६	सूर्य वलग्नएकराशीस असतां इष्टघटीआण.	१०८
योनीचे गुणांचें कोष्टक	८८	चंडायुधदोष	९६		
ग्रहांचे गुणांचें कोष्टक	८८	क्रांतिसाम्यचक्र	९७	लग्नास शुभाशुभ ग्रह	१०९
गणाचे गुणांचें कोष्टक	८८	जामित्रदोष	९७	षड्वर्गशुद्धि पाहणें	१०९
नाडीचे गुणांचें कोष्टक	८८	चरत्रयदोष	९७	त्रिंशांशादि कथन	१०९
सत्कूटवअसत्कूटकोष्ट०	८९	तिथिपरत्वें लग्नें वर्ज्य	९८	आदौ ग्रह पाहणें	११०
वर्णादिकांचीं फळें	८९	दोषनिवारण	९८	होराकथन	११०
वैरवयोनीचें फळ	८९	लग्नमुहूर्त	९८	द्रेष्काण कथन	११०
गणाचें लक्षण	८९	राश्युदय	९८	सप्तमांश	१११
कूटफल	८९	लग्नाच्याघटिकांची सं.	९९	लग्नाचे नवमांश	१११
नाडीफल	९०	शुभफळें प्रतिदिवशीं पाहण्याचें कोष्टक	९९	नवमांश कोष्टक	१११
मध्यनाडी फल	९०			द्वादशांशकथनसचक्र	११२
पार्श्वनाडी फल	९०	उदयास्त लग्नकथन	९९	विषमत्रिंशांश	११२
असत्कूटाचें फल	९०	लग्नास उक्तांश देण्याचें कोष्टक	१००	सप्तत्रिंशांश	११३
वधूवरांचे गुण एकत्र पाहण्याचें कोष्टक	९१			षड्वर्ग पाहणें	११३
		तत्काळ स्पष्ट सूर्यसा.	१०१	उक्तांश	११३
दुष्टकूटाचीं दानें	९३	उदाहरणें	१०१	लग्नांशफल पाहणें	११४
विवाहास उक्त नक्षत्रें	९३	सूर्याची गति	१०१	लग्नवर्गोत्तमलक्षण	११४
एकविंशति महादोष	९३	स्पष्टरवीचें उत्तर	१०१	गोधूललग्नकथन	११४
दोषलक्षण	९४	अभुक्त दिवसांचें उदाहरणें	१०१	वधूप्रवेश	११६
कर्तरीदोष	९४			नूतनपदरधारणासमु०	११६
वधूवरांचे राशीपासून आठवें लग्न	९४	अयनांश आणणें	१०२	गांधर्वविवाहास मुहूर्त	११६
		लग्नावरूनइष्टकाळआ.	१०२	दत्तपुत्र घेण्यास मुहूर्त	११७
दुष्टमुहूर्त कथन	९४	भोग्यभुक्तावरून इष्टकाळ आणण्याचाप्र.	१०३	वास्तुप्रकरण	११७
लत्तादोष	९४			ग्रामादि अनुकूल्य पा.	११७
यामार्धादि कथन	९५	उदाहरण	१०३	वर्ज्य	११७
कोष्टक	९५	इष्टकालसमयासतात्कालिक सूर्यसाधन	१०६	द्वारशुद्धि	११८
ग्रहणनक्षत्रउत्पातदोष	९५			ग्राम अनुकूल	११८
पापग्रहयुक्त वेधनक्षत्रें	९५	इष्टघटीवरून लग्न आणण्याचा क्रम	१०६	जातक पाहणें	११८
पंचशलाका यंत्र	९६			वर्गांचे स्वामी	११९
सप्तशलाकायंत्र	९६	सूर्याचा गतकाळ आणावयाचा क्रम	१०६	काकिणी	११९
नक्षत्रचरण वेध	९६			चंद्राचें मुख पाहणें	११९

Scanned by CamScanner

अनुक्रमणिका.

प्रकरणें.	पृष्ठ.	प्रकरणें.	पृष्ठ.	प्रकरणें.	पृष्ठ.
आयादि साधन	११९	ग्रहमुखांत आहुती-पात पाहणें	१२६	कुंभ व मीन चंद्रावर कर्में वर्ज्य	१३७
क्षेत्रफळ	११९				
आयांचीं नांवें	१२०	ग्रहप्रवेशाचा क्रम	१२७	संमुख चंद्र	१३७
वर्णपरत्वें आय	१२०	कलशचक्र	१२७	दिशापरत्वें संमुख चंद्र	१३७
मतांतरें आयांचीं फळें	१२०	वामार्कलक्षण	१२७	काळ वेळा पाहणें	१३८
नक्षत्रपरत्वेंव्ययसाधणें	१२०	ग्रहशुभाशुभलग्नीं पाहणें	१२८	दिशापरत्वें योगिनी व त्यांचीं फळें पाहणें	१३८
गृहांच्या राशी	१२०				
गृहांचें नाम आणणें	१२१	गृहारंभासलग्नशुद्धि	१२८	कालपाश	१३८
गृहांचें नांव	१२१	अशुभ योगाचें लग्न	१२८	कालराहु	१३९
अंशआणण्याचा प्रकार	१२१	गृहाचें आयुष्यप्रमाण	१२८	क्षुधित राहु	१३९
गृहाचे भाग	१२१	पृथ्वी शोधण्याचा प्र०	१२९	काळ कोठें आहे तो पा०	१३९
गृहाचें द्वार	१२२	प्रश्नाक्षर फळें	१२९	पंथा राहु चक्र	१४०
गृहामध्यें स्थानें यो-जण्याचा प्रकार	१२२	यात्रा प्रकरण	१३०	धर्म मार्गाचीं फळें	१४०
		शुक्र संमुख पाहणें	१३०	अर्थ मार्गाचीं फळें	१४१
अल्पदोष	१२२	शुक्राचें शुभाशुभ फळ	१३१	काम मार्गाचीं फळें	१४१
वास्तुचक्राचीं नांवें	१२२	घातचंद्र	१३१	मोक्ष मार्गाचीं फळें	१४२
गृहारंभास मास	१२२	घात प्रकरण	१३१	पंथाराहूवर कर्में करा०	१४२
गृहारंभास मासपरत्वें फळ	१२३	राशिपरत्वें कालचंद्र	१३२	गर्गादिकांचा मुहूर्त	१४३
		तिथिपरत्वें लग्नें वर्ज्य	१३२	शुभाशुभवाहनें	१४३
गृहाचें मुखदिशापरत्वें	१२३	प्रयाणास नक्षत्रें	१३२	त्र्यंक मुहूर्त व त्यांचें फ०	१४३
गृहारंभास नक्षत्रें	१२३	प्रयाणास मध्यम नक्षत्रें	१३३	भ्रमणाडळ मुहूर्त	१४४
वृषचक्र	१२३	प्रयाणास वर्ज्य नक्षत्रें	१३३	हैवर मुहूर्त	१४४
शिलान्यास	१२४	प्रयाणास शुभाशुभ वा.	१३३	घबाड मुहूर्त	१४४
ाषाचें मुख	१२४	होरा कथन व शकुन	१३४	वारपरत्वें स्वर शकुन	१४४
ष्टयोग व वार	१२४	उत्तम प्रश्नास प्र-नूचें वाक्य	१३५	वारपरत्वें छायाशकुन	१४५
र्मचक्र	१२५			काकशब्द शकुन	१४५
डितकाष्ठकामउभें करण्यास मुहूर्त	१२५	वारपरत्वें वस्त्र धारण	१३६	पिंगलशब्द शकुन	१४५
		नक्षत्र तिथि वारपरत्वें दिक्शूल	१३[illegible]	शिंकापरत्वें पाद छा०	१४५
भद्रक	१२५			शिंका शकुन	१४६
ाडण्यास मुहूर्त	१२५	दिक्शूलदोषनिवारणार्थ पदार्थ भक्षण	१३७	पल्लीशब्द शकुन	१४६
रचक्र	१२६			पल्लीपतन व सरट०	१४६
ीस अग्निचक्र	१२६			शरीरस्थान व फळें	१४७

Scanned by CamScanner

अनुक्रमणिका.

प्रकरणें.	पृष्ठ.	प्रकरणें.	पृष्ठ.	प्रकरणें.	पृष्ठ.
अंगस्फुरणावि०मनु.सं०	१४८	तिळाचा घाणा ला मु०	१६४	अंक प्रश्न	१७२
स्त्रियांचें अंगस्फुरण	१४९	उसांचारसकाढण्या मु.	१६४	रोगि प्रश्न	१७३
नेत्रस्फुरण	१४९	कृषिकर्मास मुहूर्त	१६५	केवळ लग्नपरत्वें प्रश्न	१७३
त्रिशूलयंत्र	१५०	हलचक्र	१६५	पर्जन्यप्रश्न	१७३
गमनास लग्नें	१५०	गलबतास मुहूर्त	१६५	जल लग्नें	१७४
गमनलग्नीं द्वादशस्थान परत्वेंग्रहबळपाहणें	१५१	गलबताचें चक्र	१६५	पर्जन्य नक्षत्रें	१७४
प्रस्थान ठेवणें	१५४	लग्नीं ग्रहबळ पाहणें	१६६	स्त्री नपुंसक पुरुष न०	१७४
प्रस्था०कि०दि० उप०	१५४	नौकास्थानीं ग्रह	१६६	सूर्यनक्षत्रें व चंद्रनक्षत्रें	१७४
प्रस्थान किती दूर ठे०	१५४	दीपिकाचक्र	१६६	धान्यप्रश्न	१७५
प्रस्था०दिव०वर्ज्यपदा०	१५४	कूपचक्र	१६६	गुरू चुकल्याचा प्रश्न	१७५
मत्स्योक्त दुष्ट शकुन	१५५	बागांत नवीं झा.ला.मु.	१६८	राज्यादि नाशक योग	१७६
दुष्टशकुन दोष निवा०	१५५	शिक्काचालविण्यास मु.	१६८	रविचंद्रास खळें प-डतें त्याचें फळ	१७६
गमनकाळीं उत्तम श०	१५६	अथ प्रश्न प्रकरण	१६८	धनुष्याचें फळ	१७६
आनंदादि शुभाशुभयो०	१५७	तिथ्यादि प्रयुक्त प्रश्न	१६८	अथ ग्रहचक्र प्रकरण	१७
त्यांचें कोष्टक	१५८	आत्मच्छाया प्रयुक्त प्र.	१६८	सूर्य,चंद्र,व भौम यां०	१७
चरादित्रयोदश योगाः	१५९	अथ पंथा प्रश्न	१६९	बुध गुरु व शु.या.को.	१
चरादि योगांचें कोष्टक	१६०	अथ कार्याकार्य प्रश्न	१७०	शनि,राहु,व के.या.को.	१
दास व दासी ठेव०मु०	१६०	अंक प्रश्न	१७०	जन्मनक्षत्र कोठेप.तेंपा.	१
गवादि पशु घेण्या०मु०	१६१	नवग्रह यंत्र	१७०	लग्नशुद्धीस पंचक	[illegible]
अश्व व गज घे०मु०	१६१	वारनक्षत्र प्रयुक्त पंथा प्रश्न	१७१	वारपरत्वें पंचकें वर्ज्य	[illegible]
शिबिकारोहणचक्रमु०	१६२	नष्टवस्तु प्रश्न	१७१	दिनमान व रात्रिमान	[illegible]
छत्रचक्र	१६२	गर्भिणी प्रश्न	१७१	दिवस किती आलातें०	[illegible]
मंचकचक्र	१६३	मुष्टि प्रश्न	१७१	अंतरंगबहिरंग नक्षत्रें	[illegible]
सशर धनुश्चक्र	१६३	लग्नपरत्वें मनचिं०प्र०	१७२	सूतिका स्नानास मु०	[illegible]
रथचक्र	१६३	संज्ञापरत्वेंलग्नांचीं नां०	१७२		

Scanned by CamScanner

अवकहडा चक्र.

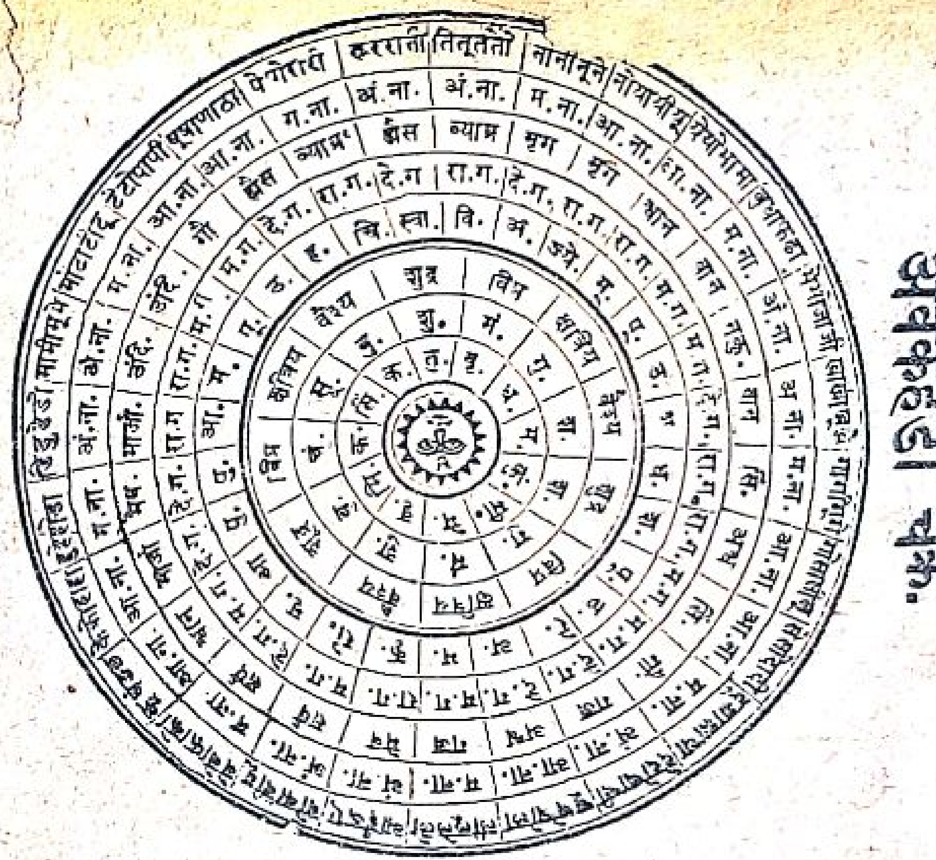

राशींचें घातचक्र.

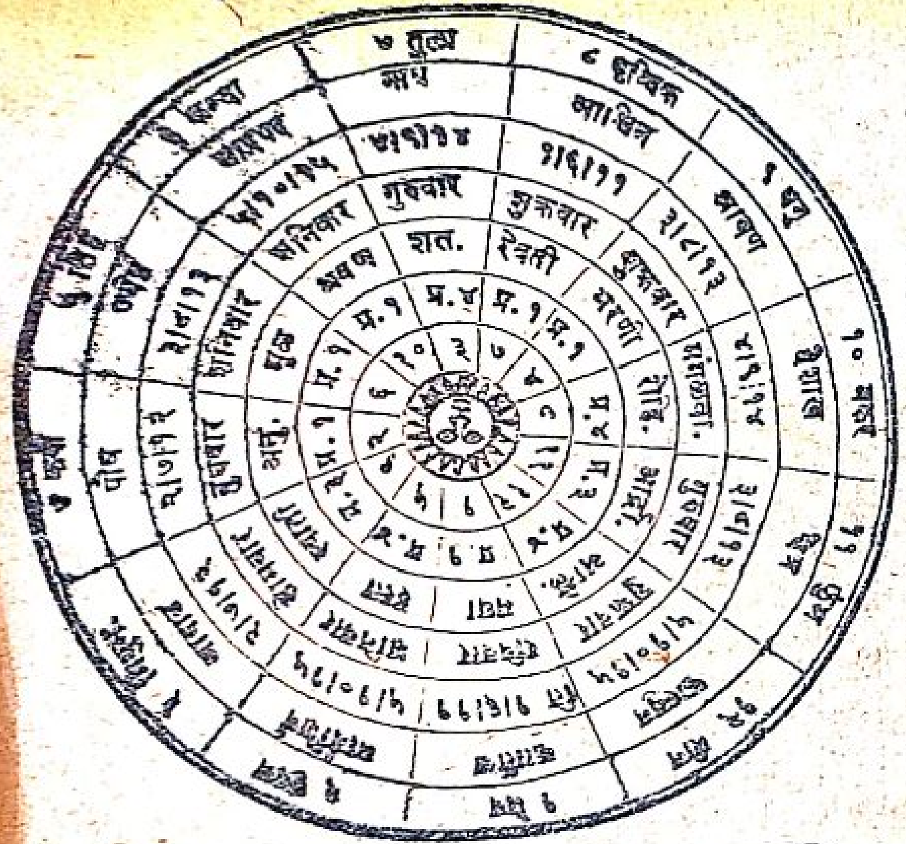

सामुद्रिकसार–[हस्तरेखानिरूपण.]

पुरुषाच्या उजव्या हातावरील चिन्हांवरून आणि स्त्रियांच्या डाव्या हातांच्या चिन्हांवरून त्यांचें एकंदर सुख, दुःख, आयुष्य, संतति, संपत्ति यांचें ज्ञान होतें:-[१] ज्याच्या हाताच्या पंजाच्या मध्यभागीं मच्छ चिन्हाप्रमाणें रेषा असेल तो प्राणी संसारामध्यें जो जो व्यापार करील त्यांत त्याचा सर्वकाल जयच होईल, आणि तो पुरुष धनाढ्य होऊन संतति संपत्तीच्या अनुकुलतेनें नानाप्रकारचीं सुखें भोगील [२] [illegible]च्या मध्यरेषेमध्यें तराजूप्रमाणें दांडीसहित चिन्ह असेल अथवा एखाद्या गांवाच्या (शहराच्या) रेषेप्रमाणें चतुष्कोणी चिन्ह असेल [illegible] [illegible]याप्रमाणें (हत्यार) चिन्ह स्पष्ट असेल, अथवा हीं तिन्हीं चिन्हें एकत्र असतील तो प्राणी जो व्यापार व काम करील त्यांत त्यास

पुष्कळ द्रव्य प्राप्त होईल आणि सदां सर्वकाळ आनंदांत राहून सुख भोगील [३] हातामध्यें कमलाप्रमाणें चिन्ह असेल, अथवा धनुष्याप्रमाणें असेल किंवा तलवारीप्रमाणें असेल अथवा अष्टकोणाकृति चिन्ह असेल तो पुरुष धनवान होईल. स्त्रीच्या हातावर कम-लाप्रमाणें चिन्ह असेल तर ती राज-सुख भोगील व पुरुषाच्या हातावर धनुष्याप्रमाणें चिन्ह असेल तर तो धनुर्धारी योद्धा होईल, आणि अष्ट-कोणाकृति असेल तर तो प्रजापालनी राजा होऊन सर्व सुखें भोगील. [४] ज्याच्या हातावर चक्राप्रमाणें चिन्ह तो असेल तो पुरुष पंडित होईल. आणि शंखाप्रमाणें चिन्ह असेल तो विद्वान व शास्त्रज्ञ होईल. ध्वजेप्रमाणें असेल तो वेदांत जाणणारा होईल. व मच्छाप्रमाणें स्पष्ट चिन्ह असेल तो व्यापारविषेंत फारच कुशल होईल, आणि जर हीं संपूर्ण चिन्हें हातावर असतील तर तो चार वेद, षड्शास्त्र, अठरा पुराणें जाणणारा महा विद्वान होऊन मरेपर्यंत सर्व सुखानुभव घेईल. [५] ज्याचे हातामध्यें त्रिशूळाप्रमाणें रेषा असली तर तें राजा होण्याचें लक्षण आहे. जर तें लक्षण अगदीं शुद्ध व बरोबर असेल तर निश्चयें करून राजाच होईल परंतु जर त्यांत कांहीं संदेह असून बरोबर समजण्यांत न येईल, तर निदान राजाश्रयाच्या योगानें तरी राजपदवीचें सुख भोगील. राजा होऊन किंवा राजाचा आश्रित होऊन धर्मात्मा, दाता, उपकारी, असा होऊन गोब्राह्मण, मातापिता, देवता, गुरू वगैरेंची सेवा करील, आणि त्यास स्त्रीसुद्धां गुणवान पतिव्रता व धर्मशील मिळून जगांत कीर्ति होईल. [६] हातामध्यें कोणत्याही ठिकाणीं तरी बरचीच्या भाल्याप्रमाणें चिन्ह असेल अथवा तरवारीप्रमाणें किंवा बाणाप्रमाणें चिन्ह असेल, तर तो या चिन्हांच्या प्रतापेंकरून राज्यपद मिळवील. जर एकच चिन्ह असेल तर राज्यकार-भार मिळेल. दोन असतील तर लहान राज्य मिळेल, आणि मरेपर्यंत तो धनवान, ज्ञानवान आणि गुणवान असा होऊन आनंद व सुख ह्यांत सदोदित

Scanned by CamScanner

कालक्रमणा करील. [७] अंकुश कुंडल किंवा चक्र हीं चिन्हें हस्तावर असतील, तर तो मानव त्या चिन्हांच्या योगें करून चक्रवर्ती राजा होईल; परंतु एकच चिन्ह असेल तर थोडेसें राज्यसुख पावेल.दोन असतील तर त्याहून जास्त राज्यवैभव प्राप्त होईल. [८] हातावर पर्वत अथवा नेत्राप्रमाणें चिन्ह असेल; किंवा मनुष्याच्या मुखाप्रमाणें असेल अथवा भाल्याप्रमाणें चिन्ह असेल, तो पुरुष राजाचा मुख्य प्रधान होईल, आणि या तिन्हीं चिन्हांनीं जो युक्त असेल तो खचितच राजमंत्री होईल. [९] हातावर सूर्याप्रमाणें अथवा चंद्राप्रमाणें किंवा वृक्षाप्रमाणें अथवा नेत्राप्रमाणें अथवा अष्टकोणाकृति किंवा त्रिकोणाकृति अथवा घराप्रमाणें अथवा हत्ती किंवा घोडा हें चिन्ह असेल, तर तर हीं चिन्हें धारण करणारा प्राणी मोठा द्रव्यवान व पृथ्वीचा राजा होईल. [१०] आंगठ्यावर मध्यरेषेमध्यें जर जवाप्रमाणें चिन्ह असेल तर तो मनुष्य विद्वान, धनवान गुणवान, ज्ञानवान वगैरे सर्व गुणसंपन्न होईल. [११] हातांतील मधल्या अंगुलीच्या मुळांवर पहिल्या रेषेच्यामध्यें जवाच्या आकाराचें चिन्ह स्पष्ट असेल तो द्रव्यवान होऊन सुख भोगील. अथवा तर्जनी (मधल्याच्या शेजारची) वर शेवटच्या रेषेमध्यें जवाप्रमाणें चिन्ह स्पष्ट असेल तर तो पुरुष गुणवान व सुखी होईल. [१२] हातावरील करांगुली व त्याच्या शेजारचे बोट ह्यांच्यापैकीं करांगुली जवळच्या बोटापासून करांगुलीकडे जाणारी रेषा मध्यें तुटली असेल किंवा तिच्या मधोमध झोला असेल तर तो प्राणी अल्पायुषी म्हणजे दहा वर्षे त्याचें आयुष्य आहे असें समजावें. [१३] हातांतील आंगठ्यावर आकाशाप्रमाणें चिन्ह असेल तर राज्यराजश्री व छत्रपतित्व प्राप्त होईल, मोठ्या सेनेचा मालक होईल, [१४] आंगठ्याच्या शेजारच्या बोटावर वरपासून खालपर्यंत जर उर्ध्वरेषा असेल तर तो धारण करणारा राजदूत किंवा शिपायी होऊन राजाच्या हुकमाप्रमाणें उत्तम प्रकारचीं नौकरी करील. [१५] हातावरील ऊर्ध्वरेषा मधल्या बोटाच्या तळापर्यंत आलेली स्पष्ट दिसत असेल, तर तो पुरुष आपल्या कुटुंबांत संतति संपत्ति युक्त होऊन सुंदर स्त्रीसहवर्तमान आमरणांत नानाप्रकारचें सुख व वैभव भोगील. [१६] हातामधील करांगुळीच्या व शेजारच्या बोटामधून एक रेषा निघून ती करांगुळीच्या शेवटास मिळाली असेल तर तो पुरुष मोठ्या कष्टानें व्यापार करून थोडेसें द्रव्य संग्रहीं ठेवील परंतु त्यास संसारांत कांहीं दिवस सुख व कांहीं दिवस दुःख भोगावयास लागून अशा रेषेचा मनुष्य निवळ दरिद्रीही न रहातां फार श्रीमंतही होणार नाहीं. पण मरेपर्यंत साधारण लोकरीतीनें उदराभरण करील. [१७] शेवटल्या बोटावरील ऊर्ध्वरेषा त्या बोटाच्या वरपासून तळापर्यंत जर मिळाली असेल त्या मनुष्याचें आयुष्य १०० वर्षे असून तो प्राणी आपलें बहुतेक आयुष्य परदेशवासांत घालवील. [१८] हाताच्या शेवटल्या बोटावर

रेषा असेल तर यज्ञकर्त्ता होईल दोन असतील तर दाता व परोपकारी होईल. तीन रेषा असतील तर ज्ञानवान् होऊन पूजनीक होईल. चार रेषा असतील तर ऐषआराम व राज्यसुख भोगील. पांच रेषा असतील तर मोठा विद्वान ज्ञानवान आणि लायक असा होईल. सहा रेषा असतील तर मोठा मान मिळवील. सात असतील तर दरिद्री होऊन बहुत कष्ट भोगील. [१९] हाताच्या शेवटल्या बोटाच्या मुळावर व शेवटावर रेषा असतील तर तो मनुष्य धर्म अर्थ व काम हे तिन्ही भोग भोगील. एक रेषा असेल तर तो धनवान्, दोन असतील तर धर्मात्मा. तीन असतील तर दुराचारी. चार असतील तर पुष्कळ स्त्रिया करील. पांच असतील तर विद्वान्, ज्ञानवान्, बुद्धिवान व अब्रूदार होईल, आणि जर ह्या रेषा एखाद्या स्त्रीच्या असतील तर दुराचारी होईल. [१९] हाताच्या शेवटल्या बोटाच्या शेवटापासून एक रेषा निघून ती आंगठ्याजवळच्या बोटाच्या शेवटीं जर मिळाली, तर तो मनुष्य १०० वर्षेपर्यंत जगेल. किंवा ती रेषा जर मधल्या बोटाच्या शेवटीं मिळेल तर तो प्राणी ७५ वर्षे जगेल.

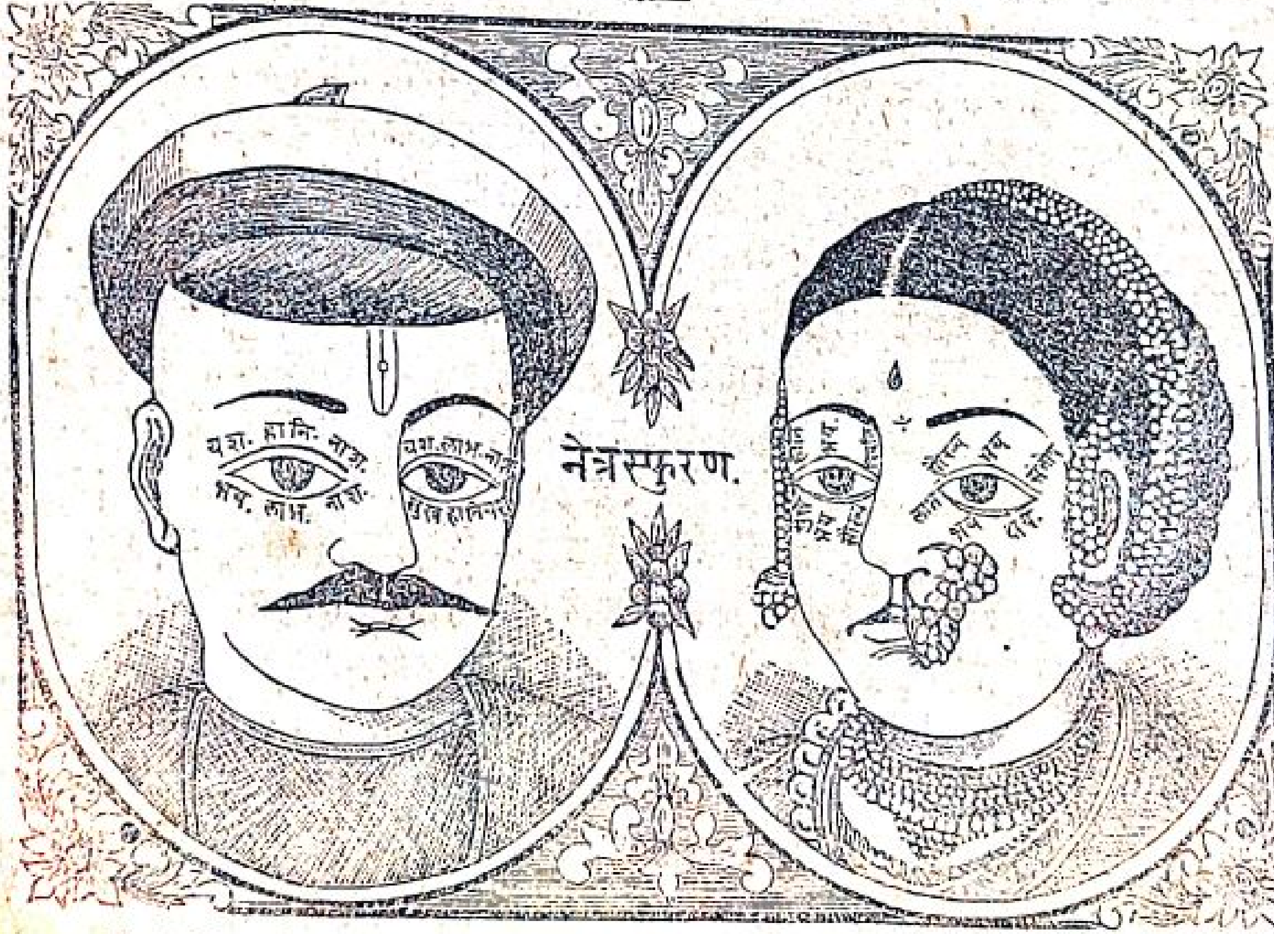

नेत्रांचीं उर्ध्व प्रांतादि स्थानें स्फुरण होतात त्यांचीं फळें:—नेत्रांवरील पापण्या स्फुरण झाल्या तर मनाचें दुःख जाईल व धन प्राप्त होईल. नासिकेजवळची स्फुरण ली तर मृत्यु. अधर प्रांतीं स्फुरण झाली तर युद्धीं अपजय. हीं फळें उजव्या नेत्राचीं जाणावीं. डाव्या नेत्राचीं निर्फळ. स्त्रियांचे डावे नेत्रांचीं शुभ, उजवे नेत्रांचीं अशुभ.

॥ श्री ॥

ज्योतिषसार व ज्योतिषरत्न.

शकप्रकरण.

संवत्सरनामपरिज्ञान.

॥ श्लोक ॥ शकेंद्रकालोर्कयुतःकार्यःशून्यरसैर्हृतः ॥
शेषाःसंवत्सराज्ञेयाःप्रभवाद्याबुधैःक्रमात् ॥ १ ॥

टीका—शालिवाहन शकांतील ज्या संवत्सराचें नांव पाहिजे तो शक मांडावा त्यांत १२ मिळवावे आणि ६० नीं भागावें शेष राहील तें त्या संवत्सराचें नांव जाणावें. १

संवत्परिज्ञानम्.

सएवपंचाग्निकुभिर्युक्तःस्याद्विक्रमस्यहि ॥
रेवायाउत्तरेतीरेसंवन्नाम्नातिविश्रुतः ॥ २ ॥

टी०—जो शालिवाहनाचा शक त्यांत १३५ मिळवावे ह्मणजे विक्रम संवत् जाणावा. २

संवत्सरनामानि.

प्रभवोविभवःशुक्लःप्रमोदोऽथप्रजापतिः ॥ अंगिराःश्रीमुखो भावोयुवाधातातथैवच ॥ १ ॥ ईश्वरोबहुधान्यश्चप्रमाथीविक्रमो वृषः ॥ चित्रभानुःसुभानुश्चतारणःपार्थिवोऽव्ययः ॥ २ ॥ सर्वं जित्सर्वधारीचविरोधीविकृतिःखरः ॥ नंदनोविजयश्चैवजयोम न्मथदुर्मुखौ ॥ ३ ॥ हेमलंबीविलंबीचविकारीशार्वरीप्लवः ॥ शुभकृच्छोभनःक्रोधीविश्वावसुपराभवौ ॥ ४ ॥ प्लवंगःकील कःसौम्यःसाधारणविरोधकृत् ॥ परिधावीप्रमादीचआनंदोरा क्षसोऽनलः ॥ ५ ॥ पिंगलःकालयुक्तश्चसिद्धार्थीरौद्रदुर्मती ॥ दुंदुभीरुधिरोद्गारीरक्ताक्षीक्रोधनःक्षयः ॥ ६ ॥

Scanned by CamScanner

टीका.

१	प्रभव.	१३	प्रमाथी.	२५	खर.	३७	शोभन.	४९	राक्षस.
२	विभव.	१४	विक्रम.	२६	नंदन.	३८	क्रोधी.	५०	अनल.
३	शुक्ल.	१५	वृष.	२७	विजय.	३९	विश्वावसु.	५१	पिंगल.
४	प्रमोद.	१६	चित्रभानु.	२८	जय.	४०	पराभव.	५२	कालयुक्त.
५	प्रजाप.	१७	सुभानु.	२९	मन्मथ.	४१	प्लवंग.	५३	सिद्धार्थी.
६	अंगिरा	१८	तारण.	३०	दुर्मुख.	४२	कीलक.	५४	रौद्र.
७	श्रीमुख.	१९	पार्थिव.	३१	हेमलंबी.	४३	सौम्य.	५५	दुर्मति.
८	भाव.	२०	व्यय.	३२	विलंबी.	४४	साधारण.	५६	दुंदुभि.
९	युवा.	२१	सर्वजित्.	३३	विकारी.	४५	विरोधकृत्.	५७	रुधिरोद्गारी.
१०	धाता.	२२	सर्वधारी.	३४	शार्वरी.	४६	परिधावी.	५८	रक्ताक्षी.
११	ईश्वर.	२३	विरोधी.	३५	प्लव.	४७	प्रमादी.	५९	क्रोधन.
१२	बहुधा.	२४	विकृति.	३६	शुभकृत्.	४८	आनंद.	६०	क्षय.

संवत्सांरचें फळ, श्लोक.

प्रभवाद्विगुणंकृत्वात्रिभिर्न्यूनंचकारयेत ॥ सप्तभिस्तुहरेद्भागंशेषं ज्ञेयंशुभाशुभम् ॥१॥ एकंचत्वारिदुर्भिक्षंपंचद्वाभ्यांसुभिक्षकम् ॥ त्रिषष्टेतुसमंज्ञेयंशून्यंपीडानसंशयः ॥ २ ॥

टीका—प्रभवादि संवत्सरांपासून चालते संवत्सरापावेतों मोजावे आणि दुप्पट करावे त्यांतून तीन काढावे बाकी राहील तीस सातांनीं भागावें शेष उरेल त्याचें शुभाशुभ फळ पाहावें. तें असें कीं १ अथवा ४ उरले तर महर्घता. ५ अथवा २ उरले तर सुभिक्षता. ३ अथवा ६ उरले तर धारण सम राहील. आणि शून्य आलें तर जनांस पीडा जाणावी.

संवत्सरांचे स्वामी.

युगंभवेद्वत्सरपंचकेनयुगानिचद्वादशवर्षषष्ट्या ॥ भवंतितेषामधिदेवताश्चक्रमेणवक्ष्यामिमुनिप्रणीताः ॥ १ ॥ विष्णुर्जीवःशुक्रो दहनस्त्वष्टाअहिर्बुध्न्यःपितरः ॥ विश्वेदेवाश्चंद्रज्वलनौनासत्य नामानौचभगः ॥ २ ॥

Scanned by CamScanner

टी०—पांच वर्षांचें एक युग या प्रमाणें साठ संवत्सरांचीं युगें १२ आणि त्याचें स्वामी १२ ते विष्णु १ बृहस्पती २ इंद्र ३ अग्नि ४ ब्रह्मा ५ शिव ६ पितर ७ विश्वेदेव ८ चंद्र ९ अग्नि १० अश्विनीकुमार ११ सूर्य १२.

भेद.

संवत्सरःप्रथमकःपरिवत्सरोन्यस्तस्मादिडान्विदितिपूर्वपदा
द्भवेयुः॥ एवंयुगेषुसकलेषुतदीयनाथावह्न्यर्कशीतगुविरिंचि
शिवाःक्रमेण ॥ ३ ॥

टी०—इष्ट शकाला ५ नीं भागावें शेष राहील तें संवत्सराचें नांव अनुक्रमें जाणावें. प्रथम संत्सराचा स्वामी वन्हि ॥ १ ॥ द्वितीयपरिवत्सराचा स्वामी अर्क ॥ २ ॥ तृतीय इडावत्सराचा स्वामी चंद्र ॥३॥ चतुर्थ अनुवत्सराचा स्वामी ब्रह्मा ॥ ४ ॥ पचंम इद्वत्सराचा स्वामी शिव ॥ ५ ॥

अन्यमतेतु.

आनंदादिपतिर्ब्रह्माभावादिर्विष्णुरेवच ॥
जयादिःशंकरःप्रोक्तःसृष्टिपालननाशकाः ॥ १ ॥

टीका—आनंदादिक संवत्सर २० त्यांचा स्वामी ब्रह्मा तो सृष्टिकर्ता॥१॥ भावादिक संवत्सर २० त्यांचा स्वामी विष्णु तो पालन कर्ता ॥ २ ॥ जयादिक संवत्सर २० त्यांचा स्वामी रुद्र तो संहार कर्ता ॥ ३ ॥

ऋतुप्रकरणम्. (अयन.)

शिशिरपूर्वमृतुत्रयमुत्तरंह्ययनमाहुरहश्चतदामरम् ॥ भवतिद
क्षिणमन्यऋतुत्रयंनिगदितारजनीमरुतांहिसा ॥ १ ॥

टीका—शिशिर, वसंत, ग्रीष्म ह्या तीन ऋतूंत उत्तरेस सूर्याची गति होते त्यास उत्तरायण ह्मणावें. तो देवांचा दिवस ॥ वर्षाऋतु, शरदृऋतु, हेमंतऋतु. ह्या तीन ऋतूंत सूर्याची गति दक्षिणेस होते त्यास दक्षिणायन ह्मणावें. ती देवांची रात्र होय. ॥ १ ॥

अयनामध्यें शुभाशुभ कर्में.

गृहप्रवेशत्रिदशप्रतिष्ठाविवाहचौलव्रतबंधदीक्षा ॥ सौम्याय
नेकर्मशुभंविधेयंयद्गर्हितंतत्खलुदक्षिणायने ॥ १ ॥

टीका—गृहप्रवेश, देवप्रतिष्ठा, विवाह आणि चौल, व्रतबंध, मंत्रग्रहणादिक हीं शुभ कर्मे उदगयनांत करावीं. या कर्मांहून अन्यकर्मे तीं दक्षिणायनांत करावीं.

संक्रांतिपरत्वें ऋतु.

मृगादिराशिद्वयभानुभोगात्षडर्तवःस्युःशिशिरोवसंतः ॥
ग्रीष्मश्चवर्षाश्चशरच्चतद्वद्धेमंतनामाकथितश्चषष्ठः ॥ १ ॥

टीका—मकरादि दोन राशि सूर्यानें भोगिल्या म्हणजे एक ऋतु होतो, यारीतीनें राशि १२ आणि ऋतु ६ वर्षांत भोगितात. यास उदाहण:—

१ मकर २ कुंभ	शिशिरऋतु १	५ वृषभ ६ मिथुन	ग्रीष्मऋतु ३	९ कन्या १० तुला	शरद्ऋतु ५
३ मीन ४ मेष	वसंतऋतु २	७ कर्क ८ सिंह	वर्षाऋतु ४	११ वृश्चिक १२ धन	हेमंतऋतु ६

मतांतरराशिपरत्वें.

मेषादितोद्विद्विभभानुभोगाद्वसंतपूर्वाऋतुवःषडुक्ताः ॥ २ ॥

१ मेष २ वृषभ	वसंतऋतु	५ सिंह ६ कन्या	वर्षा.	९ धन १० मकर	हेमंतऋ.
३ मिथुन ४ कर्क	ग्रिष्मऋतु	७ तूळ ८ वृश्चिक.	शरदृऋ.	११ कुंभ १२ मीन	शिशिर.

मतांतरमासपरत्वें.

चैत्रादिद्विद्विमासाभ्यांवसंताद्दतवश्चषट् ॥
दाक्षिणात्याःप्रगृह्णंतिदैवेपित्र्येचकर्मणि ॥ ३ ॥

१ चैत्र २ वैशाख	वसंतऋ.	५ श्रावण ६ भाद्रपद	वर्षाऋ.	९ मार्गशीर्ष १० पौष	हेमंतऋ.
३ ज्येष्ठ ४ आषाढ	ग्रीष्म.	७ आश्विन ८ कार्तिक	शरदृतु.	११ माघ १२ फाल्गुन	शिशिर.

दक्षिणदेशीं देवपितृकर्मांचेठायीं घेतात.

मासप्रकरणम्. (मासपरिज्ञान)

पूर्वराशिंपरित्यज्यउत्तरांयातिभास्करः ॥

Scanned by CamScanner

सराशिःसंक्रमाख्यःस्यान्मासर्त्वयनहायने ॥ १ ॥

टी०—पूर्व राशीचा त्याग करून पुढील राशीस सूर्य जातो. तो मेषादि १२ संक्रांती, मास, ऋतु, वर्ष, अयन यांचे गणने विषयीं होतो.

दर्शावधिंमासमुशंतिचांद्रंसौरंतथाभास्कर राशिभोगात् ॥
त्रिंशद्दिनंसावनसंज्ञमार्यानाक्षत्रमिंदोर्भगणाश्रयाच्च ॥ १ ॥

टी०—चांद्रमास ह्मणजे शुक्लप्रतिपदे पासून अमावास्या पर्यंत होतो. सौरमास ह्मणजे सूर्याचा एकराशि भोग झाला त्यास ह्मणावें. ॥ सावन ह्मणजे तीस दिवसांचा मास जाणावा. ॥ नाक्षत्रमास ह्मणजे नक्षत्रांचें परिभ्रमण चंद्रानें केलें त्यास ह्मणतात. ॥

मासांचीं नावें व सूर्य व देवता.

मधुस्तथामाधवसंज्ञकश्च शुक्रःशुचिश्चाथनभोनभस्यः ॥ तथैष ऊर्जश्चसहो सहस्यस्तपस्तपस्यश्चयथाक्रमेण ॥ १ ॥ अरुणोमाघमासेतुसूर्योवैफाल्गुनेतथा ॥ चैत्रमासेतुवेदांगोभानुर्वैशाखएव च॥२॥ज्येष्ठमासेतपेदिंद्रआषाढेतपतेरविः ॥ गभस्तिःश्रावणेमासेयमोभाद्रपदेतथा ॥ ३ ॥सुवर्णरेताश्वयुजिकार्तिकेचदिवाकरः॥ मार्गशीर्षेतपेन्मित्रःपौषेविष्णुःसनातनः ॥ ४ ॥ इत्येतेद्वादशादित्या मासनामान्यनुक्रमात् ॥ ५ ॥ केशवंमार्गशीर्षेतुपौषे नारायणं विदुः॥माधवंमाघमासेतु गोविंदमथफाल्गुने ॥ ६ ॥ चैत्रेविष्णुंतथाविंद्याद्वैशाखेमधुसूदनम् ॥ त्रिविक्रमंतथा जेष्ठेआषाढेवामनं विदुः ॥ ७ ॥ श्रावणेश्रीधरंविंद्याद्धृषीकेशंतुभाद्रके ॥ आश्विनेपद्मनाभंचऊर्जेदामोदरंविदुः ॥ ८ ॥ मार्गशीर्षेविशालाक्षीपौषेलक्ष्मीश्चदेवता ॥ माघेतुरुक्मिणीप्रोक्ताफाल्गुनेधात्रिनामिका ॥९॥ चैत्रमासिरमादेवीवैशाखेमोहिनीतथा ॥ पद्माक्षीज्येष्ठमासेतुआषाढेकमलेतिच ॥१०॥ कांतिमतीश्रावणेचभाद्रेतुह्यपराजिता॥पद्मावतीआश्विनेतुराधादेवीतुकार्तिके॥११॥

Scanned by CamScanner

अधिकमास.

द्वात्रिंशद्भिर्गतैर्मासैर्दिनैःषोडशभिस्तथा ॥
घटिकानांचतुष्केणपतत्यधिकमासकः ॥ १ ॥

टी०—३२ महिने १६ दिवस आणि ४ घटिका इतके भोगल्यावर अधिकमासाचा संभव होतो.

क्षयमास.

असंक्रांतिमासोऽधिमासःस्फुटंस्याद्विसंक्रांतिमासःक्षयाख्यःकदाचित् ॥ क्षयःकार्तिकादित्रयेनान्यतःस्यात्तदावर्षमध्येऽधिमासद्वयंच ॥ १ ॥

टी०—ज्या महिन्यांत संक्रांत नाहीं तो अधिक मास आणि ज्या महिन्यांत दोन संक्रांति येतात तो क्षयमास तो कार्तिकादि तीन मासांत येतो तेव्हां एका वर्षांत दोन अधिकमास येतात.

सिद्धांतशिरोमणी.

गतोब्ध्यद्रिनंदैर्मितेशाककालेतिथीशैर्भविष्यत्यथांगाक्षसूर्यैः ॥
गजाद्यग्निभूभिस्तथाप्रायशोयंकुवेदेंदुवर्षैःक्वचिद्गोकुभिश्च ॥ १ ॥

टी०—पूर्वी ज्या शकांत क्षयमास झाला असेल त्या शकापासून १४१ वर्षांचे अंतरानें क्षयमास येतो आणि पुढें एकादेसमयीं १९ वर्षांनीं क्षयमास आंत किंवा बाहेर येतो, यास प्रत्यंतर ९७४ चे शकांत क्षयमास भुक्त जाहला. आणि या पुढें क्षयमास येणें तो १११५, १२२६, १३७८ शकांत होईल. आणि या पुढें १४१, १९, वर्षांचे अंतरानें क्षयमास येईल याप्रमाणें जाणावें.

तिथिप्रकरणम्. (तिथींचें परिज्ञान)

मासभाच्चांद्रभंयावद्गणयेत्तावदेवतु ॥
यावंतिगणनाद्भानितावंत्यस्तिथयःक्रमात् ॥ १ ॥

टी०—चैत्रादि मास १२ ज्या मासाचें नांव त्याच नांवाचें नक्षत्र तें मास नक्षत्र जाणावें. ॥ जसें चैत्रास चित्रा, विशाखा, ज्येष्ठा, पूर्वाषाढा, श्रवण, पूर्वाभाद्रपदा, अश्विनी, कृत्तिका, मृग, पुष्य, मघा, पूर्वाफाल्गुनी याप्रमाणें मासनक्षत्रें अनुक्रमें जाणावीं. ॥ त्या मासनक्षत्रांपासून दिवसनक्षत्रापावेतों मोजावें, जी संख्या येईल ती तीथ जाणावी. परंतु पौर्णिमांत मासापासून मोजावें ह्मणजे गणित बरोबर येईल.

Scanned by CamScanner

वारसंज्ञापरिज्ञान.

प्रतिपत्सिद्धिदाप्रोक्ताद्वितीयाकार्यसाधिनी ॥ तृतीयाऽरोग्य दात्रीचहानिदाचचतुर्थिका ॥ १ ॥ शुभातुपंचमीज्ञेयाषष्ठिका त्वशुभामता ॥ सप्तमीतुशुभाज्ञेयाअष्टमीव्याधिनाशिनी ॥ २ ॥ मृत्युदात्रीतुनवमीद्रव्यदादशमीतथा ॥ एकादशीतुशुभदाद्वाद शीसर्वसिद्धिदा ॥ ३ ॥ त्रयोदशीसर्वसिद्धाज्ञेयाचोग्राचतुर्दशी ॥ पुष्टिदापौर्णिमाज्ञेयात्वमावास्याऽशुभातिथिः ॥ ४ ॥

स्वामी.

वह्निर्विरिंचोगिरिजागणेशः फणीविशाखोदिनकृन्महेशः ॥ दुर्गांतकोविष्णुहरिस्मरश्चशर्वःशशीचेतिपुराणदृष्टाः ॥ अमायाः पितरःप्रोक्तास्तिथीनामधिपाःक्रमात् ॥ ५ ॥

संज्ञा.

नंदाचभद्राचजयाचरिक्तापूर्णेतिसर्वास्तिथयःक्रमात्स्युः ॥ कनिष्ठमध्येष्टफलाश्चशुक्केकृष्णेभवंत्युत्तममध्यहीनाः ॥ ६ ॥

पालन.

कूष्मांडंबृहतीफलानिलवणंवर्ज्यंतिलाम्लंतथातैलंचामलकंदिवंप्रवसताशीर्षकपालांत्रकम् ॥ निष्पावांश्चमसूरिकाफलमथो वृंताकसंज्ञंमधुद्यूतंस्त्रीगमनंक्रमात्प्रतिपदादिष्वेवमाषोडश ॥७॥ नंदासुचित्रोत्सववास्तुतंत्रक्षेत्रादिकुर्वीततथैवनृत्यम् ॥ विवाह भूषाशकटाध्वयानेभद्रासुकार्याण्यपिपौष्टिकानि ॥ १ ॥ जया सुसंग्रामबलोपयोगिकार्याणिसिद्ध्यंत्यपिनिर्मितानि ॥ रिक्ता सुविद्वद्वधघातसिद्धिर्विषादिशस्त्रादिचयातिसिद्धिम् ॥ २ ॥ पूर्णासुमांगल्यविवाहयात्रासपौष्टिकंशांतिककर्मकार्यम् ॥ सदैव दर्शेपितृकर्मचोक्तंनान्यद्विदध्याच्छुभमंगलानि ॥ ३ ॥

टी०—नंदा ह्मणजे प्रतिपदा, षष्ठी, एकादशी या तिथींचे ठायीं आनंदादि कृत्यें, देवादिकांचे उत्साह, गृहसंबंधीं कार्यें, स्थळ नीट करणें, घेणें, नृत्य संबंधीं गीत, वाद्य इत्यादि कृत्यें करावीं ॥ १ ॥ भद्रा ह्मणजे द्वितीया, सप्तमी, द्वादशी, या

मंगळ ३ नैर्ऋत्येचा स्वामी राहु ४ पश्चिमेचा स्वामी शनि ५ वायव्येचा स्वामी चंद्र ६ उत्तरेचा स्वामी बुध ७ ईशान्येचा स्वामी गुरु ८ हे दिशांचे स्वामी व ग्रह जाणावे.

ग्रहांचे वर्ण. (जाती)

ब्राह्मणौजीवशुक्रौचक्षत्रियौभौमभास्करौ ॥
सोमसौम्यौविशौप्रोक्तौराहुमंदौतथांत्यजौ ॥ १ ॥

टी०—गुरु, शुक्र हे ब्राह्मण ॥ मंगळ, रवि हे क्षत्रिय ॥ बुध, चंद्र हे वैश्य॥ राहु, केतु, आणि शनि हे शूद्र होत.

ग्रहांचे वर्ण.

रक्तावंगारकादित्यौश्वेतौशुक्रनिशाकरौ ॥
गुरुसौम्यौपीतवर्णौशनिराहुसितौशुभौ ॥ १ ॥

टी०—मंगळ, सूर्य यांचा वर्ण तांबडा ॥ गुरु, बुध यांचा वर्ण पीत॥ शनि, राहु, केतु, यांचा वर्ण काळा आहे.

वारांवर कर्मैं करावयाचीं तीं.

रविवार.

राज्याभिषेकोत्सवयानसेवागोवह्निमंत्रौषधशस्त्रकर्म ॥
सुवर्णताम्रौर्णिकचर्मकाष्ठसंग्रामपण्यादिरवौविदध्यात् ॥ १ ॥

टी०—रविवारीं—राज्याभिषेक, गीत वाद्य,पालखींत बसणें, राजसेवा, गाय, बैल इत्यादि आणणें व देणें, हवन यज्ञादि मंत्र उपदेश देणें व घेणें, औषध देणें व घेणें, शस्त्रें, सोनें व तांबें, शाली इत्यादि वस्त्रें, काष्ठे, युद्ध प्रसंग,वाणीपणा हीं कृत्यें करावीं.

सोमवार.

शंखाब्जमुक्तारजतेक्षुभोज्यस्त्रीवृक्षकक्ष्यांबुविभूषणाद्याः ॥
गीतंक्रतुक्षीरविकारश्रृंगीपुष्पांबरारंभणमिंदुवारे ॥ २

टी०—सोमवारीं—शंख,कमळें, मोतीं, रुपें, ऊंस, भोजन, स्त्रीभोग, झाडें,गवत, उदक,अलंकार, गायन, यज्ञादि, गोरस, गाई, म्हशी,पुष्पें, वस्त्रें इत्यादि कृत्यें करावीं.

Scanned by CamScanner

भौमवार.

भेदानृतस्तेयविषाग्निशस्त्रवध्याभिघाताहवशाठ्यदंभान् ॥
सेनानिवेशाकरधातुहेमप्रवालरक्तानिकुजेविदध्यात् ॥ ६ ॥

टी०—भौमवारीं–भेद करणें, अनृत, चोरी, विष, अग्नि, शस्त्रें, वध, नाश, संग्राम, कपट, दंभ, सैन्य ठेवणें, खाणी, धातु, सुवर्ण, प्रवाल, रक्तस्राव हीं कृत्यें करावीं.

बुधवार.

नैपुण्यपुण्याध्ययनंकलाश्चशिल्पादिसेवालिपिलेखनानि ॥
धातुक्रियाकांचनयुक्तिसंधिव्यायामवादाश्चबुधेविधेयाः ॥ ४ ॥

टी०—बुधवारीं–चातुर्य, पुण्य, अध्ययन, कला, शिल्पशास्त्र, सेवा, लिहिणें, चित्रें काढणें, धातुक्रिया, सुवर्ण, युक्ति, सख्यत्व, जाणें, येणें, वाद करणें हीं कृत्यें करावीं.

गुरुवार.

धर्मक्रियापौष्टिकयज्ञविद्यामांगल्यहेमांबरवेश्मयात्राः ॥
रथाश्वभैषज्यविभूषणादिकार्यंविदध्यात्सुरमंत्रिवारे ॥ ५

टी०—गुरुवारीं–धर्मकरणें, नवग्रहादि पूजा, यज्ञ, विद्याभ्यास, सौभाग्य, वस्त्रें, गृहकृत्यें, यात्रा, रथ, अश्व, औषधें, नगोटीं हीं कृत्यें करावीं.

शुक्रवार.

स्त्रीगीतशय्यामणिरत्नगंधवस्त्रोत्सवालंकरणादिकर्म ॥
भूपण्यगोकोशकृषिक्रियाश्चसिद्ध्यंतिशुक्रस्यदिनेसमस्ताः ॥३॥

टी०—शुक्रवारीं–स्त्रीगायन, शय्या, मणि, रत्नें, हिरे, गंध, वस्त्रें, उत्साह, अलंकार, भूमि, वाणिज्य, गाई, द्रव्य, भांडार, शेतें करणें इत्यादि कृत्यें करावीं.

शनिवार.

लोहाश्मसीसत्रपुशस्त्रदासपापानृतस्तेयविषासवाद्यम् ॥
गृहप्रवेशद्विपबंधदीक्षास्थिरंचकर्मार्कसुतेऽह्निकुर्यात् ॥ ७ ॥

टी०—शनिवारीं–लोखंड, तिखें, शिसें, कथिल, तलवार, दास, पाप, अनृतभाषण, चोरी, विष, अर्क काढणें, गृहप्रवेश, हत्ती बांधणें, उपदेशादि हीं स्थिरकर्त्यें करावीं.

Scanned by CamScanner

वारकोष्टक.

देवता ॥ ॥ सूर्यादितःशिवशिवागुहविष्णुकेंद्राकालाःक्रमेणप तयःकथिताग्रहाणाम् ॥ वह्न्यंबुभूमिहरिशक्रशचीविरिंचिस्ते षांपुनर्मुनिवरैरधिदेवताश्च॥२॥ ॥विचारकरण्यासकालपरिमा- ण॥ ॥पतंगसूनोर्दिवसाधिपत्यंनिशाप्यहश्चैवतुतिग्मभानोः ॥ रात्रिद्वयंचैकदिनंचसोमेशेषग्रहाणामुदयप्रवृत्तिः ॥ ५ ॥ दोषा दोष॥ ॥नवारदोषाःप्रभवंतिरात्रौदेवेज्यदैत्येज्यदिवाकराणाम्॥ दिवाशशांकार्कजभूसुतानांसर्वत्रनिंद्योबुधवारदोषः ॥ ६ ॥ कृत्यें॥सोमसौम्यगुरुशुक्रवासराःसर्वकर्मसुभवंतिसिद्धिदाः ॥ भानुभौमशनिवासरेषुचप्रोक्तमेवखलुकर्मसिद्ध्यति॥४॥तैलाभ्यं गासशुभाशुभ॥ रविस्तापंकांतिंवितरतिशशीभूमितनयोमृतिंल क्ष्मींसौम्यःसुरपतिगुरुर्वित्तहरणम् ॥ विपत्तिंदैत्यानांगुरुरखि- लभोगानुगमनंनृणांतैलाभ्यंगात्सपदिकुरुतेसूर्यतनयः ॥ २ ॥ वस्त्रपरिधान ॥ ॥ जीर्णंरवौसततमंबुभिरार्द्रमिंदौभौमेशुचेबुध दिनेचभवेद्धनाय ॥ ज्ञानायमंत्रिणिभृगौप्रियसंगमायमंदेमला यचनवांबरधारणंस्यात् ॥ ६ ॥ ॥ श्मश्रुकर्म ॥ ॥ भानुर्मा संक्षपयतितथा सप्तमार्तंडसूनुर्भौमश्चाष्टौवितरतिशुभंबोधनःपंच मासान् ॥ सप्तैवेंदुर्दशसुरगुरुःशुक्रएकादशेतिप्राहुर्गर्गप्रभृतिमुन यःक्षौरकार्येषुचायुः॥ ७ ॥ ॥ विद्यारंभ ॥ ॥ विद्यारंभःसुरगुरु सितज्ञेष्वभीष्टार्थदायी कर्तुश्चायुश्चिरमपिकरोत्यंशुमान्मध्यमोऽ त्र ॥ नीहारांशौभवतिजडतापंचताभूमिपुत्रेछायासूनावपिचमु नयःकीर्तयंत्येवमाद्याः ॥ ८ ॥

टी०—वारांचे कोष्टकाचीं घरें केलीं त्यांचीं नांवें संकलित लिहिलीं तीं अशीं— प्रथम वारांचीं नावें १वारस्वामी ह्मणजे पति २, देवता ३, विचार करण्यास काल परिमाण ४, दोषादोष ५,उक्तानुक्त कृत्यें ६, तैलाभ्यंग केल्यास शुभाशुभ ७, नवें वस्त्रपरिधान ८, श्मश्रुकेल्यास शुभाशुभ ९, विद्यारंभास शुभाशुभ १०, याप्रमाणें नांवें जाणावीं.

Scanned by CamScanner

स्रयमाग्निकेंदुगिरिशाःप्रोक्ताअदित्यंगिराःसर्पाःकव्यभुजोभगो
र्यमरवीत्वष्ट्राह्वयोमारुतः।।इंद्राग्नीत्वथमित्रइंद्रनिर्ऋतिर्नीरंचविश्वे
विधिर्वैकुंठोवसुपाश्यजैकचरणाहिर्बुध्न्यपूषाभिधाः ॥ १ ॥
अधोमुखनक्षत्रें ॥ ॥मूलाग्नेयमघाद्विदैवभरणीसार्पाणिपूर्वात्रयं
ज्योतिर्विद्भिरधोमुखंहिनवकंभानामिदंकीर्तितम्।२।तिर्यङ्मुख
नक्षत्रें॥ ॥ज्येष्ठादित्यकराश्विनीमृगशिरःपौषानुराधानिलत्वष्टा
ख्यानिवदंतिभानिमुनयस्तिर्यङ्मुखान्येषुतु॥३॥ऊर्ध्वमुखनक्षत्रें
॥पुष्यार्द्राश्रवणोत्तराशतभिषग्ब्राह्मश्रविष्ठाह्वयान्यूर्ध्वास्यानिन
वोदितानिमुनिभिर्धिष्ण्यान्यथैतेषुतु।४।ध्रुवाकिंवास्थिरनक्षत्रें॥
रोहिणीसहितमुत्तरात्रयंकीर्तयंतिमुनयोध्रुवाह्वयम् ॥ ॥मृदुन०॥
त्वाष्ट्रमित्रशशिपूषदैवतान्यामनंतिमुनयोमृदून्यथ ॥५॥ ॥ लघुन
क्षत्रें। ॥अश्विनीगुरुभमर्कदैवतंसाभिजिल्लघुचतुष्टयंमतम्॥ती०न०
॥ मूलशक्रशिवसार्पदैवतान्युग्रपंत्यथचतीक्ष्णसंज्ञया ॥ ६ ॥ चर
नक्षत्रें ॥ ॥ वैष्णवत्रययुतःपुनर्वसूमारुतंचचरपंचकंत्विदम् ॥
॥ उग्रनक्षत्रें ॥ ॥ पूर्विकात्रितयमांतिकंमघेत्युग्रपंचकमिदंजगु
र्बुधाः ॥७॥ मिश्रनक्षत्रें ॥ ॥ हव्यवाहभयुतंद्विदैवतंमिश्रसंज्ञम
थमिश्रकर्मसु ॥ ॥ चरादिनक्षत्रें ॥ ॥ चरंचलंक्रूरमुशंतिचोग्रंध्रु
वंस्थिरंदारुणभंचतीक्ष्णम्। ८।क्षिप्रंलघुत्वमृदुमैत्रसंज्ञंसाधारणंमि
श्रमितिब्रुवंति ९ ॥ अंधादिनक्षत्रसंज्ञा ॥ ॥अंधकंतदनुमंदलो
चनंमध्यलोचनमतः सुलोचनम् ॥ रोहिणीप्रभृतिभंचतुष्टयंसा
भिजिच्चगणयेत्पुनःपुनः ॥ ॥ १० ॥ नक्षत्रांचीआकृति॥ ॥
तुरगमुखसदृक्षंयोनिरूपं क्षुराभंशकटसमथैणस्योत्तमांगेनतु
ल्यम् ॥ मणिगृहशरचक्रंभातिशालोपमंभंशयनसदृशमन्यच्चा
त्रपर्यंकरूपम् ॥ १ ॥ हस्ताकारमतश्चमौक्तिकसमंचान्यत्प्रवा
लोपमंधिष्ण्यंतोरणवत्स्थितंबलिनिभंसत्कुंडलाभंपरम् ॥ क्रु

द्व्यत्केसरिविक्रमेणसद्दशंशय्यासमानंपरंचान्यद्दंतिविलासवत्स्थितम तःक्रोष्टासमंव्यक्तिमत् ।१३॥त्रिविक्रमाभंचमृदंगरूपंवृत्तंततोऽन्यद्यम लद्वयाभम् ॥ पर्यंकरूपंमुरजानुकारीइत्येवमश्वादिवचक्ररूपम् ॥१३॥ नक्षत्रांच्याताऱ्यांचीसंख्या ॥ ॥ वह्नित्रिऋत्विषुगुणेंदुकृताग्निभूतबा णाश्विनेत्रशरभूकुयुगाब्धिरामाः ॥रुद्राब्धिरामगुणवेदशतद्वियुग्मदं ताबुधैर्निगदिताःक्रमशोभताराः ॥ ८ ॥

संख्या.	नक्षत्रांचीं नावें.	शुभाशुभ संज्ञा.	स्वामींचीं नावें.	मुखसंज्ञा	रूपसंज्ञा. नावें	नावें.	लोचन संज्ञा	स्वरूपाची आकृती.	ताऱ्यांची संख्या.
१	अश्विनि	शुभ	अश्विनी.	तिर्यङ्मु.	लघु	क्षिप्र	मंदलोचन	अश्वमुख	३
२	भरणी	नाशक	यम	अधोमुख	उग्र	क्रूर	मध्यलोचन	योनिरूप	३
३	कृत्तिका	कार्यनाश	अग्नि	अधोमुख	मिश्र	साधा.	सुलोचन	वस्त्यास	६
४	रोहिणी	सिद्ध	ब्रह्मा	ऊर्ध्वमुख	ध्रुव	स्थिर	अंधलोचन	शकटास	५
५	मृग	शुभ	चन्द्र	तिर्यङ्मु.	मृदु	मैत्र	मंदलोचन	मृगास	३
६	आर्द्रा	शुभ	शिव	ऊर्ध्वमुख	तीक्ष्ण	दारुण	मध्यलोचन	मणिसम	१
७	पुनर्वसु	मध्यम	देवमाता	तिर्यङ्मु.	चर	चल	सुलोचन	गृहासम	४
८	पुष्य	शुभ	गुरु	ऊर्ध्वमुख	लघु	क्षिप्र	अंधलोचन	शरासम	३
९	आश्लेषा	शोक	सर्प	अधोमुख	तीक्ष्ण	दारुण	मंदलोचन	चक्रासम	५
१०	मघा	नाशक	पितर	अधोमुख	उग्र	क्रूर	मध्यलोचन	शाळासम	५
११	पूर्वाफा.	मृत्युप्रद	भग	अधोमुख	उग्र	क्रूर	सुलोचन	शय्यासम	२
१२	उत्तराफा.	विद्या	अर्यमा	ऊर्ध्वमुख	ध्रुव	स्थिर	अंधलोचन	पर्यंकास.	२
१३	हस्त	लक्ष्मी	रवि	तिर्यङ्मु.	लघु	क्षिप्र	मंदलोचन	हस्तासम.	५
१४	चित्रा	शुभदाय.	ब्रह्मा	तिर्यङ्मु.	मृदु	मैत्र	अंधलोचन	मौक्तिक	१
१५	स्वाती	अशुभदा.	वायु	तिर्यङ्मु.	चर	चल	सुलोचन	पोवळ्यासम	१
१६	विशाखा	अशुभदा.	इंद्राग्नि	अधोमुख	मिश्र	साधा.	अंधलोचन	तोरणासम	४
१७	अनुराधा	सर्वसिद्धि	मित्र	तिर्यङ्मु.	मृदु	मैत्र	मंदलोचन	बलिसम	४
१८	ज्येष्ठा	क्षयनाश	इंद्र	तिर्यङ्मु.	तीक्ष्ण	दारुण	मध्यलोचन	कुंडलासम	३
१९	मूळ	हानिप्रद	राक्षस	अधोमुख	तीक्ष्ण	दारुण	सुलोचन	वांद्रास	११
२०	पूर्वाषाढा	हानि	उदक	अधोमुख	उग्र	क्रूर	अंधलोचन	शय्यास	४
२१	उत्तराषा	वृद्धिदा०	विश्वेदेव	अधोमुख	ध्रुव	स्थिर	मंदलोचन	हस्तिसम	३
२२	अभिजित्	वृद्धिदाय	ब्रह्मा	०	लघु	क्षिप्र	मध्यलोचन.	कोल्ह्यास	०
२३	श्रवण	सुखदाय	विष्णु	ऊर्ध्वमुख	चर	चल	सुलोचन	त्र्यक्ताकार	३
२४	धनिष्ठा	शुभदाय	वसु	ऊर्ध्वमुख	चर	चल	अंधलोचन	वामनासम	४
२५	शततार.	कल्याण	वरुण	ऊर्ध्वमुख	चर	चल	मंदलोचन	मृदंगाकार	१००
२६	पूर्वाभाद्र.	मृत्युदाय.	अजैकपा.	अधोमुख	उग्र	क्रूर	मध्यलोचन	वर्तुळाकार	२
२७	उत्तराभा.	लक्ष्मी	अहिर्बु०	ऊर्ध्वमुख	ध्रुव	स्थिर	सुलोचन	यमलाकार	२
२८	रेवती	कामदाय	सूर्य	तिर्यङ्मु.	मृदु	मैत्र	अंधलोचन	पर्यंकासम	३२

कार्याकार्यविचार. (अधोमुखनक्षत्रांवर कार्ये.)

वापीकूपतडागगर्तपरिखाखातानिनिध्युद्धृतिक्षेपौद्यूतबिलप्रवेशगणितारंभाःप्रसिद्ध्यंतिच ॥ १ ॥

टी०—अधोमुख नक्षत्रें ह्मणजे (मूळ, कृत्तिका, मघा, विशाखा, भरणी, आश्लेषा, पूर्वाफाल्गुनी, पूर्वाषाढा, पूर्वाभाद्रपदा) या नक्षत्रांवर विहीर, कुवा, तलाव, खंदक, चर, डवकण, द्रव्य काढणें व पुरणें, द्यूत, बिळांत प्रवेश करणें, गणितारंभ हीं कर्में करावीं.

तिर्यङ्मुखनक्षत्रांवर कार्ये.

अश्वेभोष्ट्रलुलायरासभवृषोरभ्रादिदांत्यश्वनौगंत्रीयंत्रहलप्रवाहगमनारंभाःप्रसिद्ध्यंतिच ॥ २ ॥

टी०—तिर्यङ्मुख ह्मणजे (ज्येष्ठा, पुनर्वसु, हस्त, अश्विनी, रेवती, मृग, अनुराधा, स्वाती, चित्रा) या नक्षत्रांवर अश्व, हत्ती, उंट, टोणगा, गाढव, बैल, मेंढा, डुकर, कुत्रें हीं घेणें; नांव पाण्यांत घालणें, गंत्री, यंत्री, नांगर धरणें, प्रवास, गमन हीं कर्में करावीं.

ऊर्ध्वमुखनक्षत्रांवर कार्ये.

प्रासादध्वजघर्मवारणगृहप्राकारसत्तोरणोच्छ्रायारामविधिर्हितोनरपतेः पट्टाभिषेकादिच ॥ ३ ॥

टी०—ऊर्ध्वमुख ह्मणजे (पुष्य, आर्द्रा, श्रवण, उत्तराफाल्गुनी, उत्तराषाढा, उत्तराभाद्रपदा, शततारका, रोहिणी, धनिष्ठा,) या नक्षत्रांवर देवालयें, ध्वजा, मंडप, घरें, कोट, भिंती, तोरणें, चांदा, बाग बांधणें व राज्याभिषेक हीं कृत्यें करावीं.

ध्रुवनक्षत्रांवर कार्ये.

बीजहर्म्यनगराभिषेचनारामशांतिषुहितंस्थिरेषुच ॥

टी०—ध्रुवनक्षत्रें ह्मणजे (रोहिणी, उत्तराफाल्गुनी, उत्तराषाढा, उत्तराभाद्रपदा,) या नक्षत्रांवर बीज पेरणें, नगरांत प्रवेश, राज्याभिषेक, बागाईत, शांतिकर्म इत्यादि कार्यें हितकारक जाणावीं.

मृदुनक्षत्रांवर कार्ये.

मित्रकार्यरतिभूषणांबरोद्गीतिमंगलविधानमेषुतु ॥

टी०—मृदु ह्मणजे (मृग, चित्रा, अनुराधा, रेवती) या नक्षत्रांवर मित्रकार्य, स्त्रीसंग, भूषणधारण, वस्त्रें, गायनादि, नानाप्रकारचीं मंगल कार्यें करावीं.

Scanned by CamScanner

लघुनक्षत्रांवर कार्यें.

पण्यभूषणकलारतौषधज्ञानशिल्पगमनेषुसिद्धिदम् ॥

टी०—लघु ह्मणजे (अश्विनी, पुष्य, हस्त, अभिजित्) या नक्षत्रांवर वाणीपणा, भूषणें धारण करणें, कलाकुशलता, क्रीडा करणें, औषध घेणें, ज्ञान, विद्या, सुतारपणा, प्रस्थान करणें हीं कृत्यें करावीं, शुभदायक होतील.

तीक्ष्ण नक्षत्रांवर कार्यें.

भूतयक्षनिधिमंत्रसाधनंभेदबंधवधकर्मचात्रतु ॥

टी०—तीक्ष्ण ह्मणजे (आर्द्रा, आश्लेषा, ज्येष्ठा, मूळ) या नक्षत्रांवर भूतें, यक्षादिक यांची पोडा निवारण, द्रव्य काढणें, मंत्रसाधन करणें, बंधनभेद करणें, वध करणें हीं उत्तम होत.

चरनक्षत्रांवर कार्यें.

दंतिवाजिकरभैषवाहनारामयानविधिषुप्रशस्यते ॥

टी०—चर ह्मणजे (पुनर्वसू, स्वाती, श्रवण, धनिष्ठा, शततारका) या नक्षत्रांवर हत्ती, घोडे, नानाप्रकारचीं वाहनें, बागांत जाणें, पालखी, रथ, यांत बसणें इत्यादि कार्यें प्रशस्त होत.

उग्र नक्षत्रांवर कार्यें.

शाठ्यनाशविषघातबंधनोत्साहशस्त्रदहनादिषुस्मृतम् ॥

टी०—उग्र ह्मणजे (भरणी, मघा, पूर्वाफल्गुनी, पूर्वाषाढा, पूर्वाभाद्रपदा) यांवर शठत्व करणें, नाश, विष घालणें, बंधन, उत्साह, शस्त्र, जाळणें हीं कर्में उक्त होत.

मिश्र नक्षत्रांवर कार्यें.

स्वाभिधानसमकर्मसाधनेकीर्तितानिसकलानिसूरिभिः ॥

टी०—मिश्र ह्मणजे (कृत्तिका, विशाखा) या नक्षत्रांवर जशीं ध्रुवादिक नक्षत्र नावें आहेत त्याप्रमाणें कार्यें करावीं.

वस्तु नष्ट झाली ती पहावयाचा प्रकार.
लोचनसंज्ञा नक्षत्रावरून.

अंधकेलभतेशीघ्रंमंदकेचदिनत्रयम्।मध्यकेचचतुःषष्टिनप्राप्नोतिसुलोचने।

टी०—अंधक नक्षत्रीं वस्तु नष्ट झाली तर लौकर सांपडेल, मंदनक्षत्रीं गेली असतां तीन दिशी सांपडेल, मध्यलोचन नक्षत्रीं वस्तु नष्ट झाली तर ६४ दिवसानीं सांपडेल, सुलोचन नक्षत्रीं नष्ट झाली तर सांपडणार नाहीं.

वस्तू कोणत्या दिशेस आहे ती पहावयाचा प्रकार.

अंधकेपूर्वतोवस्तुमंदकेदक्षिणेतथा ॥
पश्चिमेमध्यनेत्रेचउत्तरेतुसुलोचने ॥ १ ॥

टी०—अंधक नक्षत्रीं वस्तू नष्ट झाली तर पूर्वेस पहावी. मंदलोचनीं वस्तू नष्ट झाली तर दक्षिणेस पहावी; मध्यलोचनीं सांडली असतां पश्चिमेस पहावी; सुलोचनी वस्तू सांडली ती उत्तरेस पहावी.

अंधेसद्यःप्राप्यतेवस्तुनष्टंकष्टात्प्राप्यंमंदनेत्रेचतद्वत् ॥
दूराच्छ्राव्यंमध्यनेत्रेचलभ्यंनश्रोतव्यंनैवलभ्यंसुनेत्रे ॥ १ ॥

टी०—अंधक नक्षत्रीं सांडली असतां वस्तू लवकर सांपडेल, मंदलोचनीं वस्तू प्रयत्नेंकरून. मध्यलोनची वस्तू दूर गेली सांपडणार नाहीं, सुलोचनीं वस्तू गेली असतां निश्चयपूर्वक सांपडणार नाहीं.

नक्षत्रपरत्वें प्रश्न.

मघादिआर्यमांतंचसमीपेवस्तुदृश्यते ॥ हस्तादिवसुपर्यंतमन्य हस्तेचदृश्यते ॥ १ ॥ शततारादयमांतंतुस्वगृहेवस्तुदृश्यते ॥ अग्न्यादिसार्पपर्यंतमदृष्टंदूरगंतथा ॥ २ ॥

टी०—मघादि उत्तरा फाल्गुनीपर्यंत नक्षत्रीं जर वस्तू हरवली तर समीप सांपडेल. हस्तनक्षत्रापासून धनिष्ठापर्यंत वस्तू हरवली असतां दुसऱ्याचे हातीं दृष्टीस पडेल. शततारकापासून भरणी नक्षत्रापावेतों स्वगृहांत वस्तू सांपडेल. कृत्तिकापासून आश्लेषापावेतों सांपडणार नाहीं.

तिथिवारंचनक्षत्रंप्रहरेणसमन्वितम् ॥ दिक्संख्ययाहतंचैवसप्तभि र्विभजेत्पुनः ॥१॥ एकेनभूतलेद्रव्यंद्वयंचेद्भांडसंस्थितम्॥तृतीये जलमध्यस्थंअंतरिक्षेचतुर्थके ॥२॥ तुषस्थंपंचमेतुस्यात्षष्ठेगोमयम ध्यगम् ॥ सप्तमेभस्ममध्यस्थमित्येतत्प्रश्नलक्षणम् ॥ ३ ॥

टी०—प्रश्नसमयींची तिथि, वार आणि नक्षत्रें भुक्त झालीं असतील तितकीं मोजून त्यांत जो प्रहर असेल तो मिळवून सर्व एकत्र करून आठांनीं गुणावें आणि

सातांनीं भागावें शेष उरेल त्याचें फळ १ उरला तर भूमींत वस्तू आहे, २ उरले तर भांड्यांत वस्तू आहे, ३ उरले तर जळामध्यें आहे, ४ उरले तर अंतरिक्ष आहे, ५ उरले तर तुसांत आहे, ६ उरले तर शेणांत, ७ उरले तर भस्मांत आहे.

मद्यारंभ करण्यास.

रौद्रेंपेन्त्येवारुणेपौरहूतेयाम्येसार्पेनैर्ऋतेचैवधिष्ण्ये ॥
पूर्वाख्येषुत्रिष्वपिश्रेष्ठउक्तोमद्यारंभःकाळविद्भिःपुराणैः ॥ १ ॥

टी०—आर्द्रा, मघा, शततारका, ज्येष्ठा, भरणी, आश्लेषा, मूळ, तीन पूर्वा या नक्षत्रीं प्रथम मद्य काढणें उक्त होय.

नवीन वस्त्रधारण.

रोहिणीषुकरपंचकेऽश्विभेन्युत्तरेपिचपुनर्वसुद्वये ॥
रेवतीषुवसुदैवतेचभेनव्यवस्त्रपरिधानमिष्यते ॥ १ ॥

टी०—रोहिणी, हस्त, चित्रा, स्वाती, विशाखा, अनुराधा, अश्विनी, तिन्ही उत्तरा, पुनर्वसु, पुष्य, रेवती, धनिष्ठा यांवर नवीं वस्त्रें धारण करावीं.

मोत्यें, सुवर्ण, मणि, रक्तवस्त्रधारण.

नासत्यपौष्णवसुभेकरपंचकेचमार्तंडभौमगुरुमंत्रिशशांकवारे ॥
मुक्तासुवर्णमणिविद्रुमदंतशंखरक्तांबराणिविधृतानिभवंतिसिध्यै ।१।

टी०—अश्विनी, रेवती, धनिष्ठा, हस्त, चित्रा, स्वाती, विशाखा, अनुराधा या नक्षत्रांवर आणि रवि, भौम, गुरु, शुक्र, सोम या वारांवर मोत्यें, सूवर्ण, मणि, पोवळीं, हस्तिदंताचे चुडे, नवे शंखाची पूजा करणें, तांबडीं वस्त्रें धारण हीं कार्यें शुभ होत.

पुंसवनास नक्षत्रें.

श्रवणःसकरःपुनर्वसूर्निर्ऋतेर्भंचसपुष्यकोमृगः ॥
रविभूसुतजीववासराःकथिताः पुंसवनादिकर्मसु ॥ १ ॥

टी०—श्रवण, हस्त, पुनर्वसू, मूळ, पुष्य, मृग, आणि रवि, भौम, गुरु, हे वार पुंसवनादिक कर्मांस उक्त.

कर्णवेध.

पौष्णवैष्णवकराश्विनिचित्रापुष्यवासवपुनर्वसुमैत्रा ॥
सेंदवेश्रवणवेधविधानंनिर्दिशंतिमुनयोहिशिशूनाम् ॥ १ ॥

टी०—रेवती, श्रवण, हस्त, अश्विनी, चित्रा, पुष्य, धनिष्ठा, पुनर्वसू, अनुराधा, मृगशीर्ष यांवर कर्णवेध मुलांचा करावा.

अन्नप्राशन.

रेवतीश्रुतिपुनर्वसुहस्तब्राह्मतःपृथगपिद्वितयेच ॥
त्र्युत्तरेषुगदितंहिनवान्नप्राशनंतुऋषिभिःपृथुकानाम् ॥ १ ॥

टी०—रेवती, श्रवण, पुनर्वसू, हस्त, रोहिणी, मृग, आर्द्रा, तीन्ही उत्तरा यांवर लहान मुलांस प्रथम अन्नप्राशन करावें.

श्मश्रुकर्म.

पुष्येपौष्णेचाश्विनीष्वैंदवेचशाक्रेहस्ताद्येत्रिकेभेष्वदित्यः ॥
क्षौरंकार्यंवैष्णवाद्यत्रयेचमुक्त्वाभौमादित्यपातंगिवारान् ॥ १ ॥

टी०—श्मश्रु करविण्यास पुष्य, रेवती, अश्विनी, मृग, ज्येष्ठा, हस्त, चित्रा, स्वाती, पुनर्वसू, श्रवण, धनिष्ठा, शततारका हीं नक्षत्रें उक्त होत. आणि भौम, रवि, शनि, हे वार वर्जावे.

दंतबंधन.

येषुयेषुप्रशंसंतिक्षुरकर्ममहर्षयः ॥तेषुतेष्वेवशंसंतिनखदंतादिलेखनम् ॥१॥

टी०—दंत बांधणें व नखें काढणें हीं कृत्यें जीं श्मश्रुकर्मास नक्षत्रें सांगितलीं आहेत त्यांजवर करावीं.

श्लोक.

आज्ञयानरपतेर्द्विजन्मनांदाहकर्ममृतसूतकेषुच ॥
बंधमोक्षमखदीक्षणेषुचक्षौरमिष्टमखिलेषुपुष्टिदम् ॥ १ ॥

टी०—राजाच्या अथवा ब्राह्मणाच्या आज्ञेनें व क्रिया करण्याचे आदी व सूतकाचे अंत्यदिनीं, बंदींतून सुटला ह्मणजे व यज्ञाचे ठायीं अवश्य श्मश्रुकर्म करावें पुष्टिप्रद होय.

ताराशुद्धंक्षौरंरविगुरुशुद्धाव्रतदीक्षा ॥
शुक्रविशुद्धियांत्रायांसर्वं शुद्धंशशांकेन ॥ १ ॥

टी०—श्मश्रूस तारा (नक्षत्र) शुद्धि, व्रतग्रहणीं रवि, गुरुशुद्धि, यात्रेस जाण्यास शुक्रशुद्धि आणि सर्व कर्मास चंद्रशुद्धि पाहावी.

श्मश्रुकर्मास वर्ज्य.

भद्रापक्षांतरिक्ताव्रतदिनवसुभूश्राद्धषष्ठीषुरात्रौसंध्यापातारभा
स्वच्छनिषुघटधनुःकर्ककन्यागतेऽर्के ॥ जन्मर्क्षेजन्ममासेसुर
दिनयजनेभूषितोग्रामयायीभुक्तोभ्यक्तोभिषिक्तोसमदिनरजि
गःश्मश्रुकार्यंनकुर्यात् ॥ १ ॥

टी०—कल्याणी, पौर्णिमा, अमावास्या, चतुर्थी, नवमी, चतुर्दशी, व्रतदिवस, अष्टमी, प्रतिपदा, षष्ठी, रात्रीस, संध्याकाळीं, व्यतीपातादिक दुष्टयोग, भौमवार, रविवार, शनिवार, कुंभ, धनु, कर्क, कन्या, या चार राशींचा सूर्य असतां जन्मनक्षत्र आणि मास, हवनादिक कर्म असेल ते दिवशीं, अलंकारादिक धारण केले असतां, प्रस्थान करण्याच्या दिवशीं, भोजन केल्यावर, अभ्यंगस्नान केलें असतां, मंगलाभिषेक झाल्यावर व स्त्री रजस्वला असतां सम दिवस ह्यांचा त्यागकरून श्मश्रु करावी.

मौंजीबंधनास.

सौम्येपौष्णेवैष्णवेवासवाख्येहस्तस्वातीत्वाष्ट्रपुष्याश्विभेषु ॥
ऋक्षेदित्यांमेखलाबंधमोक्षौसंस्मर्येतेनूनमाचार्यवर्यैः ॥ १ ॥

टी०—मृग, रेवती, श्रवण, धनिष्ठा, हस्त, स्वाती, चित्रा, पुष्य, अश्विनी, पुनर्वसु या नक्षत्रांवर मौंजीबंधन करणें अथवा सोडणें प्रशस्त आहे.

विवाहनक्षत्रें.

मूलमैत्रमृगरोहिणीकरैःपौष्णमारुतमघोत्तरान्वितैः ॥
निर्विधाभिरुडुभिर्मृगीदृशांपाणिपीडनविधिर्विधीयते ॥ १ ॥

टी०—मूळ, अनुराधा, मृग, रोहिणी, हस्त, रेवती, स्वाती, मघा, तिन्ही उत्तरा हीं नक्षत्रें विवाहास घ्यावीं उक्त होत.

अग्निहोत्र घेण्यास.

प्राजापत्येपूषभेसद्विदैवेपुष्येज्येष्ठास्वैंदवेकृत्तिकासु ॥
अग्न्याधानंत्र्युत्तराणांत्रयेपिश्रेष्ठैःप्रोक्तंप्राक्तनैर्विप्रमुख्यैः ॥ १ ॥

टी०—रोहिणी, रेवती, विशाखा, पुष्य, ज्येष्ठा, मृग, कृत्तिका आणि तिन्ही उत्तरा यांचेठायीं प्रथम अग्निहोत्रास आरंभ करावा.

Scanned by CamScanner

विद्याभ्यास करण्यास नक्षत्रें.

मृगादिपंचस्वपिभेषुमूलेहस्तादिकेवात्रितयेऽश्विनीषु ॥
पूर्वात्रयेचश्रवणेचतद्वद्विद्यासमारंभमुशंतिसिद्ध्यै ॥ १ ॥

टी०—मृग, आर्द्रा, पूनर्वसु, पुष्य, आश्लेषा, मूळ, हस्त, अश्विनी, पूर्वा, पूर्वाषाढा, पुर्वाभाद्रपदा, चित्रा, स्वाती, श्रवण या नक्षत्रांवर, मुलांस प्रथम विद्याभ्यासास आरंभ करावा. सिद्धि होय.

औषध घेण्यास नक्षत्रें.

पौष्णद्वयेचादितिभद्वयेचहस्तत्रयेचश्रवणत्रयेच ॥
मैत्रेचमूलेचमृगेचशस्तंभैषज्यकर्मप्रवदंतिसंतः ॥ १ ॥

टी०—रेवती, अश्विनी, पुनर्वसू, पुष्य, हस्त, चित्रा, स्वाती, श्रवण, धनिष्ठा, शततारका, अनुराधा, मूळ, मृग यांजवर औषधें घ्यावीं.

रोग उत्पन्न होतो त्याचें शुभाशुभ पाहणें.

स्वात्याश्लेषारौद्रपूर्वात्रयेषुशाक्रेभौमेसूर्यजेसूर्यवारे ॥
नंदारिक्तास्वेवरोगस्यप्राप्तिर्मृत्युर्ज्ञेयःशंकरोरक्षितापि ॥ १ ॥

टी०—स्वाती, आश्लेषा, आर्द्रा, तिन्ही पूर्वा, ज्येष्ठा आणि भौम, शनि, रविवार, नंदातिथी ह्मणजे प्रतिपदा, षष्ठी, एकादशी, रिक्तातिथी ह्मणजे चतुर्थी, नवमी, चतुर्दशी यांवर रोग उत्पन्न झाला तर शंकराच्यानेंही रक्षण करवणार नाहीं.

रोगमुक्ति होण्याचें प्रमाण.

व्याध्युत्पत्तिर्यस्यपौष्णेसमैत्रेप्राणत्राणंजायतेतस्यकृच्छ्रात् ॥
वैश्वेसौम्येरोगमुक्तिस्तुमासाद्विंशत्यास्याद्वासराणांमघासु ॥

टी०—रोग उत्पन्न होईल त्या दिवशीं जर रेवती अथवा अनुराधा असल्या तर प्राणांत होईल. उत्तराषाढा अथवा मृग असेल तर एक मास पीडा भोगील. आणि मघा असल्या तर वीस दिवस पीडा भोगील.

पक्षाद्धस्तेवासवेसद्विदैवेमूलाश्विन्योरग्निधिष्ण्येनवाहात् ॥
याम्येत्वाष्ट्रेवैष्णवेवारुणेचनैरुज्यंस्यान्नूनमेकादशाहात् ॥ १ ॥

टी०—हस्त नक्षत्रीं रोग उत्पन्न झाला असतां १५ दिवस पीडा भोगील. आणि

निष्ठा, विशाखा, मूळ, अश्विनी, कृत्तिका, असल्या तर ९ दिवस पीडा भोगील.
रणी, चित्रा, श्रवण, शततारका असल्या तर ११ दिवस पीडा भोगील.

अहिर्बुध्न्येतिष्यसंज्ञेसभागेप्राजापत्यादित्ययोः सप्तरात्रात् ॥
रोगान्मुक्तिर्जायतेमानवानांनिःसंदिग्धंजल्पितंगर्गमुख्यैः ॥ १ ॥

टी०—उत्तराभाद्रपदा, पुष्य, पूर्वाफाल्गुनी, अभिजित्, पुनर्वसु या नक्षत्रीं रोग उत्पन्न झाला असतां ७दिवसांनीं पीडा निःसंशयें करून जाईल, असें गर्गादिक मुनि सांगता.

रोगमुक्तिस्नानास नक्षत्रें.

इंदोर्वारेभार्गवेचध्रुवेषुसार्पादित्यस्वातियुक्तेषुभेषु ॥
पित्र्येचांत्येचैवकुर्यात्कदाचिन्नैवस्नानंरोगमुक्तस्यजंतोः ॥ १ ॥

टी०—सोमवार, शुक्रवार, आणि ध्रुव नक्षत्रें, रोहिणी, तिन्हीउत्तरा आणि आश्लेषा, पुनर्वसू, स्वाती, हीं शूभ होत. आणि मघा, रेवती यांवर रोगमुक्त मनुष्यांनीं स्नान करूं नये.

रोगमुक्तस्नानास लग्न पाहणें.

लग्नेचरेसूर्यकुजेज्यवारेरिक्तातिथौचंद्रबलेनहीने ॥
केंद्रत्रिकोणार्थगतेचपापेस्नानंहितंरोगविमुक्तिकानाम् ॥ १ ॥

टी०—चरलग्नें (मेष, कर्क, तूळ, मकर) हीं लग्नें रवि, भौम, गुरु हे वार आणि रिक्तातिथि, (चतुर्थी, नवमी, चतुर्दशी) असाव्या आणि चंद्रबळ नसावें लग्नीं केंद्रस्थानीं, तृतीयस्थानीं पापग्रह असावे. अशी लग्नशुद्धि पाहून स्नान करावें आरोग्यदायक होय.

लता, औषधि व वृक्षलावण्यास नक्ष०

सावित्रतिष्याश्विनवारुणानिमूलंविशाखाचमृदुध्रुवाणि ॥
लतौषधीपादपरोपरेषुशुभानिभानिप्रतिपादितानि ॥ १ ॥

टी०—हस्त, पुष्य, अश्विनी, शततारका, मूळ, विशाखा, आणि मृदु, ध्रुव, हीं नक्षत्रें कोष्टकांत लिहिलीं आहेत तीं घ्यावीं आणि वेली व औषधी व वृक्ष लावावे शुभ होय.

Scanned by CamScanner

टी—चित्रा, तिन्ही उत्तरा, श्रवण, रोहिणी, चतुर्दशी, अमावास्येस, दिवा, [अ]ष्टमी यांचेठायीं पशूंस बाहेर गांवास पाठवूं नये व आणूंही नये.

गाय घेणें व विकणें यांस वर्ज्य.

शक्रवासवकरेषुविशाखापुष्यवारुणपुनर्वसुभेषु ॥
अश्विपूषभयुतेषुविधेयोविक्रयक्रयविधिः सुरभीणाम् ॥ १ ॥

टी०—ज्येष्ठा, धनिष्ठा, हस्त, विशाखा, पुष्य, शततारका, पुनर्वसु, अश्विनी, रेवती या नक्षत्रांचेठायीं गायींचा क्रय विक्रय करूं नये.

तृणकाष्ठादि संग्रह करणें.

वासवोत्तरदलादिपंचकेयाम्यदिग्गमनगेहगोपनम् ॥
प्रेतदाहतृणकाष्ठसंग्रहः शय्यकावितरणंचवर्जयेत् ॥ १ ॥

टी०—धनिष्ठांचे उत्तरार्धापासून नक्षत्रें पांच यांचेठायीं दक्षिणेस जाणें आणि गृह नीट करणें व प्रेतदाह, तृणकाष्ठ संग्रह, बाजा, पलंग आदिकरून विणणें हीं सकल कार्यें वर्जावीं.

नांगर धरण्यास नक्षत्रें.

मृदुध्रुवाक्षिप्रचरेषुमूलेमघाविशाखासहितेषुभेषु ॥
हलप्रवाहंप्रथमंविदध्यान्नीरोगमुष्कान्वितसौरभेयैः ॥ १ ॥

टी०—मृदु, ध्रुव, क्षिप्र, चर या संज्ञा कोष्टकांतील घ्यावया आणि मूल, मघा, विशाखा सहित नक्षत्रें यांजवर बैलांस मुष्कीं घालून प्रथम नांगर धरावा.

बीज पेरण्यास नक्षत्रें.

हस्ताश्विपुष्योत्तररोहिणीषुचित्रानुराधामृगरेवतीषु ॥
स्वातौधनिष्ठासुमघासुमूलेबीजोप्तिरुत्कृष्टफलप्रतिष्ठा ॥ १ ॥

टी०—हस्त, अश्विनी, पुष्य, तिन्ही उत्तरा, रोहिणी, चित्रा, अनुराधा, मृग, रेवती, स्वाती, धनिष्ठा, मघा, मूळ या नक्षत्रांवर बीजें पेरावीं उक्त होत.

सर्पदंशास वर्ज्य.

यःकृत्तिकामूलमघाविशाखासार्पांतकार्द्रासुभुजंगदष्टः ॥
सवैनतेयेनसुरक्षितोऽपिप्राप्नोतिमृत्योर्वदनंमनुष्यः ॥ १ ॥

टी०—कृत्तिका, मूळ, मघा, विशाखा, आश्लेषा, रेवती, आर्द्रा या नक्षत्रांवर सर्पदंश झाला असतां गरुड संरक्षण करीत असतांही मृत्यु येईल.

नृत्य शिकण्यास.

हस्तस्तिष्योवासवंचानुराधाज्येष्ठापौष्णंवारुणंचोत्तराच ॥
पूर्वाचार्यैः कीर्तितश्चंद्रवर्तीनृत्यारंभेशोभनोऋक्षवर्गः ॥ १ ॥

टी०—हस्त, पुष्य, धनिष्ठा, अनुराधा, जेष्ठा, रेवती, शततारका, तिन्ही उत्तरा, आणि चंद्र अनुकूळ पाहून नृत्य शिकण्यास आरंभ करावा. असें मुनिवाक्य आहे.

राज्याभिषेकास नक्षत्रें.

मैत्रशाक्रकरपुष्यरोहिणीवैष्णवेषुतिसृषूत्तरासुच ॥
रेवतीमृगशिराश्विनीषुचक्ष्माभृतांसमभिषेकइष्यते ॥ १ ॥

टी०—अनुराधा, ज्येष्ठा, हस्त, पुष्य, रोहिणी, श्रवण, तिन्ही उत्तरा, रेवती, मृग, अश्विनी या नक्षत्रांवर राजांस प्रथम अभिषेक करावा.

राजदर्शनास नक्षत्रें.

सौम्याश्वितिष्यश्रवणश्रविष्ठाहस्तध्रुवत्वाष्ट्रभपूषभानि ॥
मैत्रेणयुक्तानिनरेश्वराणांविलोकनेभानिशुभप्रदानि ॥ १ ॥

टी०—मृग, अश्विनी, पुष्य, श्रवण, धनिष्ठा, हस्त, ध्रुव, चित्रा, रेवती, अनुराधा या नक्षत्रांवर राजांचें दर्शन घ्यावें शुभप्रद होय.

द्वितीयेस चंद्रोदय होतो त्याची फलश्रुति.

रौद्राहियाम्यानिलवारुणेंद्रान्याहुर्जघन्यानितथाबृहंति ॥
ध्रुवद्विदैवादितिभानिनूनंसमानिशेषाणिपुनर्मुनींद्रैः ॥ १ ॥
बृहत्सुधान्यंकुरुतेसमर्घंजघन्यधिष्ण्येभ्युदितोमहर्घः ॥
समेषुधिष्ण्येषुसमंहिमांशुर्वदंतिसंदिग्धमिदंमहांतः ॥

टी०—आर्द्रा, आश्लेशा, भरणी, स्वाती, शततारका, ज्येष्ठा हीं नक्षत्रें जघन्य होत यांवर मासाचे आदीं चंद्रोदय जाहला असतां धन्याची महर्घता होईल. ध्रुव म्हणजे तिन्ही उत्तरा, रोहिणी, आणि विशाखा, पुनर्वसु हीं नक्षत्रें बृहत् होत, यांवर चंद्रोदय झाला तर धान्य स्वस्त होईल. शेषनक्षत्रें सम जाणावीं. त्यांजवर चंद्रोदय झाला तर सम धारण असेल.

Scanned by CamScanner

राशिपरत्वें चंद्रोदयाचें फळ.

मीनेमेषोदितश्चंद्रःसततंदक्षिणोन्नता ॥ शेषोन्नताउत्तरा
यांसमतावृषकुंभयोः ॥ १ ॥ विड्वरंतुसमेचन्द्रेदुर्भिक्षंदक्षि
णोन्नता ॥ सुभिक्षंक्षेममारोग्यमुत्तराश्रित्यचंद्रमाः ॥ २ ॥

टी०—मीन अथवा मेष या राशींवर शुक्ल द्वितीयेचा चंद्रोदय झाला तर चंद्राची दक्षिणेस उन्नता असेल आणि दुर्भिक्ष होईल. मिथुनादिक मकरराशीपर्यंत चंद्रोदय झाला असतां उत्तरेस चंद्राची उन्नता असेल.तेणेंकरून सुभिक्ष आणि क्षेम आरोग्य असेल. वृषभ आणि कुंभ यांजवर चंद्रोदय झाला तर समत्व चंद्राचें असेल. राजांचा कलह विड्वरता होईल.

पुष्यनक्षत्राचे गुणदोष.

परकृतमखिलंनिहंतिपुष्योनखलुनिहंतिपरस्तुपुष्यदोषम् ॥
ध्रुवममृतकरेष्टमेतिपुष्येविहितमुपैतिसदैवकर्मसिद्धिम् ॥ १ ॥

टी०—पुष्य, दुसरे दोष आणि अष्टमस्थानीं चंद्र असला तरी दोष दूर करून कार्यसिद्धि करितात. परंतु त्यानक्षत्राचे दोष आहेत ते दुसऱ्याच्यानें दूर होत नाहीं.

सिंहोयथासर्वचतुष्पदानांतथैवपुष्योबलवानुडूनाम् ॥
चंद्रेविरुद्धेप्यथगोचरेऽपिसिद्ध्यंतिकार्याणिकृतानिपुष्ये ॥ १ ॥

टी०—जसा चतुष्पदां मध्यें सिंह बलवान् तसेच नक्षत्रांमध्यें पुष्य बलवान् होत. गोचरींचा चंद्र कनिष्ठ, चवथा, आठवा, बारावा असला तथापि पुष्य कार्यसिद्धि करिताहेत.

ग्रहेणविद्धोप्यशुभान्वितोऽपिविरुद्धतारोऽपिविलोमगोऽपि ॥
करोत्यवश्यंसकलार्थसिद्धिंविहायपाणिग्रहणंतुपुष्यः॥ ९ ॥

टी०—पुष्यगृहेंकरून विद्ध अथवा अशुभ ग्रहयुक्त किंवा विरुद्ध विलोम तारा असे प्रतिकूल असतांही सकल कार्यसिद्धि होत्ये; परंतु विवाहातें वर्जून करितात.

योगप्रकरण.

प्रतिदिवसाचा योग पहाण्याची पद्धति.

वाक्पतेरर्कनक्षत्रंश्रवणाच्चांद्रमेवच ॥
गणयेत्तद्युतिंकुर्याद्योगःस्याद्दक्षशेषतः १ ॥

टी०—पुष्यापासून चालते सूर्य नक्षत्रा पावेतों, आणि श्रवणापासून दिवस नक्षत्रा पावेतों मोजावीं; दोन्ही संख्या एकत्र कराव्या, आणि२७नीं भागावें शेष राहील तो योग जणावा.

योगांचीं नावें.

विष्कंभप्रीतिरायुष्मान्सौभाग्यः शोभनस्तथा ॥ अतिगंडः सुकर्माचधृतिः शूलस्तथैवच ॥ १ ॥ गंडोवृद्धिर्ध्रुवश्चैवव्याघातो हर्षणस्तथा ॥ वज्रं सिद्धिर्व्यतीपातोवर्याणः परिघः शिवः ॥ २ ॥ सिद्धःसाध्यःशुभःशुक्लोब्रह्मेंद्रोवैधृतिः क्रमात् ॥ सप्ततिंशतियोगास्तुकुर्युर्नामसमंफलम् ॥ ६

१	विष्कंभ	५	शोभन	९	शूल	१३	व्याघात	१७	व्यतिपा.	२१	सिद्ध	२५	ब्रह्मा
२	प्रीति	६	अतिगंड	१०	गंड	१४	हर्षण	१८	वर्याण	२२	साध्य	२६	ऐंद्र
३	आयुष्मान्	७	सुकर्मा	११	वृद्धि	१५	वज्र	१९	परिघ	२३	शुभ	२७	वैधृ.
४	सौभाग्य	८	धृति	१२	ध्रुव	१६	सिद्धि	२०	शिव	२४	शुक्ल	०	०

योग वर्ज्य घटिका.

विरुद्धसंज्ञाइहयेचयोगास्तेषामनिष्टः खलुपादआद्यः ॥ सर्वे धृतिस्तुव्यतिपातनामासर्वोप्यनिष्टः परिघस्यचार्धम्॥१॥तिस्रस्तुयोगेप्रथमेचवज्रेव्याघातसंज्ञेनवपंचशूले ॥ गंडेतिगंडेचषडेवनाड्यःशुभेषुकार्येषुविवर्जनीयाः ॥५॥

टी०—ह्या सत्तावीस योगांचें नावाप्रमाणें फळ जाणावें, त्यांमध्यें वाईट नावाचे योग आहेत त्यांचे आद्यपाद टाकावे आणि व्यतीपात, वैधृति हे सकळ वर्जावे. परिघाचें पूर्वार्द्ध टाकावें, परंतु विष्कंभ ३ घटिका, वज्र ९ घ०, व्याघात ५ घ०, गंड ६ घ०, अतिगंड ६ घ०, शूल १५ घ० ह्या वर्ज करून शुभकार्यें करावीं.

करणेः—करण पहाण्याची रीति.

गततिथ्योद्विनिघ्नाश्चशुक्लप्रतिपदादितः ॥
एकोनाः सप्तहृच्छेषःकरणंस्याद्ववादिकम् ॥ १ ॥

टी०—शुक्ल प्रतिपदेपासून ज्या तिथींचीं करणें पाहिजेत त्यांची दुप्पट करावी त्यांत एक कमी करावा आणि सातांनीं भागावें शेष उरेल तें त्या तिथीचें करण जाणावें. प्रतितिथीस २ भोगतात.

Scanned by CamScanner

नांवें.

बवाह्वयंबालवकौलवाख्यंततोभवेत्तैतिलनामधेयम् ॥ गराभिधा नंवणिजंचविष्टिरित्याहुरार्याः करणानिसप्त ॥ १ ॥ अंतेकृष्ण चतुर्दश्यांशकुनीदर्शभागयोः ॥ ज्ञेयंचतुष्पदंनागंकिंस्तुघ्नंप्र तिपद्दले ॥ ५ ॥ ॥ स्वामी ॥ ॥ इंद्रोब्रह्मामित्रनामार्यमाभूः श्रीःकीनाशश्चेतितिथ्यर्धनाथाः ॥ कल्युक्षाख्यौसर्पवायूतथैवये चत्वारस्तेस्थिराणांचतुर्णाम् ॥ ३ ॥ ॥ कृत्यें ॥ ॥ पौष्टिकस्थि रशुभानिबवाख्येबालवेद्विजहितान्यपिकुर्यात् ॥ कौलवेप्रमद मित्रविधानंतैतिलेशुभगताश्रयकर्म ॥ ४ ॥ गरेचबीजाश्रयकर्ष णानिवाणिज्यकेस्थैर्यवणिक्क्रियाश्च ॥ नसिद्धिमायातिकृतंच विष्ट्यांविषारिघातादिषुतत्रसिद्धिः ॥५॥ मंत्रौषधानिशकुनौतु सपौष्टिकानिगोविप्रराज्यपितृकर्मचतुष्पदेपि ॥ सौभाग्यदारु णधृतिध्रुवकर्मनागेकिंस्तुघ्ननाम्निनिखिलंशुभकर्मकार्यम् ॥३॥

(टीका) कोष्टक.

शुक्लतिथि ६०				कृष्णतिथि. ६०				नावें.	स्वामी	कृत्यें.
पूर्वदळ		उत्तरद०		पूर्वदळ		उत्तरद०				
१	स्थिर			०	०	०	०	किंस्तुघ्न	वायु	शुभकार्यें करावीं.
५	८	१	१५	४	११	७	०	बव	इंद्र	व्रतें, उत्साह करावे, देवळें, तळीं बां.
२	१२ ९	५	१२	१	८	४	११	बालव	ब्रह्मा	ब्राह्मणाचें हित करावें.
६	१३	२	९	५	१२	१	८	कौलव	मित्र	उन्माद आणि मित्रत्व करावें.
३	१०	६	१३	२	९	५	१२	तैतिल	सूर्य	विवाहादि मंगल कार्यें करावीं.
७	१४	३	१०	६	१३	२	९	गर	भूमि	बीज पेरणें नांगर धरणें.
४	११	७	१४	३	१०	६	१३	वणिज	लक्ष्मी	देवप्रतिष्ठा गृह बांधणें दुकान घालणें.
८	१५	४	११	७	१४	३	१०	विष्टि	यम	सफल कर्में वर्ज्य परंतु विष अरि-घात अशीं क्रूर कर्में करावीं.
स्थिर		०	०	०	०	०	१४	शकुनि	कलि	मंत्रोपदेश औषध ग्रहपूजा करावी.
स्थिर		०	०	३०	०	०	०	चतुष्प.	बैल	गायी म्हैशी घेणें व देणें राज्याभिषेक आणि मित्र कार्यें हीं करावीं.
स्थिर		०	०	०	०	०	३०	नाग	सर्प	सौभाग्य कर्में लढाईंत जाणें, धैर्य धरणें विद्याभ्यास करणें.

कल्याणी.

तिथिमान ॥ ॥ कृष्णेग्निदिशयोरूर्ध्वंसप्तमीभूतयोरधः ॥ शुक्लेवेदेशयोरूर्ध्वंभद्राप्राग्वसुपूर्णयोः ॥ १ ॥ मनुवसुमुनितिथि युगदशशिवगुणसंख्यासुतिथिषुपूर्वात्याः॥ आयातिविष्टिरेषा पृष्ठेशुभदापुरस्त्वशुभा ॥ २ ॥ ॥ शास्त्रार्थ ॥ दिवासर्पमुखी भद्रारात्रौभद्राचवृश्चिकी ॥सर्पस्यचमुखंत्याज्यंरात्रौपुच्छंपरित्यजेत् ॥ ३ ॥ रात्रिभद्रायदाह्निस्याद्दिवाभद्रायदानिशि ॥ नतत्रभद्रादोषःस्यात्सर्वकार्याणिसाधयेत् ॥४॥शारीरभाग ॥ नाड्यस्तुपंचवदनेथगलेतथैकावक्षोदशैकसहितानियतंचतस्रः॥ नाभ्यांकटौषडथपुच्छलताचतिस्रोविष्टेर्बुधैरभिहितोंगविभाग एषः ॥ ५ ॥ स्थानफल॥ ॥ मुखेकार्यध्वस्तिर्भवतिमरणंचाथगलकेधनाहानिर्वक्षस्यथकटितटेबुद्धिविलयः ॥ कलिर्नाभौदेशेविजयमथपुच्छेचजगदुः शरीरभद्रायाः पृथगितिफलंपूर्वमुनयः ॥ ६ ॥ ॥ चंद्र॥ ॥ मीनेमेषालिकर्केशशिनिनिवसतिस्वर्गसंस्थापिविष्टिः कन्यायांतौलिसंस्थेधनमिथुनगतेना

तिथि		शास्त्रार्थ	सं०	स्थानें	फळ	चंद्र. स्थानें	फळ	वार	नावें.
	३	ह्या तिथींची ३० घटिका	३	पुच्छ	विजय	मीन			
कृष्ण		उतरार्धाची भद्रा तिचें ना-				मेष	स्वर्गी	सौख्य	सौम	कल्या०
	१०	व वृश्चिकी ही दिवसास	६	कटि	बुद्धि	वृश्चि.			शुक्र	
	४	आलीतर ३ घटिका पु-			नाश	कर्क				
शुक्ल		च्छ वर्जावें मुख शुभ होय.	४	नाभी	कलह	कन्या			शनि	वृश्चिकी
	११	उत्तरार्द्ध ह्मणजे रात्र ३०	११	हृदय	धन	तूळ	पाता	धनप्रा०		पुण्यव०
	७	घटिका पूर्वार्द्धाची भद्रा			नाश	धन	ळीं		गुरु	
कृष्ण		नाव सर्पिणी ही रात्रीं	१	गळा	मरण	मिथु.				
	१४	आली तर ५ घटिका				कुंभ			रवि	
	८	मुख वर्जावें. विध्वंसक	५	मुख	कार्य	सिंह	मृत्यु			
शुक्ल		पुढें पुच्छ शुभ होय.			विध्वंस	वृषभ	लो	अशुभ	बुध	भद्रा
	१५	पूर्वार्द्ध ह्मणजे दिवस होय.	३०	एकुण		मकर	कीं		भौम	

वार व नक्षत्रपरत्वें, संक्रांति पहाण्याचें कोष्टक.

वार.	नक्षत्रें.	नावें.	फळ श्रुति चांगली	काळ.	फळश्रुति वाईट	दिशागमन
रवि	उग्र	घोरा	शूद्रांस सुख	पूर्वाह्ण	विप्र व राजांस	पूर्वेस
सोम	क्षिप्र	ध्वांक्षी	वैशांस सुख	मध्याह्न	वैश्यांस वाईट	पश्चिमेस
भौम	चर	महोदरी	चोरांस साह्य	अपराह्ण	शूद्रांस वाईट	दक्षिणेस
बुध	मैत्र	मंदाकिनी	राजांस साह्य	प्रदोष	पिशाचांस	दक्षिणेस
गुरु	ध्रुव	नंदा	द्विजगणक	मध्यरात्रि	राक्षसांस वाईट	उत्तरेस
शुक्र	मिश्र	मिश्रा	पशूंस चांगलें	अपरात्रि	नटांस वाईट	पूर्वेस
शनि	दारुण	राक्षसी	चांडाळांस सुख	पहांट सू.उ.	गोवारीयासर्वां.	पश्चिमेस

करणपरत्वें संक्रांति.

स्थिति ॥ चतुष्पदेतैतिलनागयोश्चसुप्तोरविःसंक्रमणंकरोति ॥
विद्याद्ववाख्येचगराह्वयेचसबालवाख्येस्थितएवविष्टौ ॥७॥
॥ फळ ॥ ॥ किंस्तुघ्ननाम्निशकुनेवणिकौलवाख्येचोर्ध्वं
स्थितस्यखलुसंक्रमणंरवेःस्यात् ॥ धान्यार्घवृष्टिषुभवेत्क्रम
शस्त्वनिष्टोमध्येष्टतेतिमुनयःप्रवदंतिपूर्वे ॥८॥ ॥ वाहनें ॥
सिंहोव्याघ्रोवराहश्चगर्दभःकुंजरस्तथा ॥ महिषीघोटकःश्वाच
छागोवृषभकुक्कुटौ ॥ ९ ॥ गजोवाजिर्वृषोमेषःखरोष्ट्रौकेसरी
क्रमात् ॥ शार्दूलमहिषीव्याघ्रावानराश्चबवादितः ॥ १० ॥
फळें ॥ गजेलक्ष्मीर्वृषेस्थैर्यंघोटकेवाहनेतथा ॥ सिंहेव्याघ्रेभयं
प्रोक्तंसुभिक्षंगर्दभेशुनौ ॥ ॥११॥ वराहेमहतीपीडाजायतेमे
षवाहने ॥ महिष्यांचभवेत्क्लेशःकुक्कुटे मृत्युरेवच ॥१२॥ वस्त्रें ॥
श्वेतपीतहरितंचपांडुररक्तशाममसितंबहुवर्णम् ॥ कंबलोविवस
नंघनवर्णान्यंशुकानिचबवादितःक्रमात् ॥ १६ ॥ आयुधें ॥
भुशुंडीचगदाखड्गदंडकोदंडतोमरान् ॥ कुंतपाशांकुशास्त्रंचबाण
श्चैवायुधंबवात् ॥ १४॥ ॥ भोजनपात्रें ॥ सौवर्णराजतंताम्रं
कांस्यलोहंचखर्परम् ॥ पत्रंवस्त्रंकरोभूमीःकाष्ठपात्रंबवादितः ॥
॥१५॥ ॥ भक्ष्यपदार्थ ॥ अन्नंचपायसंभक्ष्यंपक्वान्नंचपयो

दधि ॥ चित्रान्नंगुडमध्वाज्यंशर्करातुबवादितः॥१६॥ गंधें ॥
कस्तुरीकुंकुमंचैवचंदनंमृत्तिकातथा॥ गोरोचनमलक्तश्चहरिद्रा
चतथांजनम्॥सिंदूरमगुरुश्चैवकर्पूरश्चबवादितः॥१७॥ ॥जाति॥
देवभूताहिविहगपशवोमृगएवच ॥ ब्रह्मक्षत्रियविट्शूद्रमिश्रजा
तिर्बवादितः॥ १८ ॥ ॥ पुष्पें ॥ पुन्नागजातीबकुलश्चकेतकी
बिल्वस्तथार्कःकमलंचदूर्वा॥मल्लीतथापाटलिकाजपाचबवादि
पुष्पाणिचयोजयेत्तु ॥ १९ ॥ ॥ भूषणें ॥ ॥ नूपुरंकंकणंमु
क्ताविद्रुमंमुकुटंमणिम्॥ गुंजावराटकंनीलंगरुत्मंरुक्मकंबवात्॥
॥२०॥ ॥ कंचुकी ॥ ॥ विचित्रपर्णाशुकभूर्जपत्रिकासीता
तथापाटलनीलवर्णा ॥ कृष्णाजिनंचर्मचवल्कपाडुराबवादित
श्चैवतुकंचुकीस्यात् ॥ २१ ॥ ॥ वयें ॥ ॥ शिशूकुमारीच
गतालकायुवाप्रौढाप्रगल्भाथततश्चवृद्धा ॥ वंध्यातिवंध्याचसु
तार्थिनीचप्रव्राजकाचैवफलंशुभंबवात् ॥ २२ ॥

करणें	बव	बालव	कौलव	तैतील	गर	वणिज	विष्टि	शकुनी	चतुष्पा.	नाग	किंस्तु.
स्थिति	बसली	बसली	उभी	निजली	बसली	उभी	बसली	उभी	निजली	निजली	उभी
फळें	मध्यम	मध्यम	महर्घता	सवंग	मध्यम	महर्घता	मध्यम	महर्घता	सवंग	सवंग	महर्घता
वाहनें	सिंह	व्याघ्र	डुकर	गाढव	हत्ती	महिषी	कुत्रा	घोडा	मेंढा	बैल	कोंबडा
उपवाह.	गज	अश्व	बैल	मेंढा	गाढव	उंट	सिंह	शार्दूल	म्हैस	व्याघ्र	वानर
फळें	भीति	भीति	पीडा	सुभिक्ष	लक्ष्मी	क्लेश	सुभिक्ष	स्थैर्य	पीडा	स्थैर्य	अपमृ.
वस्त्रें	पांढरें	पिवळें	हिरवें	पांडुरकें	तांबडें	शाम	काळें	चित्रक	कांबळें	घनवर्ण	पोपटी
आयुधें	भुशुंडी	गदा	खड्ग	दंड	धनुष्य	तोमर	कुंत	पाश	अंकुश	तलवार	तीर
पात्रें	सुवर्ण	रुपें	ताम्र	कांसें	लोह	खापर	पत्र	वस्त्र	कर	भूमि	काष्ठ
भक्षणें	अन्न	पायास	भक्ष्य	पक्वान	पय	दहीं	चित्रा.	गुळ	मध	तूप	साकर
लेपनें	कस्तुरी	कुंकुं	चंदन	माती	गोरोचन	मल	हळद	काजळ	शेंदूर	अगरु	कापूर
वर्ण	देव	भूत	सर्प	पशु	मृग	विप्र	क्षत्री	वैश्य	शूद्र	मिश्र	अंत्यज
पुष्पें	पुन्नाग	जाई	बकुळ	केवडा	बेल	रुई	कमळ	दूर्वा	मोगरा	पाटली	जास्वंद
भूषणें	विरोद्या	कांकण	मोती	पोवळें	मुकुट	मणी	गुंजा	कवड्या	नीळ	पाच	सुवर्ण
कंचु.	विचित्र	पर्ण	हिरवी	भूर्जपत्र	सीत	पांढरी	नील	कृष्ण	चर्म	वल्कल	पांडुर
वयें	बाल	कुमा.	गताल	युवा	प्रौढा	प्रगल्भा	वृद्धा	वंध्या	अतिवं०	पुत्रव०	सं०वी.

फलश्रुति.

वाहनादिबुधैर्ज्ञेयमथोक्रांतिविशेषतः ॥
वाहनादिकवस्तूनांसंक्रमात्तुविनाशता ॥ १ ॥

टी०—ज्या वाहनावर बसेल आणि ज्या वस्तू धारण करील त्यांचा नाश आहे.

मुहूर्त संक्रांति कितीमुहूर्तीं होते त्यांचीं नक्षत्रें व फळें वेगवेगळालीं सांगतों.

संक्रांतौमूर्तिभेदाहरपवनयमेवारुणेसार्पऐंद्रेएषापंचेंदुसंज्ञागुरुकर पितृभेचाग्निदस्रेचसौम्ये ॥ त्वाष्ट्रेमैत्रेचमूलेश्रुतिवसुवपुषात्रीणिपूर्वाखरामैर्नाह्येदित्येद्विदेवभवतिशरकृतादुत्तरात्रीणिऋक्षम् ॥ १ ॥

बाणवेदैःसमर्घस्यान्मध्यस्थंव्योमरामयोः ॥
मूर्तौपंचदशेयातेदुर्भिक्षंचप्रजायते ॥ २ ॥

टी०-१५मुहूर्त ह्मणजे आर्द्रा, स्वाती, भरणी, शततारका, आश्लेषा, ज्येष्ठा या नक्षत्रीं जाहली तर दुर्भिक्षता प्रजेस जाणावी. आणि ३० मुहूर्त ह्मणजे पुष्य, हस्त, मघा, कृत्तिका, अश्विनी, मृग, चित्रा, अनुराधा, मूळ, श्रवण, धनिष्ठा, रेवती, तीन पूर्वा या नक्षत्रांवर जाहली असतां धारण मध्यम जाणावी. ४५ मुहूर्त ह्मणजे रोहिणी, पुनर्वसू, विशाखा, ३ उत्तरा या नक्षत्रीं जाहली तर स्वस्थता असावी.

दुसरा प्रकार.

पूर्वसंक्रांतिनक्षत्रात्परसंक्रांतिऋक्षकम् ॥
द्वित्रिसंख्यामहर्घस्याच्चतुःपंचमहर्घता ॥ १ ॥

टी०—गतमास, दिनक्रांति, नक्षत्र आणि प्राप्तसंक्रांति दिननक्षत्र यांचे अंतर २ अथवा ३ आलें असतां स्वस्थता, आणि ४ अथवा ५ नक्षत्रांचें अंतर आलें असतां महर्घता.

धान्य घेण्याचें.

संक्रांतिनाडयातिथिवारऋक्षधान्याक्षरंवह्निहरेत्तुभागम् ॥
संक्रांतिनाडीनवमिश्रिताचसप्ताहतापावकभाजिताच ॥
एकेसमर्घंद्वितयेचसौम्यंशून्यंमहर्घंमुनयोवदंति ॥ १ ॥

टी०-संक्रांतीच्या घटिका आणि गततिथि, वार, नक्षत्रें व धान्यांचीं अक्षरें मोजून एकत्र करून ३ नीं भागावें असें एक मत. दुसऱ्या मतानें संक्रांति नाडी मोजून त्यांत ९ मिळवावे आणि सातानीं गुणावें मग ३ नीं भागावें शेष उरेल त्याचें फळ—१शेष स्वस्थता धान्याची असेल, २शेष मध्यम असेल, ०शेष महर्घता जाणावी.

नक्षत्रपरत्वें संक्रांतीची पीडा.

संक्रांत्यधरनक्षत्राद्गणयेज्जन्मभावधि ॥ त्रिकंषट्कंत्रिकंषट्कं त्रिकंषट्कंपुनःपुनः ॥ पंथाभोगोऽव्यथावस्त्रंहानिश्चविपुलंधनम् ॥ १ ॥

टी०—संक्रांतीचे अधर नक्षत्रापासून जन्मनक्षत्रा पावेतों मोजावयाची रीती. प्रथम ३ पंथा, ६ भोग, ३ व्यथा, ६ वस्त्र, ३ हानि, व ६ धनप्राप्ति या रीतीनें.

जन्मर्क्षाचें फळ.

यस्यजन्मर्क्षमासाद्यतिथौसंक्रमणंभवेत् ॥
तन्मासाभ्यंतरेतस्यवैरंक्लेशंधनक्षयः ॥ १ ॥

टी०—ज्याचे जन्मनक्षत्रीं संक्रांति जाहली तर वैर पडेल. मासांत जाहली ह्मणजे क्लेश. तिथीवर जाहली असतां धनाचा क्षय जाणावा.

संक्रांतीचें स्वरूप.

षष्टियोजनविस्तीर्णासंक्रांतिःपुरुषाकृतिः ॥ एकवक्त्रानवभुजा लंबोष्ठीदीर्घनासिका ॥ १ ॥ पृष्ठालोकाभ्रमंत्येवगृहीत्वाखर्परंकरे ॥ एवंसंक्रमणेयस्याःफलंप्रोक्तंमनीषिभिः ॥ २ ॥

टी०—शरीर साठ योजनें लांब, आणि रुंद, पुरुषाची आकृति, एक तोंड, ९ भुजा, ओठ लांब, नासिक लांब, आणि लक्षणें, पुढें पाहते, मागें चालते, हातांत खापर आणि भ्रमण करिते असें जाणावें.

हातांत फळ कसें त्याविषयीं.

मेषालिकर्कैचतथैवरक्तंचापेचमीनेचतुलेचपीतम् ॥
श्वेतंवृषेस्त्रीमिथुनेचचन्द्रेकृष्णंनचक्रेथघटेचसिंहे ॥ १ ॥
रक्तेफलंभवेद्दुःखंश्वेतेचैवसुखंशुभम् ॥ पीतेश्रीस्तुतथा
प्रोक्ताश्यामेमृत्युर्नसंशयः ॥ २ ॥

टी०—मेष, वृश्चिक, कर्क या राशींचा चंद्र असतां संक्रांतीचा प्रवेश जाहला तर तिचे हातांत आरक्त वर्णाचें फळ आहे तेणेंकरून दुःखप्राप्ति; आणि धनु, मीन तुळा, पिंवळे वर्णाचें फळ, लक्ष्मीप्राप्ति; वृषभ, कन्या, मिथुन, शुभ्रवर्णाचें, सुख, शुभप्राप्ति; मकर, कुंभ आणि सिंह, कृष्ण वर्णाचें फळ, मृत्युप्राप्ति. हीं फळें राशिपरत्वें जनानीं घ्यावीं.

राशिपरत्वें चंद्र.

याद्दशेनहिमरश्मिमालिनासंक्रमोभवतितिग्मरोचिषा ॥
ताद्दशंफलमवाप्नुयान्नरःसाध्वसाध्वपिवशेनशीतगोः ॥ १ ॥

टी०—जसा चन्द्र अष्टम स्थानीं अथवा उत्तम स्थानीं असतां फळ देतो, तसेंच चंद्रपरत्वें संक्रांतीचें शुभाशुभ फळ घ्यावें.

पुण्यकाळ.

पूर्वतोपिहिरविसंक्रमात्पुण्यकालघटिकास्तुषोडश ॥
अर्धरात्रिसमयादनंतरंसंक्रमोपरदिनंहिपुण्यदम् ॥ १ ॥

टी०—सोळा घटिका पुण्यकाळ संक्रांत दिवसास जाहली तर, आणि मध्यरात्रीस जाहली तर दुसरे दिवशीं पुण्यकाळ.

ग्रहण प्रकरण. चंद्रग्रहणाची प्रवृत्ति.

भानोःपंचदशेऋक्षेचंद्रमायदितिष्ठति ॥
पौर्णमास्यानिशाशेषेचंद्रग्रहणमादिशेत् ॥ १ ॥

टी०—सूर्यनक्षत्रापासून पंधरावें चंद्र नक्षत्र आणि पौर्णिमा सरून रात्रि शेष राहिली तर चंद्रग्रहण त्यारात्रीस येईल.

सूर्यग्रहण.

मघोनंग्रस्तनक्षत्रात्षोडशंयदिसूर्यभम् ॥
अमावास्यादिवाशेषेसूर्यग्रहणमादिशेत् ॥ १ ॥

टी०—सर्व महिन्याचे अमावास्येस एक राशीस सूर्य आणि चंद्र येतात, परंतु ग्रहणकाळीं एके नक्षत्रीं दिवसास येऊन अमावास्या सरून दिवस शेष राहिला असतां

सूर्यग्रहण संधि होत्ये. त्यादिवशीं चंद्रनक्षत्रापासून सूर्य नक्षत्रा पावेतों मोजून आंतून अकरा काढून शेष सोळावें सूर्यनक्षत्र आलें ह्मणजे सूर्यग्रहण होतें.

राशिपरत्वें शुभाशुभ फळें.

त्रिषट्दशायोपगतंनराणांशुभप्रदंस्याद्ग्रहणंरवींदोः ॥
द्विसप्तनंदेषुचमध्यमंस्याच्छेषेष्वनिष्टंमुनयोवदंति ॥ १ ॥

टी०—सूर्य अथवा चंद्रग्रहण आपले राशीपासून ज्या राशीस होईल त्या राशी ३, ६, १० ह्या शुभ होत. आणि २, ७, ९ ह्या मध्यम. आणि एक, चार, पांच, आठ, अकरा, बारा ह्या राशी नष्ट होत.

दुसरा पक्ष.

ग्रासात्तृतीयोष्टमगश्चतुर्थस्तथायसंस्थः शुभदःस्वराशिः ॥
ग्रासाद्रविःपंचनवतुर्मध्यस्ततोधमोक्ताश्चबुधैश्चशेषाः ॥ १ ॥

टी०—ज्या राशींस सूर्यग्रहण होईल त्या राशीपासून आपले राशी पावेतों ३, ८, ४, ११ हे उत्तम होत. आणि ५, ९, ६, हे मध्यम होत. आणि १, २, ७, १०, १२ कनिष्ठ. ज्या राशींत येईल त्याप्रमाणें फळ होय.

प्रयोग.

ऋतुप्रकरण, शुभाशुभ फळें.

तिथिरेकागुणाप्रोक्तानक्षत्रंचचतुर्गुणम् ॥
वारःषष्ठगुणोज्ञेयोमासश्चाष्टगुणःस्मृतः ॥ १ ॥
वस्त्रंशतगुणंविद्याद्दर्शनंचततोधिकम् ॥ २ ॥

टी०—तिथीचा गुण एक, नक्षत्राचे गुण ४, वाराचे ६, मासाचे ८, वस्त्राचे १०० आणि जी विटाळ पाहते तिचे गुण सर्वांहून अधिक, परंतु चांगला दिवस असला वर चांगले गुण आणि दुष्ट असला वर वाईट गुण जाणावे.

मासफळ.

आर्तवेप्रथमेचैत्रेवैधव्यंजायतेध्रुवम् ॥ वैशाखेधनवृद्धिःस्याज्ज्येष्ठेरोगान्विताभवेत् ॥ ३ ॥ आषाढेमृतवत्साचश्रावणेधनसंयुता ॥ भाद्रपद्दुर्भगानारी आश्विनेधनधान्यभाक् ॥४॥ कार्तिकेनिर्धनाप्रोक्तामार्गशीर्षेबहुप्रजा॥ पौषेचपुंश्चलीनारी माघेपुत्रवतीभवेत् ॥ फाल्गुनेपुत्रसंपन्नाज्ञेयंमासफलंबुधैः ॥ ५ ॥

टी०—चैत्र मासांत ऋतु प्राप्त झाला असतां वैधव्य, वैशाखमासीं धनवृद्धि, ज्येष्ठमासीं रोगप्राप्ति, आषाढ मासीं मृतप्रजा, श्रावण लक्ष्मीदायक, भाद्रपद मासीं दरिद्री, आश्विन मासीं धनधान्ययुक्त, कार्तिक मासीं निर्धन, मार्गशीर्ष मासीं बहुप्रजा, पौष मासीं जारकर्मी, माघ मासीं पुत्रवती, फाल्गुन मासीं पुत्रसंपन्ना असें जाणावें.

तिथिफळ.

शुचिर्नारीप्रतिपदिद्वितीयायांतुदुःखिनी ॥ तृतीयायांपुत्रवती चतुर्थ्यांविधवाभवेत् ॥ ६ ॥ पंचम्यांचैवसौभाग्यंषष्ठ्यांकार्यविनाशिनी ॥ सप्तम्यांसुप्रजानारीचाष्टम्यांराक्षसीतथा ॥७॥ नवम्यांविधवानारीदशम्यांसौख्यभोगीनि ॥ एकादश्यांशुचिर्नारीद्वादश्यांमरणंध्रुवम् ॥८॥ त्रयोदश्यांशुभाप्रोक्ताचतुर्दश्यांपरान्विता॥पौर्णमास्याममावास्यांशुभंचाशुभमेवच ॥९॥

टी०—प्रतिपदेस ऋतु प्राप्त झाला असतां शुचि, द्वितीया दुःखदायक, तृतीया पुत्रवती, चतुर्थी विधवा, पंचमी सौभाग्यवती, षष्ठी कार्यनाशिनी, सप्तमी सुप्रजाप्रसूति, अष्टमी राक्षसी, नवमी विधवा, दशमी सौख्यभोगिनी, एकादशी शुचि, द्वादशी मरण, त्रयोदशी शुभा, चतुर्दशी जारिणी, पौर्णिमा शुभ, अमावास्या अशुभ असें जाणावें.

ग्रहण आणि संक्रांति यांचें फल.

संक्रांत्यांग्रहणेचैव वैरिणीचगताळका ॥

टी०—संक्रांतीवर प्रथम ऋतु प्राप्त झाला असतां वैरिणी, ग्रहणावर झाली असतां विधवा असें जाणावें.

वारफल.

आदित्येविधवानारीसोमेचैवमृतप्रजा ॥ मंगलेआत्मघातीस्याद्बुधेकन्याप्रसूःस्मृता ॥ १० ॥ गुरुवारेसुतप्राप्तिःकन्यापुत्रयुता भृगौ ॥ मंदेचपुंश्चलीनारीज्ञेयंवारफलंशुभम् ॥ ११ ॥

टी०—रविवारीं ऋतु प्राप्त झाला असतां विधवा, सोमवारीं मृतप्रजा, भौमवारीं आत्मघातकी, बुधवारीं कन्याप्रसूती होईल, गुरुवारीं पुत्रप्रसूति, भृगुवारीं कन्या पुत्रप्रसूति, शनिवारीं जारकर्मी असें जाणावें.

Scanned by CamScanner

नक्षत्रफल.

अश्विन्यांसुभगानारीभरण्यांविधवाभवेत् ॥ कृत्तिकायांचवं
ध्यास्याद्रोहिण्यांचारुभाषिणी ॥१२॥ मृगेदारिद्र्ययुक्तोक्ता
चार्द्रायांक्रोधकारिणी ॥ पुनर्वसौपुत्रवतीपुष्येपुत्रधनेश्वरी १३
आश्लेषायांभवेद्वंध्यामघायांचार्थसंयुता ॥ पूर्वायांचार्थयुक्ता
हिचोत्तरायांसतीतथा ॥ १४ ॥ हस्तेपुत्रधनैर्युक्ताचित्रायाम
नुचारिणी ॥ स्वात्यान्यगर्भावयवाविशाखायांतुनिष्ठुरा ॥१५॥
मैत्रेचदुर्भगानारीज्येष्ठायांविधवाभवेत् ॥ मूलेपतिव्रतासाध्वी
पूर्वा सौभाग्यभोगिनी ॥ १६ ॥ उत्तरार्थवतीप्रोक्ताश्रवेसौभा
ग्यसंपदा ॥ धनिष्ठायांशुभानारीशतेभद्रान्विताबुधैः ॥ १७ ॥
पुंभेचोक्ताकामिनीतुउभेलक्ष्मीयुताशुभा ॥ रेवत्यांपतिरिक्तातु
ज्ञेयंभानांफलंबुधैः ॥ १८ ॥

टी०—अश्विनी नक्षत्रीं ऋतु प्राप्त झाला असतां शुभ, आणि भरणीवर विधवा, कृत्तिकांवर वंध्या, रोहिणीवर प्रियभाषिणी, मृगावर दरिद्री, आर्द्रांवर क्रोधी, पुनर्वसूवर पुत्रप्राप्ति, पुष्यांवर पुत्रधनवती, आश्लेषांवर वांझ, मघांवर अर्थप्राप्ति, पूर्वांवर अर्थयुक्त, उत्तरांवर सती, हस्तावर पुत्र धनप्राप्ति, चित्रांवर मनायोग्य चालणारी, स्वातीवर अन्यगर्भा, विशाखांवर निष्ठुर, अनुराधांवर दुर्भगा, ज्येष्ठांवर विधवा, मूळावर पतिव्रता, पूर्वाषाढांवर सौभाग्य, उत्तराषाढांवर लक्ष्मीदायक, श्रवणावर सौभाग्य, धनिष्ठांवर शुभा, शततारकांवर शुभा, पूर्वाभाद्रपदांवर उत्तम भोग, उत्तराभाद्रपदांवर लक्ष्मीप्राप्ति, रेवतीवर पतीवांचून असेल, असें जाणावें.

योगफल.

आद्यतौविधवानारीविष्कंभेचरजस्वला॥स्नेहःप्रीत्यांतुदंपत्योरा
युष्मांस्तुधनप्रदः ॥ १९ ॥ सौभाग्येपुत्रयुक्तातुशोभनेमंगला
न्विता ॥ अतिगंडेतुविधवासुकर्मणितुशोभना ॥ २० ॥ धृतौ
संपत्तियुक्ताचशूलेरोगयुताभवेत् ॥ गंडेदुःखान्वितानारीवृद्धौ
पुत्रान्विताभवेत् ॥ २१ ॥ ध्रुवेतुशोभनानारीव्याघातेभर्तृघात
की ॥ हर्षणेहर्षयुक्तातुवज्रेचैवानपत्यता ॥ २२ ॥ सिद्धौपुत्रा

न्वितानारीव्यतीपातेविभर्तृका ॥ मृतवत्साचवर्याणेपरिघेचा
ल्पजीविनी ॥२३॥ शिवेपुत्रवतीनारीसिद्धेशीघ्रफलान्विता ॥
साध्येधर्मपरानारीशुभेशुभगुणान्विता ॥२४॥ शुक्लेशुभकराना
रीब्रह्मणिस्वपतौरता ॥ ऐंद्रेतुदेवरक्ताचवैधव्यंवैधृतौस्मृतम् ॥२५॥

टी०—विष्कंभ योगावर ऋतु प्राप्त झाला असतां विधवा, प्रीतियोगावर स्नेह, आयुष्मानावर धनप्राप्ति, सौभाग्यावर पुत्रवती, शोभनावर मंगल, अतिगंडावर विधवा, सुकर्मावर शुभ, धृतीवर संपत्ति, शूलावर भोगी, गंडावर दुःखान्विता, वृद्धीवर पुत्रप्राप्ति, ध्रुवावर शुभा, व्याघातावर पतिघातकी, हर्षणावर हर्षयुक्त, वज्रयोगावर वंध्या, सिद्धीवर पुत्रान्विता, व्यतीपातावर पतिवांचून असेल, वर्याणयोगावर मृतप्रजा, परिघावर अल्पजीवी, शिवयोगावर पुत्रवती, सिद्धयोगावर शीघ्रफलप्राप्ति, साध्ययोगावर अधर्मी, शुभयोगावर गुणयुक्त, शुक्लयोगावर शुभकर्मी, ब्रह्मयोगावर स्वपतिरत, ऐंद्रावर दिराशीं रत, वैधृतीवर विधवा, असें जाणावें.

करणफल.

बवेप्रोक्तातुवंध्यास्त्रीबालवेपुत्रसंपदः ॥ कौलवेपुंश्चलीनारीतै
तिलेचारुभाषिणी ॥ २६ ॥ गरेचगुणसंपन्नावणिजेपुत्रिणी
स्मृता ॥ विष्ट्यांचमृतवत्साचशकुनेकामपीडिता ॥ २७ ॥
चतुष्पदेशुभानारीनागेपुत्रवतीभवेत् ॥ किंस्तुघ्नेव्यभिचारीतुक
रणानांशुभंफलम् ॥ २८ ॥

टी०—बव करणार ऋतु प्राप्त झाला असतां वंध्या, बालवावर पुत्रप्राप्ति, कौलवावर वेश्या, तैतिलावर प्रियभाषणी, गरावर गुणसंपन्ना, वणिजावर पुत्रिणी, विष्टीवर मृतवत्सा, शकुनीवर कामातुरा, चतुष्पदावर शुभा, नागावर पुत्रवती, किंस्तुघ्नावर जारिणी जाणावी.

राशिफल.

व्यभिचारीतुमेषेस्याद्वृषभेसुखभोगिनी ॥मिथुनेधनयुक्तोक्ताकर्कटेदुः
खिताबुधैः ॥ २९ ॥ सिंहेपुत्रवतीनारीकन्यायांमालिनीशुभा ॥
तुलेविचक्षणानारीवृश्चिकेव्यभिचारिणी ॥ ३० ॥ धनेपतिव्रताज्ञेया
मांसहीनाचनक्रके ॥ कुंभेधनवतीज्ञेयामीनेचचपलाबुधैः ॥ ३१ ॥

Scanned by CamScanner

टी०—मेषराशीवर ऋतु प्राप्त झाला असतां जारिणी, वृषभावर सुखभोगिनी, मिथुनावर धनयुक्त, कर्कावर दुःखी, सिंहावर पुत्रवती, कन्यावर अभिमानी, तूळावर विचक्षणा, वृश्चिकावर जारिणी, धनावर पतिव्रता, मकरावर कृशा, कुंभावर धनवती, मीनावर चपला असें जाणावें.

होराफल.

सूर्येचव्याधिसंयुक्ताचांद्रेहोरेपतिव्रता ॥ कुजेहोरेतुदौर्भाग्यंबु
धेहोरेतुपुत्रिणी ॥ ३२ ॥ जीवेसर्वसमृद्धिःस्याद्भृगौसौभाग्य
मेवच ॥ शनौसर्वविनाशायहोरकस्यफलंबुधैः ॥ ३३ ॥

होरा	फळ	होरा	फळ
रवीचा होरा	व्याधि	गुरूचा होरा	सर्वसमृद्धि
सोमाचा होरा	पतिव्रता	शुक्राचा होरा	सौभाग्य
भौमाचा होरा	दुर्भगा	शनिचा होरा	सर्व विनाशिनी
बुधाचा होरा	पुत्रिका		

लग्नफल.

मेषलग्नेदरिद्राचवृषभेधनसंयुता ॥ कामिनीमिथुनेलग्नेकर्कटेप
तिनाशिका ॥ ३४ ॥ सिंहेपुत्रप्रसूताचपतियुक्तास्त्रिलग्नके ॥
तुलेचैवांधतादायीवृश्चिकेदद्रुदुःखिनी ॥ ३५ ॥ धनुर्लग्नेधनैश्वर्यं
मकरेकर्कशाभवेत् ॥ कुंभेवंशक्षयश्चोचमीनेसर्वगुणान्विता ॥३६॥

टी०—प्रथम संक्रांति चालती असेल तेंच लग्न प्रथम जाणावें, आणि मेषलग्नीं ऋतु प्राप्त झाला असतां दरिद्रता. २ धनयुक्ता. ३ कामिनी. ४ पतिनाशकी. ५ पुत्रप्रसूता. ६ पतियुक्त. ७ अंधतादायीनी. ८ दद्रुदुःखिनी. ९ धनैश्वर्य. १० कर्कशा. ११ वंशक्षयनाशिनी. १२ गुणयुक्ता.

ग्रहांचें फल.

लग्नेराहुश्चसौरिश्चरविचंद्रौतथैवतु ॥
तदासाविधवानारीसर्वसौभाग्यवर्जिता ॥ ३७ ॥

टी०—ज्यालग्नीं स्त्रियांस प्रथम ऋतु प्राप्त होईल त्या लग्नीं राहु अथवा शनि, रवि, चंद्र, या ४ ग्रहांतून एक ग्रह जरी असला तर त्या स्त्रीस विधवात्व प्राप्त होईल.

रक्तफल.

शोणितंबिंदुमात्रेणस्वैरिणीचाल्पशोणिता ॥ रक्तेरक्तेभवेत्पुत्रः कृष्णेचैवमृतप्रजा ॥ ३८ ॥ पिच्छलीचभवेद्वंध्याकाकवंध्याच पांडुरे ॥ पीतेदुश्चारिणोज्ञेयासुभगागुंजसादृशे ॥ ३९ ॥ सिंदूर वर्णेरक्तेतुकन्यासंततिरेवच ॥

टी०—प्रथम ऋतु प्राप्त होतो त्या समयीं त्याचा अल्पवर्ण असला तर त्याचें फळ स्वैरिणी, तांबडा असल्यास पुत्रवती, काळ्यास मृतप्रजा, पिच्छलीस वांझ, पांढरा असल्यास काकवंध्या, पिंवळ्यास दुराचरणी, गुंजेसारिखा असल्यास त्याचें फळ सुभगा, सिंदुरवर्णास कन्या संतति या प्रकारें फळश्रुति जाणावी.

काळफल.

पूर्वाह्णेसुभगाप्रोक्तामध्याह्नेचैवनिर्धना ॥ अपराह्णेशुभाचैव सायाह्नेसर्वभोगिनी ॥ ४० ॥ संध्ययोरुभयोर्वेश्यानिशीथेवि धवाभवेत् ॥ पूर्वरात्रेतथावंध्यादुर्भगासर्वसंधिषु ॥ ४१ ॥

टी०—प्रथम ऋतु प्रातःकाळीं झाला असला तर सुभगा, मध्यान्हीं झाल्यास निर्धना, तिसरे प्रहरींचें फळ शुभ, सायंकाळींचें फळ सर्व भोगी, उभयसंधीस वेश्या, मध्य रात्रीस विधवा, पूर्व रात्रीस वांझ, सर्व संधींस दुर्भगा अशीं फळें जाणावीं.

नेसलेल्या वस्त्राचें फल.

सुभगाश्वेतवस्त्राचरोगिणीरक्तवस्त्रका ॥ नीलांबरधरानारीवि धवापुष्पवंतिका ॥ ४२ ॥ भोगिनीपीतवस्त्राचमिश्रवस्त्रावर प्रिया ॥ सूक्ष्मास्यात्सूक्ष्मवस्त्राचदृढवस्त्रापतिव्रता ॥ ४३ ॥ दुर्भगाजीर्णवस्त्राचसुभगामध्यवाससा ॥ धूतवस्त्राशुभानारी मलिनीमलिनाभवेत् ॥ ४४ ॥

टी०—प्रथम ऋतु प्राप्त पांढरे वस्त्रावर झाला तर सुभगा, तांबड्यावर रोगी, निळ्यावर विधवा, पुष्पवंतिका ह्मणजे ऋतुमती पिंवळ्यावर भोगी, मिश्र वर्णास पतिप्रिया, बारीक असल्यास शरीर कृश, मळकट वस्त्रावर पतिव्रता, जुन्या फाटक्यावर दुर्भगा, मध्यमावर सुभगा, धुतले वस्त्रावर शुभ, मळकट वस्त्र असल्यास मलीन फळ जणावें.

Scanned by CamScanner

गर्भाधानास मुहूर्त.

ऋतौतुप्रथमेकार्यंपुन्नक्षत्रेशुभेदिने ॥
मघामूलांत्यपक्षांतंमुक्त्वाचन्द्रबलेसती ॥ ४५ ॥

टी०—प्रथम ऋतु प्राप्त झाल्यावर पुन्नक्षत्रीं शुभदिनीं, मघा, मूळ, रेवती, अमावास्या, पौर्णिमा वर्ज करून उक्त चंद्रबळ पाहून मुहूर्त योजावा.

ऋतूच्या षोडशरात्रींचें शुभाशुभ.

ऋतुःस्वाभाविकःस्त्रीणांरात्रयःषोडशस्मृताः ॥ तासामाद्याश्चत स्रस्तुनिंदितैकादशीचया ॥४६॥ त्रयोदशीचशेषाःस्युःप्रशस्ता दशवासराः ॥ तस्मात्रिरात्रंचांडालींपुष्पितांपरिवर्जयेत् ॥४७॥

टी०—ऋतु प्राप्त झाल्यापासून स्वभावें करून स्त्रीचेठायीं सोळा रात्री असतो, त्या मध्यें प्रथम तीन रात्री चांडाळी पुष्पिता होय. आणि चौथी, अकरावी, तेरावी, ह्या निंदित वर्ज करून शेष दहा रात्री प्रशस्त होत.

रात्रौचतुर्थ्यांपुत्रःस्यादल्पायुर्धनवर्जितः॥ पंचम्यांपुत्रिणीनारी षष्ठ्यांपुत्रस्तुमध्यमः ॥४८॥ सप्तम्यामप्रजायोषिदष्टम्यामीश्वरः पुमान् ॥ नवम्यांसुभगानारीदशम्यांप्रवरःसुतः॥ ४९ ॥ एकाद श्यामधर्म्यास्त्रीद्वादश्यांपुरुषोत्तमः ॥ त्रयोदश्यांसुतापापावर्ण संकरकारिणी ॥ ५० ॥ धर्मज्ञश्चकृतज्ञश्चआत्मवेदीदृढव्रतः ॥ प्रजायतेचतुर्दश्यांपंचदश्यांपतिव्रता ॥ ५१ ॥ आश्रयः सर्वभूतानांषोडश्यांजायतेपुमान् ॥ ५२ ॥

टी०—४रात्रीस स्त्रीसंग केला असतां पुत्र अल्पायुषी धनवर्जित,५रात्रीस कन्या, ६ रा० मध्यम पुत्र,७ रा० मुलगे होणार नाहींत,८ रा० पुत्र ईश्वरभक्त,९ रात्रीस सौभाग्यवृद्धि,१० रा० गुणवान पुत्र, ११ रा० अधर्मी पुत्र, १२ रा० उत्तम पुरुष, १३ रा० पापकर्मी कन्या, १४ रा० धर्मकृतज्ञ आणि निश्चयात्मक व्रत करणारा पुत्र, १५ रा० पतिव्रता, १६ रा. सर्व भूतांस आश्रय देणारा पुत्र होईल.

तिथि आणि वारमुहूर्त.

षष्ठ्यष्टमीपंचदशीचतुर्थीचतुर्दशीमप्युभयत्राहत्वा ॥
शेषाःशुभाःस्युस्तिथयोनिषेकेवाराःशशांकार्यसितेंदुजाश्च ॥५३॥

टी०—षष्ठी,अष्टमी,पौर्णिमा,अमावास्या, चतुर्थी,आणि चतुर्दशी ह्या तिथी वर्ज करून शेष तिथी शुभ. आणि सोमवार,गुरुवार शुक्रवार,बुधवार हे वार,शुभ जाणावे.

Scanned by CamScanner

अन्यमत सीमंतोन्नयन आणि विष्णुबलि.

चतुर्थषष्ठाष्टममासभाजिसौरेणगर्भेप्रथमंविधेयम् ॥
सीमंतकर्मद्विजभामिनीनांमासेष्टमेविष्णुबलिंचकुर्यात् ॥

टी०—प्रथम गर्भ धारण झाल्यापासून चवथा, साहवा, आठवा असे सममास सौरमानें करून घ्यावें. सीमंतकर्म ब्राह्मणस्त्रियांस उक्त, आणि विष्णुबलि हा आठवे महिन्यांत उक्त आहे.

सीमंतेतिष्यहस्तादितिहरिशशिभृत्पौष्णविद्व्युत्तराख्यापक्षच्छि
द्राचरिक्तापितृतिथिमपहायापराःस्युःप्रशस्ताः ॥ ५८ ॥

टी०—सीमंतकर्मास नक्षत्रें पुष्य, हस्त पुनर्वसु, श्रवण, मृग, रेवती, रोहिणी, तिन्ही उत्तरा, शुभ होत. पक्षच्छिद्रा, आणि रिक्ता तिथि, पितृतिथि वर्ज्य करून शेष राहिल्या त्या शुभ जाणाव्या.

पक्षच्छिद्रातिथि.

चतुर्दशीचतुर्थीचअष्टमीनवमीतथा ॥ षष्ठीचद्वादशीचैवपक्ष
च्छिद्राह्वयाःस्मृताः॥५९॥क्रमादेतासुतिथिषुवर्जनीयाश्चनाडि
काः॥ भूताष्टामनुतत्वांकदशशेषास्तुशोभनाः ॥ ६० ॥

टी०—१४,४,८,९,६,१२ या सहा तिथींस पक्षच्छिद्रा अशी संज्ञा आहे, आणि यातिथींच्या पूर्व घटिका क्रमेंकरून ह्मणजे चतुर्दशीच्या १४, चतुर्थीच्या ८, अष्ट मीच्या १४, नवमीच्या २४, षष्ठीच्या ९, द्वादशीच्या १०अशा वर्ज्य आहेत त्यांचा त्याग करावा, आणि शेष राहिल्या त्या शुभ,त्याचें ग्रहण करावें.

गर्भिणी धर्म.

भूम्यांचैवोच्चनीचायामारोहणवरोहणे ॥ नदीप्रतरणंचैवशकटारो
हणंतथा ॥ ६१ ॥ उग्रौषधंतथाक्षारंमैथुनंभारवाहनम् ॥ कृते
पुंसवनेचैवगर्भिणीपरिवर्जयेत् ॥ ६२ ॥

टी०—पुंसवन झाल्यावर गर्भिणी स्त्रियांनीं उंच नीच भूमीवर चढणें, उतरणें फार चालणें, झाडावर चढणें, वाहत्या नदींत जाणें, गाड्यावर बसणें, तीक्ष्ण औषधी घेणें, खारट पदार्थ खाणें, मैथुन करणें; ओझें घेणें हीं वर्ज्य करावीं.

गर्भिणी प्रश्न.

नामाक्षराणित्रिगुणीकृतानितुरंगदेशेतिथिमिश्रितानि ॥ अष्टौ
चभागंलभतेचशेषंसमेचकन्याविषमेचपुत्रः ॥ ६३ ॥

Scanned by CamScanner

टी०—गर्भिणीचीं नामाक्षरें त्रिगुणित करावीं त्यांत घोड्याचीं नामाक्षरें व देशाचीं अक्षरें एकत्र करून चालती तीथ आंत मिळवून आठानीं भागावें, शेष सम अंक उरेल तर कन्या, विषम उरेल तर पुत्र होईल.

प्रसूतिस्थानीं प्रवेशास नक्षत्रें.

रोहिण्यैंदवपौष्णेषुस्वातीवारुणयोरपि ॥ पुनर्वसौपुष्यहस्तध निष्ठात्युत्तरासुच ॥ ६४ ॥ मैत्रत्वाष्ट्रेतथाश्विन्यांसूतिकागारवेशनम् ॥ प्रसूतिसंभवेकालेसद्यएवप्रवेशयेत् ॥ ६५ ॥

टी०—रोहिणी, मृग, रेवती, स्वाती, शततारका, पुनर्वसु, पुष्य, हस्त, धनिष्ठा, तिन्ही उत्तरा, अनुराधा, चित्रा, अश्विनी हीं नक्षत्रें प्रवेशास उक्त, प्रसूति संभव प्राप्त झाला ह्मणजे तत्काळींच प्रवेश करावा, नक्षत्रविचार करूं नये.

प्रसूतिसमयीं खोलींतील पदार्थ सांगावयाचा प्रश्न.

मीनमेषेस्त्रियौद्वेचतस्रोवृषकुंभयोः ॥ तुळाकन्यकयोःसप्त बाणाख्याधनकर्कयोः ॥ १ ॥ अन्यलग्नेभवंस्तिस्रएवंज्ञेयं विचक्षणैः ॥ तथाराहुस्तथाशय्याभौमेखट्वांगभंगता ॥ रविस्थानेभवेद्दीपःशनिस्थानेतुनालकम् ॥ २ ॥

टी०—मीन अथवा मेष ह्या लग्नीं स्त्री प्रसूत झाली तर तिचे जवळ दोन स्त्रिया आहेत. वृषभ, कुंभ, असेल तर ४ स्त्रिया. तूळ, कन्या, लग्न असल्यास ७ स्त्रिया. धन, कर्क, असल्यास ५ स्त्रिया अन्य लग्नीं ३ स्त्रिया. जाणाव्या. लग्न कुंडली मांडून ज्या दिशेस राहु त्या स्थानीं शय्या; भौमलग्नीं असला तर खट्वा मोडकी, ज्या स्थानीं रवि असेल त्या स्थानीं दीप; ज्या स्थानीं शनि असेल त्या स्थानीं मुलाचें नाल असें जाणावें.

तिथिगंडांत.

पूर्णानंदाख्ययोस्तिथ्योःसंधिनाडीद्वयंतथा ॥ गंडांतंमृत्युदंजन्मयात्रोद्वाहव्रतादिषु ॥ १ ॥

टी०—पौर्णिमेची अंत्य घटिका, आणि प्रतिपदेची आद्य घटिका अशी दोहोंची संधि, याच प्रमाणें पंचमीची अंत्य घटि व षष्ठीची आद्य घटि. तसेंच दशमीची अंत्य घटी व एकादशीची आद्य घटिका अशा संधीच्या घटिका दोन दोन वर्जाव्या त्यास तिथिगंडांत ह्मणतात हा योग जन्म, गमन, आणि विवाह, या कार्यांस वर्ज्य आहे.

Scanned by CamScanner

लग्नगंडांत.

कुलीरसिंहयोःकीटचापयोर्मीनमेषयोः ॥
गंडांतमंतरालंस्याद्धटिकार्धंमृतिप्रदम् ॥ १ ॥

टी०—कर्क व सिंह या दोहोंलग्नाची संधि अर्ध अर्ध घटिका याच क्रमानें वृश्चिक आणि धन, तसेंच मीन व मेष, यांची एक घटिकात्मक संधि वर्ज्य करावी, ती मृत्युप्रद होय.

नक्षत्रगंडांत.

पौष्णाश्विन्योःसार्पपित्र्यर्क्षयोश्चयच्चज्येष्ठामूलयोरंतरालम् ॥
तद्गंडांतंस्याच्चतुर्नाडिकंहियात्राजन्मोद्वाहकालेष्वनिष्टम्॥ १ ॥

टी०—रेवती, अश्विनी यांच्या दोन घटिका संधीच्या. याच क्रमानें आश्लेषा, मघा ज्येष्ठा, मूळ, अशा संधीच्या चार घटिका वर्जाव्या, असें हें त्रिविध गंडांत ह्मणजे तिथि, लग्न, नक्षत्र अशीं तीन प्रकरणें वर सांगितलीं आहेत तीं यात्रेस जाण्यास, जन्मकाळीं आणि विवाहास वर्जावीं.

जातक.

जन्मकाळाचीं शुभाशुभ फळें व गंडांत.

अश्विनीमघमूलानांपूर्वार्द्धेबाध्यतेपिता ॥ पूषादिशक्रपश्चार्द्धे जननीबाध्यतेशिशोः ॥१ ॥ सर्वेषांगंडजातानांपरित्यागोविधीयते ॥ वर्जयेद्दर्शनंशावंतच्चषाण्मासिकंभवेत् ॥ २॥

टी०—अश्विनी,मघा,मूळ या नक्षत्रांचे पूर्वार्धीं जन्म झालें तर बापास वाईट. आणि रेवती,ज्येष्ठा या दोन नक्षत्रांचे उत्तरार्धीं जन्म झाल्यावर मातेस वाईट आणि गंडांतांत जन्म झाल्यास मुलाचा त्याग करावा. अथवा सहा महिने तोंड पाहूं नये.

कृष्णचतुर्दशीचें फळ.

कृष्णपक्षेचतुर्दश्यांप्रसूतेः षड्विधंफलम् ॥ चतुर्दशींचषड्भागांकुर्यादादौशुभंस्मृतम् ॥३॥ द्वितीयेपितरंहंतितृतीयेमातरंतथा ॥ चतुर्थेमातुलंहंतिपंचमेवंशनाशनम् ॥४॥ षष्ठेचधनहानिःस्यादात्मनोवंशनाशनम् ॥५॥

Scanned by CamScanner

टी०—कृष्णचतुर्दशीस जन्म झाल्यास तिथीचे सहा भाग करावे त्यांचीं फळें प्रथम भाग १० घटिकांचा शुभ, द्वितीय पित्यास वाईट, तृतीय मातेस, चतुर्थ मातुलास, पांचवा वंशास, सहावा धनहानी, आत्मवंशनाशक असें जाणावें.

अमावास्येचें फळ.

सिनीवाल्यांप्रसूताश्वदासीभार्यापशुस्तथा ॥ गजाश्वमहिषीचैवशक्रस्यापिश्रियंहरेत्॥६॥कुहूप्रसूतिरत्यर्थंसर्वदोषकरीस्मृता॥ यस्यप्रसूतिरेतेषांतस्यायुर्धननाशनम् ॥ ७ ॥ सर्वगंडसमस्तत्रदोषस्तुप्रबलोभवेत् ॥

टी०—चतुर्दशीयुक्त अमावास्येस दासी, अथवा भार्या, गाय, हत्तीण, घोडी, म्हैस हीं प्रसूत झालीं असतां स्वामीची संपत्ति जाईल. अमावास्येस प्रसूत झाली असतां पुष्कळ दोष आणि स्वामीच्या आयुष्याचा नाश, धनाचा नाश आणि गंडांताचा प्रसूत काळीं बहुत दोष.

दिनक्षयादि.

दिनक्षयेव्यतीपातेव्याघातेविष्टिवैधृतौ॥शूलेगंडेऽतिगंडेचपरिघेयमघंटके ॥ ८ ॥ कालगंडमृत्युयोगेदग्धयोगेसुदारुणे ॥ तस्मिन्गंडदिनेप्राप्तेप्रसूतिर्यदिजायते ॥ ९ ॥ अतिदोषकरी प्रोक्तातत्रपापयुतासती ॥

टी०—दिनक्षय, व्यतीपात, व्याघात, कल्याणी, वैधृति, शूल, गंड, अतिगंड, परिघार्ध, यमघंट, कालगंड, मृत्युयोग दग्धयोग, आणि दारुण योग यांजवर जन्म जाहलें तर मोठा दोष आणि ती स्त्री पापयुक्त असें जाणावें.

ज्येष्ठा नक्षत्राचें फळ.

ज्येष्ठादौजननीमाताद्वितीयेजननीपिता॥ तृतीयेजननीभ्राता स्वयंमाताचतुर्थके ॥ १० ॥ आत्मानंपंचमेहंतीषष्ठेगोत्रक्षयो भवेत् ॥ सप्तमेचोभयकुलंज्येष्ठभ्रातरमष्टमे ॥ ११ ॥ नवमेश्वशुरंहंतिसर्वंहंतिदशांशके ॥ १२ ॥

Scanned by CamScanner

टी०—ज्येष्ठा नक्षत्रावर जन्म झालें असल्यास त्याचे भाग सहा घटिकाप्रमाणें दहा भाग करावे. त्यांचें फळ असें:-प्रथम भाग मातेचे आईस, दुसरा भाग आईचे बापास, तिसरा भाग मामास, ४ था भाग मातेस, ५ वा भाग मुलास, ६ वा भाग गोत्रजांस, ७ वा भाग आईचे कुळास,८ वा भाग वडील भावास, ९ वा भाग श्वशुरास, १० वा भाग सर्वांस वाईट असें जाणावें.

मूलनक्षत्राचें फळ.

मूलंस्तंभंत्वक्चशाखापत्रंपुष्पंफलंशिखा ॥ वेदाश्चमुनयश्चैवदिशश्चवसवस्तथा ॥१३॥ नंदाबाणरसारुद्रामूलभेदाःप्रकीर्तिताः॥ मूलेमूलविनाशायस्तंभेहानिर्धनक्षयः ॥ १४ ॥ त्वचिभ्रातृविनाशायशाखामातुर्विनाशकृत् ॥ १५ ॥ पत्रेसपरिवारःस्यात्पुष्पेनृपवल्लभः॥फलेघुलभतेराज्यंशिखायामल्पजीवितम् ॥१६॥

टी०—मूळ नक्षत्रास मूळवृक्ष असें नाम आहे. त्याच्या घटी६० त्यांचीं स्थानें अशीं:-प्रथम ४ घटिका वृक्षाचें मूळ, त्यांत जन्म जाहलें असतां नाश; द्वितीय भाग ७ घ०स्तंभ, हानि आणि धनाचा नाश;तिसरा भाग १०घ०साल, भावास वाईट; चवथा भाग ८ घ० वृक्षाच्या खांद्या, मातेस वाईट; पांचवा भाग ९ घ० वृक्षपत्रें, परिवारास वाईट; सहावा भाग ५ घ० वृक्षपुष्पें, राजमंत्री; सातवा भाग ६ घ० वृक्षफल, राज्यप्राप्ति; आठवा भाग ११ घ० वृक्षाचे शेंड्यांत, जन्म जाहलें असतां अल्पायुषी असें साठी घटिकांचें मान जाणावें.

जन्मकाळीं मूलनक्षत्र कोणते लोकीं आहे तें पहावयाचीं लग्नें.

वृक्षादिसिंहघटेचमूलंदिविस्थितंयुग्मतुलांगनांत्ये ॥ पातालगंमेषधनुःकुलीरनक्रेषुमर्त्येष्ववनिसंस्मरंति ॥ १७॥

टी०—वृषभ, वृश्चिक, सिंह, कुंभ या चोहोंतून एखादे लग्नीं जन्म जाहलें असतां त्या दिवशीं मूळ नक्षत्र स्वर्गीं आहे, त्याचें फळ राज्यप्राप्ति. आणि मिथुन, तूळ,कन्या,मीन या लग्नीं जन्म जाहलें असतां पाताळीं आहे,त्या लग्नाचें फळ धनप्राप्ति. आणि मेष, धन, कर्क, मकर या लग्नीं जन्म जाहलें तर मृत्युलोकीं आहे, त्याचें फळ सर्व कुटुंबास वाईट. असें १२ बारा लग्नांचें फळ वेगळें जाणावें.

Scanned by CamScanner

आश्लेषानक्षत्राचा नराकार वृक्ष.

मुर्द्धास्यनेत्रगलकांसयुगंचबाहुहृज्जानुगुह्यपदमित्यहिदेहभागाः॥बाणाद्रिनेत्रहुतभुक्श्रुतिनागरुद्रषण्नंदपंचशिरसःक्रमशस्तुनाड्यः॥१८॥राज्यंपितृक्षयोमातृनाशःकामक्रियारतिः॥ पितृभक्तोबलीस्वघ्नस्त्यागीभोगीधनीक्रमात् ॥ १९ ॥

टी०—आश्लेषा नक्षत्राच्या घटिकांचीं नराकारस्थानें. प्रथम ५ घटिका मस्तक, त्याचें फळ राज्यप्राप्ति; द्वितीय ७ घ० मुख, हें बापास वाईट; तिसरा विभाग २ घ० नेत्र, हा मातेस वाईट; चवथा विभाग ३ घ० गळा, त्याचें फळ स्त्रीरत; पांचवा विभाग ४ घ० दोन्हीं खांदे, हा पितृभक्त; सहावा विभाग ८ घ० दोन्ही बाहू; फ० बळकट; सातवा विभाग ११ घ० हृदय, आत्मघाती; आठवा वि० ६ घ० दोन्ही ढोंपरें, त्यागी; नववा वि० ९ घ० गुह्य, भोगी; दहावा वि० ५ घ० दोन्ही पाय, धनवान्; ज्या भागांत जन्म होईल त्याचें फळ स्थानपरत्वें द्यावें.

जन्मकाळीं ग्रह जसे पडतील त्यांचीं फळें.

तनुस्थान॥ ॥ लग्नस्थितोदिनकरःकुरुतेंगपीडांपृथ्वीसुतोवितनुतेरुधिरप्रकोपम्॥छायासुतःप्रकुरुतेबहुदुःखभाजंजीवेंदुभार्गवबुधाःसुखकांतिदाःस्युः॥१॥धनस्थान॥ दुःखावहाधनविनाशकराःप्रदिष्टावित्तेस्थितारविशनैश्चरभूमिपुत्राः॥ चंद्रोबुधःसुरगुरुर्भृगुनंदनोवानानाविधंधनचयंकुरुतेधनस्थः॥२॥ ॥ सहजस्थान॥ भानुःकरोतिविरुजंरजनीकरोपिकीर्त्यायुतंक्षितिसुतःप्रचुरप्रकोपम् ॥ ऋद्धिंबुधः सुधिषणंसुविनीतवेषंस्त्रीणांप्रियंगुरुकवीरविजस्तृतीये॥३॥ ॥ सुहृत्स्थान॥ ॥ आदित्यभौमशनयःसुखवर्जितांगंकुर्वंतिजन्मनिनरंसुचिरंचतुर्थे॥ सोमोबुधःसुरगुरुर्भृगुनंदनोवासौख्यान्वितंचनृपकर्मरतप्रधानम्॥४॥ ॥ सुतस्थान॥ ॥ पुत्ररविःप्रचुरकोपयुतंबुधश्चस्वल्पात्मजंशनिधरातनुजावपुत्रम्॥ ॥ शुक्रेंदुदेवगुरवःसुतधामसंस्थाःकुर्वंतिपुत्रबहुलंसुखिनंसुरूपम्॥५॥ ॥रिपुस्थान॥मार्तंडभूमितनुजौहतशत्रुपक्षंपंगुर्नरंरिपुगृहेष्वतिपूजनीयम् ॥ काव्येंदुजौमतिविहीनमनल्पमंजीवः करोतिविकलंमरणंशशांकः॥६॥ ॥जायास्थान॥

Scanned by CamScanner

तिग्मांशुभौमरविजाः किलसप्तमस्थाजायांकुकर्मनिरतांतनुसंततिं च ॥ जीवेंदुभार्गवबुधाबहुपुत्रयुक्तांरूपान्वितांजनमनोहररूपशीलाम् ॥ ७ ॥ ॥ मृत्युस्थान ॥ सर्वेग्रहा दिनकरप्रमुखानितांतंमृत्युस्थितावितनुतेकिलदुष्टबुद्धिम् ॥ शस्त्राभिघातपरिपीडितगात्रयष्टिंसौख्यैर्विहीनमतिरोगगणैरुपेतम् ॥ ८ ॥ ॥ धर्मस्थान ॥ ॥ धर्मस्थितारविशनैश्चरभूमिपुत्राः कुर्वंतिधर्मरहितंविमतिंकुशीलम् ॥ चंद्रोबुधोभृगुसुतःसुरराजमंत्रीधर्मक्रियासुनिरतंकुरुतेमनुष्यम् ॥९॥ ॥ कर्मस्थान ॥ ॥ आदित्यभौमशनयः किलकर्मसंस्थाः कुर्युर्नरं बहुकुकर्मरतंकुपुत्रम् ॥ चन्द्रःसुकीर्तिमुशनाबहुवित्तयुक्तं रूपान्वितं बुधगुरूशुभकर्मभाजम् ॥१०॥ ॥ लाभस्थान ॥ ॥ लाभस्थितोदिनकरोनृपलाभयुक्तंतारापतिर्बहुधनंक्षितिजः क्षितीशम् ॥ सौम्योविवेकसुभगंचधनायुषीज्यःशुक्रःकरोतिसुगुणंरविजःसुकीर्तिम् ॥११॥ ॥ व्ययस्थान ॥ ॥ सूर्यःकरोतिपुरुषंव्ययगोविशीलंकाणंशशीक्षितिसुतोबहुपापभाजम् ॥ चंद्रांगजोगतधनंधिषणःकृशांगंशुक्रोबहुव्ययकरंरविजःसुतीव्रम् ॥१२॥ राहुकेतुफलंसर्वंमंदवत्कथितंबुधैः ॥

मुलांचे जन्मलग्नास मृत्युकारक ग्रह.

चन्द्राष्टमंचधरणीसुतसप्तमंचराहुर्नवंचशनिजन्मगुरुस्तृतीये ॥
अर्कस्तुपंचभृगुषष्ठबुधश्चतुर्थेजातोनजीवतिनरःप्रवदंतिसंतः ॥१॥

टी०—जन्मलग्नापासून चंद्र अष्टमस्थानीं, भौम ७ स्थानीं, राहु ९ स्थानीं, शनि जन्मलग्नीं, गुरु ३ स्थानीं, सूर्य ५ स्थानीं, शुक्र ६ स्थानीं, बुध ४ स्थानीं, असे ग्रह असले तर मूल वांचणार नाहीं.

जन्मलग्नीं मुलाचे बायकोस मृत्युकारक.

षष्ठेचभुवनेभौमोराहुःसप्तमसंभवः ॥
अष्टमेचयदासौरिस्तस्यभार्यानजीवति ॥ १ ॥

टी०—जन्मलग्नापासून षष्ठस्थानीं भौम, राहु ७ स्थानीं, शनि ८ स्थानीं, असा योग ग्रहांचा असल्यास त्या मुलाची बायको वांचणार नाहीं.

पुरुषजातककोष्टक.

जन्मलग्नीं तन्वादि द्वादशभावस्थानीं जे जे ग्रह येतील त्यांचीं शीं पृथक् पृथक्

Scanned by CamScanner

फळें जाणावयाचें कोष्टक. आणि राहु केतु यांचीं फळें शनिवत् आहेत.

संख्या	स्थानें	रवि	चन्द्र	मंगळ	बुध	गुरु	शुक्र	शनि, राहु, केतु.
१	तनु	अंगपीडा	कांति आणि सु०	रक्तकोप	कांति आणि सु०	कांति आणि सु०	कांति आणि सु०	अति दुःख दायक
२	धन	अतिदुःख व धनाचा नाश	संपत्ति अत्यंत प्राप्ति	दुःख प्राप्ती धनाचा नाश	नानाप्रकारची संपत्तिप्राप्ति	नानाप्रकारची संपत्तिप्राप्ति	नानाप्रकारची संपत्ति प्राप्ति	अति दुःख प्राप्त धनाचा नाश
३	सहज	निरोगी असेल	कीर्ती मिळवील	कोपयुक्त असेल	समृद्धी	सुबुद्धिवान्	नाना वेष धारण करील	स्त्रियांस प्रियहोईल
४	सुहृत्	शरीरास पीडा बहुत होईल	सुख भोगील	शरीरास पीडा बहुत होइल	सुख भोगील	सुख भोगील	सुख भोगील	शरीरास पीडा बहुत होईल
५	सुत	मोठा रागीट होईल	बहुत पुत्र होतील	संतती होणार नाहीं	अल्प पुत्र संतती होईल	बहुत पुत्र प्राप्ती	बहुत पुत्र होतील	संततीच होणार नाहीं
६	रिपु	शत्रूचा नाश करील	मरण पावेल	शत्रूचा नाश करील	बुद्धिहीन, बहुत रोग असतील	शरीर विकलीत असेल.	बुद्धिहीन व रोगी बहुत असतील	शत्रूचे गृहीं पूज्य होईल
७	जाया	बालको दुष्टकर्मी संतती अल्प	स्त्रीरूपवान्वगुणवान्वपुत्रगुण	स्त्री दुष्टकर्मी व संतती अल्प	स्त्री रूपवान् व मन हरण करणारी व बहुत पुत्र होतील अशी चांगले स्वभावाची प्राप्त होईल.			स्त्री दुष्टकर्मी आणि संतती थोडी उत्प०
८	मृत्यु	सर्व ग्रहांचें फळ एकच आहे, दुष्टबुद्धि व शस्त्रघातेंकरून शरीरास पीडा होतील. सौख्यरहीत असेल आणि रोगी असेल. जो ग्रह ज्या स्थानीं असेल त्यांनीं घ्यावें.						
९	धर्म	अधर्मी दुष्टमति दुष्टशील	धार्मीक होईल	अध० दुष्ट० दुष्टशील	धर्म निरंतर करील			अध० बु० ही० दु० बु० हो०
१०	कर्म	अत्यंतदुष्टकर्मी व कुष्ठवान्	अत्यंत कीर्तिवान् होईल	दुष्ट कर्म, व कुपुत्री	कांति चांगली	शुभ कर्मे करील	संपत्तिवान्	फार दुष्टकर्मी व कुपुत्र होईल
११	आय	राजाशीं समागम करील	धन पुष्कळ मिळवील	पृथ्वीचे राजापासून लाभ होईल	विवेकयुक्त सुंदर असेल	धन आणि आयुष्यवृद्धि	गुणवान् असेल	चांगली कीर्ति मिळवील
१२	व्यय	दुष्टशील	काणा होईल	पापकर्म आचरेल	गतधनी असल	कृशांग असेल	व्याधिस्थ	तीव्रता असेल

Scanned by CamScanner

चांगले पराक्रमाचे ग्रह.

मूर्तौशुक्रबुधौयस्यकेंद्रेचैवबृहस्पतिः ॥
दशमोंगारकश्चैवसज्ञेयःकुलदीपकः ॥ १ ॥

टी०—जन्मलग्नीं शुक्र, बुध, आणि केंद्र (ह्मणजे प्रथम, चतुर्थ, सप्तम, दशम यांस ह्मणतात.) यास्थानीं बृहस्पति, दशमस्थानीं भौम, असल्यास तो मुलगा कुलदीपक असें जाणावें.

पराक्रमी ग्रह.

नैवशुक्रोबुधोनैव नास्तिकेंद्रेबृहस्पतिः ॥
दशमोंगारकोनैव जातकं किंकरिष्यति ॥ १ ॥

टी०—लग्नीं शुक्र, बुध, अथवा केंद्रीं बृहस्पति, किंवा दशम स्थानीं अंगारक, यांतून कोणी ग्रह नसला तर जन्म होऊन व्यर्थ जाणावें.

जातिभ्रंशकारक.

धनस्थानेयदासौरिःसैंहिकेयोधरात्मजः॥शुक्रोगुरुःसप्तमेचत्व
ष्टमेरविचंद्रको ॥१॥ ब्रह्मपुत्रपदेवापिवेश्यासुचसदारतिः ॥
प्राप्तेविंशतिमेवर्षेम्लेच्छोभवतिनान्यथा ॥ २ ॥

टी०—धनस्थानीं शनि, राहु, मंगळ, अथवा सप्तमस्थानीं शुक्र, गुरु, अष्टमस्थानीं रवि चंद्र असे ग्रह असतां ब्राह्मणजन्म असला तथापि वेश्येसीं रत असेल, आणि वीस वर्षांचा जाहला ह्मणजे म्लेच्छ होईल.

मातापितरांस नाशक.

षष्ठेचद्वादशेराशौयदापापग्रहोभवेत् ॥
तदामातृभयंविंद्याच्चतुर्थेदशमेपितुः ॥ १ ॥

टी०—षष्ठस्थानीं अथवा द्वादशस्थानीं पापग्रह असला तर मातेस वाईट किंवा चतुर्थ, दशमस्थानीं असला तर पित्यास वाईट.

नाशवंत ग्रह.

अर्कोराहुःकुजःसौरिर्लग्नेतिष्ठतिपंचमे ॥
पितरंमातरंहंतिभ्रातरंचशिशूनक्रमात् ॥ १ ॥

Scanned by CamScanner

टी०—जन्मलग्नापासून पंचमस्थानीं ग्रह आले तर त्यांचीं फळें:—रवि असल्यास पित्यास वाईट; राहु मातेस; भौम भ्रात्यास; शनि आल्यास मुलास मृत्युकारक असें क्रमेंकरून जाणावें.

लग्नस्थानेयदासौरिःषष्ठोभवतिचंद्रमाः ॥
कुजस्तुसप्तमस्थानेपितातस्यनजीवति ॥ १ ॥

टी०—जन्मलग्नीं शनि, षष्ठस्थानीं चंद्र, सप्तमस्थानीं मंगळ, असे असले तर पित्यास मृत्युकारक.

पातालस्थोयदाराहुश्चेंदुःषष्ठाष्टमेपिच ॥
पापदृष्टोपिशेषेणसद्यःप्राणहरःशिशोः ॥ १ ॥

टी०—जन्मलग्नापासून सप्तमस्थानीं राहु, षष्ठ अथवा अष्टमस्थानीं चन्द्र आणि शेष ग्रहांची पापदृष्टि असल्यास जन्म होतांच मृत्यु जाणावा.

जन्मलग्नेयदाराहुःषष्ठोभवतिचन्द्रमाः ॥
जातोमृत्युमवाप्नोतिकुदृष्टयात्वपमृत्युना ॥ १ ॥

टी०—जन्मलग्नीं राहु, षष्ठस्थानीं चंद्रमा, असे असल्यास जन्म होतांच मृत्यु आणि जन्मलग्नावर कुदृष्टि असली तर अपमृत्यु.

जन्मलग्नेयदाभौमश्चाष्टमेचबृहस्पतिः ॥
वर्षेचद्वादशेमृत्युर्यदिरक्षतिशंकरः ॥ १ ॥

टी०—जन्मलग्नीं मंगळ, अष्टमस्थानीं बृहस्पति असे असले तर बारावे वर्षी शंकर रक्षीत असला तथापि मृत्यु प्राप्त होतो.

शनिक्षेत्रेयदासूर्योभानुक्षेत्रेयदाशनिः॥
वर्षेचद्वादशेमृत्युर्देवोवैरक्षितायदि ॥ १ ॥

टी०—शनीचे गृहांत सूर्य, अथवा सूर्याचे गृहांत शनि, असे जन्मकाळीं असल्यास देव रक्षीत असतांही बारावे वर्षी मृत्यु होतो.

षष्ठोष्टमस्तथामूर्तौजन्मकालेयदाबुधः ॥
चतुर्थवर्षेमृत्युश्चयदिरक्षतिशंकरः ॥ १ ॥

टी०—षष्ठ, अष्टम, अथवा जन्मलग्नीं बुध, असला तर चवथे वर्षी शंकर रक्षीत असतांही मृत्यु होतो.

भौमक्षेत्रेयदाजीवः षष्ठाष्टासुचचंद्रमाः ॥
वर्षेष्टमेपिमृत्युर्वैईश्वरोरक्षितायदि ॥ १ ॥

Scanned by CamScanner

टी०—मंगळाचे गृहांत बृहस्पति, आणि षष्ठ अथवा अष्टमस्थानीं चंद्रमा असला तर ईश्वर रक्षीत असतां आठवे वर्षीं मृत्यु जाणावा.

दशमोयस्यवैराहुर्जन्मलग्नेयदाभवेत् ॥
वर्षेतुषोडशेज्ञेयोबुधैर्मृत्युर्नरस्यच ॥ १ ॥

टी०—जन्मलग्नापासून दशमस्थानीं अथवा जन्मलग्नीं राहु असला तरी सोळावे वर्षीं मृत्यु असें जाणावें.

ग्रहांची दृष्टि.

पादैकदृष्टिर्दशमेतृतीयेद्विपाददृष्टिर्नवपंचमेवा ॥ त्रिपाददृष्टिश्च तुरष्टकेचसंपूर्णदृष्टिःसमसप्तकेच ॥ १ ॥ शनेस्त्वेकादशेपूर्णादृष्टिर्जीवस्यकोणके ॥ बुधैर्ज्ञेयापूर्णदृष्टिभौमस्यचतुरष्टके ॥ २ ॥

टी०—जन्मलग्नापासून दशमस्थानीं आणि तृतीयस्थानीं जे ग्रह असतील त्यांची एकपाद दृष्टि जन्मलग्नावर असते, याच क्रमानें नव, पंचमस्थानीं असतील त्यांची द्विपाद दृष्टि जाणावी; आणि चतुर्थस्थानीं, अष्टमस्थानीं जे ग्रह असतील त्यांची त्रिपाद दृष्टि; सप्तमस्थानीं असतील त्यांची पूर्ण सम दृष्टि जाणावी. जन्मलग्नापासून शनैश्वर एकादशस्थानीं अथवा तृतीयस्थानीं असतां पूर्ण दृष्टि, पंचम अथवा नवम गुरु असला तर, आणि चतुर्थ अष्टमस्थानीं भौम असला तर लग्नावर संपूर्ण दृष्टि असते.

ग्रहांचें उच्चत्व नीचत्व.

रविर्मेषेतुलेनीचोवृषेचंद्रस्तुवृश्चिके ॥ भौमश्चनक्रेकर्केचत्रियां सौम्योझषेतथा ॥ १ ॥ गुरुःकर्केचनक्रेचमीनकन्येसितस्यच ॥ मंदस्तुलायांमेषेचकन्याराहुगृहस्यच ॥२॥ राहुर्युग्मेतुचापेचत मोवत्केतुजंफलम् ॥ प्रोक्तंग्रहाणामुच्चत्वंनीचत्वंचक्रमाद्बुधैः ॥३॥

टी०—रवि मेषींचा असल्यास उच्चत्व, तुळींचा असल्यास नीचत्व. चंद्र वृषभीं असल्यास उच्चत्व, वृश्चिकीं असला तर नीचत्व. भौम मकरीं असला तर उच्चत्व, कर्कींचा असला [illegible]र नीचत्व. बुध कन्याराशीस असला तर उच्चत्व, मकरींचा नीचत्व. गुरु कर्कींचा उच्चत्व, आणि मकरींचा नीचत्व. शुक्राचें मीन उच्चत्व, कन्या नीचत्व. शनि तुळींचा उच्चत्व, मेषींचा नीचत्व. राहूचें कन्यागृह, आणि मिथुनींचा उच्चत्व आणि धनींचा नीचत्व. आणि केतूचें शनैश्वराप्रमाणें जाणावें.

Scanned by CamScanner

जन्मलग्नाचीं फळें.

मेषेदैन्यमुपैतिगर्वितवृषोनानामतिर्मन्मथेशूरः कर्कटकेधृतीचव नपेकन्याचमायान्विता ॥ सत्यंचैवतुलेत्वलौमलिनतापापा न्वितंवैधनुर्मूर्खोयंमकरेघटेचतुरतामीनेत्वधीरामतिः ॥ १ ॥

टी०—मेषलग्नीं जन्म जाहलें असतां दीनपणा, वृषभीं गर्वित, मिथुनीं नानाप्रकारची बुद्धि, कर्कीं मोठा शूर, सिंहलग्नीं स्थिर बुद्धी, कन्या अत्यंत मायावी, तुळीं सत्यवादी, वृश्चिकलग्नीं मलिनता, धनलग्नीं पापबुद्धि, मकरीं मूर्खपणा, कुंभीं चतुरता, मीनीं अल्पधीरता, अशीं जन्मलग्नाचीं फळें जाणावीं.

स्त्रीजातक.

तनुस्थान ॥ ॥ मूर्तौकरोतिविधवांदिनकृत्कुजश्चराहुर्विनष्टत नयांरविजोदरिद्राम् ॥ शुक्रःशशांकतनयश्चगुरुश्चसाध्वीमायुःक्ष यंचकुरुतेत्रचशर्वरीशः ॥ १ ॥ धनस्थान ॥ ॥ कुर्वंतिभास्क रशनैश्चरराहुभौमादारिद्र्यदुःखमतुलंनियतंद्वितीये॥वित्तेश्वरी मविधवांगुरुशुक्रसौम्यानारींप्रभूततनयांकुरुतेशशांकः ॥ २ ॥ ॥ सहजस्थान ॥ ॥ सूर्येंदुभौमगुरुशुक्रबुधास्तृतीयेकुर्युःस्त्रि यंबहुसुतांधनभागिनींच ॥ सत्यंदिवाकरसुतःकुरुतेधनाढ्यांल क्ष्मींददातिनियतंकिलसैंहिकेयः ॥३॥ ॥ सुहृत्स्थान ॥ ॥ स्व ल्पंपयोभवतिसूर्यसुतेचतुर्थेदौर्भाग्यमुष्णकिरणःकुरुतेशशीच ॥ राहुर्विनष्टतनयांक्षितिजोल्पवीजांसौख्यान्वितांभृगुसुरेज्यबुधा श्चकुर्युः ॥ ४ ॥ ॥ सुतस्थान ॥ ॥ नष्टात्मजांरविकुजौखलुपंच मस्थौचंद्रात्मजोबहुसुतांगुरुभार्गवौच ॥ राहुर्ददातिमरणंरविज स्तुरोगंकन्याप्रसूतिनिरतांकुरुतेशशांकः ॥५॥ ॥ रिपुस्थान॥ ॥ षष्ठस्थिताशनिदिवाकरराहुभौमाजीवस्तथाबहुसुतांधनभागि नींच॥चंद्रःकरोतिविधवामुशनादरिद्रांवेश्यांशशांकतनयःकलह प्रियांच ॥६॥ ॥ जायास्थान ॥ ॥ सौरारजीवबुधराहुरवींदुशु क्रादद्युःप्रसह्यमरणंखलुसप्तमस्थाः ॥ वैधव्यबंधनभयंक्षयवित्त

नाशंव्याधिप्रवासमरणंनियतंक्रमेण ॥ ७ ॥ मृत्युस्थान ॥ स्थानेष्टमेगुरुबुधौनियतंवियोगंमृत्युंशशीभृगुसुतश्चतथैवराहुः ॥ सूर्यःकरोतिविधवांधनिनींकुजश्चसूर्यात्मजोबहुसुत।पतिवल्लभां च ॥ ८ ॥ धर्मस्थान ॥ ॥ धर्मस्थिताभृगुदिवाकरभूमिपुत्रजीवाःसुधर्मनिरतांशशिजःसुभोगां ॥ राहुश्चसूर्यतनयश्चकरोतिवंध्यांनारींप्रभूततनयांकुरुतेशशांकः ॥ ९ ॥ ॥ कर्मस्थान ॥ राहुर्नभस्तलगतोविधवांकरोतिपापेपरांदिनकरश्चशनैश्चरश्च ॥ मृत्युंकुजोर्थरहितांकुटिलांचचन्द्रःशेषाग्रहाधनवतींबहुवल्लभांच ॥ १० ॥ ॥ आयस्थान ॥ ॥ आयेरविर्बहुसुतांधनिनींशशांकः पुत्रान्वितांक्षितिसुतोरविजोधनाढ्यां ॥ आयुष्मतींसुरगुरुर्भृगुजःसुपुत्रींराहुःकरोतिसुभगांसुखिनींबुधश्च ॥ ११ ॥ ॥ व्ययस्थान ॥ ॥ अंत्येधनव्ययवतींदिनकृद्दरिद्रांवंध्यांकुजःपररतांकुटिलांचराहुः ॥ साध्वीसितेज्यशशिजाबहुपुत्रपौत्रयुक्तांविधुः प्रकुरुतेव्ययगोदिनांधां ॥ १२ ॥

अष्टोत्तरीच्या महादशा.

आर्द्रापुनर्वसुःपुष्यआश्लेषातुरवेर्दशा ॥ मघापूर्वोत्तराचैवचंद्रस्यचदशातथा ॥ १ ॥ हस्तोविशाखाचित्राचस्वातीभौमदशास्मृता ॥ ज्येष्ठानुराधामूलेचसौम्यस्यचदशाबुधैः ॥ २॥ अभिजिच्छ्रवणःपूषाऊषाचैवशनेर्दशा ॥ धनिष्ठाशतताराचपूर्वाभाद्रपदागुरोः ॥३॥ उभापूषाश्विनीकालराहोश्चैवदशास्मृता ॥ कृत्तिकारोहिणीचोक्तामृगःशुक्रदशाबुधैः ॥ ४॥ एषांभानांक्रमेणैवज्ञेयाःसूर्यादिकादशाः ॥ क्रूरजाअशुभाप्रोक्ताशुभास्यात्सौम्यखेटजा ॥ ५ ॥

Scanned by CamScanner

स्त्रीजातक कोष्टक.

जन्मलग्नीं तन्वादि द्वादशभावस्थानीं जे जे ग्रह येतील त्यांचीं तीं पृथक् पृथक् फळें जाणावयाचें कोष्टक. राहूचें आणि केतूचें एकच फळ जाणावें.

स्था.	नावें.	रवि.	चंद्र.	भौम.	बुध.	गुरु.	शुक्र.	शनि.	राहु, केतु.
१	तनु	विधवा	आयुष्य नाश	विधवा	पतिव्रता	पतिव्रता	पतिव्रता	दरिद्री	पुत्र मरतील
२	धन	दरिद्रदुःख	बहु पुत्र-वान्	दरिद्रदुःख	सौभाग्य आणिसं०	सौभाग्य आणिसं०	सौभाग्य आणि सं०	दरिद्र दुःख	दरिद्र दुःख
३	सहज	पुत्रवान् धनाढ्य	पुत्रवान् धनाढ्य	पुत्रवान् धनाढ्य	पुत्रवान् धनाढ्य	पुत्रवान् धनाढ्य	पुत्रवान् धनाढ्य	लक्ष्मीवान्	लक्ष्मीवान्
४	सुहृत्	दरिद्रता	दौर्भाग्य	अल्प संतती	अतिसौ-ख्य	अतिसौ-ख्य	अतिसौख्य	दुग्धअल्प	पुत्रनाश
५	सुत	मुलांचा नाश	कन्या पुष्कळ	मुलांचा नाश	बहुफळ प्राप्ति	बहुफळ प्राप्ति	बहुफळ प्राप्ति	रोगी	मरण पावेल
६	रिपु	धनवान्	विधवा	धनवान्	कलरू-प अप्रिया	धनवान्	दारिद्रि वेश्या	धनवान्	धनवान्
७	जाया	रोगी	प्रवासी	विधवा	क्षय	भयबधंन	मृत्यु	वैधव्य मरण	वित्त नाश
८	मृत्यु	विधवा	वियोग मरणांत	धनवान्	स्वजन वियोग	स्वजन वियोग	मरणांत वियोग	अति पुत्र संतति	मरणांत वियोग
९	धर्म	धर्मपुष्क-ळ करील	संतति-वान्	धर्मकृत्य कारक	उत्तम भोगी	धर्मवृद्धि	धर्मवृद्धि	वांझ	वांझ
१०	कर्म	पाप-कारिणी	दरिद्री जारिणी	मृत्यु	धनवती वरासप्री.	धनवती वरासप्री.	धनवती वरासप्रीति	पापकर्मी	वैधव्य
११	आय	अति पुत्र प्राप्ति	लक्ष्मी-वान्	पुत्रअ-त्यंत	सुखी	अयुष्य-वान्	पुत्रवान्	धनवान्	सौभाग्य-वती
१२	व्यय	खर्चिक	दिनांध	वांझ जारिणी	सुपुत्र	सुशील	पतिव्रता	खर्चिक	जारिणी पापकर्मी

महादशासंख्याक्रम.

सूर्यस्यरसवर्षाणिइन्दोःपंचदशैवच ॥ भौमस्यवसुवर्षाणिऋषिचं

द्बुधस्यच ॥ १ ॥ मन्दस्यदशवर्षाणिगुरोश्चैकोनविंशतिः ॥ रा
होर्द्वादशवर्षाणिशुक्रस्यैकोनविंशतिः ॥ २ ॥

टी०—आर्द्रापासून आरंभ तों मृगापर्यंत२८नक्षत्रें आणि रवि आदि शुक्रापर्यंत ८ ग्रह यांचीं पृथक् पृथक् कोष्टकें केलीं आहेत. त्यांजवरून महादशांची वर्षसंख्या आहे. त्यांत पापग्रहांस नक्षत्रें ४ आणि सौम्यग्रहांस ३ जाणावीं. दशांची संख्या भरून घेणें ती नक्षत्रांचे विभागानें घ्यावी. आणि ज्या विभागांत जन्म होईल त्या क्रमानें दशा भोग्याभोग्य जाणावी आणि जन्मकाळीं जी दशा ती प्रथम जाणावी.

अंतर्दशा आणावयाचा क्रम.

महादशास्वस्वदशाब्दनिघ्नाभक्ताःखबाहुशशिभिःसमाद्याः ॥
अंतर्दशाःस्युर्गगनेचराणांतदेकभावोहिमहादशास्यात् ॥ १ ॥

टी०—ज्या ग्रहाची अंतर्दशा पाहिजे ती जन्मदशेचे वर्षसंख्येनें ती वर्षसंख्या गुणून१०८नीं भागून जो भाग येईल तीं वर्षें जाणावीं आणि शेष उरेल तें १२नीं गुणून पूर्ववत् भागून भाग येतील ते मास जाणावे. आणि शेष उरेल तें३०नीं गुणून पूर्ववत् भागून भाग येतील ते दिवस जाणावे. आणि शेष उरेल तें ६० नीं गुणून पूर्ववत् भागून भाग येतील त्या घटिका. असा क्रम महादशांतील अंतर्दशा पाहण्याचा जाणावा. १२० चा भाग विंशोत्तरीला घ्यावा.

विंशोत्तरीच्या महादशा व अंतर्दशा.

जन्मनोजनुर्भमंकत्दृत्क्रमशोर्केंदुकुजागुरूरयः ॥
शनिचंद्रजकेतुभार्गवः परिशेषात्तुदशाधिपास्ततः ॥ १ ॥

टी०—जन्मनक्षत्र जें असेल त्यांत दोन कमी करून नवांनीं भागावें शेष १ उरला तर रवीची दशा, दोन उरले तर चंद्राची, तीन उरले तर भौमाची, चार उरले तर राहूची, पांच उरले तर गुरूची, सहा उरले तर शनीची, सात उरले तर बुधाची, आठ उरले तर केतूची, भाग पुरला तर शुक्राची दशा हे अधिपति जाणावे.

दशांची वर्षसंख्या व भोग्याभोग्यः

ऋतुदिग्गिरयोधृतिर्नृपातिधृतिमेघहयोनखाःसमाः ॥ क्रमतोहि
मताअथादिमाजनिभस्थाघटिकाःसमाहताः ॥ १ ॥ भभोगे
नभक्ताःफलंभुक्तपाकस्तदूनादशासाभवेद्भोग्यसंज्ञा ॥

सूर्याची महादशा वर्षें ६.
आर्द्रा, पुनर्वसु, पुष्य, आश्लेषा.

अंतर्दशा क्रम.

ग्रहां. नां.	वर्ष.	मास.	दिव.	घटि.	फळें.
रवि	०	४	०	०	अशुभ
चंद्र	०	१०	०	०	शुभ
मंगळ	०	५	१०	०	अशुभ
बुध	०	११	१०	०	शुभ
शनि	०	६	२०	०	अशुभ
गुरु	१	०	२०	०	शुभ
राहु	०	८	०	०	अशुभ
शुक्र	१	२	०	०	शुभ
संख्या	६	०	०	०	०

चंद्राची महादशा वर्षें १५.
मघा, पूर्वा, उत्तरा.

अंतर्दशा क्रम.

ग्रह.	वर्ष.	मास.	दिव.	घटि.	फळें.
चंद्र	२	१	०	०	शुभ
भौम	१	१	१०	०	अशुभ
बुध	२	४	१०	०	शुभ
शनि	१	४	२०	०	अशुभ
गुरु	२	७	२०	०	शुभ
राहु	१	८	०	०	अशुभ
शुक्र	२	११	०	०	शुभ
रवि	०	१०	०	०	अशुभ
संख्या	१५	०	०	०	०

भौमाची महादशा वर्षें ८.
हस्त, चित्रा, स्वाती, विशाखा.

अंतर्दशा.

ग्रह.	वर्ष.	मास.	दिव.	घटि.	फळें
भौम	०	७	३	२०	अशुभ
बुध	१	३	३	२०	शुभ
शनि	०	८	२६	४०	अशुभ
गुरु	१	४	२६	४०	शुभ
राहु	०	१०	२०	०	अशुभ
शुक्र	१	६	२०	०	शुभ
रवि	०	५	१०	०	अशुभ
चंद्र	१	१	१०	०	शुभ
संख्या	८	०	०	०	०

बुधाची महादशा वर्षें १७.
अनुराधा, ज्येष्ठा, मूळ.

अंतर्दशा.

ग्रह.	वर्ष.	मास.	दिव.	घटि.	फळें.
बुध	२	८	३	२०	शुभ
शनि	१	६	२६	४०	अशुभ
गुरु	२	११	२६	४०	शुभ
राहु	१	१०	२०	०	अशुभ
शुक्र	३	३	२०	०	शुभ
रवि	०	११	१०	०	अशुभ
चन्द्र	२	४	१०	०	शुभ
भौम	१	३	३	२०	अशुभ
संख्या	१७	०	०	०	०

टी०—ऋतु ह्मणजे ६ दिक् ह्मणजे १० गिरि ह्मणजे ७ धृति ह्मणजे १८ नृप ह्मणजे १६ अतिधृति ह्मणजे १९ मेघ ह्मणजे १७ हय ह्मणजे७ नख ह्मणजे २० हा वर्षसंख्याक्रम, रव्यादिशुक्रांत वर लिहिले आहेत त्यांचा जाणावा.आणि जन्म नक्षत्राचे आरंभापासून जन्म जाहल्याचे पूर्वीच्या घटिकेपावेतों ज्या घटिका होतील त्यांस नक्षत्राधिपतीचे वर्षांनीं गुणावें जो गुणाकार येईल त्यास त्या नक्षत्रारंभापासून अंतपर्यंत ज्या घटी येतील त्यांनीं भागावें, जो भाग येईल तीं वर्षें. शेष राहील त्यास अष्टोत्तरीस लिहिलें आहे त्या रीतीनें उत्तरोत्तर गुणून याच भाजकानें भागावें ह्मणजे मास, दिवस, घटिका, येतील. नंतर त्या संख्या त्या दशाधिपतीचे वर्षांतून न्यून कराव्या, आणि शेष राहील ती संख्या भोग्य आहे असें जाणावें.

Scanned by CamScanner

विंशोत्तरी क्रम कोष्टक.

कृत्तिकादिक्रमेणैवज्ञेयाविंशोत्तरीदशा ॥
अंतर्दशायुतावर्षमासवासरवर्तिताः ॥ १ ॥

टी०—कृत्तिका नक्षत्रापासून भरणीपर्यंत २७ नक्षत्रें व दशा व अंतर्दशांचे अधिपतींचीं नांवें व त्यांच्या वर्षादि संख्या यांचें कोष्टक.

शनीची महादशा वर्षें १०. पूर्वाषाढा, उत्तराषाढा, अभिजित्, श्रवण.					
अंतर्दशा.					
ग्रह.	वर्षें.	मास.	दिव.	घटी.	फळें.
शनि	०	११	३	२०	अशुभ
गुरु	१	९	३	२०	शुभ
राहु	१	१	१०	०	अशुभ
शुक्र	१	११	१०	०	शुभ
रवि	०	६	२०	०	अशुभ
चंद्र	१	४	२०	०	शुभ
भौम	०	८	२०	४०	अशुभ
बुध	१	६	२६	४०	शुभ
संख्या	१०	०	०	०	०

गुरूची महादशा वर्षें १९. धनिष्ठा, शततारका, पूर्वाभाद्रपदा.					
अंतर्दशा.					
ग्रह.	वर्षें.	मास.	दिव	घटि.	फळें.
गुरु	३	४	३	२०	शुभ
राहु	२	१	१०	०	अशुभ
शुक्र	३	८	१०	०	शुभ
रवि	१	०	२०	०	अशुभ
चन्द्र	२	७	२०	०	शुभ
भौम	१	४	२६	४०	अशुभ
बुध	२	११	२६	४०	शुभ
शनि	१	९	३	२०	अशुभ
संख्या	१९	०	०	०	०

राहूची महादशा वर्षें १२. उत्तराभाद्रपदा, रेवती, अश्विनी, भरणी.					
अंतर्दशा.					
ग्रह.	वर्ष.	मास.	दिव.	घटी.	फळें.
राहु	१	४	०	०	अशुभ
शुक्र	२	४	०	०	शुभ
रवि	०	८	०	०	अशुभ
चन्द्र	१	८	०	०	शुभ
भौम	०	१०	२०	०	अशुभ
बुध	१	१०	२०	०	शुभ
शनि	१	१	१०	०	अशुभ
गुरु	२	१	१०	०	शुभ
संख्या	१२	०	०	०	०

शुक्राची महादशा वर्षें २१. कृत्तिका, रोहिणी, मृग.					
अंतर्दशा.					
ग्रह.	व.	मा.	दि.	घ.	फळें.
शुक्र	४	१	०	०	शुभ
रवि	१	२	०	०	अशुभ
चन्द्र	२	११	०	०	शुभ
भौम	१	६	२०	०	अशुभ
बुध	३	२	२०	०	शुभ
शनि	१	११	१०	०	अशुभ
गुरु	३	८	१०	०	शुभ
राहु	२	४	०	०	अशुभ
संख्या	२१	०	०	०	०

Scanned by CamScanner

सूर्याची महादशा वर्षें ६.				
कृत्तिका,उत्तराफाल्गुनी, उत्तराषा.				
अंतर्दशा.				
नावें	वर्षें	मास	दिव	घ.
रवीची	०	३	१८	
चंद्राची	०	६	०	
भौमाची	०	४	६	
राहूची	०	१०	२४	
गुरूची	०	९	१८	
शनीची	०	११	१२	
बुधाची	०	१०	६	
केतूची	०	४	६	
शुक्राची	१	०	०	
बेरीज	६	०	०	

चंद्राची महादशा वर्षें १०.				
रोहिणी, हस्त, श्रवण.				
अंतर्दशा.				
नावें	वर्षें	मास	दिव	घटी
चंद्र	०	१०		
भौम	०	७		
राहु	१	६		
गुरु	१	४		
शनि	१	७		
बुध	१	५		
केतु	०	७		
शुक्र	०	८		
रवि	०	६		
बेरीज	१०	०	०	

भौमाची महादशा वर्षें ७.				
मृग, चित्रा, धनिष्ठा.				
अंतर्दशा.				
नावें	वर्षें	मास	दिव	घटी
भौम	०	४	२७	
राहु	१	०	१८	
गुरु	०	११	६	
शनि	१	१	९	
बुध	०	११	२७	
केतु	०	४	२७	
शुक्र	१	२	०	
रवि	०	४	६	
चंद्र	०	७	०	
बेरीज	७	०	०	

राहूची महादशा वर्षें १८.				
आर्द्रा, स्वाती, शततारका.				
अंतर्दशा.				
नावें	वर्षें	मास	दिव	घटी
राहु	२	८	१२	
गुरु	२	४	२४	
शनि	२	१०	६	
बुध	२	६	१८	
केतु	१	०	१८	
शुक्र	३	०	०	
रवि	०	१०	२४	
चंद्र	१	६	०	
मंगळ	१	०	१८	
बेरीज	१८	०	०	

गुरूची महादशा वर्षें १६.				
पुनर्वसु, विशाखा, पूर्वाभाद्रप.				
अंतर्दशा.				
नावें	वर्षें	मास	दिव	घटी
गुरु	२	१	१८	
शनि	२	६	१२	
बुध	०	३	६	
केतु	०	११	६	
शुक्र	२	८	०	
रवि	०	९	१८	
चंद्र	१	४	०	
मंगळ	०	११	६	
राहू	२	४	२४	
बेरीज	१६	०	०	

शनीची महादशा वर्षें १९.				
पुष्य, अनुराधा, उत्तराभाद्रपदा.				
अंतर्दशा.				
नावें.	वर्षें	मास	दिव	घटी
शनि	३	०	३	
बुध	२	८	९	
केतु	१	१	९	
शुक्र	३	२	०	
रवि	०	११	१२	
चंद्र	१	७	०	
मंगळ	१	१	९	
राहु	२	१०	०	
गुरु	२	६	१	
बेरीज	१९	०	०	

Scanned by CamScanner

बुधाची महादशा वर्षे १७.				
आश्लेषा, रेवती, ज्येष्ठा.				
अंतर्दशा.				
नावें.	वर्षें.	मा.	दि.	घ.
बुध.	२	४	२७	
केतु.	०	११	२७	
शुक्र.	२	१०	०	
रवि.	०	१०	६	
चन्द्र.	१	५		
मंगळ.	०	११	२७	
राहु.	२	६	१८	
गुरु.	२	३	६	
शनि.	२	८	१९	
बेरीज.	१७	०	०	

केतूची महादशा वर्षे ७.				
मघा, अश्विनी, मूळ.				
अंतर्दशा.				
नावें.	वर्षें	मा.	दि.	घ.
केतु.	०	४	२७	
शुक्र.	१	२	०	
रवि.	०	४	६	
चन्द्र.	०	७	०	
मंगळ.	०	४	२७	
राहु	१	०	१८	
गुरु.	०	११	६	
शनि.	१	१	९	
बुध.	०	११	२७	
बेरीज.	७	०	०	

शुक्राची महादशा वर्षे २०.				
पूर्वाफाल्गुनी,पूर्वाषाढा,भरणी.				
अंतर्दशा.				
नावें.	वर्षें	मा.	दि.	घ.
शुक्र.	३	४	०	
रवि.	१	०	०	
चंद्र.	१	८	०	
मंगळ.	१	२	०	
राहु.	३	०	०	
गुरु	२	८	०	
शनि.	३	२	०	
बुध.	२	१०	०	
केतु.	१	२	०	
बेरीज.	२०	०	०	

(महा दशांचें अंतर्दशा फळ.) रवीची अंतर्दशा.

देशातरंचनिजबंधुवियोगदुःखंउद्वेगरोगभयचोरभवाचपीडा ॥
पूर्वस्थितस्यनिखिलस्यधनस्यनाशोभानोर्दशाजननकालदशा
भवंति ॥ १ ॥

टी०—देशांतर करील, आणि भावांचें वियोगदुःख, मन उद्वेग असेल, रोग, भय, चोरांची पीडा, आणि संचित धनाचा नाश, अशीं सर्व रविदशेंत प्राप्त होतात.

चंद्राची अंतर्दशा.

हेमादिभूतिवरवाहनयानलाभःशत्रुप्रतापबलवृद्धिपरंपराच ॥
इष्टान्नदानशयनासनभोजनानिनूनंसदाशशिदशागमनेभवंति ॥२॥

टी०—ऐश्वर्य ह्मणजे सुवर्ण आदिकरून घोडे, रथ, पालख्या यांचा लाभ; आणि शत्रूचा पराजय. बळाची वृद्धि अधिकाधिक, आणि नानाप्रकारचीं सुरस अन्नदानें, शयनस्थान, उत्तम आसन, भोजन सुंदर, असें सर्व चंद्राचे महादशेंत प्राप्त होईल.

Scanned by CamScanner

भौमाची अंतर्दशा.

भूपालचोरभयवन्हिकृताचपीडासर्वांगरोगभयदुःखसुदुःखिताच ॥
चिंताज्वरश्चबहुकष्टदरिद्रयुक्तःस्यात्सर्वदाकुजदशाजननेवदंति ॥ ३ ॥

टी०—राजा आणि चोर यांपासून भय, आणि अग्नीपासून पीडा, व सर्वांग रोगी भय, सदा दुःखित, आणि नानाप्रकारची चिंता, ज्वर, अति कष्ट, दरिद्रेंकरून युक, हीं सर्व भौमाचे दशेंत प्राप्त होतात.

राहूची अंतर्दशा.

दीनोनरोभवतिबुद्धिविहीनचिंतासर्वांगरोग
भयदुःखसुदुःखिताच ॥ पापानिबंधबहुकष्टदरि
द्रयुक्तंराहोर्दशाजननकालदशाभवंति ॥ ४ ॥

टी०—मनुष्य दीन, बुद्धीकरून हीन, चिंता, सर्वदा शरीरास रोग,अत्यंत भय, व दुःखित, बंधन, कष्ट बहुत, आणि दरिद्रता, हीं सर्व राहूचे दशेंत प्राप्त होतात.

गुरूची अंतर्दशा.

राज्याधिकारपरिवर्धितचित्तवृत्तिंधर्मोधिकारपरिपालनसिद्धिबुद्धिम ॥
सद्विग्रहोपिधनधान्यसमृद्धिताचस्याद्देवतागुरुदशागमनेभवंति ॥५॥

टी०—राज्याधिकार आणि चित्तवृत्ति स्वस्थ,धर्माचेठायींबुद्धि, शरीरीं आरोग्यता, निश्चयेंकरून धनधान्यसमृद्धि इत्यादि गुरुदशेचीं फळें जाणावीं.

शनीची अंतर्दशा.

मिथ्यापवादवधबंधनमर्थहानिर्मित्रेचबंधुवचनेषुचयुद्धबुद्धिः ॥
सिद्धंचकार्यमपियत्रसदाविनष्टंस्यात्सर्वदाशनिदशागमनेभवंति ॥६॥

टी०—मिथ्या आळ, दुसऱ्याचा घात, बंधन, द्रव्याचा नाश, आणि मित्र, बंधु, यांचे बुद्धीनें कलहबुद्धि, जीं कार्यें सिद्ध तीं नष्ट होतात, अशीं शनीच्या दशेचीं फळें जाणावीं.

बुधाची अंतर्दशा.

दिव्यांगनामदनसंगमकेलिसौख्यंनानाविलासमभिरागमनोभिरामैः॥
मादिरत्नविभवागमकोशध्यानंस्यात्सर्वदाबुधदशागमनेभवंति ॥ ७ ॥

Scanned by CamScanner

टी०—सुंदर स्त्रीसौख्य, आणि सर्व प्रकारें विलास भोग, सुवर्ण, रत्नें, यांची अति प्राप्ति, व धान्यसंग्रह, ईश्वरध्यान इत्यादि बुधदशेंत शुभ फळें जाणावीं.

केतूची अंतर्दशा.

भार्यावियोगजनितंचशरीरदुःखंद्रव्यस्यहानिरतिकष्ट
परंपराच ॥ रोगाश्चबंधुकलहश्चविदेशताचकेतोर्दशाज
ननकालदशाभवंति ॥ ८ ॥

टी०—स्त्रीवियोगानें शरीरास दुःख, आणि द्रव्याची हानि, कष्ट, रोग, आणि बंधुकलह, देशांतर इत्यादि केतुदशेंत अशुभ फळें जाणावीं.

शुक्राची अंतर्दशा.

आरामवृद्धिपरिसर्वशरीरवृद्धिः श्वेतातपत्रधनधान्यसमा
कुलंच ॥ आयुःशरीरसुतपौत्रसुखंनराणांद्रव्यंचभार्ग
वदशागमनेभवंति ॥ ९ ॥

टी०-आरामस्थानप्राप्ति आणि शरीरपुष्टि, पांढरे अबदागिराची प्राप्ति, धन, धान्यवृद्धि आणि आयुष्य, पुत्र, नातु, द्रव्य, यांची वृद्धि हीं शुक्राचे दशेंत शुभ फळें जाणावीं.

हींचफळेंमहादशांचेठायींसर्वग्रहांचींजाणावीं.

योगिनीदशाक्रम.

स्वर्क्षपिनाकिनयनैःसंयोज्यवसुभिर्भजेत् ॥
योगिन्यष्टौसमाख्याताःशून्यपातेनसंकटा ॥ १ ॥

टी०—जन्मनक्षत्र जें असेल त्यांत ३ अंक मिळवावे, आणि आठांनीं भागावे शेष अंक उरेल त्याचे मंगलादि क्रमेंकरून योगिनी जाणाव्या. याचा क्रम कोष्टकांत लिहिलाआहे.

नांवें.

मंगलापिंगलाधन्याभ्रामरीभद्रिकापिच ॥
उल्कासिद्धासंकटाचयोगिन्यष्टौदशास्मृताः ॥ २ ॥

टी०—मंगला १, पिंगला २, धन्या ३, भ्रामरी ४, भद्रिका ५, उल्का ६, सिद्धा ७, संकटा ८, हीं योगिनींचीं नांवें क्रमेंकरून जाणावीं.

वर्षसंख्या.

एकद्वित्रीणिवेदाश्चपंचषट्सप्तमानिच ॥
अष्टवर्षाणिहिभवेन्मंगलादावनुक्रमात् ॥ ३ ॥

टी०—मंगलादशेचें एक वर्ष, पिंगलेचीं वर्षें २ अशीं अनुक्रमें वर्षें जाणावीं.

दशापरत्वें फळें.

मंगलामंगलानंदयशोद्रविणदायिनी ॥ पिंगलातनुतेव्याधिंमनसोदुःखसंभ्रमौ ॥ १ ॥ धन्याधनसुहृद्बंधुरूपसीमंतिनीकरी ॥ भ्रामरीजन्मभूमिघ्नीभ्रामयेत्सर्वतोदिशं ॥ २ ॥ भद्रिकासुखसंपत्तिविलासयशदायिनी ॥ उल्काराज्यधनारोग्यहारिणीःदुखकारिणी ॥ ६ ॥ सिद्धासाधयतेकार्यंनृणांवैसुखदाभवेत् ॥ संकटासंकटव्याधिमरणक्लेशकारिणी ॥ ४ ॥

टी०—मंगलादशेचें फळ शुभकार्यें, आनंद, यश आणि द्रव्य देणारी, पिंगला शरीरास व्याधि, आणि मनास दुःख, भ्रमकारिणी, धन्याचें फळ धन, सुहृत्, बंधु-भेटी, आणि आरोग्यता, सुंदरपणा देणारी, भ्रामरीचें फळ स्थाननाश, दिशा भ्रमणकरणारी, भद्रिका सुखसंपत्ति, विलास, यश, इत्यादि देणारी, उल्का, राजभय, धननाश, रोगग्रस्त, पीडा करणारी, सिद्धा, कार्यसाधक, आणि सुखप्राप्ति देणारी, संकटा संकट, व्याधि, मरण, आणि क्लेशकारिणी होय.

योगिनीदशांचेंकोष्टक.

मंगलादिदशांचीं नांवें पृथक् पृथक् व वर्षसंख्यांचे दिवस करून त्यांत अंतर्दशा आणावयाचा क्रम. प्रथम दशेचें वर्ष १ त्याचे दिवस ३६० भाग ३६ सांचा देऊन भाग येईल त्याचे अंतर्दशांचें स्पष्टीकरण सर्व दशांचे कोष्टकांत अनुक्रमें पहाण्याची रीति, हा योगिनीदशाक्रम ३६ वर्षांचा तो भोगला म्हणजे पुनः पुनः हाच घ्यावा.

मंगलेचें वर्ष१ त्याचे दिवस ३६०		पिंगलेचीं व.२ दिवस ७२०		धन्येचीं व.३ दिवस १०८०		भ्रामरचीं व.४ दिवस १४४०		भद्रिकेचीं व.५दिवस १८००		उल्केचीं व.६ दिवस २१६०		सिद्धेचीं व.७दिवस २५२०		संकटेचीं व.८ दिवस २८८०	
मंगला	१०	पिं.	४०	ध	९०	भ्रा	१६०	भ.	२५०	उ.	३६०	सि.	४९०	सं.	६४०
पिंगला	२०	ध.	६०	भ्रा	१२०	भ.	२००	उ.	३००	सि.	४२०	सं.	५६०	मं.	८०
धन्या	३०	भ्रा	८०	भ.	१५०	उ.	२४०	सि.	३५०	सं.	४८०	मं.	७०	पिं.	१६०
भ्रामरी	४०	भ.	१००	उ.	१८०	सि.	२८०	सं.	४००	मं.	६०	पिं.	१४०	ध.	२४०
भद्रिका	५०	उ.	१२०	सि.	२१०	सं.	३२०	मं.	५०	पिं	१२०	ध.	२१०	भ्रा	३२०
उल्का	६०	सि.	१४०	सं.	२४०	मं	४०	पिं.	१००	ध.	१८०	भ्रा	२८०	भ.	४००
सिद्धा	७०	सं.	१६०	मं.	३०	पिं.	८०	ध.	१५०	भ्रा	२४	भ.	३५०	उ.	४८०
संकटा	८०	मं.	२०	पिं.	६०	ध.	१२०	भ्रा	२००	भ.	३००	उ.	४२०	सि.	५६०
बेरीज	३६०	०	७२०	०	१०८०	०	१४४०	०	१८००	०	२१६०	०	२५२०	०	२८८०

वर्षदशा.

रविदिननखसंख्याचंद्रमाव्योमबाणैःक्षितितनयगजाश्वोचंद्रजः षट्शराश्च ॥ शनिरसगुणसंख्यावाक्पतिर्नागबाणैर्नयनयुगक राहुःसप्ततिःशुक्रसंख्या ॥१॥ जन्मनाविंशतिःसूर्येतृतीयेदशचंद्रमाः ॥ चतुर्थेभौमचाष्टौचषष्ठबुधचतुर्थकं ॥ २ ॥ सप्तमंदशसौरिःस्यान्नवमेचाष्टमंगुरोः ॥ दशमेराहुर्विंशत्यातदूर्ध्वंतुभृगोर्दशा ॥ ३ ॥ ॥ फळ ॥ ॥ ॥ पंथाभोगोनुतापश्चसौख्यंपीडा धनंक्रमात् ॥ नाशःशोकश्चसौख्यंचजन्मसूर्यदशाफलम् ॥४॥

टी०—वर्षदशांचा आरंभ त्यांचा क्रम. ज्या महिन्यांत ज्याचे जन्मराशीस सूर्य येईल तो द्वादशस्थानें भोगितो,त्यांत सर्व ग्रहांच्या दशा,त्यांचा क्रम सांगतों

२०दिवस सूर्याची दशा जन्मस्थानापासून जाणावी. त्याचेंफळ मार्ग चालणें.

५० दिवस चंद्राची दशा तृतीयस्थानाचे १० दिवस रवि भोगतो, त्याचें फळ नानाप्रकारचे उत्तम भोग भोगील.

२८ दिवस मंगळाची दशा चतुर्थस्थानाचे ८ दिवस रवि भोगतो, त्याचें फळ रोग आणि तप्तता होईल.

५६ दिवस बुधाची दशा षष्ठस्थानाचे ४ दिवस रवि भोगतो, त्याचें फळ सौख्यकारक होय.

Scanned by CamScanner

३६ दिवस शनीची दशा सप्तस्थानाचे १० दिवस रवि भोगतो, त्याचें फळ पीडाकारक जाणावें.

५८दिवस गुरूची दशा नवमस्थानाचे८दिवस रवि भोगतो,त्याचें फळ धनप्राप्ति.

४२ दिवस राहूची दशा ती दशमस्थानाचे २०दिवस रवि भोगतो त्याचें फळ ननाप्रकारचे शोक.

७० दिवस शुक्राची दशा द्वादशस्थानें रवि भोगतो, त्याचें फळ सर्व सौख्य जाणावें. ॥ ॥ या प्रकारें वर्ष दशाक्रम जाणावा. ॥ ॥

ग्रहांच्या नित्यानित्य दशांचा प्रकार.

तिथिवारंचनक्षत्रंनामाक्षरसमन्वितं ॥नवभिश्चहरेद्भागंशेषंद्दि नदशोच्यते ॥ १ ॥ रविचंद्रौभौमराहूगुरुमंदज्ञकेसितौ ॥ क्रमेणैकादशाज्ञेयाफलंपूर्वोक्तमेवहि ॥ २ ॥

टी०—गततिथी, वार, नक्षत्र आणि आपले नांवाचीं अक्षरें हीं सर्व एकत्र करून नवांनीं भागावें. शेष १ उरला तर रवीची दशा, २ उरले तर चंद्राची दशा, ३ राहिल्यास भौमाची दशा, ४ उरले तर राहूची दशा, ५ उरले तर गुरूची दशा ६ उरले तर शनीची दशा, ७ उरले तर बुधाची दशा, ८ उरले तर केतूची दशा, भाग पुरला तर शुक्राची दशा, या प्रकारें अनुक्रमेंकरून नित्य दशा जाणावी. आणि फळश्रुति वर्षदशांचीच आहे.

अन्यमतें.

जन्मताराचतुर्गुण्यंतिथिवारस्यमिश्रितं ॥ नवभिस्तुहरेद्भागंशे षंदिनदशोच्यते ॥ १ ॥ रविणाशोकसंतापौशशांकेक्षेमला भकौ ॥ भूमिपुत्रेतुमृत्युः स्याद्बुधेप्रज्ञाविवर्द्धनम् ॥ २ ॥ गुरौ वित्तंभृगौसौख्यंशनौपीडानसंशयः ॥ राहुणाघातपातौचके तौमृत्युर्दशाफलम् ॥ ३ ॥

टी०—जन्म नक्षत्र चतुर्गुणित करावें, आणि त्यांत गततिथि, वार मिळवावे; आणि एकत्र करून नवांनीं भागावें. शेष १ उरला तर त्या दिवशीं रवीची दशा फळ शोक संतापकारक. २ उरले तर चंद्राची तिचें फळ क्षेम, लाभकारक. ३ उरले तर भौमाची दशा, तिचें फळ मृत्युकारक.४उरले तर बुधाची दशा, तिचें फळ बुद्धीची वृद्धि.५उरले तर गुरूची दशा, तिचें फळ वित्तप्राप्ति.६उरले तर शुक्राची

Scanned by CamScanner

दशा, तिचें फळ सौख्यकारक. ७ उरले तर शनीची दशा, तिचें फळ पीडाकारक. ८ उरले तर राहूची दशा, तिचें फळ घातक. ९ उरले तर केतूची दशा, तिचें फळ मृत्यु, या प्रकारें फळें जाणावीं.

(गोचर प्रकरण.) ग्रह कितीमास एकेक राशि भोगितो.

मासंशुक्रबुधादित्याःसार्द्धमासंतुमंगलः ॥ त्रयोदशगुरुश्चैवस पादद्वेदिनेशशी ॥ १ ॥ राहुरष्टादशान्मासान्त्रिंशन्मासान्च शनैश्चरः ॥ राहुवत्केतुरुक्तस्तुराशिभोगाःप्रकीर्तिताः ॥२॥ ॥ फल ॥ ॥ सूर्यःपंचदिनंशशीत्रिघटिकाभौमोष्टवैवासरं सप्ताहंह्युशनाबुधत्रयदिनंमासद्वयंवैगुरुः ॥ षण्मासंरविजस्त थैवसततंस्वभानुमासद्वये केतोश्चैवतथाफलंपरिमितंज्ञेयंग्र हाणांफलं ॥३॥ राशिप्रवेशेसूर्यारौमध्येशुक्रबृहस्पती॥ राहु श्चंद्रःशनिश्चांतेसौम्यश्चैवसदाशुभम् ॥ ४ ॥

टी०—राशीला ग्रह भोगतात त्यांचे मास संख्या आणि आदि मध्य अंत्य फळ देतात त्यांचे दिवस संख्याक्रम अनुक्रमें सांगतों.

सूर्य, एकमास राशि भोगितो त्यांत प्रथम ५ दिवस फळ देतो.

चंद्र, सव्वादोन दिवस १ राशि भोगितो त्यांत अंतींच्या ३ घटिका फळ देतो.

मंगळ, दीड मास १ रा० भो० त्यांतील प्रथम ८ दिवस फळ देतो.

बुध, एकमास १ रा० भोगतो त्याचे सर्व दिवस फळ जाणावें.

गुरु, तेरामास १ रा० भोगतो त्याचें फळ मध्यभागीं २ मास जाणावें.

शुक्र, एकमास १ रा० भोगतो त्यांतील मध्यभागीं ७ दिवस फळ.

शनि, तीसमास १ रा० भोगतो त्यांत अंतींचे ६ मास फळ देतो.

राहु, केतु, अठरा महिने एक राशि भोगितात त्यांचे अंतींचे २ मास फळ देतात.

द्वादश भवनांच्या स्थानांचें शुभाशुभ कोष्टक सां०

द्वादशस्थानांचींनावें ॥ ॥ तत्रादौतनुधनसहजसुहृत् रिपवश्च ॥ जायामृत्युधर्मकर्मव्ययाख्यानिद्वादशभवनानि ॥ ॥ १ ॥ ॥ स्थानपरत्वेंफळ ॥ ॥ सूर्यःस्थानविनाशंभयंश्रियंमा

जन्मस्थ चंद्राचीं पंच कर्मे वर्ज्य.

जन्मस्थर्क्षेशशांकेतुपंचकर्माणिवर्जयेत् ॥
यात्रांयुद्धंविवाहंचक्षौरंचगृहवेशनम् ॥ १ ॥

टी०—यात्रेस आणि युद्धांत जाणें, व विवाह, क्षौर करणें, आणि गृहप्रवेश, अशीं हीं पांच कर्मे जन्मस्थ चंद्र असतां वर्जावीं.

नेष्टस्थानपरत्वेंचंद्राचेंबळउक्त.

द्विपंचनवमेशुक्लेश्रेष्ठश्चन्द्रोहिउच्यते ॥ अष्टमेद्वादशेकृष्णेचतुर्थेश्रे ष्ठउच्यते ॥ शुक्लपक्षेबलीचंद्रःकृष्णेताराबलीयसी ॥१॥

टी०—दुसरे, अथवा पांचवे, नववे स्थानीं चंद्र असतां शुक्लपक्षीं श्रेष्ठ जसा तसाच कृष्णपक्षीं आठवे, बारावे, चौथेस्थानीं श्रेष्ठ परंतु शुक्लपक्षीं चन्द्रबळ आणि कृष्णपक्षीं ताराबळ असें श्रेष्ठ होय.

ग्रहांचींनेष्टस्थानें.

येखेचरागोचरतोऽष्टवर्गादशाक्रमाद्वाप्यशुभाभवंति ॥
दानादिनातेसुतरांप्रसन्नास्तेनाधुनादानविधिंप्रवक्ष्ये ॥ १ ॥

टी०—ग्रह, गोचरींचा अथवा अष्टवर्गींचा किंवा दशाक्रमाचा जो नेष्ट-स्थानीं असेल त्यास प्रसन्न करण्याचीं दानें करावीं लागतात.

वारपरत्वें दानें.

भानुस्तांबूलदानादपहरतिनृणांवैकृतंवासरोत्थंसोमःश्रीखंडदानादवनिवरसुतोभोजनात्पुण्यदानात् ॥ सौम्यःशास्त्रस्यमंत्राद्गुरुहरभजनाद्भार्गवःशुभ्रवस्त्राच्चैलस्नानात्प्रभातेदिनकरतनया ब्रह्मनत्यापरेच ॥ १ ॥

टी०—सूर्यास तांबूल दान, चन्द्रास श्रीखंड, मंगळास भोजन, आणि पुण्य-दान, बुधास शास्त्रोक्त मंत्रजप, गुरूस सांबाचें आराधन, भजन, शुक्रास शुभ्र वस्त्र, शनीस तैलाभ्यंग आणि विप्रास नमन, याप्रकारें ज्या ग्रहाचें त्या वारीं केलें म्हणजे दोष जातात, शुभ फळ प्राप्त होतें.

Scanned by CamScanner

ग्रहांचीं दानें व फळें.

रविप्रीत्यर्थदानें ॥ ॥माणिक्यगोधूमसवत्सधेनुःकौसुंभवासो गुडहेमताम्रं ॥ आरक्तकंचंदनमंबुजंचवदंतिदानंहिविरोचना य॥ १ ॥ ॥ चन्द्राचींदानें ॥ ॥ सद्वंशपात्रस्थिततंदुलाश्चक पूरमुक्ताफलशुभ्रवस्त्रं ॥ युगोपयुक्तंवृषभंचरौप्यंचंद्रायदद्याद्घृत पूर्णकुंभम् ॥ २ ॥ ॥ भौमाचींदानें ॥ ॥ प्रवालगोधूममसू रिकाश्चवृषोरुणश्चापिगुडःसुवर्णं ॥आरक्तवस्त्रंकरवीरपुष्पंताम्रंच भौमायवदंतिदानं ॥ ३ ॥ बुधाचींदानें ॥ चैलंचनीलंकलधौ तकांस्यंमुद्गाज्यगारुत्मतसर्वपुष्पं ॥ दासीचदन्तोद्विरदस्यनू नंवदंतिदानंविधुनंदनाय ॥४॥ गुरूचींदानें ॥ ॥ शर्कराचरज नीतुरंगमःपीतधान्यमपिपीतमंबरं ॥ पुष्करागलवणंसकांचनं प्रीतयेसुरगुरोःप्रदीयते ॥ ५ ॥ ॥शुक्राचींदानें ॥ ॥चित्रांब रंशुभ्रतुरंगमंचधेनुंचवज्रंरजतंसुवर्णं ॥ सत्तंदुलानुत्तमगंधयुक्तंवदं तिदानंभृगुनंदनाय ॥ ६ ॥ ॥ शनीचींदानें ॥ ॥ माषाश्चतैलं विमलेंद्रनीलंतिलाःकुलित्थामहिषीचलोहं॥कृष्णाचधेनुःप्रवदं तिनूनंदुष्टायदानंरविनंदनाय ॥७॥ ॥ राहूचींदानें ॥ ॥ गो मेदरत्नंचतुरंगमश्चसुनीलचैलामलकंबलंच ॥ तिलाश्चतैलंख लुलोहमिश्रंस्वर्भानवेदानमिदंवदंति ॥ ८ ॥ केतूचींदानें ॥ वैडूर्यरत्नंसतिलंचतैलंसुकंबलश्चापिमदोमृगस्य॥शस्त्रंचकेतोः परितोषहेतोश्छागस्यदानंकथितंमुनींद्रैः ॥९॥ ग्रह।चाजप॥ रवेःसप्तसहस्राणिचन्द्रस्यैकादशैवतु ॥ भौमेदशसहस्राणिबुधे चाष्टसहस्रकं ॥ १०॥ एकोनविंशतिर्जीवेशुक्रेएकादशैवतु॥त्र योविंशतिमंदेचराहोरष्टादशैवतु ॥ केतोःसप्तसहस्राणिजपसं ख्याप्रकीर्तिता ॥ ११ ॥

मतें. १६, २०, २२, १००, हे उक्त. आणि वृषभ, सिंह, कुंभ, वृश्चिक, हीं लग्नें शुभ. आणि रवि, बुध, गुरु, शुक्र, शनि, हे वार शुभ. रिक्तातिथ्यादि दुष्ट योगादि वर्जित करून शुभ पाहून नाम ठेवावें.

नांवाचें अवकहडा चक्र.

चूचेचोलाश्विनीप्रोक्तालीलूलेलोभरण्यथ ॥ आईऊएकृत्तिकास्यादो वावीवूतुरोहिणी ॥१॥ वेबाकाकीमृगशिरःकुघंगछतथार्द्रका ॥ केको हाहीपुनर्वसुहूहेहोडातुपुष्यभे ॥२॥ डीडूडेडोतुआश्लेषामामीमूमेमघा स्मृता ॥ मोटाटीटूपूर्वफाल्गुटेटोपाप्युत्तरंतथा ॥३॥ पूषंणाढाहस्ततारा पेपोरारीतुचित्रका ॥ रूरेरोतास्मृतास्वातीतीतूतेतोविशाखिका ॥४॥ नानीनूनेनुराधार्क्षंज्येष्ठानोयायियूस्मृता ॥ येयोभाभीमूळतारापूर्वाषा ढाबुधाफढा ॥५॥ भेभोजाज्युत्तराषाढाजूजेजोखाभिजिद्भवेत् ॥ खी खूखेखोश्रवणभंगागीगूगेधनिष्ठिका ॥६॥ गोसासीसूशतभिषक्सेसोदा दीतुपूर्वभाक् ॥ दुझञथोत्तराभाद्रदेदो चाचीतुरेवती ॥ ७ ॥

चू, चे, चो, ला, } आश्विनी	हू, हे, हो, डा } पुष्य	रू, रे, रो, ता } स्वाती	जू, जे, जो, खा } अभिजित्
ली, लू, ले, लो, } भरणी	डी, डू, डे, डो } आश्लेषा	ती, तू, ते, तो } विशाखा	खी, खू, खे, खो, } श्रवण
अ, इ, उ, ए } कृत्तिका	मा, मी, मू, मे, } मघा	ना, नी, नू, ने, } अनुराधा	गा, गी, गू, गे } धनिष्ठा
ओ, वा, वी, वू } रोहिणी	मो, टा, टी, टू } पूर्वा	नो, या, यी, यू } ज्येष्ठा	गो, सा, सी, सू } शततारका
वे, वो, का, की } मृग	टे, टो, पा, पी } उत्तरा	ये, यो, भा, भी } मूळ	से, सो, दा, दी } पूर्वाभाद्रपदा
कु, घ, ङ, छ } आर्द्रा	पू, ष, ण, ठ } हस्त	भू, धा, फा, ढा } पूर्वाषाढा	दू, थ, झ, ञ } उत्तराभाद्रपदा
के, को, हा, ही } पुनर्वसू	पे, पो, रा, री } चित्रा	भे, भो, जा, जी } उत्तराषाढा	दे, दो, चा, ची } रेवती

Scanned by CamScanner

मंचकारोहण.

शशितुरगधनिष्ठारेवतीपुष्यचित्राशतभिषगनुराधात्र्युत्तरास्वातिहस्ताः ॥ बुधगुरुभृगुवारेसौम्यलग्नेर्भकस्यनिगदितमिहपूर्वैर्मंचकारोहणंतु ॥ १ ॥

टी०—मृग, अश्विनी, धनिष्ठा, रेवती, पुष्य, चित्रा, शततारका, अनुराधा, उत्तरात्रय, स्वाती, हस्त या नक्षत्रांवर आणि बुध, गुरु, शुक्र, हे वार, आणि तूळ, कुंभ, वृश्चिक, या लग्नांवर शिशूचें प्राक्‌शिर करून मंचकावर प्रथम आरोहण करवावें शुभकारक होय.

पालकारोहण (बालकास पाळण्यांत ठेवणें.)

आंदोलशयनंपुंसोद्वादशेदिवसेशुभं ॥
त्रयोदशेतुकन्यायाननक्षत्रविचारणा ॥

टी०—जन्म जाहल्यापासून मुलाला बारावा दिवस आणि कन्येस तेरावा दिवस असे पाळण्यांत ठेवण्यास उक्त. नक्षत्र विचारणा करणें जरूर नाहीं.

बृहस्पतिमतानें दुग्धपानास मुहूर्त.

एकत्रिंशद्दिनेचैवपयःशंखेनपाययेत् ॥
अन्नप्राशननक्षत्रदिवसोदयराशिषु ॥

टी०—जन्म जाहल्यापासून३१ वे दिनीं जीं अन्न प्राशनास नक्षत्रें सांगितलीं आहेत त्यांजवर शंखामध्यें दूध घेऊन प्रथमतः शिशूस पाजावें.

तांबूलभक्षण.

सार्द्धमासद्वयेदद्यात्तांबूलंप्रथमंशिशोः ॥ कर्पूरादिकसंमिश्रंविलासायहितायच॥१॥मूलेचचित्रकरतिष्यहरींद्रभेषुपौष्णेतथामृगशिरेदितिवासरेषु ॥ अर्केंदुजीवभृगुबोधनवासरेषुतांबूलभक्षणविधिर्मुनिभिःप्रदिष्टः ॥ २ ॥

टी०—जन्म जाहल्यापासून अडीच महिन्यांनीं कर्पूरादिक पदार्थ मिश्रित करून तांबूल द्यावा ह्मणजे विलासकारक आणि हितकर्ता होतो. त्याचा दिवस मूळ, हस्त, चित्रा, पुष्य, श्रवण, ज्येष्ठा, रेवती, मृग, पुनर्वसु, धनिष्ठा, आणि रवि, सोम, गुरु, शुक्र, बुध, हे वार यांतून शुभ पाहून शिशूस तांबूल भक्षण करवावा.

Scanned by CamScanner

सूर्यावलोकन.

हस्तःपुष्यपुनर्वसूहरियुगंमैत्रत्रयंरोहिणीरेवत्युत्तरफाल्गुनीमृग युताषाढोत्तरास्वातिषु ॥ मासोतुर्यतृतीयकौशनिकुजौत्यक्त्वा चरिक्तांतिथिंसिंहादित्रयकुंभराशिसहितंनिष्कासनंशस्यते ॥१॥

टी०—हस्त, पुष्य, पुनर्वसु, श्रवण, धनिष्ठा, अनुराधा, ज्येष्ठा, मूळ रोहिणी, रेवती, उत्तराफाल्गुनी, मृग, उत्तराषाढा, स्वाती आणि चवथा, तिसरा, हे मास शुभ आणि शनि, भौम व रिक्ता तिथि वर्ज्य करून सिंह, कन्या, तूळ, कुंभ हीं लग्नें उक्त असे शुभदिवशीं प्रथमतः शिशूस बाहेर नेऊन सूर्यावलोकन करवावें.

कर्णवेध.

रोहिण्युत्तरमूलमैत्रमृगभेविष्णुत्रयेर्कत्रयेरेवत्यांचपुनर्वसुद्वयभ गेकर्णस्यवेधःशुभः ॥ मीनस्त्रीधनुमन्मथेषुचघटेवर्षेचयुग्मेति थौसौम्येचेंदुगुरौरवौचशयनंत्यक्त्वाचविष्णोर्बुधैः ॥ १ ॥

टी०—रोहिणी, तिन्ही उत्तरा, मूळ, अनुराधा, मृग, श्रवण, धनिष्ठा, शततारका, हस्त, चित्रा, स्वाती, रेवती, पुनर्वसु, पुष्य, हीं नक्षत्रें आणि मीन, कन्या, धन, मिथुन, कुंभ हीं लग्नें, शुभ. आणि युग्म वर्ष युग्म तिथि, उदगयनांत, बुध, इंदु, गुरु, रवि, हे वार, उक्त, विष्णुशयन वर्ज्य करून शिशूचा कर्णवेध करावा.

कन्याया नासिकावेधः

कर्णवेधोक्तभेशस्तंकन्यायाघ्राणवेधनम् ॥
त्र्युत्तराजलपस्वातौपूर्वाण्हेशुक्लपक्षके ॥ १ ॥

टी०—उत्तरात्रय, शततारका, स्वाती नक्षत्र, व कर्णवेधास जीं नक्षत्रें उक्त आहेत तीं आणि पूर्वाण्ह व शुक्लपक्ष हीं सर्व कन्येचें नाक टोंचण्यास उक्त आहेत.

कटिसूत्रं भूम्युपवेशनं च.

पुष्यहस्ताश्विनीमूलेत्र्युत्तरेरोहिणीमृगे॥ज्येष्ठायामनुराधायांशुभाहे मासिपंचमे ॥१॥ कुजेशुद्धेसमभ्यर्च्यवाराहंधरणींभुवि॥कटिसूत्रम थोबध्वाबालकंचोपवेशयेत् ॥२॥ पुस्तकंलेखनींशस्त्रंरौप्यंचकांचनं तथा ॥ तस्मिन्कालेयदादत्तेतद्वृत्याजीवनंशिशोः ॥ ३ ॥

टी०—पुष्य, हस्त, अश्विनी, मूळ, तिन्ही उत्तरा, रोहिणी, मृग, ज्येष्ठा, व अनुराधा हीं नक्षत्रें, व पांचवा महिना आणि रविवारादि सर्व वार त्यांत मंगळवार तर विशेषेंकरून ग्राह्य हीं सर्व बालकाचे कंबरेस दोरा बांधण्यास व भूमीवर निजवण्यास उक्त आहेत. तर अशा दिवशीं लेंकरास भूमीवर ठेवल्यानंतर त्याचे जवळ पुस्तक, लेखणी, शस्त्र, रुपें, आणि सोनें इत्यादि ठेवावें. ज्या वस्तूस तें स्पर्श करील त्या वस्तूनें त्याची उपजीविका होईल असें जाणावें.

अन्नप्राशन.

पूर्वार्द्राभरणीभुजंगवरुणंत्यक्त्वाकुजार्कीतथा नंदापर्वचसप्त
मीमपितथारिक्तामपिद्वादशीं॥ षष्ठेमास्यथवान्नभक्षणविधिस्त्री
णामयुक्पंचमेगोकन्याझषमन्मथेबुधबलेपक्षेचयोगेशुभे ॥ १ ॥

टी०—तिन्ही पूर्वा, आर्द्रा, भरणी, आश्लेषा, आणि भौम, शनि, हे अशुभवार तसेंच नंदा (प्रतिपदा, षष्ठी व एकादशी.) पर्व (अमावास्या व पौर्णिमा) व रीक्ता (चतुर्थी,नवमी, व चतुर्दशी) व सप्तमी आणि द्वादशी वर्ज्य करून सहावे अथवा आठवे महिन्यांत मुलास, आणि कन्येस पांचवा महिना व दुसरे विषममास अन्नप्राशनास उक्त आहेत व वृषभ, मकर, मिथुन, कन्या या लग्नीं बल पाहून शुक्ल पक्षीं व शुभ योगाचेठायीं अन्नप्राशन करावें.

चौल.

रेवत्याद्यकरत्रयादितिमृगज्येष्ठासुविष्णुत्रयेपुष्येचोत्तरगेरवौगु
रुकवींदुज्ञेषुपक्षेसिते ॥ गोस्त्रीमन्मथचापकुंभमकरंहित्वाचरि
क्तातिथिंषष्ठीपर्वतथाष्टमीमपिसिनीवालींचचूडांशुभाम् ॥१॥
जन्मतस्तुतृतीयेब्देश्रेष्ठमिच्छंतिपंडिताः ॥ पंचमेसप्तमेवापिज
न्मतोमध्यमंभवेत् ॥ २ ॥

टी०—रेवती, अश्विनी, हस्त, चित्रा, स्वाती, पुनर्वसु, मृग, ज्येष्ठा, श्रवण, धनिष्ठा, शततारका, पुष्य, आणि उदगयन, गुरु, शुक्र, सोम, बुध आणि शुक्लपक्ष शुभ. वृषभ, कन्या,मिथुन,धन,कुंभ,मकर,हीं लग्नें वर्ज्य करून शेष शुभ होत. रिक्ता आणि षष्ठी, अष्टमी, पर्व आमावास्यादिक दुष्टतिथि वर्ज्य करून जन्म झाल्यापासून तिसरे वर्षी चौल श्रेष्ठ असें पंडित ह्मणतात, आणि पांचवें सातवें वर्ष मध्यम होय.

विद्यारंभासमुहूर्त.

रेवत्यांमृगपंचकेहरियुगेपूर्वासुहस्तत्रयेमूलेश्वेअभिजिच्चभानुभू

Scanned by CamScanner

गुजेबूषेधनुर्जीवयोः ॥ अब्देपंचमकेविहायनिखिलानध्यायष
ष्ठीयुतान्‌रिक्तांसौम्यदिनेतथैव विबुधैःप्रोक्तोमुहूर्तः शुभः ॥ १ ॥

टी०—रेवती, मृग, आर्द्रा, पुनर्वसु, पुष्य, आश्लेषा, श्रवण, धनिष्ठा, पूर्वा, हस्तादित्रिक्, मूळ, अश्विनी, अभिजित्, आणि रवि, बुध, शुक्र, गुरु, सोम, हे वार, आणि जन्मापासून पांचवे वर्षीं शुभ होय. अनध्याय, षष्ठी, रिक्ता पर्वण्यादिक दुष्टयोगादि तिथि वर्ज करून उदगयनांत शुक्ल पक्षीं आणि शुभलग्नीं प्रथम विद्याभ्यासास आरंभ करावा.

मौंजीबंधनास मुहूर्त.

पूर्वाषाढहरित्रयेऽश्विमृगभेहस्तत्रयेरेवतीज्येष्ठापुष्यभगेषुचोत्त
रगतेभानौचपक्षेसिते॥ गोमीनप्रमदाधनुर्वनचरेशुक्रेऽर्कजीवे
तिथौपंचम्यांदशमीत्रयेव्रतमहश्चैवंद्विजन्मद्वये ॥ १ ॥

टी०—पूर्वाषाढा, श्रवण, धनिष्ठा, शततारका, अश्विनी, मृग, हस्त, चित्रा, स्वाती, रेवती, ज्येष्ठा, पुष्य, पूर्वाफल्गुनी, आणि उदगयन, शुक्लपक्ष, व वृषभ, मीन, कन्या, धन, सिंह, हीं लग्नें. आणि शुक्र, रवि, गुरु, सोम, हे वार, आणि पंचमी दशम्यादि त्रिदिन ह्मणजे दशमी, एकादशी, व द्वादशी, ह्या तिथि हीं सर्व मौंजीस उक्त आहेत.

मासादिक मुहूर्त.

विप्रंवसंतेक्षितिपंनिदाघेवैश्यंधनांतेव्रतिनंविदध्यात् ॥
माघादिशुक्रांतिकपंचमासाःसाधारणावासकलाद्विजानाम् ॥ १ ॥

टी०—विप्रास वसंत, क्षत्रियास ग्रीष्म, वैश्यास शिशिर, असे वर्णपरत्वें व्रतबंधास ऋतु घ्यावे. आणि माघादिक शुक्र ह्मणजे ज्येष्ठापर्यंत पंचमास साधारण सकल द्विजांस उक्त होय.

वर्षसंख्या.

गर्भाष्टमेऽष्टमेवाब्देपञ्चमेसप्तमेपिवा ॥
द्विजत्वंप्राप्नुयाद्विप्रोवर्षेत्वेकादशेनृपः ॥ १ ॥

टी०—गर्भापासून अथवा जन्मतः आठवें मुख्य. अथवा पांचवें, किंवा सातवें वर्ष ब्राह्मणांस आणि अकरावें वर्ष क्षत्रियांस उक्त होय.

Scanned by CamScanner

गुरुबल.

वर्णाधिपबलोपेतेउपनीतक्रियाहिता ॥
सर्वेषांचगुरौसूर्येचंद्रेचबलशालिनि ॥ १ ॥

टी०—वर्णाधिपति परत्वें, बळ पहावें. आणि सर्वांस गुरु, सूर्य, चन्द्र, यांचें बळ घ्यावें.

त्रयोदश्यादिचत्वारिसप्तम्यादितिथित्रयं ॥
चतुर्थेकाकिनीप्रोक्ताअष्टावेवगलग्रहाः ॥ १ ॥

टी०—त्रयोदश्यादि प्रतिपद्यंत तिथि ४ व सप्तमी, अष्टमी, नवमी, चतुर्थी, ह्या आठ तिथि गलग्रह त्या वर्जाव्या.

शूद्रादिकांस संस्कार करण्यास मुहूर्त.

मूलार्द्राश्रवणद्विदैववसुभेपुष्ये तथाचाश्विभेरेवत्यांमृगरोहिणी
दितिकरेमैत्रेतथावारुणे ॥ चित्रास्वातिमथोत्तराभृगुसुतेभौमे
तथाचांद्रजेशूद्राणांतुबुधैःशुभंहिकथितंसंस्कारकर्मोत्तमं ॥ १ ॥

टी०—मूळ, आर्द्रा, श्रवण, विशाखा, धनिष्ठा, पुष्य, अश्विनी, रेवती, मृग, रोहिणी, पुनर्वसु, हस्त, अनुराधा, शततारका, चित्रा, स्वाती, उत्तरात्रय, हीं नक्षत्रें, आणि शुक्र, भौम, व बुध, हे वार शूद्रादिक संकर जातीयांस उक्त आहेत.

विवाहप्रकरणम्. अस्तोदय.

प्रागुद्गतः शिशुरहस्त्रितयंसितः स्यात्पश्चाद्दशाहमिहपंचदिना
निवृद्धः ॥ प्राक्पक्षमेवगदितोत्रवसिष्ठमुख्यैर्जीवस्तुपक्षमपि
वृद्धशिशुर्विवर्ज्यः ॥ १ ॥

टी०—पूर्वेस शुक्राचा उदय होतो तेव्हां ३ दिवस शिशुत्वाचे, अथवा अस्त होतो तेव्हां वृद्धत्वाचे १५दिवस वर्जावे. आणि पश्चिमेस उदय होतो तेव्हां ५दिवस शिशुत्वाचे आणि १० दिवस वृद्धत्वाचे वर्जावे. आणि गुरूचा अस्त व उदय यांस पंधरा पंधरा दिवस वर्जावे.

अस्त व उदयाचें लक्षण.

यमशरभुजवासरवज्रिणोदिशिद्विसप्तसितास्तमनंततिथयः ॥
गगनबाणयमैर्दिशिपश्चिमेनवदिनास्तमनंतुभृगोर्बुधैः ॥ २ ॥

टी०—२५२ दिवशीं शुक्राचा अस्त पूर्वेस होतो. त्याचा उदय ७२ वे दिवशीं पश्चिमेस होतो. आणि २५० वे दिवशीं पश्चिमेस अस्त होतो; त्याचा उदय ९ वे दिवशीं पूर्वेस होतो असें पंडितांहीं जाणावें.

अस्तांत वर्ज्य कर्मे.

वापीकूपतडागयज्ञगमनंक्षौरंप्रतिष्ठाव्रतंविद्यामंदिरकर्णवेधन
महादानंगुरोःसेवनं ॥ तीर्थस्नानविवाहकाम्यहवनंमंत्रोपदे
शंशुभंदूरेणैवजिजीविषुः परिहरेदस्तंगुरोर्भार्गवं ॥ ३ ॥

टी०—वि ीर, आड, तलाव, यज्ञ, आणि गमन करणें, चौल, देवप्रतिष्ठा, मौंजी, विद्यारंभ, नूतन गृहप्रवेश, मुलांचा कर्णवेध, महा दानें, गुरुसेवा, तीर्थस्नान, विवाह, कामनिक होम, मंत्रोपदेश, हीं कृत्यें ज्यांस वांचण्याची इच्छा असेल त्यांणीं गुरु शुक्राचें अस्तांत वर्जावीं.

विवाहास वर्ज्य.

आषाढप्रभृतिचतुष्टयेविवाहोनापौषेनचमधुसंज्ञकेविधेयः ॥
नैवास्तंगतवतिभार्गवेचजीवेवृद्धत्वेनखलुतयोर्नबालभावे ॥ ४ ॥
गीर्वाणमंत्रिणिमृगेंद्रमधिष्ठितेनमासेऽधिकेत्रिदिनसंस्पृशिनावमेच ॥५॥

टी०—आषाढा पासुन चार मास आणि पौष व चैत्र मास व शुक्राचा अस्त व सिंहस्थ, अधिक, आणि क्षयमास, हीं सर्व विवाहास वर्जावीं.

मूलादिजन्मनक्षत्रांचेदोष.

मूलजाचगुणंहंतिव्यालजाकुलटांगना ॥
विशाखजादेवरघ्नीज्येष्ठजाज्येष्ठनाशका ॥ ६ ॥

टी०—मूळ नक्षत्रावर उत्पन्न झालेले कन्येचे गुण फार वाईट. आश्लेषा नक्षत्रावर उत्पन्न झालेलीं कन्या जारिणी. विशाखावर झालेली दिरास मृत्युकारक, ज्येष्ठावर झालेली ज्येष्ठ बंधूस नाशकारक जाणावी.

जन्मनक्षादिवर्ज्य

जन्मर्क्षेजन्मदिवसेजन्ममासेशुभंत्यजेत् ॥ ज्येष्ठेमासाद्यगर्भस्य
शुभवर्ज्यंस्त्रियायथा ॥ ७ ॥ अज्येष्ठाकन्यकायत्रज्येष्ठपुत्रोवरो
यदि ॥ व्यत्ययोवातयोस्तत्रज्येष्ठोमासःशुभप्रदः ॥ ८ ॥

टी०—जन्मनक्षत्र, जन्मदिवस व जन्ममास, हीं शुभ कार्याचे ठायीं वर्जावीं व ज्येष्ठ महिना ज्येष्ठ पुत्राचे शुभ कार्यास वर्ज्य जसें स्त्रियांनीं पांढरें वस्त्र धारणकरूंनये. त्या प्रमाणें कनिष्ठ कन्या आणि ज्येष्ठ वर असला तर ज्येष्ठमासीं विवाहास शुभ होय.

वर्षाचेंप्रमाण.

जन्मतोगर्भाधानाद्वापंचमाब्दात्परंशुभम् ॥
कुमारीवरणंदानंमेखलाबंधनंतथा ॥ ९ ॥

टी०—जन्म जाहल्यापासून अथवा गर्भधारणापासून पांचवे वर्षीं कन्या वरणास, अथवा दानास व व्रतबंधास, उक्त होय.

गुरु व चंद्र यांचें बळ.

स्त्रीणांगुरुबलंश्रेष्ठंपुरुषाणांरवेर्बलम् ॥
तयोश्चंद्रबलंश्रेष्ठमितिगर्गेणभाषितम् ॥ १० ॥

टी०—स्त्रियांस गुरुबळ, आणि पुरुषांस रवीचें बळ, आणि दोघांसही चंद्रबळ श्रेष्ठ होय.

गुरूचें बळ.

नष्टात्मजाधनवतीविधवाकुशीलापुत्रान्विताहतधवासुभगावि
पुत्रा ॥ स्वामिप्रियाविगतपुत्रधवाधनाढ्यावंध्याभवेत्सुरगुरौ
क्रमशोभिजन्म ॥ ११ ॥

टी०—कन्येस जन्मस्थ गुरु असतां विवाह केला तर मुलें मरतील, द्वितीय धनवती, तृतीय विधवा, चतुर्थ जारकर्मी, पंचम पुत्रान्विता, षष्ठ पति मरेल, सप्तम सौभाग्यवती, अष्टम अपुत्रवती, नवम पतिप्रिया, दशम मुलें वांचणार नाहींत, आणि विधवा, एकादश धनाढ्य, द्वादश वांझ, अशीं अनुक्रमें करून फळें जाणावीं.

गुरु अनुकूल करण्याचा प्रकार.

जन्मत्रिदशमारिस्थःपूजयाशुभदोगुरुः ॥
विवाहेचचतुर्थाष्टद्वादशस्थोमृतिप्रदः ॥ १२ ॥

टी०—जन्मस्थ, तृतीय, षष्ठ, आणि दशम या स्थानींचा गुरु नष्ट परंतु पूजा केली असतां शुभ फळ देतो. ४, ८, १२ या स्थानींचा मृतिप्रद तो वर्जावा.

चंद्राचें राशिभोग्य.

अश्विनीभरणीकृत्तिकाःपादंमेषः ॥ कृत्तिकात्रयोरोहिणी मृगशिरार्धंवृषभः ॥१॥ मृगशिरार्धंआर्द्रापुनर्वसुत्रयंमिथुनः ॥ पुनर्वसोःपादंपुष्यआश्लेषांतंकर्कटकः ॥२॥ मघापूर्वाउत्तराः पादंसिंहः ॥ उत्तरात्रयंहस्तचित्रार्धंकन्या ॥३॥ चित्रार्धंस्वाती विशाखात्रयस्तूलः ॥ विशाखाःपादंअनुराधाज्येष्ठांतंवृश्चिकः ॥४॥ मूळपूर्वाषाढाउत्तराषाढाःपादंधनुः ॥ उत्तराषाढात्रयंश्र वणधनिष्ठार्धंमकरः ॥५॥ धनिष्ठार्धंशततारकापूर्वाभाद्रपदात्रयः कुंभः ॥ पूर्वाभाद्रपदाःपादउत्तराभाद्रपदारेवत्यंतंमीनः ॥ ६ ॥

टी०—सवादोन नक्षत्रें एकराशि भोगित्ये याप्रमाणें १२राशींचा क्रम जाणावा.

घटित पाहण्याचा क्रम.

वर्णोवश्यंतथातारायोनिर्ग्रहगणस्तथा ॥
भकूटंनाडिमैत्रीचइत्येताचाष्टमैत्रिका ॥ १ ॥

टी०—वर्ण १, वश्य २, तारा ३, योनि ४, ग्रह ५, गण ६, भकूट ७, आणि नाडी ८, इत्यादिकांची मैत्री क्रमेंकरून जाणावी.

वर्णविचार ॥ ॥ मीनालिकर्कटाविप्रानृपाःसिंहाजधन्विनः ॥ कन्यानक्रवृषावैश्याशूद्रायुग्मतुलाघटाः ॥ १ ॥ वश्यविचारः ॥ ॥ द्वंद्वचापघटकन्यकातुलामानवाअजवृषौचतुष्पदाः ॥ कर्क मीनमकराजलोद्भवाकेसरीवनचरालिकीटकाः ॥ २ ॥ ॥ता राबल ॥ ॥ कन्यर्क्षाद्वरभंयावत्कन्याभंवरभादपि ॥ गणयेन्न वभिः शेषेत्रिष्वद्रिभमसत्स्मृतं ॥ ३ ॥ ॥ योनिविचार ॥ ॥ अ श्वोगजच्छागसर्पौसर्पश्वानचिडालकाः ॥ मेषोबिडालकश्चैव मूषकोमूषकश्चगोः ॥ ४ ॥ महिषीचततोव्याघ्रोमहिषोव्याघ्र

कंक्रमात् ॥ मृगोमृगस्तथाश्वाचकपिर्नकुलएवच ॥५॥नकुलो वानरःसिंहोतुरगोमृगराट्पशुः ॥ अघोरेणक्रमेणैवअश्विन्यादि भयोनयः ॥ ६ ॥ ॥ वैरयोनिः ॥ गोव्याघ्रंगजसिंहमश्वम हिषंश्वैणंचबभ्रूरगंवैरंवानरमेषयोश्चसुमहत्तद्वद्विडालोंदुरं ॥ लो कानांव्यवहारतोन्यदपितत्ज्ञात्वाप्रयत्नादिदंदंपत्योर्नृपभृत्ययो रपिसदावर्ज्यंशुभस्यार्थिभिः ॥ ७ ॥ ॥ राशिस्वामी ॥ ॥ मे षवृश्चिकयोर्भौमःशुक्रोवृषतुलाधिपः॥ कन्यामिथुनयोःसौम्यो गुरुस्तुधनमीनयोः ॥ ८ ॥ शनिर्नक्रस्यकुंभस्यकर्कस्यैवतुचंद्र माः ॥ सिंहस्याधिपतिः सूर्यःकथितोगणकैःक्रमात् ॥ ९॥ ॥ ॥ गण ॥ ॥ अनुराधामृगोऽश्विस्तुश्रवणोदितिपुष्यकः ॥ स्वातीहस्तोरेवतीचनवदेवगणाः स्मृताः ॥ १० ॥ पूर्वात्रयंरो हिणीचउत्तरात्रयमेवच ॥ आर्द्रातुभरणीचैवनवैतेमानुषागणाः ॥११ ॥ आश्लेषाशतभिष्मूलविशाखाकृत्तिकातथा ॥ चित्रा ज्येष्ठावसुमघानवैतेराक्षसागणाः ॥१२॥ ॥ अंत्यनाडी ॥ कृ त्तिकारोहिणी स्वातीमघाऽश्लेषाचरेवती ॥ श्रवणश्चोत्तराषा ढाविशाखात्वेकनाडिका ॥ १३ ॥ ॥ मध्यनाडी ॥ ॥ पूर्वा फल्गुनिकाचित्राधनिष्ठाभरणीमृगः ॥ पूर्वाषाढाऽनुराधाचपु ष्योऽहिर्बुध्न्यमेवच ॥ १४ ॥ ॥ आद्यनाडी ॥ ॥ पूर्वाभाद्रपदा मूलंज्येष्ठाहस्तःपुनर्वसुः ॥ अश्विन्यार्द्राशतभिषाचोत्तरात्वे कनाडिका ॥ १५ ॥

ताराबलाची टीका.

वधूनक्षत्रापासून वरनक्षत्र मोजावें, आणि नवांनीं भागावें. शेष ३, ७, अथवा ५ हे राहिल्यास अशुभ. अन्य सर्व शुभ होत.

असेंच वरनक्षत्रापासून वधुनक्षत्रापावेतों मोजिलें असतां पूर्ववत् प्रमाणेंच जाणावें.

Scanned by CamScanner

घटितमान राशी परत्वें.

राशि	वर्ण	वश्य	स्वामी
मेष	क्षत्रिय	चतुष्पद	भौम
वृषभ	वैश्य	चतुष्पद	शुक्र
मिथुन	शूद्र	मानव	बुध
कर्क	विप्र	जलचर	चंद्र
सिंह	क्षत्रिय	वनचर	रवि
कन्या	वैश्य	मानव	बुध
तूळ	शूद्र	मानव	शुक्र
वृश्चिक	विप्र	कीटक	भौम
धन	क्षत्रिय	मानव	गुरु
मकर	वैश्य	जलचर	शनि
कुंभ	शूद्र	मानव	शनि
मीन	ब्राह्मण	जलचर	गुरु

घटितमान नक्षत्र परत्वें.

नक्षत्र	योनि	वैरयोनि	गण	नाडी
अश्विनी	अश्व	ह्मैस	देव	आद्य
भरणी	गज	सिंह	मनुष्य	मध्य
कृत्तिका	मेंढा	वानर	राक्षस	अंत्य
रोहिणी	सर्प	मुंगुस	मनुष्य	अंत्य
मृग	सर्प	मुंगुस	देव	मध्य
आर्द्रा	श्वान	मुंगुस	मनुष्य	आद्य
पुनर्वसु	मांजर	उंदिर	देव	आद्य
पुष्य	मेंढा	वानर	देव	मध्य
आश्लेषा	मांजर	उंदिर	राक्षस	अंत्य
मघा	उंदिर	मांजर	राक्षस	अंत्य
पूर्वा	उंदिर	मांजर	मनुष्य	मध्य
उत्तरा	गाय	व्याघ्र	मनुष्य	आद्य
हस्त	ह्मैस	अश्व	देव	आद्य
चित्रा	व्याघ्र	गाय	राक्षस	मध्य
स्वाती	टोणगा	अश्व	देव	अंत्य
विशाखा	व्याघ्र	गाय	राक्षस	अंत्य
अनुराधा	हरण	श्वान	देव	मध्य
ज्येष्ठा	मृग	श्वान	राक्षस	आद्य
मूळ	श्वान	मुंगुस	राक्षस	आद्य
पूर्वाषाढा	वानर	मेंढा	मनुष्य	मध्य
उत्तराषाढा	मुंगुस	सर्प	मनुष्य	अंत्य
अभिजीत्	नकुळ	सर्प	मनुष्य	अंत्य
श्रवण	मुंगुस	सर्प	देव	अंत्य
धनिष्ठा	वानर	मेंढा	राक्षस	मध्य
शततारका	सिंह	गज	राक्षस	आद्य
पूर्वाभाद्रपदा	अश्व	ह्मैस	मनुष्य	आद्य
उत्तराभाद्रपदा	गज	सिंह	मनुष्य	मध्य
रेवती	पशु	व्याघ्र	देव	अंत्य

Scanned by CamScanner

भकूट.

नवपंचक.

मीनालिभ्यांयुतेकीटेकुंभेमिथुनसंयुते ॥ मकरेकन्यकायुक्तेनकुर्यान्नवपंचके ॥ १ ॥

टी०—मीनापासून नवांचे अंतरानें वृश्चिक राशि येते, व वृश्चिकापासून मीन राश पांचवी येते; आणि कर्क मीनाशीं नवपंचक. वृश्चिकाशीं पांच नव, आणि कुंभ व मिथुन, मकर व कन्या, या दोन राशी नवपंचकाच्या वर्जाव्या.

मृत्युषडाष्टक.

मेषकन्यकयोरेवतुलामीनकयोस्तथा ॥ युग्मालयोस्तुधुर्यौर्योर्मृत्युर्वैनक्रसिंहयोः॥१॥कुंभकर्कटयोश्चैववृषकोदंडयोस्तथा॥२॥

टी०—मेष व कन्या यांचें परस्परें सहा आणि आठ असें अंतर, याचक्रमानें तूळ मीन, आणि मिथुन वृश्चिक, आणि मकर सिंह आणि कुंभ, कर्क आणि धन, वृषभ या दोन दोन राशींस मृत्युषडाष्टक ह्मणतात तें वर्जावें.

प्रीतिषडाष्टक.

सिंहोमीनयुतश्चैवतुलावृषयुतातथा ॥ धनुःकर्कयुतंचैवकुंभकन्यकयोस्तथा ॥ १ ॥ नक्रस्यमिथुनेप्रीतिरजाल्योःप्रीतिरुत्तमा ॥ २ ॥

टी०—सिंह,मीन,आणि तूळ,वृषभ आणि कुंभ,कन्या आणि मकर,मिथुन आणि मेष, वृश्चिक आणि धन, कर्क या दोन दोन राशींचें प्रीतिषडाष्टक हें शुभ होय.

द्विर्द्वादशक.

मेषझषौवृषमिथुनौकर्कहरीतुलकन्यके ॥ अलिधनुषिमकरकुंभावेतौद्विर्द्वादशेराशी ॥ १ ॥

टी०—मेष,मीन आणि वृषभ, मिथुन आणि कर्क,सिंह आणि तूळ,कन्या आणि वृश्चिक,धन आणि मकर,कुंभ या दोन दोन राशींचें द्विर्द्वादश येतें हें वर्ज्य आहे.

चतुर्थ, दशम, तृतीय, एकादश, उभय, सप्तम.

चतुर्थोदशमश्चैवतृतीयैकादशःशुभः ॥
उभयःसप्तमःसाम्यमेकर्क्षंशुभमुच्यते ॥ १ ॥

टी०—वधुवरांच्या परस्परें राशींचें चतुर्थ दशम अथवा तृतीय एकादश आल्यावर शुभ, आणि उभय सप्तम समहोत, आणि एक नक्षत्र असल्यास शुभ.

Scanned by CamScanner

वश्यावश्ययोजणें.

सिंहंविनानृणांसर्वेवश्याभक्ष्याश्चतोयजाः ॥
सिंहस्यवश्यात्यक्त्वालिंसर्वेण०यवहारिकः ॥ १ ॥

टी०—सिंहावांचून मनुष्यास सर्व चतुष्पदादिक वश्य आणि जलोद्भव भक्ष्य होत. आणि सिंहाला वृश्चिकावांचून सर्व वश्य होत शेष राशींशीं भक्ष्याभक्ष्य वर्जून वश्यावश्य व्यवहारवत् योजावें.

ग्रहांचें शत्रुत्व, समत्व आणि मित्रत्व.

शत्रूमंदसितौसमश्चशशिजोमित्राणिशेषारवेस्तीक्ष्णांशुर्हिमर
श्मिजश्चसुत्हृदौशेषाःसमाःशीतगोः ॥ जीवेंदूष्णकराःकुजस्य
सुत्हृदोज्ञोरिःतिकार्कीसमौमित्रेसूर्यसितौबुधस्यहिमगुःशत्रुःस
माश्चापरे ॥ १ ॥ गुरोःसौम्यसितावरीरविसुतामध्योपरेत्वन्य
थासौम्यार्कीसुत्हृदौसमौकुजगुरूशुक्रस्यशेषावरी ॥ शुक्रज्ञौसु
त्हृदौसमःसुरगुरुःसौरेस्तुअन्येरवोयेप्रोक्ताःसुत्हृदस्त्रिकोणभव
नात्तेमीमयाकीर्तिताः ॥ २ ॥

नांवें	रवि	चंद्र	मंगळ	बुध	गुरु	शुक्र	शनि
शत्रु	शनि शुक्र	०	बुध	चन्द्र	बुध शुक्र	रवि चन्द्र	रवि चन्द्र मंगळ
सम	बुध	मंगळ गुरु शुक्र शनि	शुक्र शनि	मंगळ गुरु शनि	शनि	मंगळ गुरु	गुरु
मित्र	चंद्र मंगळ गुरु	रवि बुध	गुरु चन्द्र रवि	रवि शुक्र	रवि चन्द्र मंगळ	बुध शनि	बुध शुक्र

गुणांचें मेलन.

मुहूर्तमार्तंडमतावरून.

वर्णाचा गुण १.

उभयतांचा एक वर्ण अथवा वराचा उच्च वर्ण असतां गुण १ अन्यथा०

वश्याचे गुण २.

वैरभक्ष्येगुणाभावोद्वयोःसाम्येगुणद्वयम्
वश्यवैरेगुणश्चैकोवशभक्ष्येगुणार्धकम् १

टी०—शत्रुभक्ष्य गुण०एक जातीय गुण२ वश्य वैर गुण १ वश्य भक्ष्य गुण ०॥.

वराचे वर्ण गुण.

वधूचे गुण.		ब्रा.	क्ष.	वै.	शू.
	ब्राह्मण	१	०	०	०
	क्षत्रिय	१	१	०	०
	वैश्य	१	१	१	०
	शूद्र	१	१	१	१

वराचें वश्य.		चं.	मा.	ज.	व.	की.
वधूचे गुण.	चतुष्पाद	२	·॥·	१	०	२
	मानव	·॥·	२	०	०	०
	जलचर	१	०	२	२	२
	वनचर	०	०	२	२	०
	कीटक	१	०	१	०	२

तारांचे गुण ३.

एकतोलभ्यतेताराशुभाचैवाशुभाऽन्यतः॥ तदासार्द्धोगुणश्चैकताराशु द्वौमिथस्त्रयः ॥१॥ उभयोर्नशुभातारास्तदाशून्यंसमादिशेत् ॥ २ ॥

टी०—एकाची शुभ आणि एकाची अशुभ अशी आली तर गुण१॥ दाघों ची एक तारा अथवा शुभ तारा आली तर गुण ३ आणि उभयतांची अशुभ तारा आली तर गुण० जाणावें.

तारा	१	२	३	४	५	६	७	८	९
१	३	३	१॥	३	१॥	३	१॥	३	३
२	३	३	१॥	३	१॥	३	१॥	३	३
३	१॥	१॥	०	१॥	०	१॥	०	१॥	१॥
४	३	३	१॥	३	१॥	३	१॥	३	३
५	१॥	१॥	०	१॥	०	१॥	०	१॥	१॥
६	३	३	१॥	३	१॥	३	१॥	३	३
७	१॥	१॥	०	१॥	०	१॥	०	१॥	१॥
८	३	३	१॥	३	१॥	३	१॥	३	३
९	३	३	१॥	३	१॥	३	१॥	३	३

योनीचे गुण.

महावैरेचवैरेचस्वस्वभावेयथाक्रमम् ॥
मैत्रेचैवातिमैत्रेचखेंदुद्वित्रिचतुर्गुणाः ॥ १ ॥

टी०—महा वैराचा गुण ·॥· उभय शत्रुत्वाचा गुण १ स्वभावाचे गुण २ उभय मित्रत्वाचे गुण३अति मित्रत्वाचे गुण ४ एका जातीचे गुण ४ व्यवहारांत॥

Scanned by CamScanner

	अश्व	गज	मेष	सर्प	श्वान	मार्जा.	मूषक	गाय	महिषी	व्या.	हर.	वानर	मुंगुस	सिं.
अश्व	४	२	२	३	२	२	२	१	०	१	३	३	२	१
गज	२	४	३	३	२	२	२	२	३	१	२	३	२	०
मेष	२	३	४	२	१	२	१	३	३	१	२	०	३	१
सर्प	३	३	२	४	२	१	१	१	१	२	२	२	०	२
श्वान	२	२	१	२	४	२	१	२	२	१	०	२	१	१
मार्जार	२	२	२	२	२	४	०	२	२	१	३	३	२	२
मूषक	२	२	१	१	१	०	४	२	२	२	२	२	२	१
गाय	१	२	३	२	२	२	३	४	३	३	३	२	२	१
महिषी	०	३	३	२	२	२	२	३	४	१	२	२	२	३
व्याघ्र	१	२	१	१	१	१	२	०	१	४	१	१	२	२
हरण	३	२	२	२	०	३	२	३	२	१	४	२	२	२
वानर	३	३	०	२	२	३	२	२	२	१	२	४	३	२
मुंगुस	२	३	३	०	१	२	१	२	२	२	२	३	४	२
सिंह	१	०	१	१	१	१	१	१	३	२	२	२	२	४

ग्रहांचे गुण ५.

उभयतांचा स्वामी १ व मैत्रीचे गुण ५ आणि सम, शत्रुत्व गुण ·॥· सम, मित्रत्व गुण ४ शत्रु मित्रत्व गुण १ समत्व गुण ·॥· या प्रकारें जाणावें.

गणाचे गुण ६.

उभयतांचा गण १ त्याचे गुण ६, वर देवगणी आणि वधू मनुष्य गणी त्याचे गुण ६ त्याचे विपरीत असतां ५ वर राक्षसगणी वधू देवगणी त्याचा गुण १ अन्यथा शून्य जाणावें.

वराचे.

वधूचे	ग्रह	रवि	चंद्र	भौम	बुध	गुरु	शुक्र	शनि
	र.	५	५	५	३	५	५	०
	चं.	५	५	४	१	४	·॥·	·॥·
	भौ.	५	४	५	·॥·	५	३	·॥·
	बु.	३	१	·॥·	५	·॥·	५	४
	गु.	५	४	५	·॥·	५	·॥·	३
	शु.	५	·॥·	३	५	·॥·	५	५
	श.	०	·॥·	·॥·	४	३	५	५

वराचे.

वधूचे		देव	मनुष्य	राक्षस
	देव	६	६	१
	मनुष्य	६	६	०
	राक्षस	१	०	६

नाडीचे गुण ८.

भिन्न नाडीचे गुण ८ एक नाडीचे गुण०

वराचे.

वधूचे		आद्य	मध्य	अंत्य
	आद्य	०	८	८
	मध्य	८	०	८
	अंत्य	८	८	०

Scanned by CamScanner

एवं गुणमेलनं अष्टादशगुणोत्तरं शुभं, न्यूनंतु अशुभम्.

वर्णादिकांचीं फळें.

यास्याद्वर्णाधिकाकन्याभर्तातस्यानजीवति ॥
यदिजीवतिभर्तातुज्येष्ठपुत्रोविनश्यति ॥ १ ॥

टी०—कन्येचा वर्ण श्रेष्ठ असला तर तिचा भर्ता नाश पावेल. अथवा ज्येष्ठ पुत्र नाश पावेल.

वैरयोनीचें फळ.

अश्व आणि म्हैस अशा वैरयोनि परस्परें वधुवरांच्या तशाच राजाच्या व सेवकाच्या शुभ इच्छकांनीं वर्ज्य कराव्या. व्यवहारवत्.

गणाचें लक्षण.

स्वगणाचोत्तमाप्रीतिर्मध्यमानरदेवयोः ॥
कलहोदेवदैत्यानांमृत्युर्मानवरक्षसाम् ॥ १ ॥

टी०—दोघांचा एक गण असला तर उत्तम प्रीति, मनुष्य आणि देव मध्यम, देव आणि दैत्य कलह, मनुष्य आणि राक्षस मृत्युप्रद असें जाणावें.

कूटफलमाह ॥ ॥ षष्ठाष्टकेऽपमृत्युःपंचमनवमेऽनपत्य
ताज्ञेया ॥ द्विर्द्वादशेनिर्धनताशेषेषुमध्यमताज्ञेया ॥ १ ॥

टी०—उभयतांचें षडाष्टक मृत्युकारक, आणि नवपंचक अनपत्यकारक, द्विर्द्वादश निर्धनता हीं वर्ज्य. शेष मध्यम तीं घ्यावीं.

सत्कूटाचे गुण ७ व असत्कूट.

एक राशि भिन्न चरण व भिन्न नक्षत्र यांचे गुण७सम सप्तम गुण ७तृतीय एकादश यांचे गुण७चतुर्थ दशम याचे गुण ७ भिन्न राशि एक नक्षत्र यांचे गुण ५ प्रीतिषडाष्टक आणिद्विर्द्वादशक व नव पंचक वरदूरता योनीशत्रुत्व असतां भकूटाचे गुण ६ होत.

असत्कूटाचें लक्षण, जर योनिमैत्री व स्त्रीदूरत्व आहे तर षडाष्टक, द्विर्द्वादशक, नवपंचमादि दुष्ट कूटाचे गुण ४ जाणावे.

योनिमैत्र्य व स्त्रीदूरत्व यांतून एक आहे तर दुष्ट कूटाचा एक गुण आणि एक नक्षत्र व एक चरण उभयतांचा असतां गुण शून्य जाणावा.

	मेष	वृषभ	मिथुन	कर्क	सिंह	कन्या	तूळ	वृश्चिक	धन	मकर	कुंभ	मीन
मेष	७	०	७	७	०	०	७	०	०	७	७	०
वृषभ	७	७	०	७	७	०	०	७	०	०	७	७
मिथुन	०	७	७	०	७	७	०	०	७	०	०	७
कर्क	७	०	७	७	०	७	७	०	०	७	०	०
सिंह	०	७	०	७	७	०	७	७	०	०	७	०
कन्या	०	०	७	०	७	७	०	७	७	०	०	७
तूळ	७	०	०	७	०	७	७	०	७	७	०	०
वृश्चिक	०	७	०	०	७	०	७	७	०	७	७	०
धन	०	०	७	०	०	७	०	७	७	०	७	७
मकर	७	०	०	७	०	०	७	०	७	७	०	७
कुंभ	७	७	०	०	७	०	०	७	०	७	७	०
मीन	०	७	७	०	०	७	०	०	७	०	७	७

नाडीफलमाह ॥ ॥ अग्रनाडीव्यधेद्भर्तांमध्यनाडीव्यधे
द्वयम् ॥ पृष्ठनाडीव्यधेत्कन्याम्रियतेनात्रसंशयः ॥ १ ॥

टी०—दोघांची आद्यनाडी भर्त्याला वाईट, मध्यनाडी दोघांस वाईट, अंत्यनाडी कन्येस मृत्युप्रद होय.

मध्यनाडी ॥ ॥ जठरेनिर्धनत्वंचगर्भेमरणमेवच ॥
पृष्ठेदौर्भाग्यमाप्नोतितस्मात्तांपरिवर्जयेत् ॥ १ ॥

टी०—दोघांची मध्यनाडी निर्धन, आणि गर्भ असतां मृत्यु, अंत्यनाडी दौर्भाग्यकारक ह्मणून त्या वर्जाव्या.

ज्योतिःप्रकाशेपार्श्वनाडी ॥ ॥ निधनंमध्यनाड्यांतुदंपत्योर्नैवपार्श्वयोः ॥ करग्रहेपृष्ठनाड्योर्नानिंद्येइतितद्वचः ॥ १ ॥

टी०—दोघांची मध्यनाडी निधन, तशीच पार्श्वनाडी. परंतु विवाहास पार्श्वनाडी निंदित नाहीं. अन्यमतें क्षत्रियादिकांस उक्त होय.

असत्कूटाचें फल.

स्त्रीनक्षत्रापासून वरनक्षत्र जवळ असल्यास शुभ, आणि वरनक्षत्रापासून स्त्रीनक्षत्र दूर असलें तर शुभ, जर नक्षत्र एक अथवा स्वामी एक असल्यास शुभ.

वधुवरांचे गुण एकत्र पाहण्याचें कोष्टक.

Scanned by CamScanner

		रा.	मे.	मे.	मे.	वृ.	वृ.	वृ.	मि.	मि.	मि.	क.	क.	क.	सिं.	सिं.	सिं.	कं.	कं.
		भा.	१	१	·।·	·।।।·	१	·।।·	·।।·	१	·।।।·	·।·	१	१	१	१	·।·	·।।।·	१
राशि.	भाग	नक्ष.	अ.	भ.	कृ.	कृ.	रो.	मृ.	मृ.	आ.	पु.	पु.	पु.	आ.	म.	पू.	उ	उ	ह.
मेष	१	अ.	३६	३३	३२	२४	२१	२२	२७	३८	१९	२३॥	३१॥	२८	२७॥	२१॥	३२	११	१२
मेष	१	भ.	३४	३५	३४	३१	२२॥	१४॥	१९	२६	२७	३१॥	३३॥	२१॥	३३॥	३४॥	३२॥	२१॥	३०
मेष	·।·	कृ.	३३॥	३२	३६	३३	१०	१६॥	२०॥	२२	२१	२५	२३॥	२३॥	२३	२६॥	२६॥	१५॥	१५॥
वृषभ	·।।।·	कृ.	१८॥	१८॥	३६	३६	३४	३३॥	२५॥	२५॥	२९॥	२२	२४	२०	१८	३१॥	३१॥	२८	२८
वृषभ	१	रो.	२३॥	२४॥	१३	३४	३६	३४॥	३५॥	३२	२९	२६॥	२८	१९	१०	२४	२७॥	३४	३४
वृषभ	·।।·	मृ.	२४	११	११॥	३२॥	३६	३६	३५	३३	२९॥	२६	२०	२१	१८	१५	२५	३१	३४
मिथुन	·।।·	मृ.	२८	२९	२३॥	२७॥	३५	३६	३५	३४	३१	२०॥	१३॥	१४॥	२२॥	१८	२९॥	३१॥	३२॥
मिथुन	१	आ.	२०	१८	२३	३३॥	३२॥	३४	३३	३४	३४	३३	२३॥	१५॥	२३॥	१९	२१	३४	३४
मिथुन	·।।।·	पु.	३०	२७	२३	२७॥	३०॥	३१॥	३०॥	३४	३४	३४	२३	१६॥	२१॥	२५॥	२०॥	२३	३४॥
कर्क	·।·	पु.	२३॥	२९॥	२५॥	२२	२५	२६	३०॥	१३	३३	३४	३४	३२॥	२२	१६	२२	१८॥	१८॥
कर्क	१	पु.	३०॥	२४	२७	२४	२१	१९	१३॥	२४	२३	३४	३६	३४	२५	२१	३०	१६॥	२६॥
कर्क	१	आ.	२६	२६	२३॥	१२	१२	२०	१४॥	१५॥	१५॥	३१	३४	३४	२०॥	२१	१४	२१॥	२०॥
सिंह	१	म.	२२	२८॥	३१	१७	१०	१८	३१॥	२२॥	२०॥	२२	२५	२३॥	३६	३६	३२	१८॥	१५॥
सिंह	१	पू.	२६	२४॥	२२॥	२०	२४	१६	१६॥	२८	२६॥	२९	३३	१९	३६	३६	३४	३०	२१॥
सिंह	·।·	उ.	१७	३२	३२	२०	२६	२५	२८	२०॥	२०॥	२३॥	३१	३१	३२	३४	३६	३३	१५
कन्या	·।।।·	उ.	१३	२२	१६	३४	३४	३२॥	३१॥	२३॥	२३॥	२०	२८	२३॥	२१॥	३१	३४	३५	३५
कन्या	१	ह.	१३	२०	२७॥	२८॥	३३	३४	३३	२३॥	२३॥	२०॥	२८॥	२३॥	२४॥	२८॥	२०	३५	३६
कन्या	·।।·	चि.	१४	७	२०	३१	२८	२०	१९	२६	२४॥	२१॥	१३॥	२७॥	२१॥	१५॥	१४॥	३०॥	३३
तूळ	·।।·	चि.	२३॥	१६	१९॥	२४॥	२१	१३	२०	२७	३५॥	२२	१३	२७	३५	११॥	१७॥	१८॥	३४
तूळ	१	स्वा.	३०॥	२९॥	१७॥	१२॥	१५॥	२७	३४	३३	३४॥	२३॥	२८	१५	१२॥	२४॥	२५॥	२६॥	३४
तूळ	·।।।·	वि.	२३॥	२४॥	२१॥	१६॥	११॥	९॥	३५	२७॥	२१	२३॥	२२॥	१९॥	१७॥	१९॥	१७॥	१८॥	२५॥
वृश्चिक	·।·	वि.	१७॥	२५॥	१५॥	२०	१५	२३	१३	१३॥	१३॥	२०	२०	११॥	११॥	२३॥	११॥	१८॥	१९
वृश्चिक	१	अ.	२४॥	१९॥	१९॥	२४॥	२८॥	२१॥	११	१६	२०॥	१७	१९	२१	२४	२०	१८	२५	१०
वृश्चिक	१	ज्ये.	१२	११॥	२४॥	२९॥	२३॥	२३॥	१३	३	५	११॥	२१	२६	२३	२०॥	१५॥	१२	१२
धन	१	मू.	२८	२८	३३	२०	१४	१४	२१	१३	१३	१०॥	१९॥	२६	३२॥	२६॥	१७	१६॥	१३
धन	१	पू.	३४	२६	३४॥	१५	२०	१२	१९	२७	२७	२४॥	१६॥	२८॥	३२॥	३४॥	३२	३२॥	२०
धन	·।·	उ.	३२	३३	३४	१६	११॥	१८	२४	२७	२७	२४॥	२४॥	११॥	२३	३२॥	३२॥	१२	१८॥
मकर	·।।।·	उ.	२८	२८॥	१९॥	२६	२३	२९॥	२९॥	१३॥	२३॥	२८	२८	१४	१६	२०॥	२०॥	२७	२७
मकर	१	श्र.	२८	२७	२५	२१	२१	३४	३५	३२॥	३३॥	२८	२८	१५	१३	१८	१९॥	२६	२७
मकर	·।।·	ध.	२१	१२	२६	३१	२८	२०	११	१८	१६॥	२०	१२	२६	२६	१५	१२	१८॥	२०
कुंभ	·।।·	ध.	२१	१२	२६	३१॥	२८	२०	१२	१९	२७॥	१४	१६	२०	२५	११॥	१८॥	१४॥	२९
कुंभ	१	श.	१६	२२	२८	२३॥	१६॥	२८	२०	१२	१२	८॥	१५	२१	२१॥	१९॥	११॥	७॥	१०॥
कुंभ	·।।।·	पू.	१९	२६	२०	३४	३२॥	३२॥	२४॥	१७	१७	१३॥	२१॥	१४	१९॥	२५॥	१६॥	१२॥	१५
मीन	·।·	पू.	२१॥	२९॥	२३॥	३३॥	२७	२७	१७	२७	१८	१७	२६	७॥	३०	२३	१४	१८॥	१८
मीन	१	उ.	३१॥	२३॥	३१॥	३१॥	२७	१९	१९	२७	२८	२६	१९	२०	३०	१५॥	२५	१९	२८
मीन	१	रे.	३२	३०	१८॥	१८॥	१८	२७	३५	२६	२६॥	३४॥	३३	१३	१८॥	२२	२३	२६	२७

Scanned by CamScanner

कं.	तू.	तू.	तू.	वृ.	वृ.	वृ.	ध.	ध.	ध.	म.	म.	म.	कुं.	कुं.	कुं.	मी.	मी.	मी.	
·।।·	·।।·	१	·।।।·	·।·	१	१	१	१	·।·	·।।।·	१	·।।·	·।।·	१	·।।।·	·।·	१	१	
चि.	चि.	स्वा.	वि.	वि.	अ.	ज्ये.	मू.	पू.	उ.	उ.	श्र.	ध.	ध.	श.	पू.	पू.	उ.	रे.	
२४	२३॥	२९	२३॥	१९॥	२४	१५	११	३३	३१	३६	२७	२१	२१	१६	१०	२२	३१	३४	१
५	१३॥	१९॥	२३॥	१८॥	१५॥	१९॥	३४	२६	३४	२८॥	२७॥	११	११	२७	२५	३०॥	२४	३२	२
१९॥	२७॥	१५॥	१९॥	१६॥	१८॥	२५॥	३३॥	२८॥	२०	१४॥	२४	२५	२६	२७	२०	२५॥	२६॥	१०॥	३
२८	२०	७॥	१२॥	२०॥	१६॥	३०॥	२२	२३॥	९॥	१४	२०॥	३१॥	३०॥	३१॥	२४॥	२१॥	२३॥	१४	४
३४	१७	१३॥	६॥	१४	२९॥	३४॥	१५	३१	१२॥	१८	२६	३४॥	३३	३१॥	३१	२८	२८	३०	५
२१	१०	२३	१५॥	२३॥	२१॥	२५॥	१६	१२	१८	२३॥	३४	२१	२०	२८	२०॥	२७	२९	२८	६
२१	२१	३४	३४॥	२४	११	१५॥	२२	१९	१८	२१॥	२६	१३	१४	२९	२४॥	२७	२९	२८	७
३४	३४	३४	३४	२१॥	१७	४	१४	२८	२८	२४॥	२९	१९	२०	१३	८	२०॥	२८	२८	८
२७॥	२७॥	३४	२९	१६॥	२१॥	७	१५	२७	२७	२३॥	२४॥	१८	१९॥	१४	१०	१९	२८	२८	९
२२॥	२२	२८	२३	२१	२६	११॥	१०॥	२३॥	२६	२६	२७	२१	१४	८॥	११॥	२०	३६	२९	१०
१२॥	१२	२७	२२॥	२१	१८	११	१९॥	१४॥	२२॥	२६	२७	२३	६	१५	१०॥	८	१८	२७	११
२७॥	२७	६	१०	१६॥	२०	२६	२५	११॥	९॥	२३	२३	२६	९	२०	१३	२४	३१	१३	१२
२८॥	२४॥	१०	१९	३२॥	२४॥	३२	३२॥	१६॥	१७	४	४	१९	२४॥	२४॥	१८	१८	१८	११॥	१३
१४	१६॥	२४॥	१८॥	२४॥	२२॥	३०॥	३२॥	२४॥	३२॥	१९॥	१८	५	९॥	१८॥	२४॥	२४	१६	१४	१४
१९॥	१५॥	२५॥	१५	२१॥	३०॥	३२॥	२३	३२॥	३२॥	१९॥	१९	१२	१६॥	१०॥	१०॥	१५	२६	२४	१५
३०	२०॥	३०॥	२२॥	१८	२७	१३	२४	२२॥	२१॥	२६	२६	१८	१६	९॥	११	१८	३०	२८	१६
३३	२६	३२॥	२४॥	२०	२७	१४	१५	२७	२६॥	२५	२६	२१	१७	१०॥	१३	१८	३०	२८	१७
३४	३३	२६	३०॥	२७	११	२५	२६	२२	१२	१८॥	१९	१८	१९	२३॥	१७	२०	१२	२२	१८
३४	३४	३२॥	३२॥	३२॥	७॥	११॥	२१	१२	२२	२६॥	२६	२४	२४	३०॥	२६	२४	५	५	१९
२८	३३	३६	३३	२३॥	२०॥	२७॥	२३	२७	१८	२३॥	२४	२७	२७	२८	३४	२०	२१	१२	२०
३२॥	३२॥	३३	३४	२६	२७॥	२१॥	२६	२०	१४	१८॥	१६॥	३०	३०	३१	२०	१५॥	१४॥	७	२१
२६	१९॥	२६॥	२६	३२	३३	३१॥	२८॥	२२	१७॥	१३	१५॥	२४॥	२५॥	२६॥	११॥	२६	३५	१३॥	२२
१२	८	३२	१८	३३	३६	३६	२४॥	३३॥	३०	२६	३१	१६	११	२१	२४॥	३१	२५	३४	२३
२५	२१॥	१६॥	२१॥	२१॥	३६	३६	२२	२५	२५	२१॥	२५॥	२९॥	२४॥	२६	११॥	१६॥	२८	२८	२४
२७	२७	२६	१७	३२॥	१४॥	२४	३४	३५	३२॥	२२॥	२६॥	३०॥	२७	२०॥	१३॥	१६	२६	२८	२५
१२	१८	१९	२६	३१॥	१४॥	३२॥	३४	३६	३४	२४	३४	१६॥	१३॥	२३॥	२७	३०॥	१७॥	३२॥	२६
२१	२७	१९	१९	२३॥	३२	३२॥	३२॥	२४	३६	३५	२६	३२॥	३३	३२॥	१९॥	३२	३२	२४	२७
१७	३१॥	३१॥	२१॥	१९॥	२७॥	२२	२८॥	२५	३२	३६	३४	३२	३१॥	१८॥	३१॥	३०	३०	३२	२८
२०	२७	२२	१७॥	१४	२७	२३	१९॥	१८	२७	३४	३६	३३	३६	१९॥	२९॥	२७	२९॥	३२॥	२९
१७	२४	२९	३१॥	२७	१३	२७	२४॥	९॥	१८	३२	२७	३४	३३	२५	२५	२४	१४	२३॥	३०
१७	२५	२७	३१॥	२६	१२	२६	२७॥	१५	२४॥	२६॥	१९	३१	३४	३३	३२॥	१७॥	८	१५॥	३१
२५	३३	२८	२३	२७	२१	१९	१२॥	२४	२४	२६	१८॥	२५	३३॥	३६	३२	१८	१०॥	१७॥	३२
१७॥	३१	३३	३३	२७॥	२७॥	३४	१६॥	१९॥	३०॥	३२॥	३३॥	१८॥	३२॥	३३	३४	३४	३४	२१	३३
२०	१३	२०॥	३४॥	२७	२६	२३	२३॥	३०॥	३१	२९॥	३०॥	३१	१७॥	२०	१७॥	३४	३३	३०॥	३४
११	५	२१	१२॥	२६	१९	३४	३१॥	२३॥	३१॥	२९॥	२९॥	२२	८॥	१७॥	२०	३३	३५	३४	३५
२२	१८	२२	८	१८॥	२७	२९	२८	३०	३२॥	२०॥	२१॥	२०॥	१५॥	१७॥	२०॥	३०॥	३४	३४	३६

दोषलक्षणमाह, कर्तरी.

लग्नाच्चंद्राद्व्ययद्विःस्थौपापखेटौयदातदा ॥ कर्तरीवर्जनीयासावि वाहोपनयादिषु ॥ १ ॥ नहिकर्तरिजोदोषःसौम्ययोर्यदिजाय ते ॥ शुभग्रहयुतंलग्नंक्रूरयोर्नास्तिकर्तरी ॥ २ ॥

टी०–लग्न अथवा चंद्र यांपासून बारा आणि दोन या स्थानीं पापग्रह असतां कर्तरी दोष होय. तो विवाह आणि उपनयन यांस वर्जावा. कर्तरीदोषभंगलक्षण. वर सांगितले स्थानीं सौम्य ग्रह असले तर अथवा शुभग्रहयुक्त लग्न असलें तर शुभ आणि क्रूर ग्रह असतांही कर्तरी दोष नाहीं.

वधुवरांचे राशीपासून आठवें लग्न.

वरवध्वोर्बटोश्चापिजन्मराशेश्चलग्नतः ॥
त्याज्यमष्टमलग्नंस्याद्विवाहव्रतबंधयोः ॥ १ ॥

टी०–वर, वधू व वटू यांची जन्मराश व लग्न यांपासून अष्टम लग्न विवाहास आणि उपनयनास वर्जावें.

दुष्ट मुहूर्त कथन.

तिथ्यंशोदिनमानस्यरात्रिमानस्यचैवहि ॥
मुहूर्तःकथितस्तेषुदुर्मुहूर्तंशुभेत्यजेत् ॥ १ ॥

टी०–दिनमान व रात्रिमान यांचा १५ वा अंश दुर्मुहूर्त होय तो शुभ कार्यांत वर्ज्य करावा.

लत्तादोष.

भौमात्र्याकृतिषट्जिनाष्टनखभंहंत्यग्रतोलत्तयाखेटोऽर्कोऽर्क मितंशशीमुनिमितंपूर्णोनसन्मालवे ॥

टी०–भौम ज्या नक्षत्रीं असेल त्यापासून तृतीय नक्षत्रीं लत्ता दोष, आणि बुध ज्या नक्षत्रीं असेल त्यापासून बाविसावे नक्षत्रीं लत्ता दोष. गुरु ज्या नक्षत्रीं असेल त्यापासून ६ वें नक्षत्र. शुक्र ज्या नक्षत्रीं त्यापासून २४ वें नक्षत्र. शनि ज्या नक्षत्रीं त्यापासून ८ वें नक्षत्र. राहु ज्या नक्षत्रीं त्यापासून २० वें नक्षत्र. रवि ज्या नक्षत्रीं त्यापासून १२ वें नक्षत्र. चंद्र पूर्ण असतां ७ वे नक्षत्रीं लत्ता दोष. हे दोष मागधदेशीं अशुभ, अन्य देशीं शुभ होत.

यामार्द्धादिकथन.

सूर्याद्यामदलंदिवैवनिगमाद्ययश्रीषुनागत्रिषट्संख्यांकंकुलिकंदिवं द्वरविदिङ्नागर्तुवेदद्विकम् ॥ द्व्येकंतंनिशिषोडशांशमपरेतिथ्यं शमुञ्झंतितैःकालंकंटकमैनिघंटमपरेज्यज्ञास्फुजिद्व्यःक्रमात् ॥ १ ॥

टी०—दिवा रविवारापासून अर्द्ध यामार्ध कोष्टकांत अंक आहेत आणि प्रवृत्ति निवृत्तीचे अंक आहेत ते यथानुक्रमेंकरून जाणावे ते शुभ कर्मांस वर्जावे. दिवा दिनमानाचा षोडशांश रविवारापासून कुलिक कोष्टकांत अंक आहेत ते कुलिक संज्ञा होत. शुभकर्मांस वर्जावे. रात्रौ एकेक न्यून करावा. केचिन्मतें दिनमानाचा पंचदशांश वर्ज्य करावा, गुरुवारापासून कालदोष; बुधवारापासून कंटक आणि शुक्रवारापासून ऐनिघंट हे सर्व यथाक्रमें कुलिकवत् वर्जावे.

वार	+ यामार्ध घटिका ४			कुलिक घ० २	काळ घ० २	कंटक घ० २	ऐनिघटं घ० २
	संख्या	प्रवृत्ति	निवृत्ति				
रवि	४ था	१२	१६	१४ वा	८ वा	६ वा	१० वा
सोम	७ वा	२४	२८	१२ वा	६ वा	४ था	८ वा
भौम	२ रा	४	८	१० वा	४ था	२ रा	६ वा
बुध	५ वा	१६	२०	८ वा	२ रा	१४ वा	४ था
गुरु	८ वा	२८	३२	६ वा	१४ वा	१२ वा	२ रा
शुक्र	३ रा	८	१२	४ था	१२ वा	१० वा	१४ वा
शनि	६ वा	२०	२४	२ रा	१० वा	८ वा	१२ वा

ग्रहणनक्षत्र व उत्पातनक्षत्र यांचे दोष.

यस्मिन्धिष्ण्येमहोत्पातोग्रहणंवाभवेद्यदि ॥
तस्मिन्धिष्ण्येशुभंकर्मषण्मासेवर्जयेद्बुधः ॥ १ ॥

टी०—ज्या नक्षत्रीं उत्पात अथवा ग्रहण होतें तें नक्षत्र सहा महिने शुभकर्मांस वर्जावें.

पापग्रहयुक्त आणि वेधनक्षत्रें.

श्रुत्यग्निभेऽभिजिब्राह्मेवैश्वेदक्षेबुरुद्रभे ॥ मूलादित्येचपुष्येंद्रमैत्राश्ले

+ एका दिवसाचे यामार्द्ध आठ, कुलिकादि १६ वारपरत्वें जाणावे, परंतु त्यांतून ज्या-वारीं जे वर्जावयाचे ते कोष्टकांत लिहिले आहेत.

Scanned by CamScanner

षमघांतके ॥१॥ दस्रभाग्यर्यमांत्येचहस्ताहिर्बुध्न्यभेतथा॥चित्राऽजजरणेस्वातीवारुणेचपरस्परम् ॥२॥ वासवेंद्राग्निभेतद्वद्वेधःसप्तशलाकजः॥त्याज्यःपापोद्भवोयत्नाद्व्रतबंधादिकर्मसु ॥ ३ ॥

टी०—पंच सप्त शलाकामध्यें ज्या रेषेवर जें नक्षत्र असेल त्या नक्षत्रीं पापग्रह असतां त्याचे समोरचे रेषेवरचें नक्षत्र विद्ध होय.

पंचशलाकायंत्र.

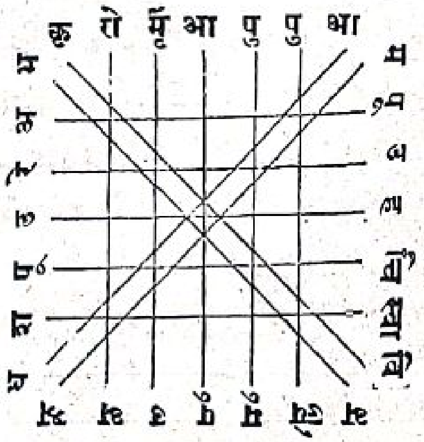

सप्तशलाकायंत्र.

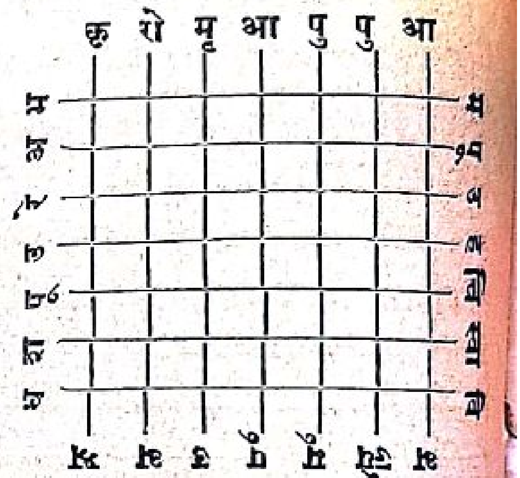

नक्षत्रचरण वेध.

सप्तपंचशलाकाभ्यांविद्धमेकार्गलेनयत् ॥ लत्तोपग्रहगंधिष्ण्यं पादमात्रंशुभेत्यजेत् ॥ १ ॥ वेधमाद्यंतयोरंघ्र्योरन्योन्यंद्वितृतीययोः ॥ क्रूरैरपित्यजेत्पापंकेचिद्धचुमहर्षयः ॥ २ ॥

टी०—विद्धनक्षत्र, एकार्गल आणि लत्ता, व उत्पातनक्षत्र यांचे चरणीं शुभ ग्रह असतां तो चरण शुभकर्मास वर्जावा. प्रथम, चतुर्थ, द्वितीय आणि तृतीय हे नक्षत्रचरण परस्परें करून विद्ध होत. हे केचिन्मतेंकरून पापग्रह विद्ध नक्षत्राचे चरण वर्जावे.

एकार्गलदोषमार्तंडमते.

विष्कंभादि दुष्टयोगरहित दिननक्षत्रापासून अभिजित्सह गणून विषम नक्षत्रीं सूर्य असतां एकार्गल दोष होय.

चंडायुध.

शूलगंडांत्यपातानांसाध्यहर्षणयोस्तथा ॥
अंत्यंयच्चंद्रभंतस्मिन्नेतच्चंडायुधंनसत् ॥ १ ॥

Scanned by CamScanner

टी०—शूल, गंड, व्यतीपात, साध्य, वैधृति, हर्षण या योगांचे अंतीं जें नक्षत्र असेल त्यास चंडायुध दोष ह्मणतात.

क्रांतिसाम्यः

ऊर्ध्वरेखात्रयंचैवतिर्यग्रेखात्रयंतथा ॥ क्रांतिसाम्यंबुधैर्ज्ञेयंमध्ये मीनंतुयोजयेत् ॥ १ ॥ मेषसिंहौतुलाकुंभौगोनक्रौकर्कवृश्चिकौ ॥ कन्यामीनौधनुर्युग्मेतत्रान्योऽन्यंस्थितावुभौ ॥ रविचंद्रौतदाज्ञेयःक्रांतिसाम्यस्यसंभवः ॥ २ ॥

टी०—तीन ऊर्ध्वरेषा व तीन आडव्या रेषा काढून मध्यभागींच्या रेषेवर मीन, लग्न मांडून पुढें क्रमेंकरून मेषादि लग्नें सर्व रेषांवर मांडावीं. ज्या लग्नीं चंद्र असेल त्याच्या समोरच्या लग्नीं सूर्य असला ह्मणजे मेष, सिंह, तूळ, कुंभ, वृषभ, मकर, कर्क, वृश्चिक, कन्या, मीन, धन, व मिथुन या सहा युग्मीं समोर चंद्र सूर्य असतां क्रांतिसाम्य दोष तो वर्ज्य आहे.

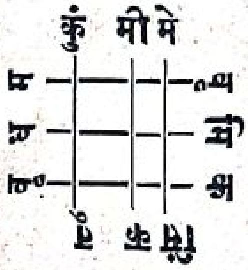

जामित्रदोष.

लग्नेंदोर्नास्तगःपापस्तत्तुल्यांशेयदिस्थितः ॥ तदाजामित्रदोषः स्यान्नहिन्यूनाधिकांशके ॥ १ ॥ क्रूरोवायदिवासौम्योलग्नाच्चंद्राच्चखेचरः ॥ एकोऽपियदिजामित्रेसमांशेचतदाभवेत् ॥ २ ॥ जामित्रंनप्रशंसंतिगर्गकश्यपदेवलाः ॥ आयषष्ठतृतीयेषुधनधान्यप्रदोरविः ॥ ३ ॥

टी०—लग्न चंद्रामध्यें सप्तमस्थानाचा पापग्रह न्यून करून तत्तुल्यांश आला असतां जामित्र दोष होय, अधिक किंवा न्यून असतां दोष नाहीं. दुसरा पक्ष;-लग्न चंद्रापासून सप्तमस्थानीं शुभग्रह अथवा पापग्रह समांश असतां जामित्र दोष होय. तो गर्ग, कश्यप, देवल, ह्या ऋषींच्यामतें जामित्र दोष विवाहास वर्जावा. जर लग्नापासून एकादश, षष्ठ, तृतीय, या स्थानीं सूर्य असला तर जामित्र दोष शुभप्रद जाणावा.

चरत्रयदोष.

कर्कलग्नेथवामेषघटांशोयदिदीयते ॥
तुलायांमकरेचंद्रेवैधव्यंजायतेध्रुवम् ॥ १ ॥

टी०—कर्कलग्नीं व मेषलग्नीं तुळांश आणि मकर अथवा तूळ या दोन्ही राशींचा चंद्र असे योगांचे दोष वैधव्यकारक ते वर्जावे.

तिथिपरत्वें लग्नें वर्ज्य.

प्रतिपदितूलामकरौसिंहमकरौतृतीयायाम् ॥ कन्यामिथुनेपंच
म्यांसप्तम्यांचैवधनुःकर्कौ ॥ १ ॥ नवम्यांकर्कसिंहौएकादश्यांतु
धनुर्मिनौ ॥ त्रयोदश्यांवृषभमीनौशून्यंलग्नानितिथियोगात् ॥ २ ॥

टी०—प्रतिपदेस तूळ आणि मकर. तृतीयेस सिंह मकर. पंचमीस कन्या मिथुन. सप्तमीस धन कर्क. नवमीस कर्क सिंह. एकादशीस धन मीन, त्रयोदशीस वृषभ मीन. हीं या तिथींस लग्नें शून्य होत यास्तव वर्जावीं.

दोषनिवारण.

द्यूनंविनाकेंद्रगतोमरेज्यस्त्रिकोणगोवापिहिलक्षमेकम् ॥
निहंतिदोषांस्त्रिशतंभृगुश्चशतंबुधोवापिहिदृश्यमूर्तिः ॥ १ ॥

टी०—गुरु शुक्र अथवा बुध हे १, ४, १०, ९, ५, या स्थानीं असतां लक्ष, तीनशें, शंभर असे ग्रहत्रय क्रमेंकरून दोषनाश करितात.

लग्नमुहूर्त.

राश्युदय.

गजाग्निदस्रागिरिषट्कदस्राव्योमेंदुरामारसरामरामाः ॥ कुराम
रामागजचंद्ररामानागेंदुलोकाःकुगुणानलाश्च ॥ १ ॥ षट्
रामरामाखशशांकरामासप्तांगपक्षाश्चगजाग्निदस्राः ॥ २ ॥

टी०—राश्युदय ह्मणजे मेषादि द्वादशराशी तींच लग्नें होत, ज्या राशीस सूर्य येईल तें लग्न उदयकाळीं प्रथम जाणावें. त्यांचा पळसंख्येचा क्रम.

लग्नें	मेष	वृषभ	मिथुन	कर्क	सिंह	कन्या	तूळ	वृश्चिक	धन	मकर	कुंभ	मीन
पळें	२३८	२६७	३१०	३३६	३३१	३१८	३१८	३३१	३३६	३१०	२६७	२३८

लग्नांच्या घटिकांची संख्या.

मीनेमेषेऽयष्टपंचक्रमान्नाडयःपलानिच ॥ वृषेकुंभेऽब्धिसप्तद्वी पंचदिङ्मिथुनेमृगे ॥ ३ ॥ धनुःकर्केशरेषट्त्रिसिंहाल्योःशरभू त्रयम् ॥ बाणाष्टदशतूलांगेलग्ननाडयःपलानिच ॥ ४ ॥

टी०—मेषादि बारा लग्नें यांच्या घटिका पळांचा क्रम.

लग्नें	मेष	वृषभ	मिथुन	कर्क	सिंह	कन्या	तूळ	वृश्चिक	धन	मकर	कुंभ	मीन
घटी	३	४	५	५	५	५	५	५	५	५	४	३
पळें	५८	२७	१०	३६	३१	१८	१८	३१	३६	१०	२७	५८

भुक्तपळें प्रतिदिवशीं पाहणें.

मीनाजेसप्तषट्पंचपलानिविपलानितु ॥ गोकुंभेष्टौयुगशरादि ग्विंशतिर्नृयुङ्मृगे ॥५॥ कर्कचापेभवाःसूर्याःसिंहाल्योरुद्रदिङ्मि ताः ॥ तूलांगेदिक्चषट्त्रीणिलग्नेष्वेकांशसम्मिताः ॥ ६ ॥

टी०—जें लग्न उदयकाळीं असेल तें प्रति दिवसीं किती भोगतें त्याची संख्या.

लग्नें	मे.	वृ.	मि.	क.	सिं.	क.	तू.	वृ.	ध.	म.	कुं.	मी.
पळें	७	८	१०	११	११	१०	१०	११	११	१०	८	७
विपळें	५६	५४	२०	१२	२	३६	३६	२	१२	२०	५४	५६

उदयास्तलग्नकथन.

यस्मिन्राशौयदासूर्यस्तल्लग्नमुदयेभवेत् ॥
तस्मात्सप्तमराशिस्तुअस्तलग्नंतदुच्यते ॥ ७ ॥

टी०—ज्या राशीस सूर्य येतो तेंच लग्न उदयकाळीं प्रथम; त्यापासून सप्तम लग्नीं सूर्यास्त होतो तें अस्तलग्न जाणावें.

लग्नास उत्तांश देण्याचा क्रम.

वृषंचमिथुनंकन्यातुलाधन्विझषस्तथा ॥
एतेशुभानवांशास्तुततोऽन्येकुनवांशकाः ॥ १ ॥

टी०—वृषभ, मिथुन, कन्या, तूळ, धन, मीन, हे अंश द्वादश लग्नांस शुभ होत अन्य अशुभ होत. मेषादि १२ लग्नें व अंश ७ कोष्टकांत आहेत त्यांत ज्या अंशास वर्गशुद्धि येईल त्या अंशाखालील कोष्टकांतील लग्न घ्यावें. आणि त्या अंशाच्या घटींस अयनांश देऊन भुक्तकाल आणावा.

Scanned by CamScanner

	वृष.	मिथु.	क.	क.	तूळ.	धन.	मीन.
मेष	० ३ २०	० ६ ४०	०० १० ०	० १६ ४०	० २०	० २६ ४०	० ० ० ०
वृषभ	१ १३ २०	१ १६ ४०	१ २६ ००	१ २६ ४०	० ० ० ०	० ० ० ०	० ० ० ०
मिथुन	० २३ २०	२ २६ ४०	० ० ० ०	० ० ० ०	२ ० ० ०	२ ६ ४०	२ १६ ४०
कर्क	० ० ० ०	० ० ० ०	३ ० ० ०	३ ६ ४०	३ १० ०	३ १६ ४०	३ २६ ४०
सिंह	४ ३ २०	४ ६ ४०	४ १० ०	४ १६ ४०	४ २० ०	४ २६ ४०	० ० ० ०
कन्या	५ १३ २०	५ १६ ४०	५ २० ०	५ २६ ४०	० ० ० ०	० ० ० ०	० ० ० ०
तूळ	६ २३ २०	६ २६ ४०	६ ० ०	६ ० ०	६ ० ०	६ ६ ४०	१ १६ ४०
वृश्चिक	० ० ० ०	० ० ० ०	७ ० ० ०	७ ६ ४०	७ १० ०	७ १६ ४०	७ २६ ४०
धन	८ ३ २०	८ ६ ४०	८ १० ०	८ १६ ४०	८ २० ०	८ २६ ४०	० ० ० ०
मकर	९ १३ २०	९ १६ ४०	९ २० ०	९ १६ ४०	० ० ० ०	० ० ० ०	० ० ० ०
कुंभ	१० २३ २०	१० १६ ४०	० ० ० ०	० ० ० ०	१० ० ० ०	१० ६ ४०	१० १६ ४०
मीन	० ० ० ०	० ० ० ०	११ ० ० ०	११ ६ ४०	११ १० ०	११ १६ ४०	११ २६ ४०

कोष्टकांत चार अंक आहेत त्यांचीं नांवें,—राशि, अंश, कला, विकला, जाणावीं, राशींची संज्ञा शून्याचें नांव मेष आणि वृषभाचें नांव १ या प्रमाणें बारा राशी होत.

तत्काळ स्पष्ट सूर्य आणावयाचें साधन.

गतगम्यदिनाहतद्युभुक्तःखरसभांशवियुग्युतोग्रहःस्यात्॥

टी०—पंचांगीं ग्रहांचे कोष्टकांत पौर्णिमेचा तसाच अमावास्येचा अवधिस्थ सूर्य स्पष्ट आहे परंतु पौर्णिमेचा सूर्य ज्या दिवसास न्यावयाचा ते दिवस मोजून त्या दिवसांनीं कोष्टकांतील सूर्याची गति गुणून ६० नीं भागून जे अंक येतील ते अंश घटी पळें जाणावीं परंतु पौर्णिमेचा सूर्य तो मागें आणावयाचा असल्यास पंचांगीं सूर्याचे अंश, घटी, पळें, कोष्टकांत आहेत ते जे अंक आले असतील त्यांत कमी करावे आणि पुढें न्यावयाचा असल्यास आंत मिळवावे ह्मणजे तात्कालिक सूर्य होतो.

(उदाहरण) भुक्तदिवसांचें.

शके १७६९ कार्तिक शुद्ध ९ भौमवारीं स्पष्ट सूर्य किती आहे तो सांगा.

पळें   विप.   सूर्यांचो गति
६०   ४७
६ दिवस ९ पासून १५
मेचे अंतरानें गुणावें.
३६०   २८२ गुणाकार.
भाग ६०) २८२ (४ अंश
२४०
३६०   ४२ बाकीप.
४   ४२ मिळवावे
३६४   ४२

अं. घ. प.
६ ४ ४२ भा. ६०) ३६४(६ ४ ४२
३६

स्पष्ट रवीचें उत्तर.

पंचांगस्थरवि	अं.	क.	वि.
	७	७ २१	५७
वजाबाकी	६	४	४२
शेषसंख्या	७	१ १७	१५

हा स्पष्ट सूर्य जाणावा.

अभुक्त दिवसांचें उदाहरण.

शके १७६९ कार्तिक कृष्ण ६ चा स्पष्ट सूर्य आणावयाचा क्रम १५मेचा स्पष्ट सूर्य राशि ७ अंश ७ घ. २१ प. ५७ अभुक्त दिवस६सूर्याची गति६०,४७ हे अंक ६ नीं गुणावे तो गुणाकार ३६४।४२ यांस ६० नीं भागावें शेष उरेल ते अंक ६ घटी४ पळें ४२ हे अंक व सूर्याचे अंश घटिकापळांमध्यें मिळवावे ह्मणजे ७ राशि, १३ अंश, २६ घटी, ३९ पळें या प्रकारें होत.

अयनांश आणावयाचा प्रकार.

शाकोवेदाब्धिवेदोनःषष्टिभक्तोऽयनांशकाः ॥
देयास्तेतुरवौस्पष्टेचरलग्नादिसिद्धये ॥ १ ॥

टी०—चालत्या शकामध्यें ४४४ चारशें चवेचाळीस कमी करावे शेष राहील त्यास ६० नीं भागावें. चर, स्थिर, द्विःस्वभाव या लग्नांचे सिद्धिकारणें ते अयनांश स्पष्ट सूर्याचे अंश घटिकेंत मिळवावे ह्मणजे सायन सूर्य होतो.

उदाहरण.

शके १७६९ यांत ४४४ हे वजा करावे. १३२५	भा.६०)१३२५(२२अंश १२० १२५ १२० ५ ६० गुणक भाग ६०)३०० (५ कला ३००	७ १ १७ १५ स्पष्टरवि २२ ५ अयनांश मिळवावे ७ २३ २२ १५ सायन सूर्य जाणावा.

लग्नावरून इष्टकाळ आणावयाचा क्रम.

स्फुटसायनभागर्कभोग्यांशफलसम्मितिः ॥ सायनांशतनोश्चापिभुक्तांशफलसंयुता ॥ १ ॥ मध्यलग्नोदयैर्युक्ताषष्ट्याप्ता नाडिकास्तनोः ॥ २ ॥

टी०—सायन सूर्यापासून भोग्य आणि सायन लग्नावरून भुक्त आणण्याचे प्रकार. दोघांचा योग करून सूर्यलग्नाचे मध्यंतरींचा उदय घेऊन युक्त करा त्यास ६० नीं भागावें ह्मणजे लग्नावरून सूर्याचा भोग्यकाळ स्पष्ट हो उदाहरण. शके १७६९ कार्तिक शुक्ल ९ भौमवारीं स्पष्ट सूर्य राश्यादि ७।१। १५ अयनांशाः २२।५ हे सूर्याचे अंश घटिकेंत मिळवावे तो सायन सूर्य राश्या ७।२३।२२।१५ हा वृश्चिक राशीचा सूर्य, २३ अंश, २२ घटि, १५ पळें हा ... तिसांत उणे करावे ह्मणजे तो भोग्यांश ६।३७।४५ सूर्य वृश्चिकेस आहे ह्मणून वृश्चिक राशीचा उदय ३३१ यानें भोग्यांश गुणावे ते अंक २१९४ त्यास ... भागावें. ते अंक ७३।८ हा सूर्याचा भोग्यकाळ जाणावा.

Scanned by CamScanner

लग्नावरून इष्टकाळ आणण्याचा प्रकार.

मकरलग्न वृषभाशीं, तें कोष्टकांत पाहून तें स्पष्टलग्न घेतलें तें राश्यादि ९।१३।२० ह्मणजे मकर राशीचें लग्न, १३ अंश, २० घटिका होय. लग्नाचे अंशघटिकेंत अपनांश २२।५ मिळवावे तें सायनलग्न १०।५।२५ कुंभराशीचें लग्न ५ अंश २५ घटी, सायन लग्न होय. लग्नाचे भुक्तांश ५।२५ कुंभराशीचा उदय २६७ यानें गुणावे ते अंक १४४६ हे ३० नीं भागावे ते अंक ४८।१२ हे अंक लग्नाचा भुक्तकाल होय.

भोग्यभुक्तावरून इष्टकाल आणण्याचा प्रकार.

भोग्यभुक्तयोग १२१।२० सूर्यलग्न या राशीचे मध्यंतरीचे उदय २ धन ३३६ मकर ३१० यांचा योग ६४६ भोग्यभुक्तयोग १२१ यांत मिळवावे ते अंक ७६७ यांस ६० नीं भागावें तो इष्टकाल घटी १२ पळें ४७ या पळांमध्यें प्रवृत्तीचीं ५ पळें मिळवावीं तो स्पष्ट काळ १२।५२ होय.

उदाहरण.

सायन सूर्यावरून भोग्य आणावयाचा क्रम.

अंश.	घटी.	पळें.	
३०	०	०	यांत
२३	२२	१५	सायनरवीचे अंशांत उणे करावे.
६	३७	४५	हा सूर्य वृश्चिकेस आहे.
		३३१	गुणक.

१९८६	९३१७	१६५५
२०८	९९२	१२२४
२१९४	१२२४७	भाग ६०) १४८९५ (घटीचा २४८
	२४८	१२०
	अंश	२८९
	भाग ६०) १२४९५ (२०८	२४०
	१२०	४९५
	४९५	४८०
	४८०	१५ शेषफळें.
	१५ शेषघटी.	

Scanned by CamScanner

रवीचा भोग्यकाळ करावयाचा प्रकार.

अंश घटी
भाग ३०) २१९४ १५ (७३।८ हा सूर्य भोग्य काळ जाणावा.
२१०

९४
९०

४
४
---
६० गुणक
२४०
१५ शेष घटी

भाग ३०) २५५ बेरीज
२४०
---
१५ शेष.

भुक्तलग्नावरून भुक्तकाळ आणावयाचा क्रम.

रा. अं. क.
९ १३ २० मकर लग्न.
२२ ५ अयनांश मिळवावे.
---
१० ५ २५ सायन लग्नभुक्त.
२६७ लग्नाचे उदयानें गु०

१३३५ १७५
१११ १५०

१४४६ ५०
---
६०) ६६७५ (१११ अंश
६०

६७
६०

७५
६०

१५

भाग. अंश भुक्तांश
३०)१४४६(४८।१२हे लग्नाचे.
१२० भुक्त काल होत.

२४६
२४०

६
६० गुणक
---
३०)३६०
३६०

इष्टकाळ.

धन ३३६
मकर३१०मिळवावे.
६४६
१२१ भुक्तभोग्य मिळवावे.
भा.६०)७६७(१२ घ.
६०
१६७
१२०
४७
६० गुणक
भा.६०)२८२०(४७ पळें
२४०
४२०
४२०

भुक्तभोग्ययोग.

४८ १२ भुक्त } यांची बेरीज.
७३ ८ भोग्य }
१२१ २० सूर्य व लग्न या राशीचे मध्यंतरींचे उदय २

उत्तर इष्ट घटींचें.

घ. प.
१२ ४७
५ पांचपळें प्रवृत्ती मिळ०
१२ ५२ उत्तर इष्ट घटी.

उदाहरण.

प्रश्न, १७६९ कार्तिक शुद्ध ९ भौमवारीं प्रातःकाळचा सूर्य ७।१।१७।१५ आहे तो सायन सूर्य किती होतो तें सांग.

इष्टघटीस गतीचा गुणाकार.

० १२ ५२ इष्टघटी.

ग.६०	७२०	३१२०
४७	५६४	२४४४

७२० ३६८४ २४४४
यांनीं भाग६०) ७८२ (१३।२
६०
१८२
१८०
२
६० गुणक
भा.६०)१२०
१२०

घटिका पळांचा भागाकार.

७२० ३६८४ ६० २४४४ (४०
६२ ४ २४०
७८२ ६०)३७२४(६२। ४४
३६०
१२४
१२०
४
७ १ १७ १५ प्रातःकाळींचा रवि.
१३ २ गम्य घटी
७ १ ३० ३५ बेरीज
२२ ५ अयनांश
७ २३ ३५ १७सायन तत्काळसू.

करावे शेष राहतील ते भोग्यांश ६,२४,४३, हे उदयानें गुणावे ते अंक२१२२ हे तिसांनीं भागावे ह्मणजे भोग्यकाल होय. त्याचा मांडण्याचा क्रम.

३० यांत

२३ ३५ १७ सायनसूर्यांचे अंश वजा करावे.

६ २४ ४३ शेष भोग्यांश.

३३१ उदयानें गुणावे.

अंश.	क.	वि.
१९८६	१३२४	४३
१३६	६६२	१२९
भा.३०) २१२२ (७०	७९४४	१२९
२१०	२३७	भा. ६०)१४२३३(२३७ कला;
२२	भाग.६०)८१८१(१३६अंश	१२०
६० गुणक	६०	२२३
भा. ३०)१३२०(४४	२१८	१८०
१२०	१८०	४३३
१२०	३८१	४२०
		१३

उत्तर ७० पळें ४४ विपळें या प्रकारें भोग्यकाळ जाणावा.

इष्टघटी १२ प.५२ यांचीं पळें ७७२ या अंकामध्यें भोग्यकाळ कमी करावा. ते शेष अंक ७०।१६ धनराशीचा उदय ३३६ व मकर राशीचा उदय३१०या उभ-यतांचा योग ६६४ शेषअंकांत कमी करावा ते अंक ५५।१६ या अंकांत कुंभ राशीचा उदय २६७ कमी होत नाहीं ह्मणून अशुद्ध उदय जाणावा.

इष्टघटी १२ ५२

पळें गुणक ६०

७२०

५२

७७२

० ४४

७०१ १६

३३६ धनराशीचा उदय ७०१ १६

३१० मकरराशीचा उदय ६४६

५५ १६ या अंकांत कुंभींचा उदय जात नाहीं ह्मणून अशुद्ध उदय होय.

शेषांक ५५।१६ राहिले या अंकांस३०नीं गुणावें ते अंक१६।५८अशुद्ध उदयानें भागावे. जे भाग येतील ते अंक शेषांक५६ते६०नीं गुणावे ते अंक३३६०, पुनः त्याच उदयानें भागावे त्या घटी १२ शेष १५६ ते ६० नीं गुणावे ते अंक ९३६०, पुनः त्याच उदयानें भागावे तीं पळें ३५ मेषराशीपासून अशुद्धाचे पूर्वराशीपर्यंत राशी१०पूर्वींचे अंशादिक ६।१२।३५ त्याच्या१० राशी अंशाचे वर मांडाव्या. तें स्पष्ट सायन लग्न १०।६।१२।३५ अयनांश २२।५ सायन लग्नाचे अंश घटिकेमध्यें कमी करावे तें स्पष्ट लग्न ९।१४।७।३५ मकरलग्न चवदा अंश, सात घटिका, पस्तीस पळें, जाणावें.

शेषांक १५	१६	५६	१५५
१६५०	३० गुणक	६० गुणक	६० गुणक
८	६०) ४८० (८	२६७)३३६०(१२घ.	२६७)९३६०(३५पळें.
२६७)१६५८)६ अंश	४८०	२६७	८०१
१६०२		६९०	१३५०
५६		५३४	१३३५
		१५६	१५

राशी	अंश	घटी	पळें
१०	६	१२	३५
	२२	५	अयनांश कमी करणें.
९	१४	७	३५

या प्रकारें मकरलग्न, चवदा अंश, सात घटी, पस्तीस पळें जाणावें.

सूर्य आणि लग्न एकराशीस असतां इष्टघटी आणावयाचा क्रम.

यदितनुदिननाथावेकराशौतदंशांतरहतउदयःस्यात्खाग्निहृत्त्विष्टकालः॥

टी०—सूर्य आणि लग्न एक राशीस असतां या उभयतांचे अंशांचें अंतर काढावें आणि त्याच राशीच्या उदयानें गुणून ३० नीं भागावें जो भागाकार येईल तो इष्टकाळ जाणावा, आणि रात्रीचें लग्न अथवा इष्टकाल आणावयाचा असल्यास सूर्याच्या राशी ६ आंत मिळवाव्या.

Scanned by CamScanner

लग्नास शुभाशुभ ग्रह पाहणें.

लग्नेचंद्रखलारिपौशशिसितौसर्वैद्युनेखेबुधोऽज्योऽत्येगुःसुखगोष्टमाः कुजशुभाःशुक्रस्तृतीयःशुचे ॥ लाभेसर्वखगाःशुभाअखिलगारुयष्टा रिगाः स्युःखलाश्चंद्ररुयंबुधनेश्रियेंशभद्देकेद्स्थान्मृत्यवेष्टारिगः ॥ १ ॥

टी०—लग्नीं चंद्र आणि पापग्रह व लग्नापासून षष्ठ स्थानीं शुक्र आणि चंद्र, व सप्तम स्थानीं कोणताही ग्रह आणि दशम स्थानीं बुध, द्वादशस्थानीं चंद्र, चतुर्थस्थानीं राहु, अष्टम स्थानीं मंगळ, व शुभग्रह आणि तृतीयस्थानीं शुक्र असे लग्नास ग्रह आले असल्यास अनिष्ट शोककारक अशुभ होत!

लग्नापासून एकादशस्थानीं संपूर्ण ग्रह आणि निंद्यस्थानें वर्जून अन्यस्थानीं शुभ ग्रह शुभ होत. तृतीय अष्टम स्थानीं व षष्ठ स्थानीं सूर्य आणि२।३।४स्थानीं चंद्र असल्यास शुभ लक्ष्मीकारक जाणावे, लग्नाचा स्वामी अंशाचा स्वामी अथवा द्रेष्काण स्वामी हे षष्ठ अष्टम स्थानीं असतां मृत्युदायक जाणावे.

पंचभिरिष्टैरिष्टंपुष्टमनिष्टैरनिष्टमादेश्यम् ॥
स्थानादिफलसमृद्धिश्चतुर्भिरपिकथ्यतेयवनैः ॥ १ ॥

टी०—लग्नास पांच ग्रह शुभस्थानीं असतां पुष्टिकारक आणि कमी असतां अरिष्टकारक होत आणि यवनादिमतें चार ग्रह इष्टकारक जाणावे.

षड्वर्गशुद्धि पाहण्याचा क्रम.

गृहंहोराचद्रेष्काणोनवांशोद्वादशांशकः॥
त्रिंशांशश्चेतिषड्वर्गास्तेसौम्यग्रहजाःशुभाः ॥ १ ॥

टी०—आदौ गृह पाहणें १ होरा २ द्रेष्काण ३ नवांश ४ द्वादशांश ५ त्रिंशांश ६ हे षड्वर्ग यांत शुभ ग्रहांचा वर्ग शुभ होय.

त्रिंशांशादिकथन.

त्रिंशद्भागात्मकंलग्नंहोरातस्यार्द्धमुच्यते ॥ लग्नात्रिभागोद्रेष्काणो नवांशोनवमांशकः ॥ द्वादशांशोद्वादशांशस्त्रिंशांशस्त्रिंशदंशकः ॥२॥

टी०—लग्नाचे अंश ३०हें गृह होय, त्याचें अर्ध १५ होरा होय तिसांचा तिसरा भाग १० असे तीन द्रेष्काण होत, तिसांचे नव भाग ह्मणजे नवमांश होत. आणि तिसांचा १२ वा भाग ह्मणजे द्वादशांश होय. तिसांचा एक अंश तो त्रिंशांश होय. या रीतीनें षड्वर्ग भाग जाणावे.

आदौ गृह पाहणे.

यस्यग्रहस्ययोराशिस्तस्यतद्गृहमुच्यते ॥ १ ॥

टी०—ज्या ग्रहाची जी राशि तें त्याचें गृह होय.

ग्रह	मंगळ	शुक्र	बध	चंद्र	सूर्य	बुध	शुक्र	मंगळ	गुरु	शनि	शनि	गुरु
राशी	मेष	वृषभ	मिथुन	कर्क	सिंह	कन्या	तूळ	वृश्चिक	धन	मकर	कुंभ	मीन.

होराकथन.

सूर्येंद्वोर्विषमेलग्नेहोराचंद्रार्कयोःसमे ॥ १ ॥

टी०—विषमलग्नीं १५ अंशांचे आंत सूर्याचा होरा. नंतर चंद्राचा होरा जाणावा. समलग्नीं १५ अंशांचे आंत लग्न असतां चंद्राचा होरा. नंतर सूर्यांचा जाणावा. होरा चंद्राचा शुभ, सूर्याचा अशुभ होय.

लग्नें		मेष ०	वृष. १	मि. २	कर्क ३	सिं ४	क. ५	तूळ ६	वृ. ७	धन ८	म. ९	कुंभ १०	मीन ११	०००
अंश	१५	सू.	चं.	सू.	चं.	सू.	चं.	सू.	चं.	सू	चं.	सू.	चं.	०००
अंश	३०	चं.	सू.	चं.	सू.	चं.	सू.	चं.	सू	चं	सू.	चं.	सू.	०००

द्रेष्काणकथन.

द्रेष्काणआद्योलग्नस्यद्वितीयःपंचमस्यच ॥
द्रेष्काणश्चतृतीयस्तुलग्नान्नवमराशिपः ॥ १ ॥

टी०—प्रथम द्रेष्काण ह्मणजे लग्नाचे अंश ३० त्यांत १० अंशांचा एकेक द्रेष्काण असे तीन द्रेष्काण होत. प्रथम द्रेष्काणाचा लग्नस्वामी होय, द्वितीय द्रेष्काणाचा पंचमस्थानाचा स्वामी होय तृतीय द्रेष्काणाचा नवमस्थानाचा स्वामी होय, शनि, मंगळ, सूर्य, यांचा द्रेष्काण अशुभ जाणावा.

लग्नें	मेष	वृषभ	मिथुन	कर्क	सिंह	कन्या	तूळ	वृ.	धन	मकर	कुंभ	मीन
१ अं १०	मं.	शु.	बु	चं.	सू.	बु.	शु.	मं.	गु.	श.	श.	गु.
२ अं १०	सू.	बु.	शु	मं.	गु.	श.	श.	गु.	मं.	शु.	बु.	चं.
३ अं १०	गु.	श.	श.	गु.	मं.	शु.	बु.	चं.	सू.	बु.	शु.	मं.

Scanned by CamScanner

द्वादशांशकथन.

लग्नस्यद्वादशांशास्तुस्वराशेरेवकीर्तिताः ॥ १ ॥

टी०–लग्नाचे अंश ३० त्यांचे भाग १२ ह्मणजे द्वादशांश त्यांचा क्रम; चालते लग्नापासून जोंपर्यंत लग्नाचे अंश असतील त्यांचे अंतींचे स्थानाचा स्वामी तो द्वादशांशपति जाणावा, त्यांत मंगळ, शनि, रवि, यांचा अंश अशुभ होय.

	मेष	वृ.	मि.	क.	सिं.	क.	तू.	वृ.	ध.	म.	कुं.	मी.
२ ३०	मं.	शु	बु.	चं.	सू.	बु.	शु.	मं.	गु.	श.	श.	गु.
५ ०	शु.	बु.	चं.	र.	बु.	शु.	मं.	गु.	श.	श.	गु.	मं.
७ ३०	बु.	चं.	र.	बु.	शु.	मं.	गु.	श.	श.	गु.	मं.	शु.
१० ०	चं.	र.	बु.	शु.	मं.	गु.	श.	श.	गु.	मं.	शु.	बु.
१२ ३०	र.	बु.	शु.	मं.	गु.	श.	श.	गु.	मं.	शु.	बु.	चं.
१५ ०	बु.	शु.	मं.	गु.	श.	श.	गु.	मं	शु.	बु.	चं.	र.
१७ ३०	शु.	मं.	गु.	श.	श.	गु.	मं.	शु	बु.	चं.	र.	बु.
२० ०	मं.	गु.	श.	श.	गु.	मं.	शु.	बु.	चं.	र.	बु.	शु.
२२ ३०	गु	शं.	श.	गु.	मं.	शु.	बु.	चं.	र.	बु.	शु.	मं.
२५ ०	श.	श.	गु.	मं.	शु.	बु.	चं.	र.	बु.	शु.	मं.	गु.
२७ ३०	श.	गु.	मं.	शु.	बु.	चं.	र.	बु.	शु.	मं.	गु.	श.
३० ०	गु.	मं.	शु.	बु.	चं.	र.	बु.	शु.	मं.	गु.	श.	श.

विषमत्रिंशांश.

कुजार्किगुरुविच्छुक्रास्त्रिंशांशपतयःक्रमात् ॥
पंचपंचाष्टशैलेषुभागानांविषमेगृहे ॥ १ ॥

टी०—विषमलग्नीं पंचमांशपर्यंत लग्न असतां भौमापुढें पांच अंश शनि, त्यापुढें ८ अंश गुरु, त्यापुढें ७ अंश बुध, त्यापुढें ५ अंश शुक्र, याक्रमानें विषमलग्नीं त्रिंशांशपति जाणावे. यांत भौम, शनि, हे अशुभ जाणावे.

	मेष	मिथु.	सिंह	तूळ	धन	कुंभ
५ ०	मं.	मं.	मं.	मं.	मं.	मं.
१० ०	श	श.	श.	श.	श.	श.
१८ ०	गु.	गु.	गु.	गु.	गु.	गु.
२५ ०	बु	बु.	बु.	बु.	बु.	बु.
३० ०	शु.	शु.	शु.	शु.	शु.	शु.

Scanned by CamScanner

समत्रिंशांश.

शुक्रेज्ञेज्यार्किभूपुत्रास्त्रिंशांशपतयःसमे ॥
पंचांगाष्टेषुपंचानांभागानांकथिताबुधैः ॥ १ ॥

टी०—समलग्नीं ५ अंशपर्यंत लग्न असतां शुक्र त्यापुढें ७अंशबुध, त्यापुढें ८ अंश गुरु, त्यापुढें ५ अंश शनि, ५ अंशपर्यंत मंगळ, हे समलग्नीं त्रिंशाशपति जाणावे. यांत मंगळ, शनि, यांचे अशुभ जाणावे.

	वृषभ	कर्क	कन्या	वृश्चिक	मकर	मीन
५ ०	शु.	शु.	शु.	शु.	शु.	शु.
१२ ०	बु.	बु.	बु.	बु.	बु.	बु.
२० ०	गु.	गु.	गु.	गु.	गु.	गु.
२५ ०	श.	श.	श.	श.	श.	श.
३० ०	मं.	मं.	मं.	मं.	मं.	मं.

षड्वर्ग पाहण्याचा क्रम.

कार्तिक शुक्ल९ मंगळवार, पूर्वी केलें आहे तें लग्न मकर अंश १४ घ. ११प. ५१ स्वामी शनि तो गृहेश जाणावा.

गृहेश	होरा	द्रेष्का.	नवमां.	दशमां.	त्रिंशां.
शनि	चन्द्र	शुक्र	शुक्र	बुध	गुरु.

हे षड्वर्ग, यांत शनि अशुभ शेष ५ वर्ग शुभ जाणावे.

॥ उक्तांश ॥ ॥ मेषेषष्ठघटौवृषेत्रिदृगिनाद्वंद्वेद्रिगोर्काग्नयःकीटे
ऽष्यंगनवाद्रयोर्कभवनेंगाश्वास्त्रियांत्र्यर्कषट् ॥ जूकेर्काद्रिखगा
अलौगवगषट्चापेत्रिषट्गोद्रयोनक्रेशारुयरुणाघटेझषवृषैामीने
द्रिगोषट्शुभाः ॥

राशी. उक्त.	मेष	वृ.	मि.	क.	सिं.	क.	तू.	वृ.	ध.	म.	कुं.	मी.
अंश.	६	३	७	४	६	३	१२	९	३	३	१२	७
	७	३	९	६	७	१२	७	७	६	१२	२	९
	०	१२	१२	९	०	६	९	६	९	०	०	६
	०.	०	३	७	०	०	०	०	७	०	०	०

षड्वर्गंपंचवर्गंवाचतुर्वर्गमथापिवा ॥
केंश्चित्रिवर्गंसत्प्रोक्तंद्वयेकवर्गंतनुंत्यजेत् ॥ १ ॥

टी०—६,५ किंवा ४ वर्ग लग्नास आले असतां तें लग्न बलिष्ठ होय केचिन्मतेंकरून ३ वर्ग शुभ होत. आणि २, १ वर्ग आले असतां तें लग्न वर्जावें. निर्बलिष्ठ होय.

Scanned by CamScanner

लग्नांशफलमाह.

लग्नंचतुर्दशेभागेवृषस्यमकरस्यच ॥
कन्याकर्कटमीनानामष्टमेद्वादशेऽलिनः ॥

टी०—वृषभ, मकर यांचे अंश १४; कन्या, कर्क, मीन, यांचे अंश८; आणि वृश्चिकाचे अंश १२ हे शुभ फल देतात.

एकविंशतिमेभागेमेषस्याष्टादशेहरेः ॥
संपूर्णफलदंचादौमध्येमध्यफलप्रदम् ॥ २ ॥

टी०—मेषाचे अंश २१, सिंहाचे अंश १८, असे लग्नाचे अंश असतां संपूर्ण फल देतात, मध्यें असतां मध्यम फल देतात.

कुंभस्यांशेचषड्विंशेचतुर्विंशेचतौलिनः ॥
युग्मकार्मुकयोर्लग्नंशुभंसप्तदशांशके ॥ ३ ॥

टी०—कुंभाचे अंश२६, तुळाचे अंश२४, मिथुन व धन यांचे अंश१७, हे शुभ होत.

लग्नवर्गोत्तमलक्षण.

अंतेतुच्छफलंलग्नंयदिवर्गोत्तमंनचेत् ॥
लग्नस्यस्वनवांशोयःसवर्गोत्तमउच्यते ॥ ४ ॥

टी०—लग्नाचे अंत्यभागीं वर्गोत्तम नसेल तर तें लग्न अनिष्ट फल देतें आणि लग्न आपले स्वनवांशीं असलें ह्मणजे त्यास वर्गोत्तम ह्मणावें.

गोधूललग्नकथन.

गोधूलंपदजादिकेशुभकरंपंचांगशुद्धौरवेरर्धास्तात्परपूर्वतोर्धघटि कंतत्रेंदुमष्टारिगं ॥ सोग्रांगंकुजमष्टमंशुरुयमाहःपातमर्कक्रमंज ह्याद्विप्रमुखेतिसंकटइदंसद्यौवनाद्येकचित् ॥ १ ॥

टी०—सूर्याचे अर्धास्तसमयापूर्वी १५ पळें व नंतर १५ पळें यास गोधूल काल ह्मणतात. हा शूद्रादिकांस विवाहाविषयीं शुभ होय, परंतु पंचांगशुद्धि असावी. आणि त्या लग्नीं अष्टम आणि षष्ठ स्थानीं चंद्र व पापग्रह आणि भौम अष्टमस्थानीं आणि गुरु, शनि हे वार आणि क्रांतिसाम्य व संक्रांतिदिन इत्यादिक दुष्ट योग नसावे ह्मणजे शुभ. आणि केचिन्मतें विप्रादिकांसही अति संकटीं ह्मणजे उपवर कन्या असतां इत्यादि समयीं गोरज लग्न शुभ होय.

Scanned by CamScanner

षड्वर्गंपंचवर्गंवाचतुर्वर्गमथापिवा ॥
केश्चित्त्रिवर्गंसत्प्रोक्तंद्वयेकवर्गंतनुंत्यजेत् ॥ १ ॥

टी०—६,५ किंवा ४ वर्ग लग्नास आले असतां तें लग्न बलिष्ठ होय केचिन्मतें-करून ३ वर्ग शुभ होत. आणि २,१ वर्ग आले असतां तें लग्न वर्जावें. निर्बलिष्ठ होय.

लग्नांशफलमाह.

लग्नंचतुर्दशेभागेवृषस्यमकरस्यच ॥
कन्याकर्कटमीनानामष्टमेद्वादशेऽलिनः ॥

टी०—वृषभ, मकर यांचे अंश १४; कन्या, कर्क, मीन, यांचे अंश ८; आणि वृश्चिकाचे अंश १२ हे शुभ फल देतात.

एकविंशतिमेभागेमेषस्याष्टादशेहरेः ॥
संपूर्णफलदंचादौमध्येमध्यफलप्रदम् ॥ २ ॥

टी०—मेषाचे अंश २१, सिंहाचे अंश १८, असे लग्नाचे अंश असतां संपूर्ण फल देतात, मध्यें असतां मध्यम फल देतात.

कुंभस्यांशेचषड्विंशेचतुर्विंशेचतौलिनः ॥
युग्मकार्मुकयोर्लग्नंशुभंसप्तदशांशके ॥ ३ ॥

टी०—कुंभाचे अंश २६, तुळाचे अंश २४, मिथुन व धन यांचे अंश १७, हे शुभ होत.

लग्नवर्गोत्तम लक्षण.

अंतेतुच्छफलंलग्नंयदिवर्गोत्तमंनचेत् ॥
लग्नस्यस्वनवांशोयःसवर्गोत्तमउच्यते ॥ ४ ॥

टी०—लग्नाचे अंत्यभागीं वर्गोत्तम नसेल तर तें लग्न फल देतें आणि लग्न आपले स्वनवांशीं असलें ह्मणजे त्यास वर्गोत्तम ह्मणावें.

गोधूललग्नकथन.

गोधूलंपदजादिकेशुभकरंपंचांगशुद्धौरवेरर्धास्तात्परपूर्वतोर्धघटिकंतत्रेंदुमष्टारिगं ॥ सोग्रांगंकुजमष्टमंगुरुयमाहःपातमर्कक्रमंजह्याद्विप्रमुखेतिसंकटइदंसद्योवनाद्येकचित् ॥ १ ॥

टी०—सूर्याचे अर्धास्तसमयापूर्वी १५ पळें व नंतर १५ पळें पास गोधूल काल ह्मणतात. हा शूद्रादिकांस विवाहाविषयीं शुभ होय, परंतु पंचांगशुद्धि असावी. आणि त्या लग्नीं अष्टम आणि षष्ठ स्थानीं चंद्र व पापग्रह आणि भौम अष्टमस्थानीं आणि गुरु, शनि हे वार आणि क्रांतिसाम्य व संक्रांतिदिन इ-

Scanned by CamScanner

त्यादिक दुष्ट योग नसावे ह्मणजे शुभ. आणि केचिन्मतें विप्रादिकांसही अति संकटीं ह्मणजे उपवर कन्या असतां इत्यादि समयीं गोरज लग्न शुभ होय.

वधूप्रवेश.

विवाहमारभ्यवधूप्रवेशोयुग्मेऽथवाषोडशवासरांतात् ॥
तदूर्ध्वमब्देयुजिपंचमांतादतः परस्तान्नियमोनचास्ति ॥ १ ॥

टी०—विवाहदिनापासून १६ दिवसपर्यंत सम दिवशीं वधूप्रवेश उक्त आणि पुढें ५ वर्षेपर्यंत विषम मासादिक उक्त. पुढें इच्छे प्रमाणें.

उक्तमासादि ॥ माघफाल्गुनवैशाखेशुक्लपक्षेशुभेदिने ॥
गुर्वादित्यविशुद्धौस्यान्नित्यंपत्नीद्विरागमः ॥ २ ॥

टी०—माघ, फाल्गुन आणि वैशाख, शुक्लपक्षीं शुभ दिवशीं गुर्वादिक अस्त वर्ज करून द्वितीय वेळेस वधूप्रवेश (द्विरागमन) उक्त होय.

नीहारांशुयुगुत्तरादितिगुरुब्राह्मानुराधाश्विनी शार्क्कभास्करवा
युविष्णुवरुणत्वाष्ट्रेप्रशस्तेतिथौ ॥ कुंभाजालिगतेरवौशुभकरे
प्राप्तोदयेभार्गवेजीवज्ञास्फुजितांदिनेनववधूवेश्मप्रवेशःशुभः ॥३॥

टी०—मृग, तिन्हो उत्तरा, पुनर्वसु, पुष्य, रोहिणी, अनुराधा, अश्विनी, ज्येष्ठा, हस्त, स्वाती, श्रवण, शततारका, चित्रा हीं नक्षत्रें आणि शुभतिथी, व कुंभ, मेष, वृश्चिक ह्या राशींचा सूर्य, शुक्रादिउदय आणि गुरु, बुध, चंद्र हे वार अशा शुभ दिवशीं वधूगृहप्रवेश करावा.

नूतन पदर धारणास मुहूर्त.

हस्तादिपंचमृगपूषभदस्रभेषुविष्णुद्वयेबुधदिनेगुरुशुक्रवारे ॥ स्त्रीणां
शुभंप्रथमपल्लवधारणं स्यात्पाणिग्रहोक्तसमयेखलुपीतवस्त्रैः ॥१॥

टी०—हस्तापासून ५ आणि मृग, पुनर्वसु, अश्विनी, श्रवण, धनिष्ठा, हीं नक्षत्रें आणि बुध, गुरु, शुक्र हे वार आणि विवाहकाळीं जे ग्रह उक्त असतात ते पाहून अशा दिवशीं नूतन पीतवस्त्रेंकरून स्त्रियांस प्रथम पदर परिधान करवावें.

गांधर्व विवाहास मुहूर्त.

शूद्रांत्येषुपुनर्भवापरिणयःप्रोक्तोविवाहोक्तभैर्नालोक्यंतिथिमासवेधख
गुर्जेज्यास्तादितत्रार्कभात ॥ त्र्यर्क्षेषुमृतिर्धनंमृतिमृतीपुत्रोमृतिः
भंगश्रीरोगन्त्यमथोधृती शक्रततत्वर्क्षेत्ययः साभिजित् ॥ १ ॥

टी०—शूद्र आणि रजकादि अंत्य जाति यांच्या स्त्रियांचा पुनर्विवाह ह्मणजे पाट लावणें यास मुहूर्त. विवाह नक्षत्रें अवश्य घ्यावीं. मास, तिथि, वार, गुरु, शुक्र यांचे अस्तोदयांचा दोष नाहीं आणि सूर्यनक्षत्रापासून अभिजित्सहित दिवस-नक्षत्रपर्यंत नक्षत्रें मोजण्याचा क्रम प्रथम ३ मरण, द्वितीय ३ धन, तृतीय३ मरण, चतुर्थ ३ मरण, पंचम ३ पुत्रलाभ, षष्ठ ३मरण, सप्तम ३ दुर्भग, अष्टम ३लक्ष्मी, नवम ३ औन्नत्य आणि सूर्यनक्षत्रापासून चवथें, अकरावें, १८ वें, २५ वें या चार स्थानांचे नक्षत्रांवर शुभचक्र उतरलें तथापि हीं वर्जावीं अन्य शुभ होत.

अन्यमते तु.

इंद्रादितिशिवाश्लेषाआग्नेयंवारुणंतथा॥
अश्विनीवसुदैवत्यंपट्टकालेशुभंस्मृतम्॥ २ ॥

टी०—ज्येष्ठा, आर्द्रा, आश्लेषा, कृत्तिका, शततारका, धनिष्ठा, हीं नक्षत्रें पाट करण्यास शुभ होत.

दत्तकपुत्र घेण्यास मुहूर्त.

हस्तादिपंचकभिषग्वसुपुष्यभेषुसूर्यक्षमाजगुरुभार्गववासरेषु ॥
रिक्ताविवर्जिततिथिष्वलिकुंभलग्नेसिंहेवृषेभवतिदत्तपरिग्रहोयं॥१॥

टी०—हस्त, चित्रा, स्वाती, विशाखा, अनुराधा, अश्विनी, धनिष्ठा, पुष्य, हीं नक्षत्रें आणि रवि, मंगळ, गुरु, शुक्र हे वार उक्त होत. आणि ४ थी, ९ वी, १४ शी, या तिथि वर्ज्य करून बाकी तिथींस आणि वृश्चिक, कुंभ हीं लग्नें वर्ज्य करून सिंह, वृषभ, या लग्नीं पुत्र घेणें उक्त.

वास्तु प्रकरण.

ग्रामादि आनुकूल्य पाहणें.

ग्रामादेरनुकूलत्वंदिशोभूतग्रहस्यच ॥ मासधिष्ण्यादिशुद्धिंचवीक्ष्यायव्ययभांशकान्॥ १॥ गुरुशुक्रार्कचंद्रेषुस्वोच्चादिबलशालिषु॥ गुर्वर्केंदुबलंलब्ध्वागृहारंभःप्रशस्यते ॥ २ ॥

टी०—ग्राम आणि दिशा व भूतग्रह, हे अनुकूल पाहून मास व नक्षत्रादिकांची शुद्धि आणि आय व्यय व लग्न व अंशशुद्धि शुभ पाहून व गुरु, शुक्र, सूर्य, चंद्र हे ग्रह स्वोच्चादि स्थानीं बलाढ्य असतां आणि सूर्य, चंद्र, गुरु, यांचें बल घेऊन गृह बांधण्यास प्रारंभ करावा हें प्रशस्त आहे.

वर्ज्य.

विवाहोक्तान्महादोषानृतेजामित्रशुद्धितः ॥ रिक्ताःकुजार्कवा

Scanned by CamScanner

रौचचरलग्नंचरांशकं ॥ ३ ॥ त्यक्त्वाकुजार्कयोश्चांशंपृष्ठेचाग्रे स्थितंविधुम् ॥ बुधेज्यराशिगंचार्ककुर्याद्गेहंशुभाप्तये ॥ ४ ॥

टी०—विवाहास जे महा दोष सांगितले आहेत ते जामित्र शुद्धीवांचून येथें वर्जावे आणि रिक्ता तिथि व भौम रविवार व चरलग्नें व त्यांचे अंश वर्जावे व रवि, भौम यांचा अंश आणि चंद्र पृष्ठभागीं अथवा अग्रभागीं वर्ज्य, आणि मिथुन, कन्या, धन, मीन, या राशींचा सूर्य घेऊन गृहारंभ शुभ होय.

द्वारशुद्धि.

द्वारशुद्धिंनिरीक्ष्यादौभशुद्धिंवृषचक्रतः ॥
निष्पंचकेस्थिरेलग्नेद्व्यंगेवाऽलयमारभेत् ॥ ५ ॥

टी०—प्रथम द्वारशुद्धि, वृषचक्रापासून नक्षत्रशुद्धि अवलोकन करून निष्पंचक, स्थिर, द्विःस्वभाव असें लग्न पाहून त्यावर घर बांधण्यास आरंभ करावा.

ग्राम अनुकूल.

स्वनामराशेर्यद्राशिर्द्विशरांकेशदिङ्मितः ॥
सग्रामःशुभदःप्रोक्तस्त्वशुभःस्यात्ततोऽन्यथा ॥ ६ ॥

टी०—आपले राशीपासून २,५,९,११,१० अशी ग्रामाची राश आली तर शुभ आणि अन्यथा अशुभ जाणावें.

एकभेसप्तमेव्योमगृहहानिस्त्रिषष्ठगे ॥
तुर्याष्टद्वादशेरोगाःशेषस्थानेभवेत्सुखम् ॥ ७ ॥

टी०—एक अथवा सप्तम राश आली तर शून्य. तिसरी अथवा सहावी आली असतां गृहाची हानि. चवथी, आठवी, बारावी, आली असतां रोगकारक. आणि शेष राशींतून कोणतीही आली असल्यास सुखप्राप्ति होय.

जातक पाहणें.

अकचटतपयशवर्गाश्चाष्टौक्रमतःस्मृताः ॥ एकोनखेषुवर्णानांस्वरशास्त्रविशारदैः ॥८॥ अवर्गेषोडशज्ञेयाःस्वराःकादिषु पंचसु ॥ पंचपंचैववर्णाःस्युर्यशौतुचतुरक्षरौ ॥ ९ ॥

टी०—स्वरशास्त्रवेत्त्यांनीं अकारादि हकारांत, एकूण ५० अक्षरांचे अवर्ग, क वर्ग, च व०, ट व०, त व०, प व०, य आणि श वर्ग असे आठ वर्ग, सांगितले आहेत. त्यांमध्यें अ वर्गाचीं १६ अक्षरें, क वर्गा० ५, च वर्गा० ५, ट वर्गा० ५, त वर्गा० ५, प वर्गा० ५, य वर्गा० ४, आणि श वर्गाचीं ४, अक्षरें आहेत असें जाणावें.

Scanned by CamScanner

वर्गांचे स्वामी.

ताक्ष्यमार्जारसिंहाश्वसर्पाखुगजसूकराः ॥
वर्गेशाःक्रमतोज्ञेयाःस्ववर्गात्पंचमोरिपुः ॥ १० ॥

टी०--अवर्गाचा स्वामी गरुड १, क वर्गाचा स्वामी मार्जार २, च वर्गाचा सिंह ३, ट वर्गाचा श्वान ४, त वर्गाचा सर्प ५, प वर्गाचा उंदीर ६, य वर्गाचा गज ७, श वर्गाचा डुकर ८, हे क्रमेंकरून वर्गांचे स्वामी जाणावे. आणि ज्या वर्गांतील स्वनामाक्षर येईल त्यापासून पांचवे वर्गाचा स्वामी तो त्याचा रिपु जाणावा.

काकिणी.

स्ववर्गंद्विगुणंकृत्वापरवर्गेणयोजयेत् ॥
अष्टभिश्चहरेद्भागंयोऽधिकःसऋणीभवेत् ॥ ११ ॥

टी०--स्वनामाचा वर्ग द्विगुणित करावा, त्यांत ग्रामादिकांचा वर्ग मिळवावा आणि आठांनीं भागावा. पुनः ग्रामादिकांचा वर्ग द्विगुणित करून स्वनामाचा वर्ग आंत मिळवून पूर्ववत् भागून शेष ज्याचें अधिक उरेल तो त्याचा ऋणी जाणावा.

चंद्राचें मुख पाहणें.

वाह्नान्मैत्रान्नगर्क्षस्थेचंद्रेयाम्योत्तराननम् ॥
पित्र्याद्वासवतस्तद्वत्प्राक्परास्यंगृहंशुभम् ॥ १२ ॥

टी०—कृत्तिकापासून सात नक्षत्रीं चंद्र असतां गृहाचें मुख दक्षिणेस, आणि अनुराधांपासून सात नक्षत्रीं चंद्र असतां गृहाचें मुख उत्तरेस, आणि मघापासून सात नक्षत्रीं चंद्र असतां गृहाचें मुख पूर्वेस, आणि धनिष्ठापासून सात नक्षत्रीं चंद्र असतां गृहाचें मुख पश्चिमेस शुभ जाणावें.

आयादि साधन.

गृहेशकरमानेनगृहस्यायादिसाधयेत् ॥
करैश्चेन्नेष्टमायादिसाध्यमंगुलितस्तथा ॥ १३ ॥

टी०—गृहाचे आयादिक गृहस्वामीच्या हस्तमानेंकरून साधावे आणि जर ते इष्ट आयादिक हस्तमानानें साधत नाहींत तर अंगुलीमानेंकरून साधावे.

क्षेत्रफळ.

विस्तारगुणितंदैर्घ्यंगृहक्षेत्रफलंभवेत् ॥
तत्पृथग्वसुभिर्भक्तंशेषमायोध्वजादिकः ॥ १४ ॥

Scanned by CamScanner

टी०—ध्वजायादि साधावयाचा प्रकार. रुंदीनें लांबी किंवा लांबीनें रुंदी गुणावी तें क्षेत्रफळ जाणावें आणि त्यास आठांनीं भागावें शेष उरेल तें ध्वजायादि जाणावें

आयांचीं नांवें.

ध्वजोधूमोऽथसिंहःश्वासौरभेयःखरोगजः ॥
ध्वांक्षश्चैवक्रमणैतदायाष्टकमुदीरितम् ॥ १५ ॥

टी०—ध्वजाय १, धूमाय २, सिंहाय ३, श्वानाय४, वृषाय ५, गर्दभाय ६, गजाय ७, ध्वांक्षाय ८, हे आठ आय क्रमेंकरून सांगितले आहेत.

वर्णपरत्वें उक्त आय.

ब्राह्मणस्यध्वजोज्ञेयोसिंहोवैक्षत्रियस्यच॥
वृषभश्चैववैश्यस्यसर्वेषांतुगजःस्मृतः ॥ १६ ॥

टी०—ब्राह्मणांस ध्वजाय, क्षत्रियांस सिंहाय, वैश्यांस वृषभाय, आणि सर्व वर्णांस गजाय उक्त होय.

मतांतरे आयांचीं फळें.

ध्वजेकृतार्थोमरणंचधूमेसिंहेजयश्वाथशुनिप्रकोपः ॥ वृषेचराज्यंचखरेचदुःखंध्वांक्षेमृतिश्चैवगजेसुखंस्यात् ॥१७॥ पूर्वद्वारे वृषःश्रेयान्गजःप्राग्यमदिङ्मुखः ॥

टी०—ध्वजायास कृतार्थ होईल, धूमायास मरणप्राप्ति, सिंहायास जय, श्वान (कुत्र्याचे) आयास कोप, वृषायास राज्य, खर आयास दुःख, ध्वांक्ष(कावळ्याचे) आयास मरण, आणि गज आयास सुखप्राप्ति होय, आणि पूर्वाभिमुख गृहास वृषाय, आणि गजाय, हे श्रेयस्कर होत आणि दक्षिणाभिमुख गृहास गजाय उक्त.

नक्षत्रपरत्वें व्ययसाधणें.

क्षेत्रमष्टाहतंधिष्ण्यैर्विभक्तंस्याद्गृहस्यभम् ॥
भेष्टभक्तेऽव्ययःशेषमायादल्पोऽव्ययःशुभः ॥ १८ ॥

टी०—पूर्वींचे क्षेत्रफळास आठांनीं गुणावें आणि गुणांक येईल तो२७सांनीं भागावा. शेष उरेल तें त्याघराचें नक्षत्र जाणावें, तें नक्षत्र८नीं भागावें शेष राहील तो त्या गृहाचा व्यय तो आयापेक्षां अल्प आला तर शुभ.

गृहाच्या राशि.

अश्विन्यादित्रयेमेषोमघादित्रितयेहरिः ॥
मूलादित्रितयेधन्वीभद्वयंशेषराशिषु ॥ १९ ॥

Scanned by CamScanner

गृहाचें द्वार.

द्वारस्थोपरियद्द्वारंद्वारस्यान्यच्चसंमुखं ॥
व्ययदंतुयदातच्चनकर्तव्यंशुभेप्सुभिः ॥ २५ ॥

टी०—द्वारावर आणि समोरासमोर हीं द्वारें व्ययदायक होत ह्मणून ज्यांस शुभ इच्छा असेल त्यांहीं वर्जावीं.

गृहामध्यें स्थानें योजण्याचा प्रकार.

स्नानागारंदिशिप्राच्यामाग्नेय्यांपचनालयं ॥ याम्यायांशय नागारंनैर्ऋत्यांशस्त्रमंदिरं ॥२६॥ प्रतीच्यांभोजनागारंवाय व्यांपशुमंदिरं॥भांडकोशंचोत्तरस्यांईशान्यांदेवमंदिरम् ॥२७॥

टी०—पूर्वेस स्नानाचें घर१, आग्नेय कोनास पाक मंदिर२, दक्षिणेस शयन-स्थान ३, नैर्ऋत्येस शस्त्रमंदिर ४,पश्चिमेस भोजनस्थान५, वायव्येस पशुमंदिर ६, उत्तरेस भांडारगृह७,ईशान्येस देवांचें मंदिर८,याप्रकारें स्थानांची योजना करावी.

अल्पदोष.

अल्पदोषंगुणश्रेष्ठंदोषायनभवेद्गृहम् ॥
आयव्ययौप्रयत्नेन विरुद्धंभंचवर्जयेत् ॥ २८ ॥

टी०—गृहास अल्पदोष आले आणि बहुगुणेंकरून श्रेष्ठ आलें तर त्यास दोष नाहींत. मात्र आयव्यय अथवा नक्षत्र विरुद्ध आलें तर वर्जावें.

वास्तुचक्रांचीं नावें.

आरंभेवृषभंचक्रंस्तंभेज्ञेयंतुकूर्मवत् ॥
प्रवेशेकालशंचक्रंवास्तुचक्रंबुधैः शुभम् ॥ २९ ॥

टी०—गृहारंभास वृषभ वास्तु, आणि स्तंभस्थापनास कूर्म वास्तु, गृहप्रवेशास कलश हीं वास्तुचक्रें पहावीं.

गृहारंभास मास.

पौषफाल्गुनवैशाखमार्गश्रावणकार्तिकाः ॥
मासाःस्युर्गृहनिर्माणेपुत्रारोग्यधनप्रदाः३० ॥

टी०—पौष, फाल्गुन, वैशाख, मार्गशीर्ष,श्रावण, आणि कार्तिक ह्या महिन्यांत गृहारंभ, शिलान्यास व स्तंभप्रतिष्ठा हीं केलीं असतां आरोग्य, आयुष्यवृद्धी, धनप्राप्ती, व पुत्रप्राप्ती, हीं होत.

Scanned by CamScanner

गृहारंभास मासपरत्वें फळ.

शोकंधान्यंपंचतानिःपशुत्वंस्वाप्तिनैःस्वंसंगरंभृत्यनाशम् ॥
सच्छ्रीप्राप्तिंवन्हिभीतिंचलक्ष्मींकुर्युश्चैत्राद्यागृहारंभकाले ॥ ३१ ॥

टी०—चैत्रमासीं शोकप्राप्ति १ वैशाखांत धान्यप्राप्ति २ ज्येष्ठांत मृत्यु ३ आषाढांत निःपशुत्व ४ श्रावणांत द्रव्यप्राप्ति ५ भाद्रपदांत दरिद्र ६ आश्विनांत कलह ७ कार्तिकांत चाकराचा नाश ८ मार्गशीर्षांत धनप्राप्ति ९ पौषांत लक्ष्मीप्राप्ति १० माघांत अग्निभय ११ फाल्गुनांत लक्ष्मी १२ या प्रकारें गृहारंभ मासांचीं फळें जाणावीं.

गृहाचें मुख दिशापरत्वें करावयाचें.

कर्कनक्रहरिकुंभगतेर्केपूर्वपश्चिममुखानिगृहाणि ॥
तौलिमेषवृषवृश्चिकयातेदक्षिणोत्तरमुखानिवदंति ॥ ३२ ॥

टी०—कर्क, मकर, सिंह, कुंभ, या राशींस सूर्य असतां गृहाचें मुख पूर्वेस अथवा पश्चिमेस; तूळ, मेष, वृषभ, वृश्चिक, या राशींचा सूर्य असतां गृहाचें मुख दक्षिणेस अथवा उत्तरेस करावें, या प्रकारें रत्नमालाग्रंथीं सांगितलें आहे.

गृहारंभासनक्षत्रादिउक्त.

त्र्युत्तराधृगरोहिण्यांपुष्यमैत्रकरत्रये ॥ धनिष्ठाद्वितयेपौष्णे गृहारंभःप्रशस्यते ॥ ३३ ॥ आदित्यभौमवर्ज्यंतुसर्ववाराःशुभावहाः ॥ चंद्रादित्यबलंलब्ध्वालग्नेशुभनिरीक्षिते ॥ ३४ ॥ स्तंभोच्छ्रायस्तुकर्तव्यअन्यंतुपरिवर्जयेत् ॥ प्रासादेष्वेवमेवस्यात्कूपवापीषुचैवहि ॥ ३५ ॥

टी०—तीन उत्तरा, मृग, रोहिणी, पुष्य, अनुराधा, हस्त, चित्रा, स्वाती, धनिष्ठा, शततारका, रेवती, हीं नक्षत्रें उक्त. आणि रवि, भौम हे दोन वार वर्ज्य करून बाकीचे सर्व वार शुभ आहेत आणि ज्या स्थिर लग्नीं शुभ ग्रहांची दृष्टि असेल त्या लग्नीं स्तंभारोपण, देवळें, कूप, वापी, तटाक, हीं कृत्यें करावीं, अन्य कर्में वर्ज्यावीं.

वृषचक्र.

त्रिवेदाब्धित्रिवेदाब्धिद्वित्रिभेष्वर्कतःशशी ॥ कुर्याल्लक्ष्मीसमुद्वासंस्थैर्यंलक्ष्मींदरिद्रताम् । धनंहानिंक्रमान्मृत्युमारंभेवृषचक्रकं ॥ ३६ ॥

टी०—गृह बांधण्यास आरंभ वृषचक्र पाहून करावा ह्मणजे सूर्यनक्षत्रापासून ३,४,४,३,४,४,२,३, याक्रमानें दिवसनक्षत्रापर्यंत मोजावीं त्यांत प्रथम ३ नक्षत्रें लक्ष्मीदायक, पुढचीं ४ नक्षत्रें उद्वास, पु० ४ नक्षत्रें स्थिरता, पु० ३ न० लक्ष्मीदायक,

पु० ४ न. दरिद्रता, पु० ४ न०धनप्राप्ति, पु० २ न० हानि,आणि पु०३न० मृत्यु-दायक अशीं नक्षत्रफळें पाहून ज्या दिवसनक्षत्रास शुभ फळ येईल त्या दिवशीं प्रारंभ करावा.

शिलान्यास.

दक्षिणपूर्वेकोणेकृत्वापूजाशिलांन्यसेत्प्रथमाम् ॥
शेषाःप्रदक्षिणेनस्तंभाश्चैवंप्रतिष्ठाप्याः ॥ ३७ ॥

टी०—आग्नेय कोणीं प्रथम पूजन करून शिला पुरावी. शेष शिला प्रदक्षिण पुराव्या स्तंभही शिलांप्रमाणेंच स्थापावे.

नक्षत्रें शिलान्यासास.

शिलान्यासःप्रकर्तव्योगृहाणांश्रवणेमृगे॥
पौष्णेहस्तेचरोहिण्यांपुष्याश्विन्युत्तरात्रये॥ ३८ ॥

टी०—गृहाच्या शिलान्यासास श्रवण, मृग, रेवती, हस्त, रोहिणी, पुष्य, अश्विनी, ३ उत्तरा, हीं नक्षत्रें उक्त होत.

शेषाचें मुख.

कन्यासिंहेतुलायांभुजगपतिमुखंशंभुकोणेग्निखातंवायव्येस्या
त्तदास्यंस्वलिधनमकरेईशखातंवदंति॥कुंभेमीनेचमेषेनिर्ऋति
दिशिमुखंखातवायव्यकोणेचाग्नेकोणेमुखंवैवृषमिथुनगतेकर्क
टेरक्षखातम् ॥ ३९ ॥

टी०—कन्या, सिंह, तूळ, पालग्नीं शेषाचें मुख ईशान्य कोणीं असतें तर आग्नेयकोणीं खनन करावें. वृश्चिक, धन, मकर, ह्या लग्नीं शेषाचें मुख वायव्येस असतें तेव्हां ईशान्येस खनन करावें. कुंभ, मीन, मेष, ह्यालग्नीं नैर्ऋतीस मुख असतें तेव्हां वायव्येस खनन करावें. वृषभ, मिथुन, कर्क, ह्या लग्नीं आग्नेयेस मुख असतें तेव्हां नैर्ऋतीस खनन करावें.

दुष्टयोग व वार.

वज्रव्याघातशूलाश्चव्यतीपातश्चगंडकः॥
विष्कंभपरिघौवर्ज्यौवारौमंगलभास्करौ ॥ ४० ॥

टी०—वज्र, व्याघात, शूल, व्यतीपात, गंड, विष्कंभ, परिघ, हे योग आणि भौम व रवि हे वार असे वर्जावे.

कूर्मचक्र.

तिथिस्तुपंचगुणिताकृत्तिकाद्यृक्षसंयुता ॥ तथाद्वादशमिश्राच नवभागेनभाजिता ॥ ४१ ॥ ॥ फळ ॥ जलेवेदामुनिश्चं द्रस्थलेपंचद्वयंवसुः॥त्रिषट्कनवचाकाशेत्रिविधंकूर्मलक्षणं ॥४२॥ जलेलाभस्तथाप्रोक्तः स्थलेहानिस्तथैवच ॥ आकाशेमरणंप्रोक्तमिदंकूर्मस्यचक्रकं ॥ ४३ ॥

टी०–ज्या तिथीस गृहारंभ करावयाचा ती तिथी ५ नीं गुणावी आणि कृत्तिकापासून दिवसनक्षत्रापर्यंत जीं नक्षत्रें येतील तीं आंत मिळवावीं आणि १२ अंक त्यांत मिळवावे नंतर नवांनीं भागावें शेष ४, ७, १ राहिले असतां कूर्म जलस्थानीं आहे त्याचें फळ लाभ, आणि ५, २, ८ शेष उरले तर कूर्म स्थळाचेठायीं आहे त्याचें फळ हानि, आणि ३, ६, ९ उरले तर कूर्म आकाशाचेठायीं आहे त्याचें फळ मरण अशीं त्रिविध कूर्मफळें जाणावीं.

घटित काष्ठकाम उभें करण्यास मुहूर्त.

स्तंभचक्र ॥ सूर्याधिष्ठितभद्वयंप्रथमतोमध्येतथाविंशतिस्तंभाग्रेरससंख्ययामुनिवरैरुक्तोमुहूर्तःशुभः ॥ ॥ फळ ॥ स्तंभाग्रेमरणंभवेद्गृहपतेर्मूलेधनार्थक्षयोमध्येचैवतुसर्वसौख्यमतुलंप्राप्नोतिकर्तासदा ॥ ४४ ॥

टी०–सूर्यनक्षत्रापासून दिवसनक्षत्रापर्यंत घ्यावयाचा क्रम. त्यांत प्रथम दोन नक्षत्रें स्तंभमूळ, त्याचें फळ धनक्षय आणि पुढचीं २० नक्षत्रें स्तंभमध्य त्याचें फळ श्री, लक्ष्मी, कीर्ति, आणि त्या विसांच्या पुढचीं ६ नक्षत्रें स्तंभाग्र त्याचें फळ मरण असें आहे त्यास ज्या विभागाचें शुभ फळ त्या नक्षत्रीं स्तंभारोपण करावें.

आढ्यास मुहूर्त.

मूलेमोभेत्रिऋक्षंगृहपतिमरणंपंचगर्भेसुखंस्यान्मध्येदेयाष्टऋक्षं धनसुतसुखदंपुच्छदेशेष्टहानिः॥ पश्चाद्देयांत्रिऋक्षंगृहपतिसुखदं भाग्यपुत्रार्थदेयंसूर्यर्क्षाच्चंद्रऋक्षंप्रतिदिनगणयेन्मोभचक्रंविलोक्य ॥ ४५ ॥

टी०--आढें घालणें तें चक्र पाहून घालावें ह्मणजे सूर्यनक्षत्रापासून ३, ५, ८, ९,३ याप्रमाणें दिवसनक्षत्रापर्यंत मोजावें त्यांत पहिलीं तीन नक्षत्रें मूळ भाग त्याचें

फळ स्वामिनाश, दुसरीं ५ न० गर्भभाग त्याचें फळ सुखप्राप्ति, तिसरीं ८ न० मध्य भाग त्याचें फळ धन, सुत व सौख्य यांची प्राप्ति, चवथीं ८ न० पुच्छभाग त्याचें फळ इष्टहानि, आणि पांचवीं तीन नक्षत्रें अग्रभाग त्याचें फळ सुख, भाग्य व पुत्र यांची प्राप्ति अशीं फळें आहेत तरी या क्रमानें शुभफलात्मक नक्षत्रें ज्या दिवशीं असतील त्या दिवशीं आढें घालावें.

द्वारचक्र.

अर्काच्चत्वारिऋक्षाणिऊर्ध्वेचैवप्रदापयेत् ॥ द्वौद्वौकोणेषुदद्याद्वैशाखायांचचतुश्चतुः ॥ ४६ ॥ अधश्चत्वारिदेयानिमध्येत्रीणिप्रदापयेत् ॥ ऊर्ध्वेतुलभतेराज्यमुद्वासंकोणकेपुच ॥ ४७ ॥ शाखायांलभतेलक्ष्मींमध्येराज्यप्रदंतथा ॥ अधःस्थेमरणंप्रोक्तंद्वारचक्रंप्रकीर्तितम् ॥ ४८ ॥

टी०—सूर्यनक्षत्रापासून दिवसनक्षत्रापर्यंत मोजून चतुष्कोण द्वारचक्रावर क्रमें-करून नक्षत्रांची योजना करावी तो प्रथमचीं ४नक्षत्रें ऊर्ध्व भागीं त्याचें फळ राज्यप्राप्ति, पुढचीं ८ नक्षत्रें द्वारकोण ४ दर कोणावर २ प्रमाणें त्यांचें फळ उद्वास, पुढें ८ नक्षत्रें द्वाराच्या बाजू दोन दर बाजूस ४ चार प्रमाणें त्यांचें फळ लक्ष्मी-प्राप्ति, पुढचीं४ नक्षत्रें द्वाराच्या अधोभागीं (उंबरठ्यावर)त्यांचें फळ मरण, आणि शेवटचीं तीन नक्षत्रें द्वाराच्या मध्यभागीं त्यांचें फळ राज्यप्राप्ति, याप्रमाणें फळें आहेत तर शुभफलात्मक नक्षत्रें पाहून द्वार लावावें.

शांतीस अग्निचक्र.

सैकातिथिर्वारयुताकृताप्ताशेषेगुणेभ्रेभुविवह्निवासः ॥
सौख्यायहोमेशशियुग्मशेषेप्राणार्थनाशौदिविभूतलेच ॥ ४९ ॥

टी०—ज्या तिथीस शांति करणें त्या तिथींत १ मिळवावा आणित्यांत जो वार असेल ते अंक त्यांत मिळवावे त्यास ४ नीं भागावें शेष उरेल त्याचें फळ ३ अथवा शून्य आलें असतां अग्नि मृत्यु लोकीं आहे त्याचें फळ सौख्यप्राप्ति शांतीस उक्त होय. शेष १ उरला असतां प्राणनाश, २ शेष उरले असतां अर्थनाश या दोहों अंकांची फलश्रुति ही शांतीस उक्त नाहीं.

ग्रहमुखांत आहुतीपात पाहणें.

तरणिविद्बुगुभास्करिचंद्रमाकुजसुरेज्यविधुंतुदकेतवः ॥
रविभतोदिनभंगणयेत्क्रमात्प्रतिखगंत्रितयंत्रितयंन्यसेत् ॥५०॥

टी०—सूर्यनक्षत्रापासून दिवसनक्षत्रापावेतों मोजून क्रमानें दर ग्रहावर तीन तीन नक्षत्रें स्थापावीं, त्यांचीं फळें प्रथम ३ नक्षत्र सूर्य फळ अशुभ, द्वितीय भा० ३न०

Scanned by CamScanner

बुध फळ शुभ, तृतीय भा० ३ न० शुक्र फळ शुभ, चतुर्थ भाग ३ नक्षत्रें शनि फळ अशुभ, पंचम भाग ३ नक्षत्रें चंद्र फळ शुभ, षष्ठ भा० ३ न० मंगळ फळ अशुभ, सप्तम भा० ३ न० गुरु फळ शुभ, अष्टम भा० ३ न० राहु फळ अशुभ, आणि नवम भाग न० ३ केतु त्याचें फळ अशुभ, अशीं फळें जाणून शुभ ग्रहाची शुभ आहुती द्यावी.

गृहप्रवेशाचा क्रम.

अथप्रवेशेनवमंदिरस्ययात्रानिवृत्तावथभूपतीनाम् ॥
सौम्यायनेपूर्वदिनेविधेयंवास्त्वर्चनंभूतबलिश्चसम्यक् ॥ ५१ ॥

टी०—नवे गृहांत प्रवेश करणें, यात्रेहून घरीं येणें, राजदर्शनास जाणें, यांचे पूर्व दिवशीं वास्तुपूजा करून भूतबळि द्यावा आणि उदगयनही असावें.

चित्रानुराधामृगपौष्णपुष्यस्वातीश्रविष्ठाश्रवणंचमूलम् ॥ वारे ष्वसूर्यक्षितिजेष्वरिक्तातिथौप्रशस्तोभवनप्रवेशः ॥ ५२ ॥

टी०—चित्रा, अनुराधा, मृग, रेवती, पुष्य, स्वाती, धनिष्ठा, श्रवण, मूळ, या नक्षत्रीं आणि रवि, भौम हे वार वर्ज्य करून शेष वारीं आणि रिक्ता तिथी वर्ज्यकरून बाकी तिथींस गृहप्रवेश करावा.

कलशचक्र.

प्रवेशःकलशेर्कर्क्षात्पंचनागाष्टषट्क्रमात् ॥
अशुभंचशुभंज्ञेयमशुभंचशुभंतथा ॥ ५३ ॥

टी०—गृहप्रवेशाविषयीं सूर्यनक्षत्रापासून दिवसनक्षत्रापावेतों मोजून फळें जाणावीं त्यांचा क्रम प्रथम ५ नक्षत्रें अशुभ, आणि पुढें आठ नक्षत्रें शुभ, पुढें ८ नक्षत्रें अशुभ, पुढें ६ नक्षत्रें शुभ याप्रकारें कलशचक्र होय.

वामार्क लक्षण.

रंध्रात्पुत्राद्धनादायात्पंचस्वर्केस्थितेक्रमात् ॥
पूर्वाशादिमुखंगेहंविशेद्वामोभवेदतः ॥ ५४ ॥

टी०—घरांत प्रवेश करण्याचे समयीं सूर्य वामार्क असावा. तो पहावयाचा क्रम. प्रवेशलग्नीं अष्टम स्थानापासून पंचमस्थानीं सूर्य आणि घराचें मुख पूर्वेस. तसेंच घराचें मुख दक्षिणेस असलें तर त्यास ५ स्थानापासून पंचम स्थानापर्यंत २ आणि घराचें मुख पश्चिमेस असल्यास२ स्थानापासून पंचम स्थानापर्यंत ३, अथवा घराचें मुख उत्तरेस असतां सूर्य ११ स्थानापासून ५ स्थानापर्यंत आला तर प्रवेशास वामार्क होतो तो उक्त जाणावा.

Scanned by CamScanner

ग्रह शुभाशुभ लग्नीं पाहणें.

त्रिकोणकेंद्रगैःशुभैस्त्रिषष्ठलाभसंस्थितैः ॥
असद्ग्रहैःस्थिरोदयेगृहंविशेद्वलेविधौ ॥ ५५ ॥

टी०—गृहप्रवेशास त्रिकोण व केंद्रस्थानीं शुभग्रह असें स्थिर लग्न पाहून आणि तिसरे सहावे आणि लाभस्थानीं पापग्रह असले तर शुभ जाणावें.

गृहारंभाची लग्नशुद्धि.

त्रिषडायगतैःपापैरष्टांत्येतरगैःशुभैः ॥
चंद्रेलग्नेऽरिरंध्रांत्यवर्जितेस्याच्छुभंगृहम् ॥ ५६ ॥

टी०—३, ६, ११ स्थानीं पापग्रह शुभ, आणि ८, १२ स्थानाहून इतर स्थानीं शुभ ग्रह असतां शुभ जाणावें. परंतु चंद्र ७, १२, ८ म लग्नीं नसावा.

अशुभयोगाचें लग्न.

धनकेंद्रत्रिकोणस्थःक्षीणचंद्रोनशोभनः॥
शत्रोर्नवांशगःखेटःखास्तसंस्थोपिनोशुभः ॥ ५७ ॥

टी०--लग्नाचे ठायीं २, १, ४, ७, १०, ५, ९ या स्थानीं कृष्णपक्षींचा चंद्र अशुभ आणि शत्रूच्या नवांशीं कोणीही ग्रह १०।७ स्थानीं नसावेत.

आयुष्यप्रमाण.

लग्नेजीवःसुखेशुक्रोबुधःकर्मण्यरौरविः ॥
रविजःसहजेनूनंशतायुःस्यात्तदागृहम् ॥ ५८ ॥

टी०-लग्नीं गुरु, सुहृत्स्थानीं शुक्र, १०वा बुध, ६ वा रवि, ३रा शनि, असे शुभलग्नीं घरास आरंभ केला असतां १०० वर्षें आयुष्य जाणावें.

अधिक आयुष्यप्रमाण.

भृगुर्लग्नेबुधोव्योम्निलाभेऽर्कःकेंद्रगोगुरुः ॥
यस्यारंभेचतस्यायुर्वत्सराणांशतद्वयम् ॥ ५९ ॥

टी०--शुक्र आणि बुध१०म स्थानीं, आणि रवि११शस्थानीं१,४,७,१०वा (केंद्र) स्थानीं गुरु असे ग्रह घराच्या आरंभाचे लग्नीं आले तर आयुष्य२०० वर्षें जाणावें.

गृहायुष्यप्रमाण.

जीवोबुधोभृगुर्व्योम्निलाभगोभानुभूमिजौ ॥
प्रारंभेयस्यतस्यायुःसमाशीतिःसहश्रिया ॥ ६० ॥

Scanned by CamScanner

टी०—बृहस्पति अथवा बुध, शुक्र १० म स्थानीं; रवि, भौम ११ श स्थानीं; असे ग्रह गृहारंभास असले तर८० वर्षे घराचें आयुष्यप्रमाण. लक्ष्मीसहित नांदेल.

स्वोच्चवर्तिनिभृगौविलग्नगेदेवमंत्रिणिरसातलेऽथवा ॥ स्वोच्च गेरविसुतेऽथवाऽऽयगेस्यात्स्थितिश्चसुचिरंसहश्रिया ॥६१॥

टी०—शुक्रलग्नीं, गुरु ४ स्थानीं, शनि ११ स्थानीं, असे स्वगृहींच्या लग्नावर घरास आरंभ केला ह्मणजे तें गृह चिरकाळ लक्ष्मीयुक्त असेल.

स्वर्क्षगेहिमगौलाभेसुरेज्येकेंद्रसंस्थिते ॥
धनधान्यसुतारोग्ययुक्तंधामचिरंभवेत् ॥ ६२ ॥

टी०—कर्कीचा चंद्र एकादशस्थानीं आणि गुरु केंद्रस्थानीं असा योग लग्नीं असेल तर तें गृह धन, धान्य, सुत, आणि आरोग्य यांहीं युक्त चिरकाल असेल.

अन्यमतें पृथ्वीशोधण्याचा प्रकार.

कुंडार्थंपृथ्वीपरिशोधहेतवेप्रष्टुर्मुखाद्यःप्रथमंस्फुटीभवेत् ॥ वर्गादिवर्णःकिलतद्दिशिस्मृतंशल्यंमुनींद्रैर्हपयास्तुमध्यतः॥६३॥

स्मृत्वेष्टदेवतांप्रष्टुर्वचनस्याद्यमक्षरम् ॥ गृहीत्वातुततःशल्याशल्यंसम्यग्विचार्यते ॥ ६४ ॥

टी०—यज्ञकुंडाकरितांच नवें घर बांधण्याकरितां प्रथम जागा शोधावी तिचा प्रकार, पृच्छकानें इष्ट देवतेचें स्मरण करून ब्राह्मणास प्रश्न करावा, ब्राह्मणानें त्या प्रश्नाचें प्रथमाक्षर अ, क, च, ट, त, प, य, श, या आठ वर्गांतून ज्या कोणत्या वर्गाचें असेल त्याप्रमाणें क्रमेंकरून पूर्वादि अष्ट दिशांकडे शल्य आहे असें जाणून आणि ह प य हीं प्रश्नाचीं आद्य अक्षरें असलीं ह्मणजे मध्यभागीं शल्य आहे असें जाणून खालीं लिहिल्याप्रमाणें फळ सांगावें.

प्रश्नाक्षरफळें.

पूर्व ॥ पृच्छायांयदिअःप्राच्यांनरशल्यंतदाभवेत् ॥ सार्द्धहस्त प्रमाणेनतच्चमानुषमृत्युकृत् ॥ ६५ ॥ ॥ आग्नेय ॥ आग्नेय्यांदिशिकःप्रश्नेखरशल्यंकरद्वये ॥ राजदंडोभवेत्तत्रभयंनैवनिवर्तते ॥ ६६ ॥ ॥ दक्षिण ॥ ॥ याम्यायांदिशिचःप्रश्नेतदास्यात्कटिसंस्थितम्॥नरशल्यंगृहेतस्यमरणंचिररोगतः॥६७॥
॥ नैर्ऋत्य ॥ ॥ नैर्ऋत्यांयदिटःप्रश्नेसार्द्धहस्तादधःस्थले ॥

शुनोस्थिजायतेतत्रबालानांजायतेमृतिः ॥ ६८ ॥ ॥पश्चिम॥
तःप्रश्नेपश्चिमायांतुशिशोःशल्यंप्रजायते ॥ सार्द्धहस्तेगृहस्वा
मीनतिष्ठतिसदागृहे ॥ ६९ ॥ ॥वायव्य ॥ वायव्यांदिशि
पःप्रश्नेतुषांगाराश्चतुष्करे ॥ कुर्वंतिमित्रनाशंचदुःस्वप्नदर्शनंस
दा ॥ ७० ॥ ॥ उत्तर ॥ ॥ उदीच्यांदिशियःप्रश्नेविप्रशल्यंक
रादधः ॥ तच्छीघ्रंनिर्धनत्वायकुबेरसदृशस्यहि॥७१॥ईशान्य॥
ईशान्यांयदिशःप्रश्नेगोशल्यंसार्द्धहस्ततः ॥ तद्गोधनस्यनाशा
यजायतेगृहमेधिनः॥७२॥ ॥मध्य॥ ॥हपयामध्यकोष्ठेचवक्षो
मात्रंभवेदधः ॥ नृकपालमथोभस्मलोहंतत्कुलनाशकृत् ॥ ७३ ॥

टी०–पृच्छकाचे मुखांतून आदि अक्षर अ, वर्गाचें आलें तर पूर्वेचे कोष्टकांत दीड हात ओंड खणलें असतां नराचीं हाडें सांपडतील, तीं न काढल्यास मृत्युकारक होत ॥ १ ॥ क, वर्गांतील अक्षर असल्यास आग्नेयकोणीं २ हात ओंडीवर खराच्या अस्थि सांपडतील त्या न काढल्यास राजदंडापासून भय होईल आणि त्याची निवृत्ति होणार नाहीं ॥ २ ॥ च, वर्गांतील अक्षर आलें असल्यास दक्षिणेस कंबरेबरावर ओंड खणावें ह्मणजे नराच्या अस्थि सांपडतील त्या न काढिल्यास बहुतकाळ रोगग्रस्त होऊन शेवटीं मृत्यु प्राप्त होईल ॥३ ॥ ट, वर्गांतील अक्षर आ० नैर्ऋ० १ हातावर कुत्र्याच्या अस्थि सांपडतील त्या न काढिल्यास मुलेंवांचणार नाहींत ॥ ४ ॥ त, वर्गांतील अक्षर आ० पश्चिमेस मुलाचीं हाडें सांपडतील तीं न काढल्यास घरांत वास्तव्य होणार नाहीं॥५॥ प, वर्गांतील अक्षर असल्यास वायव्य कोणास ४ हातांवर तुस व कोळसे सांपडतील ते न काढल्यास मित्रनाश व दुःस्वप्न होईल ॥६॥ य,वर्गांतील अक्षर असल्यास उत्तरेस एक हात खोल ब्राह्मणाच्या अस्थि सांपडतील त्या न काढिल्यास जरी कुबेरसदृश धनवान् असला तरी दरिद्री होईल ॥ ७ ॥ श, वर्गांतील अक्षर असल्यास ईशान्य कोणीं दीड हातावर गाईच्या अस्थि सांपडतील, त्या न काढल्यास गोधनाचा नाश होईल ॥८॥ ह, प, य, हीं अक्षरें असल्यास मध्यभागीं छातीभर ओंडीवर नराचें कपाळ, भस्म, व लोह सांपडेल तें न काढल्यास कुळाचा नाश होईल ॥ ९ ॥ याप्रकारें ज्या वर्गांतील नांव येईल त्या दिशेस पहावें आणि वर्गाचें आदि अक्षर पृच्छकाचे मुखांतून या वर्णांशिवाय आल्यास त्याचें फळ कांहीं येऊं नये.

यात्राप्रकरण शुक्र.

संमुख ॥ ॥ एकग्रामेपुरेवापिदुर्भिक्षेराष्ट्रविप्लवे ॥
विवाहेतीर्थयात्रायांप्रतिशुक्रोनविद्यते ॥ १ ॥

टी०—एका गांवांत अथवा एकाच शहरांत, दुर्भिक्षकाळीं व राजाचें धरणें येतें त्या समयीं, विवाहसमयीं व तीर्थयात्रेस संमुख शुक्र असला तरी दोष नाहीं.

पौष्णादावश्विपादांतंयावत्तिष्ठतिचंद्रमाः ॥
तावच्छुक्रोभवेदंधःसंमुखंगमनंशुभम् ॥ २ ॥

टी०—रेवती, अश्विनी, भरणी, कृत्तिका या नक्षत्रांचे प्रथम चरणीं चंद्र असला म्हणजे शुक्र अंध असतो, तो संमुख घेतला तरी गमनास दोष नाहीं

शुभाशुभ फळ.

दक्षिणेदुःखदःशुक्रःसंमुखोहंतिमंगलं ॥
वामेपृष्ठेशुभोनित्यंरोधयेदस्तगःशुभः ॥ ३ ॥

टी०—बाहेर जातांना शुक्र दक्षिणेस असला तर दुःखदायक, संमुख असल्यास कार्य-हानि आणि डावीकडे अथवा पृष्ठभागीं असला तर गमन शुभ होय. पूर्वेस अस्त असल्यास पश्चिमेस शुभ आणि पश्चिमेस अस्त असल्यास पूर्वदिशेस शुभ जाणावा.

घातचंद्र.

प्रयाणकालेयुद्धेचकृषौवाणिज्यसंग्रहे ॥
वादेचैवगृहारंभेघातचंद्रंविवर्जयेत् ॥ ४ ॥

टी०—यात्रेस जाण्यास, युद्धास, कृषि करण्यास, व्यापारास, धान्यादिसंग्रहास, वाद सांगण्यास व घराचे आरंभास घात चंद्र वर्जावा.

घातप्रकरण.

घाततिथिर्घातवारोघातनक्षत्रमेवच ॥
यात्रायांवर्जयेत्प्राज्ञैरन्यकर्मसुशोभनम् ॥ ५ ॥

टी०—गमन काळीं घाततिथि व घातवार व घातनक्षत्रें अशीं वर्जावीं हीं अन्य कर्मांस शुभ आहेत.

मेषेरविर्मघाप्रोक्ताषष्ठीप्रथमचंद्रमाः ॥ वृषभेपंचमोहस्तश्चतुर्थीशनिरेवच ॥६॥ मिथुनेनवमःस्वातीअष्टमीचंद्रवासरः ॥ कर्केद्विरनुराधाचबुधःषष्ठीप्रकीर्तिता ॥ ७ ॥ सिंहेषष्ठचंद्रमाश्चदशमीशनिमूलके ॥ कन्यायांदशमश्चंद्रःश्रवणःशनिरष्टमी ॥ ८ ॥ तूलेगु

रुद्रादशीस्याच्छतंतृतीयचंद्रमाः ॥ वृश्चिकेरेवतीसप्तदशभीभार्ग वस्तथा ॥ ९ ॥ धनेचतुर्थोभरणीद्वितीयाभार्गवस्तथा ॥ मकरे ष्टमोरोहिणीद्वादशीभौमवासरः ॥ १० ॥ कुंभएकादशश्चार्द्राच तुर्थीगुरुवासरः ॥ मीनेचद्वादशःसार्पद्वितीयाभार्गवस्तथा ॥ ११ ॥

राशि	मेष	वृषभ	मिथुन	कर्क	सिंह	कन्या	तूळ	वृश्चि	धन	मकर	कुंभ	मी.
चंद्र	१	५	९	२	६	१०	३	७	४	८	११	१२
वार	रवि	शनि	सोम	बुध	शनि	शनि	गुरु	शुक्र	शु	भौम	गुरु	शु.
नक्षत्र	मघा	हस्त	स्वा.	अनु.	मूळ	श्रवण	शत.	रेवती	भ.	रोहि.	आर्द्रा	आ.
तिथि	६	४	८	६	१०	८	१२	१०	२	१२	४	२

याप्रकारें मेषादि द्वादश राशिपरत्वें घातचतुष्टय वर्जून प्रयाण करावें.

राशिपरत्वें कालचंद्र.

मेषेवेदावृषेऽष्टौचमिथुनेचतृतीयकः ॥ दशकर्केरविःसिंहेक न्यायांनवमस्तथा ॥१२॥ षट्तुलेवृश्चिकेखेंदुर्धनेरुद्राःप्रकी र्तिताः ॥ मकरेऋषयःप्रोक्ताः कुंभेबाणाउदाहृताः ॥१३॥ मीनेत्वंघ्रिः कालचंद्राःशौनकश्चेदमब्रवीत् ॥ १४ ॥

टी०—मेषराशीस ४ था चंद्र, वृषभास ८ वा, मिथुनास ३ रा, कर्कास १० वा, सिंहास १२वा, कन्येस ९वा, तुळास ६वा, वृश्चिकास १०वा, धनास ११वा, मकरास ७वा, कुंभास ५वा, मीनास ४ था चंद्र, या प्रकारें राशिपरत्वें कालचंद्र शौनकमतें आहे तो सर्व कर्मांस वर्ज्य करावा.

तिथिपरत्वें लग्नें वर्जावयाचीं तीं.

नंदायामलिहर्योस्तुतुलामकरयोस्तथा ॥ भद्रायांमीनधनुषोःका लस्तिष्ठतिसर्वदा ॥ १५ ॥ जयायांस्त्रीमिथुनयोरिक्तायांमेषक र्कयोः ॥ पूर्णायांकुंभवृषयोर्मनुष्यमरणंध्रुवम् ॥ १६ ॥

टी०—नंदातिथींस वृश्चिक,सिंह,तूळ,मकर, आणि भद्रातिथींस मीन व धन लग्नें आणि जया तिथींस कन्या व मिथुन लग्नें,आणि रिक्तातिथींस मेष व कर्क लग्नें आणि पूर्णा तिथींस कुंभ व वृषभ याप्रमाणें ह्या तिथींस या लग्नीं काळ उभा असतो ह्मणून यांचा त्याग करावा.

प्रयाणास उक्त नक्षत्रें.

हस्तेंदुमैत्रश्रवणाश्विनितिष्यपौष्णश्रविष्ठाचपुनर्वसुश्च ॥ प्रोक्ता

निधिष्ण्यानिनवप्रयाणेत्यक्त्वात्रिपंचादिमसप्ततारा: ॥ १७ ॥

टी०—हस्त, मृगशीर्ष, अनुराधा, श्रवण, अश्विनी, पुष्य, रेवती, धनिष्ठा, पुनर्वसु, हीं नक्षत्रें प्रयाणास उक्त आहेत परंतु ३,५,१,७, ह्या तारा गमनास वर्जाव्या.

प्रयाणास मध्यम नक्षत्रें.

रोहिणीउत्तराचित्रामूलमार्द्रातथैवच ॥

षाढोत्तराभाद्रविश्वेप्रयाणेमध्यमा:स्मृता: ॥ १८ ॥

टी०—रोहिणी, उत्तरा, चित्रा, मूळ, आर्द्रा, पूर्वाषाढा, उत्तराभाद्रपदा, उत्तराषाढा, हीं नक्षत्रें प्रस्थानास मध्यम होत.

प्रयाणास वर्ज्य नक्षत्रें.

पूर्वात्रयंमघाज्येष्ठाभरणीजन्मकृत्तिका ॥ सार्पस्वातीविशाखा चगमनेपरिवर्जयेत् ॥ १९ ॥ एकविंशतयोग्नेस्तुभरण्या:सप्त नाडिका: ॥ एकादशमघायाश्चत्रिपूर्वाणांचषोडश ॥ २० ॥ विशाखासार्पचित्राणांरौद्रस्वात्योश्चतुर्दश ॥ आद्यास्तुघटिका स्त्याज्या:शेषांगेगमनंशुभं ॥ २१ ॥

टी०—तिन्हीं पूर्वा, मघा, ज्येष्ठा, भरणी, जन्मनक्षत्र, कृत्तिका, आश्लेषा, स्वाती आणि विशाखा, हीं नक्षत्रें प्रयाणास वर्ज्य करावीं. परंतु संकटसमयास तिन्ही पूर्वा यांच्या १६ घटिका, मघांच्या ११ घटिका, ज्येष्ठा संपूर्ण, भरणीच्या ७ घटिका, कृत्तिकांच्या २१ घटिका, जन्मनक्षत्र संपूर्ण, आश्लेषा, विशाखा, चित्रा, स्वाती, आर्द्रा, ह्या ५ नक्षत्रांच्या १४ घटिका या प्रमाणें आद्य घटिका वर्ज्य करून प्रयाण करावें.

प्रयाणास शुभाशुभ वार.

अर्केक्लेशमनर्थंकंचगमनेसोमेचबंधुप्रियंचांगारेऽनलतस्कर ज्वरभयंप्राप्नोतिचार्थंबुधे ॥ क्षेमारोग्यसुखंकरोतिचगुरौलाभ श्चशुक्रेशुभोमंदेबंधनहानिरोगमरणान्युक्तानिगर्गादिभि: ॥२२॥

टी०—रविवारीं गमन केलें असतां मार्गीं महा क्लेश व अनर्थ प्राप्त होतात; सोमवारीं बंधु आणि प्रियदर्शन; मंगळवारीं अग्नि, चोर आणि ज्वरभयप्राप्ति; बुधवारीं द्रव्यप्राप्ति; गुरुवारीं क्षेम, आरोग्य, सुखप्राप्ति; शुक्रवारीं लाभ व शुभफळप्राप्ति; शनिवारीं बंधन, हानि, रोग, मरण, असें प्राप्त होतें. याप्रमाणें गर्गादि ऋषींनीं सांगितलें आहे.

Scanned by CamScanner

होराकथन व शकुन.

वारात्षष्ठस्यषष्ठस्यहोरासार्द्धद्विनाडिका॥ अर्कशुक्रौबुधश्चंद्रोमंदो जीवधरासुतौ ॥ १ ॥ गुरुर्विवाहेगमनेचशुक्रोबोधेसौम्यःसर्वकार्येषुचंद्रः ॥ कौजेयुद्धंराजसेवारवौचमंदेवित्तंचेतिहोराःक्रमाद्वै ॥ २ ॥ यस्यग्रहस्यवारेपिकर्मकिंचित्प्रकीर्तितम् ॥ तस्यग्रहस्य होरायांसर्वकर्मविधीयते ॥ ३ ॥

टी०—ज्या वाराचा त्या वारीं प्रथम२॥घटिका होरा त्यापासून सहावे वाराचा दुसरा होरा, या क्रमानें दिवसाचे बारा होरे जाणावे. रविवारीं प्रथम २॥ घटिका रवीचा होरा राजसेवेस उक्त, द्वितीय२॥ शुक्राचा तो गमनास, तृतीय२॥ बुधाचा ज्ञानप्राप्तीस, चतुर्थ २॥ चंद्राचा तो सर्व कार्यांस, पांचवा २॥ शनीचा द्रव्यसंग्रहास, सहावा २॥ गुरूचा विवाहास, सातवा २॥ मंगळाचा युद्धांत जाण्यास उक्त, असा याप्रमाणें क्रम आणि ज्या ज्या ग्रहाचा जो वार त्याचीं कृत्यें पूर्वी जीं कथिलीं तीं त्या त्या वाराचे होऱ्यावर करावीं.

सूर्याचा होरा.

सूर्यस्यहोरेरजकीसुवस्त्रंकुमारिकाविप्रचतुष्टयंच ॥
काकत्रयंद्वौनकुलौतथैवचाषस्तथैकोवृषभस्तुगौश्च ॥ ४ ॥

टी०—रवीचे होऱ्यावर गमन केलें तर पुढें शकुन होतील ते सांगतों. परटीण, वस्त्रें, कुमारिका, चार ब्राह्मण, तीन कावळे, दोन मुंगुस, एक चाष, एक बैल, आणि गाय यांतून कांहींतरी शकुन भेटतील.

चंद्राचा होरा.

चंद्रस्यहोरेद्विजयुग्मकाकभेरीमृदंगानकुलःखरोष्ट्रौ ॥
हयश्चगोमेषशुनस्तथैवपुष्पाणिनारीद्वयमेवमार्गे ॥ ५ ॥

टी०—चंद्राचे होऱ्यावर गमन केलें तर मार्गाचेठायीं दोन ब्राह्मण, काक, नगारे, मृदंग, मुंगुस, गाढव, उंट, घोडा, गाय, मेंढा, कुत्रें, पुष्पें, व दोन स्त्रिया यांतून कांहींतरी भेटावीं.

मंगळाचा होरा.

मार्जारयुद्धंकलहः कुटुंबेरजस्वलास्त्रीभवनस्यदाहः ॥
नपुंसकः श्वत्रितयंद्विजश्चनग्नोविमुक्तोधरणीसुतस्य ॥ ६ ॥

Scanned by CamScanner

टी०—मंगळाचे होऱ्यावर गेलें असतां मांजरांचें युद्ध, किंवा स्त्रीपुरुषांचा कलह, किंवा रजस्वला स्त्री, किंवा जळतें घर, किंवा नपुंसक, किंवा ३ कुत्रीं, अथवा नग्न ब्राह्मण भेटेल.

बुधाचा होरा.

बुधस्यहोरेशकुनश्चसर्वःस्त्रीपुत्रयुक्ताकलशस्तुपूर्णः ॥
सुचातकश्चाषगजौकुमारःपुष्पाणिनारीखलुदर्पणश्च ॥७॥

टी.–बुधाचे होऱ्यापर सर्व शकुन,पुत्रयुक्त स्त्री,कलश पाण्यानें भरलेला,चातकपक्षी व चाषपक्षी,गज, मुलगा,पुष्पें, किंवा स्त्री अथवा आरसा यांतून कांहीं एक भेटेल.

गुरूचा होरा.

गुरोर्द्विजातिर्गणिकाचधेनुःस्त्रीबालयुक्तासजलोघटस्तु ॥
ऊर्णाचकाकोनकुलोबकश्चहंसस्यराजाबहवस्तुवैश्याः ॥८॥

टी०—गुरूचे होऱ्यावर ब्राह्मण, कळवांतीण, गाय, मुलासहित स्त्री,भरलेली घागर, शाल, काक, मुंगुस, बगळा, हंसांचा राजा, किंवा बहुत वाणी यांतून कांहीं भेटेल.

शुक्राचा होरा.

शुक्रस्यहोरेगणिकाद्विजेंद्रःकाकत्रिकंचाथनपुंसकोवा ॥
मद्यंहिमांसंगणकश्चधेनुर्धान्यंचशूद्रत्रितयंचवैश्यः ॥ ९ ॥

टी०–शुक्राच्या होऱ्यावर प्रथम ब्राह्मण, कळवांतीण, तीन काक, नपुंसक, मद्य, मांस, गणक, (जोशी) गाय, धान्य, वाणी, तीन शूद्र, यांतून कोणी भेटेल.

शनीचा होरा.

पतंगसूनोर्यवनश्चनग्नोरजस्वलास्त्रीमृतकंतथैव ॥
पिशाचगृध्रोविधवाचवन्हिर्नपुंसकश्चाथयुवाप्रचंडः ॥ १० ॥

टी०—शनीच्या होऱ्यावर नग्न मुसलमान, रजस्वला स्त्री, प्रेत, पिशाच, गृध्रपक्षी, विधवा स्त्री, अग्नि, नपुंसक, तरुण बळकट असा पुरुष, यांतून कोणीतरी शकुन भेटेल, या प्रकारें शकुन जाणावे.

उत्तम प्रश्न न झाला तर.

मनूचें वाक्य ॥ ॥ गमनंप्रतिराजंस्तुसंमुखादर्शनेनच ॥
प्रशस्तांश्चैवसंभाषेत्सर्वानेतांश्चकीर्तयेत् ॥ १ ॥

Scanned by CamScanner

टी०—राजाम्रत सांगतो, हे राजा, गमनकाळीं पूर्वीं शकुन सांगितले ते किंवा उत्तम भाषण यांचें श्रवण, दर्शन, न झालें तर त्यांचें मनांत स्मरण करून गमन करावें शुभ होय.

वारपरत्वें वस्त्रधारण.

रवौनीलंबुधेपीतंकृष्णवर्णंशनैश्चरे ॥
श्वेतंगुरौभृगौभौमेरक्तंसोमेतुचित्रकं ॥ १ ॥

टी०—रविवारीं निळें, बुधवारीं पिंवळें, शनिवारीं काळें, गुरुवारीं व शुक्रवारीं पांढरें, मंगळवारीं तांबडें, सोमवारीं चित्र, याप्रमाणें वस्त्र धारण करून गमन करावें.

नक्षत्र तिथि वारपरत्वें दिक्शूल वर्ज्य.

पूर्व दिशा.

मूलश्रवणशाक्रेषुप्रतिपन्नवमीषुच ॥
शनौसोमेबुधेचैवपूर्वस्यांगमनंत्यजेत ॥ १ ॥

टी०—मूळ, श्रवण, ज्येष्ठा, नक्षत्र आणि प्रतिपदा, नवमी, आणि शनि, सोम, बुधवार यांवर पूर्व दिशेस गमन करूं नये.

दक्षिण दिशा.

पूर्वाभाद्रपदाश्विन्योःपंचमीचत्रयोदशी ॥
गुरुर्धनिष्ठाद्रांचैवयाम्येसप्तविवर्जयेत् ॥ २ ॥

टी०—पूर्वाभाद्रपदा, अश्विनी, आणि तिथि पंचमी, त्रयोदशी, गुरुवार, धनिष्ठा, आर्द्रा, हीं ७ दक्षिण दिशेस गमनास वर्जावीं.

पश्चिम दिशा.

रोहिण्यांचतथापुष्येषष्ठीचैवचतुर्दशी ॥
भौमार्कगुरुवारेषुनगच्छेत्पश्चिमादिशम् ॥ ३ ॥

टी०—रोहिणी, आणि पुष्य, षष्ठी, चतुर्दशी, मंगळ, रवि, गुरु, हे वार यांजवर पश्चिम दिशेस गमन वर्जावें.

उत्तर दिशा.

करेचोत्तरफाल्गुन्यांद्वितीयादशमीतथा ॥
बुधेरवौभौमवारेनगच्छेदुत्तरांदिशम् ॥ ४ ॥

टी०—हस्त आणि उत्तराफाल्गुनी हीं नक्षत्रें आणि द्वितीया, दशमी, ह्या तिथि व रवि, भौम, हे वार यांवर उत्तर दिशेस गमन वर्जावें.

विदिक्शूल.

ईशान्यांज्ञेशनौशूलआग्नेय्यांगुरुसोमयोः ॥
वायव्यांभूमिपुत्रेतुनैर्ऋत्यांशुक्रसूर्ययोः ॥ ५ ॥

टी०—वारपरत्वें शूल विदिशांस असतो तर ज्या वारीं ज्या विदिशेस शूल असेल तिकडे त्या वारीं गमन वर्जावें तें असें. बुध आणि शनि या वारीं ईशान्य दिशेस, गुरु आणि सोम या वारीं आग्नेयेस, मंगळवारीं वायव्येस, शुक्र आणि रवि या वारीं नैर्ऋत्येस शूल असतो.

शूलदोषनिवारणार्थ पदार्थभक्षण.

सूर्यवारेघृतंपीत्वागच्छेत्सोमेपयस्तथा ॥ गुडमंगारवारेतुबुध
वारेतिलानपि ॥ १ ॥ गुरुवारेदधिज्ञेयंशुक्रवारेयवानपि ॥
माषान्भुक्त्वाशनेर्वारेशूलदोषोपशांतये ॥ २ ॥

टी०—रविवारीं घृतप्राशन, व सोमवारीं पयःप्राशन, मंगळवारीं गूळ, आणि बुधवारीं तीळ भक्षण, गुरुवारीं दधिप्राशन, शुक्रवारीं जवभक्षण, शनिवारीं उडदांचें अन्न भक्षण करावें, असें वारपरत्वें भक्षण करून गमन करावें.

कुंभ व मीन चंद्रावर वर्ज्य कर्मे.

शय्यावितानंप्रेताग्निक्रियाकाष्ठतृणार्जनम् ॥
याम्यदिग्गमनंकुर्यान्नचंद्रेकुंभमीनगे ॥ १ ॥

टी०—पलंग विणणें, व प्रेताग्निकर्म व काष्ठ व तृण यांचा संग्रह आणि दक्षिणेस गमन हीं सकळ कर्में कुंभ व मीन या राशींच्या चंद्रावर वर्ज्य करावीं.

संमुख चंद्र.

करणभगणदोषंवारसंक्रांतिदोषंकुतिथिकुलिकदोषंयामयामार्द्धदोषं॥
कुजशनिरविदोषंराहुकेत्वादिदोषंहरतिसकलदोषंचंद्रमासंमुखस्थः॥१॥

टी०—करण, नक्षत्र, वार, संक्रांति, कुतिथि, कुलिक, यामार्द्ध, मंगळ, शनि, रवि, राहु, केतु,इत्यादि दोष संमुख चंद्र घेऊन गमन केलें असतां जातात.

दिशापरत्वें संमुख चंद्र.

मेषेचसिंहेधनपूर्वभागेवृषेचकन्यामकरेचयाम्ये ॥ तुलेचकुंभे

मिथुनेप्रतीच्यांकर्कालिमीनेविधुरुत्तरस्याम् ॥१॥ फळ ॥ संमुखोऽर्थ स्यलाभायदक्षिणेसुखसंपदां ॥ पृष्ठतःप्राणनाशायवामेचंद्रेधनक्षयः॥२॥

टी०—मेष, सिंह, धन, या राशींचा चंद्र पूर्वेस. वृषभ, कन्या, मकर, या राशींचा चंद्र दक्षिणेस. तूळ, कुंभ, मिथुन, या राशींचा चंद्र पश्चिमेस. कर्क, वृश्चिक, मीन, या राशींचा चंद्र उत्तरेस असतो. फळः–दिशापरत्वें चंद्र संमुख घेऊन गमन करावें, अर्थलाभ होईल. आणि उजवेकडे घेतला तर धनसंपदा प्राप्ति, पृष्ठभागीं घेतला तर प्राणनाश होय, आणि वामभागीं घेऊन गमन केलें असतां धनक्षय असें जाणावें.

काळवेळा पाहणें.

पूर्वाण्हेचोत्तरांगच्छेत्प्राच्यांमध्यान्हकेतथा ॥
दक्षिणामपराण्हेतुपश्चिमेअर्धरात्रके ॥ १ ॥

टी०—दिवसाचे प्रथम प्रहरीं उत्तरेस. द्वितीय प्रहरीं (मध्यान्हीं) पूर्वेस. तृतीय प्रहरीं (अपराण्हीं) दक्षिणेस. आणि अर्धरात्रीं पश्चिमेस गमन करावें.

दिशापरत्वें योगिनी व त्यांचीं फळें पाहणें.

प्रतिपन्नवमीपूर्वेद्वितीयादशमोत्तरे ॥ तृतीयैकादशीवन्हौचतुर्द्वादशिनैर्ऋते ॥ १ ॥ पंचत्रयोदशीयाम्येषष्ठीभूतश्चपश्चिमे ॥ सप्तमीपूर्णावायव्येअमावास्याष्टमीशिवे ॥२॥ फळें ॥ ॥ पृष्ठेच शुभदाप्रोक्तावामेचैवविशेषतः ॥ योगिनोसाभवेन्नित्यंप्रयाणे शुभदानृणाम् ॥ ३ ॥

टी०—प्रतिपदा व नवमी ह्या तिथींस योगिनी पूर्वेस. द्वितीया, दशमीस उत्तरेस. तृतीया, एकादशी आग्नेयेस. चतुर्थी, द्वादशी नैर्ऋत्येस. पंचमी, त्रयोदशी दक्षिणेस. षष्ठी चतुर्दशी पश्चिमेस. सप्तमी, पौर्णिमा वायव्येस. आणि अमावास्या, अष्टमी ईशान्येस. याप्रमाणें योगिनी जाणाव्या. यांचें फळ, योगिनी पृष्ठभागीं किंवा वामभागीं घेऊन नित्य गमन करावें शुभ होय.

अथ कालपाश.

उत्तरस्यांरवेर्वारेवायौचंद्रदिनेभवेत् ॥ भौमवारेप्रतीच्यांतुनैर्ऋत्यांबुधवासरे ॥ १ ॥ यमाशायांगुरोर्वारेवन्हेर्दिशिभृगोर्दिने ॥ प्राच्यांदिशिशनेर्वारेकालःप्रोक्तोमनीषिभिः ॥ २ ॥

टी०—रविवारीं काल उत्तरेस, सोमवारीं वायव्येस, मंगळवारीं पश्चिमेस, बुध-

Scanned by CamScanner

वारीं नैर्ऋत्येस, गुरुवारीं दक्षिणेस, शुक्रवारीं आग्नेयेस, शनिवारीं पूर्वेस, याप्रमाणें काल,दिशा व वारपरत्वें असतो असें पंडितांनीं सांगितलें, हा काळ राहूपरी वर्जावा.

काळराहु.

रविगुरुदिनपूर्वेसोमशुक्रेचयाम्येवरुणदिशितुभौमेउत्तरेसौरिसौम्ये ॥ अभिमुखउतदक्षेकालराहुर्दिशायांहरतिसकलकार्यंवामपृष्ठेर्थसिद्धिः ॥ १ ॥

टी०—रवि आणि गुरु या वारीं काळराहु पूर्वेस असतो. सोम, शुक्रवारीं दक्षिणेस. भौमवारीं पश्चिमेस. शनि आणि बुधवारीं उत्तरेस काळराहु असतो. तो संमुख अथवा उजवा असतां गमन केल्यास कार्याची हानि करितो, व डावीकडे व पाठीमागें असतां गमन केल्यास कार्यसिद्धि करितो.

क्षुधितराहु.

शक्रवायुयमेशांबुवन्हिग्लौरक्षसांदिशि ॥ यामार्द्धेक्षुधितोराहुर्भ्रमत्येवंक्रमात्सदा ॥ १ ॥ नतिथिर्नचनक्षत्रंनयोगोनचचंद्रमाः ॥ सिध्यंतिसर्वकार्याणियात्रायांदक्षिणेरवौ ॥ २ ॥

टी०—प्रथम यामार्धीं क्षुधित राहु पूर्वेस असतो द्वितीययामार्द्धीं वायव्येस तृतीयया० दक्षिणेस चतुर्थ यामा० ईशान्येस पंचमया० पश्चिमेस षष्ठ या० आग्नेयेस सप्तमया० उत्तरेस अष्टमया० नैर्ऋत्येस. या प्रमाणें प्रत्यहीं भ्रमण करितो परंतु दक्षिण भागीं रवि घेऊन गमन केलें असतां तिथि नक्षत्रादिदोष जातात.

काळ कोठें आहे तो पाहणें.

कालःपलंघातकलोहपातदावानलःखड्गकचोलकांतिकाः॥नखाश्चतुर्विंशतिषट्तथादिग्रुद्राधृतिर्वेदगुणाःक्रमेण ॥१॥ तिथ्यायुतंवैवसुभाजितंचशेषंचकालंमुनयोवदंति ॥ २ ॥ ॥फळ॥ कालंचपृष्ठेपलसंमुखेचघातंचलोहंवडवाचपृष्ठे ॥ खड्गंचचाग्रे कवचंचवामेकांतिश्चयोज्यादिशिदक्षिणस्यां ॥ ३ ॥

टी०—काळांचीं नांवें:– १ काल [२०], २ पल [२४], ३ घातक [६], ४ लोहपात [१०], ५ वडवानळ [११], ६ खड्ग [१८], ७ कवच [४], ८ कांति [३] अशीं आठ नांवें. त्यांचे खालीं अंक मांडिले आहेत ते त्या तिथीस गमन करावयाचें असेल ती तीथ एकेक अंकांत मिळवून आठांनीं भागून शेष जे अंक उरतील त्या दिशेस तो काळ आहे अशा क्रमानें पूर्वादि अष्ट दिशांस पहावें. पृष्ठभागीं काळ शुभ, संमुख पल शुभ, पृष्ठभागीं घातक, लोहपात

Scanned by CamScanner

आणि वडवानळ, हे तिन्ही शुभ, अग्रभागीं खड्गशुभ, वामभागीं कवचशुभ, आणि दक्षिणभागीं कांति शुभ. अशीं दिशापरत्वें शुभ घेऊन त्या दिशेस युद्धांत अथवा यात्रादि कार्यास गमन करावें कार्यसिद्धि होईल.

पंथाराहुचक्र.

स्युर्धर्मेदस्रपुष्योरगवसुजलपद्वीशमैत्राण्यथार्थेयाम्याजांघ्रींद्र
कर्णादितिपितृपवनोडून्यथोभानिकामे ॥ वन्ह्यार्द्राबुध्न्यचि
त्रानिर्ऋतिविधिभगाख्यानिमोक्षेऽथरोहिण्यर्यम्णाब्जेंदुविश्वां
तिमभदिनकरर्क्षाणिपंथादिराहौ ॥ १ ॥

धर्म	अश्विनी	पुष्य	आश्लेषा	विशाखा	अनुराधा	धनिष्ठा	शततारका
अर्थ	भरणी	पुनर्वसु	मघा	स्वाती	ज्येष्ठा	श्रवण	पूर्वाभाद्रप
काम	कृत्तिका	आर्द्रा	पूर्वा	चित्रा	मूळ	अभिजित्	उत्तराभाद्र
मोक्ष	रोहिणी	मृग	उत्तरा	हस्त	पूर्वाषाढा	उत्तराषा.	रेवती

टी०—नक्षत्रें २८ त्यांचे भाग ४ त्यांचीं नांवें. प्रथम भाग धर्ममार्गाचीं नक्षत्रें ७ द्वितीय अर्थ मार्गाचीं नक्षत्रें ७ तृतीय काममार्गाचीं नक्षत्रें ७ चतुर्थ मोक्षमार्गाचीं नक्षत्रें७ या प्रमाणें चहूं मार्गाचीं नक्षत्रें जाणावीं. त्यांत एके मार्गाचे नक्षत्रीं सूर्य असतां चंद्र चहूं मार्गाचे नक्षत्रीं फिरेल त्याचीं फळें सांगतों.

धर्ममार्गाचीं फळें.

धर्ममार्गेगतेसूर्येअर्थांशेचंद्रमायदि ॥
तदाशत्रुभयंतस्यज्ञेयंतुविबुधैःशुभं ॥ १ ॥

टी०—धर्ममार्ग नक्षत्रीं सूर्य असतां व अर्थमार्गनक्षत्रीं चंद्र आला असतां गमन केलें तर मार्गाचे ठायीं शत्रुभय होईल. अशुभ फळ जाणावें.

धर्ममार्गगतेसूर्येचंद्रेतत्रैवसंस्थिते ॥
संहारश्चभवेत्तत्रभंगोहानिःप्रजायते ॥ २ ॥

टी०—धर्ममार्ग नक्षत्रीं सूर्य व चंद्र असतां गमन केलें तर संहार आणि भंग व हानि असें प्राप्त होईल.

धर्ममार्गेगतेसूर्येकामांशेचंद्रमायदि ॥
विग्रहोदारुणश्चैवचोराकुलसमुद्भवम् ॥ ३ ॥

टी०—धर्ममार्ग नक्षत्रीं सूर्य आणि काममार्गनक्षत्रीं चंद्र असे असले तर त्याचें फळ बहुत वैर आणि चोराचें भय हीं प्राप्त होतील.

Scanned by CamScanner

धर्ममार्गेगतेसूर्येचंद्रेमोक्षगतेयदि ॥
गृहलाभोभवेत्तस्यविज्ञेयोनात्रसंशयः ॥ ४ ॥

टी०—धर्ममार्गी सूर्य आणि चंद्र मोक्षमार्गी असे असले तर गृहलाभ आणि मार्गी सुख प्राप्त होईल.

अर्थमार्गाचीं फळें.

अर्थमार्गेगतेसूर्येचंद्रेधर्मस्थितेयदि ॥
गजलाभोभवेत्तस्यतत्रश्रीःसर्वतोमुखी ॥ १ ॥

टी०—अर्थमार्गी सूर्य आणि चंद्र धर्ममार्ग नक्षत्रीं असे असले तर गज-लाभ आणि लक्ष्मीप्राप्ति व सर्वदा सुखी होईल.

अर्थमार्गेगतेसूर्येचंद्रेतत्रैवसंस्थिते ॥
प्रथमंजायतेकार्यंतत्रभंगोभविष्यति ॥ २ ॥

टी०—अर्थमार्गी सूर्य आणि चंद्र आले तर प्रथम कार्य होईल नंतर भंग पावेल.

अर्थमार्गेगतेसूर्येचंद्रेकामांशसंस्थिते ॥
सर्वसिद्धिर्भवेत्तस्यजानीयान्नात्रसंशयः ॥ ३ ॥

टी०—अर्थमार्गी सूर्य आणि काममार्गी चंद्र आला तर सर्व कार्य सिद्ध होईल, यांत संशय नाहीं.

अर्थमार्गेगतेसूर्येचंद्रेमोक्षस्थितेयदि ॥
भूमिलाभोभवेत्तस्यहर्षयुक्तःसुखीभवेत् ॥ ४ ॥

टी०—अर्थमार्गी सूर्य आणि मोक्षमार्गी चंद्र असे असले ह्मणजे भूमिलाभ व हर्षयुक्त व मार्गाचें ठायीं सुख पावेल.

काममार्गाचीं फळें.

काममार्गेगतेसूर्येचंद्रेधर्मेचसंस्थिते ॥
गजाश्वाश्वविलभ्यंतेराजसन्मानसंभवात् ॥ १ ॥

टी०—काममार्गी सूर्य आणि धर्ममार्गी चंद्र आला तर हत्ती, घोडे यांचा लाभ आणि राजाकडे सन्मान प्राप्त होईल.

काममार्गेगतेसूर्येचंद्रेचैवार्थसंस्थिते ॥
सकलंजायतेतस्यविघ्नभंगंविनिर्दिशेत् ॥ २ ॥

Scanned by CamScanner

टी०—काममार्गीं सूर्य आणि अर्थमार्गीं चंद्र आला तर सकल विघ्नें नाश पावतील आणि सर्व कार्यसिद्धि होईल.

काममार्गेगतेसूर्येचंद्रेतत्रैवसंस्थिते ॥
विग्रहंदारुणंचैवकार्यनाशंविनिर्दिशेत् ॥ ३ ॥

टी०—काममार्गीं सूर्य आणि चंद्र आले तर वैर फार आणि कार्यनाश होईल.

काममार्गेगतेसूर्येचंद्रेमोक्षगतेपिवा ॥
राज्ञोलाभोभवेत्तस्यस्वर्णलाभंविनिर्दिशेत् ॥ ४ ॥

टी०—काममार्गीं सूर्य व मोक्षमार्गीं चंद्र आला तर राजापासून लाभ व सुवर्णलाभ होईल.

मोक्षमार्गाचीं फळें.

मोक्षमार्गेगतेसूर्येचंद्रेधर्मस्थितेयदि ॥
हेमलाभोभवेत्तस्यसर्वकार्यंप्रसिद्ध्यति ॥ १ ॥

टी०—मोक्षमार्गीं सूर्य व धर्ममार्गीं चंद्र असले तर हेम लाभ व सर्वसिद्धि होईल.

मोक्षमार्गेगतेसूर्येअर्थांशेचंद्रमायदि ॥
विफलंतस्यकार्यंचचोरराजरिपोर्भयम् ॥ २ ॥

टी०—मोक्षमार्गीं सूर्य व अर्थमार्गीं चंद्र आहे तर राजा व रिपु यांपासून भय होईल.

मोक्षमार्गेगतेसूर्येचंद्रेकामस्थितेयदि ॥
सर्वसिद्धिमवाप्नोतिकार्येचजयमेवच ॥ ३ ॥

टी०—मोक्षमार्गीं सूर्य व काममार्गीं चंद्र असला तर सर्व कार्यसिद्धि व कार्यांत जय प्राप्त होईल.

मोक्षमार्गेगतेसूर्येचंद्रेतत्रैवसंस्थिते ॥
विग्रहंदारुणंचैवविघ्नस्तत्रभविष्यति ॥ ४ ॥

टी.—मोक्षमार्गीं सूर्य व चंद्र आहेत तर वैर आणि नानाप्रकारें विघ्नें प्राप्त होतील.

पंथाराहूवर कर्में करावयाचीं.

यात्रायुद्धेविवाहेचप्रवेशेनगरादिषु ॥
व्यापारेषुचसर्वेषुपंथाराहुःप्रशस्यते ॥ १ ॥

टी०—यात्रेस आणि युद्धांत व विवाहास व नगरादिकांस तसेंच सर्व व्यापारांत प्रवेश करणें यांस पंथाराहु प्रशस्त होय.

गर्गादिकांचा मुहूर्त.

उषःप्रशस्यतेगर्गःशकुनंचबृहस्पतिः ॥
अंगिरामनउत्साहंविप्रवाक्यंजनार्दनः ॥ १ ॥

टी०—मागील ५ घटिका रात्र शेष उरली ह्मणजे उषःकाल होतो तो गर्गमुनीचे मतें शुभ. आणि बृहस्पतीच्या मतें उत्तम शकुन शुभ. अंगिराच्या मतें मनोत्साहकाळीं शुभ आणि जनार्दनमतें विप्रवाक्यें शुभ होय.

शुभाशुभ वाहनें.

आत्मनोजन्मनक्षत्राद्दिननक्षत्रमेवच ॥ एकीकृत्वाहरेन्नागंनं दशेषेचवाहनं॥१॥रासभोऽश्वोगजोमेषोजंबुकःसिंहसंज्ञकः ॥ काकश्चैवमयूरश्चहंसइत्येववाहनम् ॥ २ ॥ ॥ फळ ॥ रासभेअर्थनाशश्चधनलाभश्चवाजिनि ॥लक्ष्मीप्राप्तिर्गजाख्ये हिमेषेचमरणंध्रुवं ॥३ ॥ जंबुकेस्वल्पलाभश्चसर्वसिद्धिश्चसिंहके ॥ काकेचनिष्फलंकार्यंमयुरेचसुखंबहु ॥४॥हंसेतुसर्वसिद्धिःस्याद्वाहनानांफलंस्मृतम् ॥ ५ ॥

टी०—आपले जन्म नक्षत्रापासून दिवसनक्षत्रापावतों मोजून नवानीं भागावें. शेष उरेल तें वाहन जाणावें. शेष १ उरेल तर वाहन गाढव. त्याचें फळ अर्थनाश. २ उर० वा० घोडा फळ धन लाभ. ३ उरले तर वा०हत्ती फ० लक्ष्मीप्राप्ति. ४ उरले तर वा० मेंढा फ० मरण. ५ उरलें तर वा० कोल्हा फ० स्वल्पलाभ. ६ उरले तर वा० सिंह फ० कार्यसिद्धि. ७ उरले तर वा० कावळा फ० निष्फळ. ८ उरले तर वा० मयूर फळ सुखप्राप्ति. ९ उरले तर वा० हंस फळ सिद्धि. याप्रमाणें वाहनें व फळें जाणावीं.

त्र्यंकमुहूर्त व त्याचें फळ.

तिथयःपक्षगुणिताःसप्ताभिर्भाजिताश्चताः ॥ वाराःस्युर्वन्हिगुणितावसुभिश्चैवभाजिताः॥चतुर्गुण्यानिभान्यंगभाजितानियथाक्रमम् ॥ १ ॥ ॥ पीडास्यात्प्रथमेशून्येमध्यशून्येमहद्भयम् ॥ अंत्यशून्येतुमरणंत्र्यंकेचविजयोभवेत् ॥ २ ॥

टी०—ज्या तिथीस गमन करावयाचें ती तिथि दुप्पट करून सातांनीं भागावी आणि जो वार असेल तो तिप्पट करून आठांनीं भागावा आणि नक्षत्र असेल तें चौपट करून सहानीं भागावें, शेषांक येतील त्यांचीं फळें:-प्रथम तिथीचे भागास शून्य आलें तर पोडा, द्वितीय वाराचे भागास शून्य आलें तर मोठें भय, तिसरे नक्षत्र भागास शून्य आलें तर मरण, आणि तिन्ही ठिकाणीं अंक आले ह्मणजे त्र्यंक, त्याणें विजय प्राप्त होय.

भ्रमणाडळ मुहूर्त.

सूर्यभाद्गणयेच्चांद्रंसप्तभिर्भागमाहरेत् ॥ त्रिषट्भ्रमणंचैवद्वि सप्तमहदाडळम् ॥ १ ॥ प्रथमंपंचचत्वारिआडळोनास्तिनि श्चितम् ॥ आडळेताडनंप्रोक्तंभ्रमणेकार्यनाशनम् ॥ २ ॥

टी०—सूर्यनक्षत्रापासून दिवसनक्षत्रापावेतों गणावें आणि सातांनीं भागावें, शेष ३ अथवा ६ उरले तर त्या दिवशीं भ्रमण आहे, कार्यनाश जाणावा. २ अथवा ७ उरले तर आडळ आहे तें गमनास वर्ज्य, ताडण करण्यास उक्त, १, ५ अथवा ४ उरले तर आडळ नाहीं गमनास उक्त जाणावें.

हैवर मुहूर्त.

सूर्यभाद्गणयेच्चांद्रंपक्षादितिथिवारयुक् ॥
नवभिस्तुहरेद्भागंसप्तशेषंतुहैवरम् ॥ १ ॥

टी०—सूर्यनक्षत्रापासून दिवसनक्षत्रापावेतों मोजावें त्यांत पक्ष, तिथी, वार मिळवून ९ वानीं भागावें शेष ७ अंक उरले तर हैवर मुहूर्त आहे तो गमनास शुभ होय.

घबाड मुहूर्त.

सूर्यभाद्गणयेच्चांद्रंत्रिगुणंतिथिमिश्रितम् ॥
नवभिस्तुहरेद्भागंत्रिशेषेस्याद्घबाडकम् ॥ १ ॥

टी०—सूर्यनक्षत्रापासून दिवसनक्षत्रापावेतों गणून त्रिगुणित करून चालती तिथि आंत मिळवून ९ नीं भागावें ३ शेष उरले तर घबाड मुहूर्त जाणावा तो प्रयाणास उक्त.

वारपरत्वें स्वरशकुन.

गुरौशनौरवौभौमेशुभोवैदक्षिणःस्वरः ॥ अन्यवारेषुवामस्तुस्व रश्चैवशुभःस्मृतः ॥१॥ निर्गमेवामतःश्रेष्ठःप्रवेशेदक्षिणःशुभः ॥ यःस्वरःसचनासाग्रेयोगिनांमतमीदृशम् ॥ २ ॥

टी०—गुरु, शनि, रवि, भौम, या चोहोंवारीं आपले नासिकेचा दक्षिण स्वर वहात असतां गृहांत प्रवेश करावा. आणि चंद्र, बुध, शुक्र या तिहीं वारीं वामस्वर वहात असतां निर्गमास श्रेष्ठ असें योग्यांचें मत आहे असें जाणावें.

वारपरत्वें छायाशकुन.

अष्टौपादाबुधेस्युर्नवधरणिसुतेसप्तजीवेपदानिज्ञेयंचैकादशार्के शनिशशिभृगुषुप्रोक्तमर्थंचतुष्कम्॥ तस्मिन्कालेमुहूर्तेसकलगुणयुतेकार्यसिद्धिःशुभोक्तानास्मिन्पंचांगशुद्धिर्नखलुशशिबलं भाषितंगर्गमुख्यैः ॥ १ ॥

टी०—आठ पावलें आपली छाया आली ह्मणजे बुधवारीं गमन करावें. नऊ पावलें आली ह्मणजे मंगळवारीं, सात पावलें गुरुवारीं, रवि, शनि, सोम, शुक्र, या चोहोंवारीं ११ पावलें आपली छाया आली ह्मणजे गमन करावें. हा मुहूर्त सकलगुणयुक्त सर्वकार्यसिद्धिकर्ता आहे असें गर्गादि मुनींनीं सांगितलें आहे.

काकशब्द शकुन.

काकस्यवचनंश्रुत्वापादच्छायांतुकारयेत् ॥ त्रयोदशयुतांकृत्वाषड्भिर्वैभागमाहरेत् ॥१॥ फळ ॥ ॥ लाभःखेदस्तथासौख्यंभोजनंचधनागमः ॥ अशुभंचक्रमेणैवगर्गस्यवचनंतथा ॥२॥

टी०—काकशब्द ऐकून आपली छाया पावलेंकरून मोजून त्यांत १३ मिळवावे आणि ६ नीं भागावें शेष राहील त्याचें फळ. १ उरेल तर लाभ, २ उरतील तर खेद, ३ उरले तर सौख्य, ४ उरले तर भोजन, ५ उरले तर धनलाभ, शून्य आलें तर अशुभ जाणावें याप्रमाणें गर्गवचन प्रमाण आहे.

पिंगलाशब्दशकुन.

उल्हासःकिल्बिलेचैवचिल्पिल्याभोजनंतथा ॥
बंधनंखिटिखिट्टीस्यात्कुर्कुर्शब्देमहद्भयम् ॥ १ ॥

टी०—किल्बिल शब्द झाला तर उल्हास होय. आणि चिल्पिल शब्द झाला असतां भोजन प्राप्त होय. खिटखिट शब्द झाला तर बंधन होय. आणि कुर्कुर शब्द झाला तर महा भय असें जाणावें.

शिंकापरत्वें पादछाया शकुन.

क्षुतैःशिंकारवंश्रुत्वापादच्छायांचकारयेत् ॥ त्रयोदशयुतांकृत्वा

टी०—गुरु, शनि, रवि, भौम, या चोहोंवारीं आपले नासिकेचा दक्षिण स्वर वहात असतां गृहांत प्रवेश करावा. आणि चंद्र, बुध, शुक्र या तिहीं वारीं वामस्वर वहात असतां निर्गमास श्रेष्ठ असें योग्यांचें मत आहे असें जाणावें.

वारपरत्वें छायाशकुन.

अष्टौपादाबुधेस्युर्नवधरणिसुतेसप्तजीवेपदानिज्ञेयंचैकादशार्के शनिशशिभृगुषुप्रोक्तमर्थंचतुष्कम् ॥ तस्मिन्कालेमुहूर्तेसकलगु णयुतेकार्यसिद्धिःशुभोक्तानास्मिन्पंचांगशुद्धिर्नखलुशशिबलं भाषितंगर्गमुख्यैः ॥ १ ॥

टी०—आठ पावलें आपली छाया आली ह्मणजे बुधवारीं गमन करावें. नऊ पावलें आली ह्मणजे मंगळवारीं, सात पावलें गुरुवारीं, रवि, शनि, सोम, शुक्र, या चोहोंवारीं ११ पावलें आपली छाया आली ह्मणजे गमन करावें. हा मुहूर्त सकल-गुणयुक्त सर्वकार्यसिद्धिकर्ता आहे असें गर्गादि मुनींनीं सांगितलें आहे.

काकशब्द शकुन.

काकस्यवचनंश्रुत्वापादच्छायांतुकारयेत् ॥ त्रयोदशयुतांकृ त्वाषड्भिर्वैभागमाहरेत् ॥१॥ फळ ॥ ॥ लाभःखेदस्तथासौ ख्यंभोजनंचधनागमः ॥ अशुभंचक्रमेणैवगर्गस्यवचनंतथा ॥२॥

टी०—काकशब्द ऐकून आपली छाया पादेंकरून मोजून त्यांत १३ मिळवावे आणि ६ नीं भागावें शेष राहील त्याचें फळ. १ उरेल तर लाभ;२उरतील तर खेद, ३ उरले तर सौख्य, ४ उरले तर भोजन, ५ उरले तर धनलाभ, शून्य आलें तर अशुभ जाणावें याप्रमाणें गर्गवचन प्रमाण आहे.

पिंगलाशब्दशकुन.

उल्हासःकिल्बिलेचैवचिलिपल्याभोजनंतथा ॥
बंधनंखिटिखिट्टीस्यात्कुर्कुशब्देमहद्भयम् ॥ १ ॥

टी०—किल्बिल शब्द झाला तर उल्हास होय. आणि चिल्पिल शब्द झाला असतां भोजन प्राप्त होय. खिटखिट शब्द झाला तर बंधन होय. आणि कुर्कुर शब्द झाला तर महा भय असें जाणावें.

शिंकापरत्वें पादछाया शकुन.

श्रुत्वैशिंकारवंश्रुत्वापादच्छायांचकारयेत् ॥ त्रयोदशयुतांकृत्वा

चाष्टभिर्भागमाहरेत् ॥ १ ॥ फळ ॥ लाभःसिद्धिर्हानिशोकौभ यंश्रीर्दुःखनिष्फले ॥ क्रमेणैवंफलंज्ञेयंगर्गेणचयथोदितं ॥ २ ॥

टी०—शिंका शब्द ऐकून आपली छाया पादेंकरून मोजून त्यांत १३ मिळवून ८ नीं भागावें शेष राहील त्याचें फळ, १ उरेल तर लाभ, २ उरले तर सिद्धि, ३ उरले तर हानि, ४ उरले तर शोक, ५ उरले तर भय, ६ उरले तर लक्ष्मी, ७ उरले तर दुःख, शून्य असल्यास निष्फल असें गर्गमुनि सांगतात.

शिंकाशकुन.

छिकाप्रश्नंप्रवक्ष्यामिपूर्वस्यामशुभंफलं ॥ आग्नेय्यांशोकदुःखं स्यादरिष्टंदक्षिणेतथा॥१॥नैर्ऋत्यांचशुभंप्रोक्तंपश्चिमेमिष्टभ क्षणम् ॥ वायव्येधनलाभस्तुउत्तरेकलहस्तथा ॥२॥ईशान्यां चशुभंज्ञेयमात्मछिंकामहद्भयं ॥ ऊर्ध्वेचैवशुभंज्ञेयंमध्येचैवमह द्भयं ॥ ३ ॥ आसनेशयनेचैवदानेचैवतुभोजने ॥ वामांगेपृष्ठ तश्चैवषट्छिंकाश्चशुभावहाः ॥ ४ ॥

टी०—दिशापरत्वें पूर्वेची शिंका अशुभ, आग्नेयेची शोक व दुःखकारक, दक्षिणेची अरिष्टकारिणी, नैर्ऋत्येची शुभ, पश्चिमेची मिष्टान्न भक्षण देणारी, वायव्येची धनदायक, उत्तरेची कलहकारिणी, ईशान्येची शुभकारक, आत्मशिंकेचें मोठें भय, ऊर्ध्व झाली तर शुभ, मध्यें झाली तर मोठें भय, आसनावर व शयनस्थानावर व दान देतां किंवा भोजन करतां अथवा वामभागीं किंवा पृष्ठभागीं ह्या सहा स्थानांची शुभ होय.

पल्लीशब्दशकुन.

वित्तंब्रह्मणिकार्यसिद्धिमतुलांशक्रेहुताशेभयंयाम्येमित्रवधःक्षय श्चनिर्ऋतेर्लाभःसमुद्रालये ॥ वायव्यांवरमिष्टमन्नमशनंसौम्येऽर्थ लाभस्तथाईशानेगृहगोधिकार्यमतुलंसर्वत्रभूमौभयं ॥ १ ॥

टी०—पल्ली शब्दाचें दिशापरत्वें फळ, ऊर्ध्व दिशेस द्रव्यप्राप्ति, पूर्वेस कार्यसिद्धि, आग्नेयीस भय, दक्षिणेस मित्रवध, नैर्ऋत्येस क्षय, पश्चिमेस लाभ, वायव्येस मिष्टान्नभोजन, उत्तरेस लाभ, ईशान्येस कार्यसीद्धि, भूमीवर शब्द झाल्यास भय, याप्रमाणें फळ जाणावें.

पल्लीपतन व सरटारोहण फल.

राज्यंतुशिरसिज्ञेयंललाटेबंधुदर्शनं ॥ भ्रूमध्येराजसन्मानमुत्तरो

Scanned by CamScanner

ष्ठेधनक्षयं ॥ १ ॥ अधरोष्ठेधनैश्वर्यंनासांतेऽव्याधिपीडनं ॥ आयुष्यंदक्षिणेकर्णेबहुलाभस्तुवामके ॥ २ ॥ अक्ष्णोस्तुबंधनंज्ञेयंभ्रुजेभूपतितुल्यता ॥ राजक्षोभंतथावामेकंठेशत्रुविनाशनं ॥ ३ ॥ स्तनद्वयेचदुर्भाग्यमुदरेमंडनंशुभं ॥ प्रज्ञानाशःपृष्ठदेशेजानुजंघेशुभावहं ॥ ४ ॥ करद्वयेवस्त्रलाभःस्कंधयोर्विजयीभवेत् ॥ नाभौबहुधनंप्रोक्तमूर्वोश्चैवहयादिकं ॥ ५ ॥ दक्षिणेमणिबंधेचमनस्तापंधनक्षयं ॥ मणिबंधेतथावामेकीर्तिवृद्धिधनप्रदं ॥ ६ ॥ नखेधान्यलाभंचवक्त्रेमिष्टान्नभोजनं ॥ गुल्फयोर्बंधनंज्ञेयंकेशांतेमरणंध्रुवं ॥ ७ ॥ अध्वातुदक्षिणेपादेवामेबंधुविनाशनं ॥ स्त्रीनाशःस्यात्पादमध्येपादांतेमरणंभवेत् ॥ ८ ॥ पल्ल्याःप्रपतनेज्ञेयंसरठस्याधिरोहणे ॥ यात्रोद्युक्तमनुष्यस्यैतच्छुभाशुभसूचकं ॥ ९ ॥ तिलमाषादिदानंचस्नात्वादेयंद्विजन्मने ॥ पिनाकिनंनमस्कृत्यजपेन्मंत्रंषडक्षरं ॥ १० ॥ शतंसहस्रमथवासर्वदोषनिबर्हणं ॥ शिवालयेप्रदद्याद्वैदीपंदोषोपशांतये ॥ ११ ॥

टी०—मनुष्य गमनास उद्युक्त होत्साता अंगावर पल्लीपतन अथवा सरटारोहण झालें तर शुभाशुभ सूचक स्थानपरत्वें फळें सांगतों.

शरीरस्थानपरत्वें शुभाशुभ फळें.

१ शीर्ष, राज्यप्राप्ति.	११ वामबाहु, राजक्षोभ.	२२ उजवामणिबंध, धनक्षय.
२ कपाळ, बंधुदर्शन.	१२ कंठ, शत्रुभय.	२३ डावामणिबंध, कीर्तिधनप्रद.
३ भिंवया, राजसन्मान.	१३ स्तन, दुर्भाग्य.	
४ वरील ओंठ, धनक्षय.	१४ उदर, शुभमंडण.	२४ नखें, धान्यलाभ.
५ खालचा ओंठ, धनैश्वर्य प्राप्त.	१५ पृष्ठी, बुद्धिनाश.	२५ मुख, मिष्टान्नभोजन.
	१६ ढोंपर, शुभ.	२६ गुल्फ, बंधन.
६ नासिकांतीं व्याधिपीडा	१७ पोटऱ्या, शुभ.	२७ केश, मरण.
७ उजवाकान, आयुष्य.	१८ दोन्हीहात, वस्त्रलाभ.	२८दक्षिणपाद, मार्गचालणें
८ डावाकान, बहुतलाभ.	१९ स्कंध (खांदा) विजय	२९ वामपाद, बंधु नाश.
९ नेत्र, बंधन.	२० नाभी, बहुधन.	३० पायांचामध्य, स्त्रीनाश.
१० भ्रूद्व० राजाप्रमाणें.	२१ मांड्या, घोडावाहन.	३१ पादाचा अंत, मरण.

पाल अंगावर पडली असतां सचैल स्नान करून तीळ व उडिद यांचीं दानें ब्राह्म-

णास द्यावीं, आणि सांबास नमस्कार करून शिवमंत्राचा जप ११०० करावा, आणि शिवालयांत दीप लावावा म्हणजे दोष जातो.

अंगस्फुरणाविषयीं मनुमत्स्यसंवाद.

मनुरुवाच॥ ॥ब्रूहिमेत्वंनिमित्तानिअशुभानिशुभानिच॥स
र्वधर्मभृतांश्रेष्ठत्वंहिसर्वंविबुद्ध्यसे॥१॥ अंगानांस्पंदनंचैवशु
भाशुभविचेष्टितं ॥ तन्मेविस्तरतोब्रूहियेनस्यात्तद्विधंभुवि ॥ २ ॥

टी०—मनु मत्स्याप्रत प्रश्न करितो. हे धर्मश्रेष्ठा! अंगस्फुरणाविषयीं निमित्तें शुभसूचक व अशुभसूचक कोणतीं आहेत तीं विस्तारेंकरून सांग. अशीं कीं लोकामध्यें तसा अनुभव यावा, कारण तूं सर्वज्ञ आहेस.

मत्स्यउवाच ॥ ॥ अंगस्यदक्षिणेभागेप्रशस्तंस्फुरणंभवेत् ॥
अप्रशस्तंतथापृष्ठेहृदयेचतथैवच ॥ ३ ॥ पृथ्वीलाभोभवेन्मूर्ध्नि
ललाटेरविनंदन ॥ स्थानंविवृद्धिमायातिभ्रूनसोःप्रियसंगमः
॥ ४ ॥ भृत्यलब्धिश्चाक्षिदेशेदृगुपांतेधनागमः॥उत्कंठोपगमे
मध्येदृष्टंराज्यंविचक्षणैः ॥ ५ ॥ दृग्बंधनेसंगरेचजयःशीघ्रमवा
प्नुयात्॥योषिल्लाभोपांगदेशेश्रवणांतेप्रियश्रुतिः॥६॥नासिका
यांप्रीतिसौख्यंप्रियाप्तिरधरोष्ठयोः॥कंठेतुभोगलाभःस्याद्भोग
वृद्धिरथांसयोः ॥७॥ सुहृत्स्नेहश्चबाहुभ्यांहस्तेचैवधनागमः॥
पृष्ठेपराजयोत्सेधोजयोवक्षःस्थलेभवेत् ॥ ८ ॥ कुक्षिभ्यां
प्रीतिरुद्दिष्टास्त्रियाःप्रजननंभगे ॥ स्थानभ्रंशोनाभिदेशेआंत्रेचै
वधनागमः ॥ ९ ॥ जानुसंधौपरैःसंधिर्बलवद्भिर्भवेन्नृप ॥ दशै
कदेशनाशोयंजंघाभ्यांरविनंदन ॥ १० ॥ उत्तमस्थानमाप्नो
तिपद्भ्यांप्रस्फुरणेनृप ॥ अलाभंचाध्वगमनंभवेत्पादतलेनृप॥११॥

टी०—मत्स्य सांगतो हे सूर्यपुत्रा! अंगस्फुरण दक्षिण भागीं शुभ, वामभागीं तसेंच पृष्ठभागीं आणि हृदयभागीं अशुभ जाणावें, याप्रमाणें मूर्द्धादिस्थानीं फळें खालीं लिहिल्याप्रमाणें जाणावीं.

स्थानें व फळें.

१ मस्तकस्फुरण, पृथ्वीलाभ.
२ ललाट, स्थानाची वृद्धि.
३ भिंवयांचा मध्य, प्रियाची भेट.
१४ दोन्ही बाहु, सुहृत् स्नेही भेटतील.
१५ दोन्ही हात, धनप्राप्ति.
१६ पृष्ठ(पाठ)दुसऱ्यापासून जय होईल.

४ नेत्राजवळ, चाकर मिळतील.
५ पापण्यास्फुरण, धनप्राप्ति.
६ कंठमध्य, राज्यप्राप्ति.
७ दृग्बंधन, युद्धांत जाणें होईल. जय.
८ अपांगदेश, स्त्रीलाभ.
९ कर्ण, प्रीतीचीं भाषणें ऐकूं येतील.
१० नासिका,प्रीतिआणिसौख्यप्राप्तिहो०
११ अधरोष्ठ, प्रियकर वस्तु प्राप्त होईल.
१२ कंठ, ऐश्वर्यप्राप्ति.
१३ खांदे, भोगवृद्धि प्राप्त होईल.
१७ ऊर, जयप्राप्ति.
१८ कुक्षि, प्रीति.
१९ शिश्न, स्त्रिया प्राप्त.
२० नाभि, स्थानभ्रंश.
२१ आंतडीं, धनप्राप्ति.
२२ {डोंपेसंधी / उपसंधी} बलवानशत्रूशीं संधिहोईल,
२३ पोंटऱ्या, एके देशाचा स्वामी होईल.
२४ पाय, उत्तमस्थानीं मान्यता होईल.
२५ तळवे पायांचे, गमन होय.

याप्रमाणें स्थानांचीं फळें जाणावीं.

स्त्रियांचें अंगस्फुरण.

लांछनंपीठकेचैवज्ञेयःस्फुरणवत्तथा ॥ विपर्ययेणविहितःसर्वस्त्री णांविपर्ययः ॥ १ ॥ दक्षिणेविप्रशस्तेंगप्रशस्तंस्याद्विशेषतः ॥

टी०—स्त्रियांचें अंगस्फुरण, भिवयांमध्यें गोंधळें काढितात तें स्थान शुभ. तशींच हीं सर्व मागें स्फुरणस्थानें सांगितलीं तींच स्थानें स्त्रियांस विपरीत धरून सांगावीं स्त्रियांचें वामांग शुभ आहे.

अंगस्फुरणेऽद्भुतंरिष्टंसकलंविनाशयतिसद्यः ॥
द्विजसंतर्पणमथवाकांचनदानंद्विजायभूमिपते ॥ २ ॥

टी०—हे राजा! अनिष्ट फळांचे निवारणार्थ ब्राह्मणसंतर्पण व सुवर्णदान करावें ह्मणजे दोष परिहार होतात.

नेत्रस्फुरण.

नेत्रस्योर्ध्वंहरतिसकलंमानसंदुःखजालंनेत्रोपांतेदिशतिचधनं नासिकांतेचमृत्युं ॥ नेत्रस्याधःस्फुरणमसकृत्संगरेभंगहेतुर्वामे चैतत्फलमविफलंदक्षिणेवैपरीत्यम् ॥ १ ॥

टी०—नेत्रांचीं ऊर्ध्व प्रांतादिस्थानें स्फुरण होतात त्यांचीं फळें सांगतों. नेत्रांच्या वरील पापण्या स्फुरण झाल्या तर मनाचें दुःख जाईल आणि धनप्राप्ति होईल. नासिके जवळची स्फुरण झाली तर मृत्यु. अधर प्रांत स्फुरण झाला तर युद्धांत अपजय हीं सर्व फळें वाम नेत्रांचीं घ्यावीं दक्षिणनेत्राचीं विफळ. आणि स्त्रियांचीं दक्षिण नेत्राचीं घ्यावीं. वाम नेत्राचीं विफळ जाणावीं.

Scanned by CamScanner

त्रिशूळ यंत्र.

रोगेकुजर्क्षतश्चांद्रंगमनेऽग्न्यर्क्षतस्तथा ॥ अन्यस्मिन्छुभकार्ये तुसूर्यर्क्षाद्गणयेत्सुधीः॥१॥युद्धेतुचंद्रनक्षत्रादविभंगणयेत्तथा॥ त्रिशूलयंत्रतोज्ञेयंफलमेतच्छुभाशुभम् ॥ २ ॥

टी०—रोग्याचे प्रश्नास त्रिशूळ मध्यार्थी, मंगळ ज्या नक्षत्रीं असेल तें घ्यावें आणि चंद्र ज्या स्थानीं यंत्रांत येईल तें फळ घ्यावें ह्या क्रमानें पुढील क्रम जाणावा. युद्धांत जाणें तर दिननक्षत्रापासून सूर्यनक्षत्रापावेतों आणि गमन करणें तर कृत्तिकापासून दिवसनक्षत्रापावेतों, आणि अन्य कर्मांस सूर्यनक्षत्रापासून दिननक्षत्रापावेतों असा क्रम जाणावा.

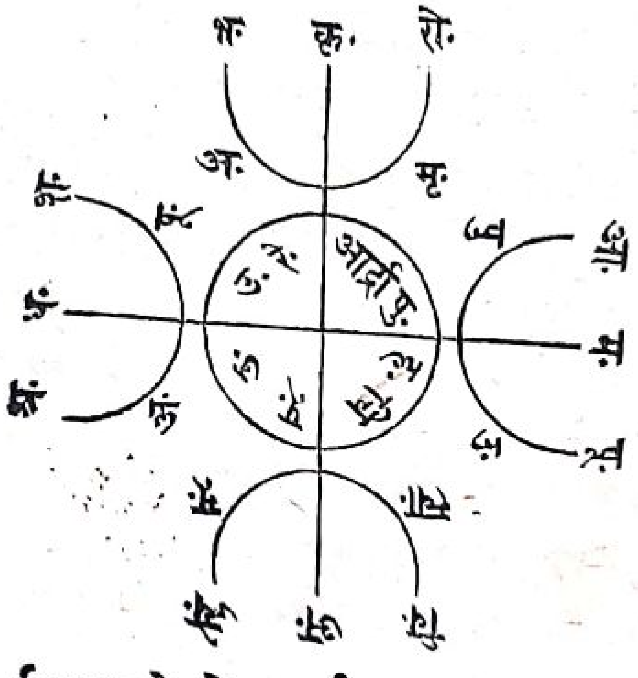

त्रिशूलाग्रेभवेन्मृत्युर्मध्यमंबाहिरष्टकम् ॥
लाभंक्षेमंजयारोग्यमंतर्गर्भेषुसंमतम् ॥ ३ ॥

टी०—त्रिशूल अग्रभागीं दिननक्षत्र आलें तर मृत्यु, आणि बाहेरील अष्टकांत आलें तर मध्यम, मध्याष्टकांत आलें तर लाभ, क्षेम जय व आरोग्य हें सर्वसंमत जाणावें.

गमनास लग्नें.

चरलग्नेप्रयातव्यंद्विःस्वभावेतथानरैः ॥
लग्नेस्थिरेनगंतव्यंयात्रायांक्षेममीप्सुभिः ॥ १ ॥

टी०—चर म्हणजे मेष, कर्क, तुळ, मकर हीं ४ लग्नें आणि द्विःस्वभाव म्हणजे

तृतीय स्थानाचें फळ.

स्थानेतृतीयेगुरुभार्गवौचसोमस्यसूनुश्चनिशापतिश्च ॥
करोतिकार्यंसफलंचसर्वंपक्षद्वयेनापिदिनत्रयेण ॥ ५ ॥

टी०—तृतीयस्थानीं गुरु, शुक्र, बुध, अथवा चंद्र असला तर पक्षद्वयांत किंवा तीन दिवसांत कार्य सफळ होईल.

चतुर्थ स्थानाचें फळ.

क्रूराश्चतुर्थेगमनेयदातुनस्युश्चशेषाःशुभदाहिकार्ये ॥
तत्रापिदैवेनभवेच्चसिद्धिर्मासत्रयेणापिदशाहमध्ये ॥ ६ ॥

टी०—क्रूर ग्रह वर सांगितले आहेत त्यांतून कोणताही ग्रह चतुर्थस्थानीं वर्जून शेष ग्रह राहिले ते असतां शुभ परंतु दैवयोगें करून ३ मासांत किंवा १० दिवसांत कार्यसिद्धि होईल.

पंचमस्थानाचें फळ.

गुरुर्भृगुश्चंद्रबुधौयदास्याच्छुभेचलग्नेचसुतेचयुक्ताः ॥
कुर्वंतिकार्यस्यचसिद्धिमिष्टांमासद्वयेनापिवदंतिसत्यम् ॥ ७॥

टी०—गुरु, शुक्र, चंद्र, अथवा बुध ह्या चोहों ग्रहांतून कोणताही ग्रह पंचमस्थानीं असतां शुभ होय. दोहों मासांनीं इष्ट कार्य सिद्धि होईल.

षष्ठस्थानाचें फळ.

जीवश्चशुक्रश्चबुधश्चषष्ठेकरोतियात्रांसफलांविलग्नात् ॥
पक्षद्वयेनापिवदंतिसत्यंसौम्यर्क्षसंस्थोसबलश्चचंद्रः ॥ ८ ॥

टी०—गुरु, शुक्र, किंवा बुध यांतून एक ग्रह षष्ठस्थानीं असला तर यात्रा सफळ, आणि मृगनक्षत्रींचा चंद्र त्या स्थानीं सबळ असतां एक मासांत कार्य-सिद्धि जाणावी.

सप्तमस्थानाचें फळ.

चेत्सप्तमस्थागुरुसोमसौम्याःकुर्वंतियात्राविजयंनृपाणां ॥
सर्वेनृपास्तस्यभवंतिवश्यामासद्वयेनापिचपंचभिर्दिनैः ॥ ९ ॥

टी०—सप्तमस्थानीं गुरु, सोम, अथवा बुध, असतां यात्रा विजय होय, सर्व राजे दोन मासांत अथवा पांच दिवसांत वश्य होतील.

अष्टमस्थानाचें फळ.

क्रूराश्चसर्वेयदिलग्नकालेमृत्युस्थितामृत्युकराभवंति ॥
सौम्योगुरुर्वाभृगुनंदनश्चदीर्घायुषंमृत्युकरश्चचंद्रः ॥ १० ॥

टी०—क्रूर ह्मणजे शनि, रवि, भौम, राहु, केतु, यांतून १ ग्रह अष्टम स्थानीं असतां मृत्युकारक आणि हे नसतां सौम्य ग्रह असले तर आयुष्याची वृद्धि; परंतु चंद्र मात्र या स्थानीं नसावा तो मृत्युकारक होय.

नवमस्थानाचें फळ.

धर्मस्थितायदिभवंतिहिपापखेटाःप्रयाणकालेचतथैवचंद्रमाः ॥
तदाजयंवैसबलेचचंद्रेमासत्रयेणापिदिनैश्चतुर्भिः ॥ ११ ॥

टी०—नवमस्थानीं पापग्रह व चंद्र असतां उक्त, परंतु चंद्रबळ असावें ह्मणजे ३ मासांत किंवा ४ दिवसांत कार्यसिद्धि होईल.

धर्मस्थितौवायदिजीवशुक्रौसोमस्यसूनुर्यदिलग्नकाले ॥
लग्नेचरेवायदिवास्थिरेवाकार्यस्यसिद्धिश्चभवेच्चलाभः ॥ १२ ॥

टी०—नवमस्थानीं गुरु, शुक्र, असतां अथवा सोम, बुध हे चरलग्नस्थित अथवा स्थिरलग्नीं असतां कार्यसिद्धि होईल.

कर्मस्थानाचें फळ.

कर्मस्थिताःपापखगास्तुसौम्याःकुर्वंतिकार्यंशनिवर्जिताश्च ॥
लग्नेचरेवायदिवास्थिरेवामासत्रयेणापिचचैकमासतः ॥ १३ ॥

टी०—दशमस्थानीं चरलग्नीं अथवा स्थिर लग्नीं शनीखेरीज पाप ग्रह अथवा सौम्य ग्रह असतां एक मासांत अथवा ३ मासांनीं कार्यसिद्धि होईल.

लाभस्थानाचें फळ.

लाभस्थितौगुरुबुधौभृगुनंदनौवाक्रूराश्चसर्वेशशिनेवयुक्ताः ॥
सद्यःफलाप्तिश्चभवेद्धियात्रापक्षैकमध्येदिवसत्रयेच ॥ १४ ॥

टी०—एकादशस्थानीं रवि आदिकरून पापग्रह चंद्रसहित अथवा गुरु आदिकरून सौम्य ग्रह असतां ३ दिवसांत अथवा पक्षामध्यें कार्यसिद्धि होईल.

व्ययस्थानाचें फळ.

सर्वेशुभाद्वादशसंस्थिताश्चयात्राभवेत्तत्रविचित्रलाभः ॥
पापाश्चसर्वेव्ययदाभवंतियात्राफलंगर्गमुनिप्रणीतम् ॥ १५ ॥

पताका, मृत्तिका, आसन. ६ राजचिन्हें, प्रेत रोदन वर्ज्य करून, तूप, दधि, दुध, नानाप्रकारचीं फळें. ७ आशीर्वादशब्द, शंख, कौस्तुभमणि, व मन हरण करणारे असे उत्तम वाद्यांचे चांगले सुस्वर शब्द,हे विघ्नविनाशक जाणावे. ८गांधार, षड्ज, आणि ऋषभ, हे राग सुस्वर गात असतां, वायु चांगला मधुर अथवा उष्ण वाहत असतां सर्व विघ्नांचा नाश होतो. ९ संकर जातीचा पुरुष. तसाच मुसलमानादि नीच, ब्राह्मण मोठा भयंकर, आपणास अनुकूल पदार्थ चांगले, आणि सुखस्पर्शित, मनुष्यादिक हे सुखावह होत. १० यामप्रमाणें शकुन सांगितले हे प्रशस्त आहेत. हे धर्मज्ञ ! यांत आपले मनास जें प्रिय असेल त्याचें दर्शन, फार उत्तम, आणि मन संतुष्ट होणें हें जयप्राप्तीचें लक्षण होय. ११ आनंदयुक्त अंतःकरण, मनाचा हर्ष, जाण्याचे वेळेस शुभाचा लाभ, विजयवाद, आणि मांगल्याची प्राप्ति व श्रवण हे सर्व प्रकार गमनसमयीं विजयकारक होत. कल्याण करणारे, मयूर, अश्व, घुबड, गाढव, कोल्हा, हे प्रस्थानसमयीं वाम भागीं शुभ होत आणि प्रवेशकाळीं दक्षिण भागीं दिसावे ते शुभ होत.

अथ आनंदादि शुभाशुभ योगाः।

सूर्येश्विभात्तुहिनरोचिषिचंद्रधिष्ण्यात्सार्पाच्चभूमितनयेथबुधेच
हस्तात्।।मैत्राद्गुरौभृगुसुतेखलुवैश्वदेवाच्छायायासुतेवरुणभात्क्र
मशः स्युरेवम् ।।१।। आनंदःकालदंडश्चधूम्राख्योऽथप्रजापतिः।।
सौम्योध्वांक्षोध्वजोनामाश्रीवत्सोवज्रमुद्गरः ।। २ ।। छत्रंमैत्रो
मानसश्चपद्माख्योलंबकस्तथा ।। उत्पातोमृत्युःकाणाख्यः
सिद्धिश्चैवशुभोऽमृतः ।। ३ ।। मुसलोऽथगदाख्यश्चमातंगोरा
क्षसश्चरः ।। स्थिरःप्रवर्द्धमानश्चयोगाऽष्टाविंशतिःक्रमात् ।।४।।
।। फळें ।। आनंदलभतेसिद्धिंकालदंडेमृतिंतथा ।। धूम्राख्येच
सुखंप्रोक्तंसौभाग्यंचप्रजापतौ ।। ५ ।। सौम्येचैवमहत्सौख्यंध्वां
क्षेचैवधनक्षयं ।। ध्वजनाम्निचसौभाग्यंश्रीवत्सेसौख्यसंपदः ।६।
वज्रेक्षयोमुद्गरेचश्रीनाशस्तुतथैवच ।। छत्रेचराजसन्मानोमैत्रे
पुष्टिर्नसंशयः ।। ७ ।। मानसेचैवसौभाग्यंपद्माख्येचधनागमः ।।
लंबकेधनहानिश्चउत्पातेप्राणनाशनं ।। ८ ।। मृत्युयोगेभवेन्मृ
त्युःकाणेचक्लेशमादिशेत् ।। सिद्धियोगेभवेत्सिद्धिःशुभेकल्याण
मेवच ।। ९ ।। अमृतेराजसन्मानोमुसलेचधनक्षयः ।। गदाख्ये

Scanned by CamScanner

प्रस्थानदिवसापासून वर्ज्य करावे, बाकीचे सर्व प्रस्थानदिवशीं मात्र वर्जावे, आणि शुभ्रातिरिक्त तिलक, रोगविषयक चिंता हीं त्या दिवशीं वर्जावीं.

मत्स्योक्त दुष्ट शकुन.

औषध्याचनियुक्तोहिधान्यंकृष्णंतुयद्भवेत ॥ कार्पासश्चतृणंशुष्कंशुष्कंगोमयमेवच ॥ १ ॥ इंधनंचतथांगारंगुडंसर्पिस्तथाशुभं ॥ अभ्यक्तोमलिनोमंदस्तथानग्नश्चमानवः ॥ २ ॥ मुक्तकेशोरुजार्तश्चकाषायांबरधारिणः ॥ उन्मत्तःकंथिकोऽसत्वोदीनोवाऽथनपुंसकः ॥ ३ ॥ आपःपंकस्तथाचर्मकेशबंधनमेवच ॥ तथैवोद्धृतसाराणिपिण्याकादितथैवच ॥ ४ ॥ चांडालस्यशवंचैवराजबंधनपालकः ॥ वधकाःपापकर्माणोगर्भिणीस्त्रोतथैवच ॥ ५ ॥ तुषंभस्मकपालास्थिभिन्नभांडानियानिच ॥ रक्तानिचैवभांडानिमृतसारंगएवच ॥ एवमादीनिचान्यानिह्यप्रशस्तानिदर्शने ॥ ६ ॥ क्यासितिष्ठआगच्छकिंतेतत्रगतस्यतु ॥ अन्यशब्दाश्चयेनिष्ठास्तेविपत्तिकराअपि ॥ ७ ॥ ध्वजादौवायसास्थानंकव्याद्दानंविगर्हितं ॥ स्खलनंवाहनानांचवस्त्रसंगस्तथैवच ॥ ८ ॥

टी०—घरांतून बाहेर पडतेवेळीं औषधीयुक्त मनुष्य, काळें धान्य, कापूस, वाळलेलें गवत, गोवऱ्या. १ काष्ठें, कोळसे गुड, तूप, दुष्टपदार्थ, अभ्यंग केलेला, मलिन, मंद नग्नमनुष्य. २ मोकळे केश ज्याचे आहेत तो, रोगी, भगवीं वस्त्रें धारण केलेला, उन्मत्त, कंथायुक्त पुरुष, पापपुरुष, दीन नपुंसक. ३ लोखंड, चिखल, चर्म, केशबंधन करीत, ताक, पेंड. ४ चांडालप्रेत, बंदीवान, वधकर्ते, पापी, गर्भिणी स्त्री. ५ तूस, भस्म, कपालास्थि, फुटकीं भांडीं, तांब्याचीं भांडीं, मृतसारंग पक्षी, हे दुष्ट शकुन झाले तर मग गमन वर्जावें. ६ आणि कोठून आलां? कोठें जातां? उभे रहा, तेथें जाऊन काय होणार, इत्यादि शब्द विपत्तिकारक होत. ७ध्वज, पताकावर काक बसला आणि अग्निदान, वाहनपतन, आणि वस्त्र नेसत नेसत येतो असा पुरुष हीं सर्व अशुभ जाणावीं.

दुष्टशकुनदोषनिवारण.

दुष्टेनिमित्तेप्रथमेत्वमंगल्यविनाशनं ॥ केशवंपूजयेद्विद्वांस्तवेनमधुसूदनं ॥ द्वितीयेचततोदृष्टेप्रतीपेप्रविशेद्गृहं ॥ १ ॥

टी०—गमनकाळीं वर सांगितल्यांतून कांहीं प्रथम अमंगळ दृष्टीस आलें तर नाशकारक होय, त्याचे निवारणार्थ श्रीविष्णूची पूजा आणि मधुसूदनाचा स्तव करावा. दुसऱ्या वेळेस कुशकुन दृष्टीस पडेल तर पुनः घरांत यावें.

गमनकाळीं उत्तम शकुन.

अथेष्टानिप्रवक्ष्यामिमंगलानितथाऽनघ ॥ प्रशस्तोवाद्यशब्दश्च भिन्नभेरीरवस्तथा ॥१॥ पुरतःशब्दएहीतिशस्यतेनतुपृष्ठतः ॥ गच्छेतिचैवपश्चाद्यःपुरस्ताद्धविगर्हितः ॥ २ ॥ श्रेष्ठानिश्वेतपुष्पाणिपूर्णकुंभस्तथैवच ॥ जलजाःपक्षिणचैवमांसंमत्स्यस्यपार्थिव ॥३॥ गावस्तुरंगमोनागोवृद्धएकःपशुस्त्वजा ॥ त्रिदशाः सुहृदोविप्राज्वलितश्चहुताशनः ॥ ४ ॥गणिकाचमहाभागदूर्वाश्चार्द्राश्चगोमयं॥रुक्मंरूप्यंचताम्रंचसर्वरत्नानिचाप्यथ ॥५॥ औषधानिचसर्वज्ञायवाःसर्वार्थकास्तथा॥ खड्गपात्रंपताकाच मृत्तिकायुधपीठकम् ॥ ६ ॥ राजलिंगानिसर्वाणिशवंरुदितवर्जितं ॥ घृतंदधिपयश्चैवफलानिविविधानिच॥ ७ ॥स्वस्तिवृद्धिनिनादश्चनद्यावर्त्तःसकौस्तुभः ॥ वादित्राणांशुभःशब्दोगंभीरःसुमनोहरः॥८॥गांधारषड्जऋषभायेगीताःसुस्वराःस्वराः॥ वायुःसशर्करोत्युष्णःसर्वविघ्नविनाशकृत् ॥९ ॥ प्रतिलोमस्तथानीचोविज्ञेयोभयकृद्द्विज ॥ अनुकूलोमृदुःस्निग्धःसुखस्पर्शः सुखावहः ॥१०॥ शस्तान्येतानिधर्मज्ञयत्रस्यान्मनसःप्रियं॥ मनसस्तुष्टिरेवात्रपरमंजयलक्षणं ॥ ११॥ चित्रोत्सवत्वंमनसः प्रहर्षःशुभस्यलाभोविजयप्रवादः॥मांगल्यलब्धिः श्रवणंचराज्ञांज्ञेयानिनित्यंविजयावहानि॥१२॥ क्षेमंकरानीलकंठाःश्वोलूकखरजंबुकाः॥प्रस्थानेवामतःश्रेष्ठाःप्रवेशेदक्षिणाःशुभाः ॥१३ ॥

टी०—आतां इष्ट मंगलकारक शकुन सांगतों. गमनकाळीं वाद्यांचे व नगाऱ्याचे शब्द हे शुभ होत. १ये हा शब्द पुढें शुभ आणि पृष्ठभागीं वाईट. जा हा शब्द पाठीमागें चांगला पुढें वाईट. २ पांढरीं पुष्पें, पूर्णकुंभ, जीवंत मासे, पक्षी, मत्स्याचें मांस, या प्रमाणें उत्तम प्रश्न जाणावे. ३ गाय, तुरंग (घोडे) हत्ती, वृद्ध, एक पशु, शेळी देव, सोयरे, बहुत ब्राह्मण, ज्वलित अग्नि. ४ कळवांतीण, ओल्यादूर्वा, शेण, सोनें रुपें, तांबें आणि सर्व रत्नें, ५ औषधें, सुज्ञपुरुष, खड्ग, यव, श्वेतमोहऱ्या, खड्गपात्र

पताका, मृत्तिका, आसन. ६ राजचिन्हें, प्रेत रोदन वर्ज्य करून, तूप, दधि, दुध, नानाप्रकारचीं फळें. ७ आशीर्वादशब्द, शंख, कौस्तुभमणि, व मन हरण करणारे असे उत्तम वाद्यांचे चांगले सुस्वर शब्द, हे विघ्नविनाशक जाणावे. ८गांधार, षड्ज, आणि ऋषभ, हे राग सुस्वर गात असतां, वायु चांगला मधुर अथवा उष्ण वाहत असतां सर्व विघ्नांचा नाश होतो. ९ संकर जातीचा पुरुष. तसाच मुसलमानादि नीच, ब्राह्मण मोठा भयंकर, आपणास अनुकूल पदार्थ चांगले, आणि सुखस्पर्शित, मनुष्यादिक हे सुखावह होत. १० याप्रमाणें शकुन सांगितले हे प्रशस्त आहेत. हे धर्मज्ञ ! यांत आपले मनास जें प्रिय असेल त्याचें दर्शन, फार उत्तम, आणि मन संतुष्ट होणें हें जयप्राप्तीचें लक्षण होय. ११ आनंदयुक्त अंतःकरण, मनाचा हर्ष, जाण्याचे वेळेस शुभाचा लाभ, विजयवाद, आणि मांगल्याची प्राप्ति व श्रवण हे सर्व प्रकार गमनसमयीं विजयकारक होत. कल्याण करणारे, मयूर, अश्व, घुबड, गाढव, कोल्हा, हे प्रस्थानसमयीं वाम भागीं शुभ होत आणि प्रवेशकालीं दक्षिण भागीं द्यावे ते शुभ होत.

अथ आनंदादि शुभाशुभ योगाः।

सूर्येश्विभात्तुहिनरोचिषिचंद्रधिष्ण्यात्सार्पाच्चभूमितनयेथबुधेच हस्तात्।।मैत्राद्गुरौभृगुसुतेखलुवैश्वदेवाच्छाययासुतेवरुणभाक्र मशःस्युरेवम् ॥१॥ आनंदःकालदंडश्चधूम्राख्योऽथप्रजापतिः॥ सौम्योध्वांक्षोध्वजोनामाश्रीवत्सोवज्रमुद्गरः ॥ २ ॥ छत्रंमैत्रो मानसश्चपद्माख्योलंबकस्तथा ॥ उत्पातोमृत्युःकाणाख्यः सिद्धिश्चैवशुभोऽमृतः ॥ ३ ॥ मुसलोऽथगदाख्यश्चमातंगोरा क्षसश्चरः ॥ स्थिरःप्रवर्द्धमानश्चयोगाऽष्टाविंशतिःक्रमात् ॥४॥ ॥ फळें ॥ आनंदेलभतेसिद्धिंकालदंडेमृतिंतथा ॥ धूम्राख्येच सुखंप्रोक्तंसौभाग्यंचप्रजापतौ ॥ ५ ॥ सौम्येचैवमहत्सौख्यंध्वां क्षेचैवधनक्षयं ॥ ध्वजनाम्निचसौभाग्यंश्रीवत्सेसौख्यसंपदः ।६। वज्रेक्षयोमुद्गरेचश्रीनाशस्तुतथैवच ॥ छत्रेचराजसन्मानोमैत्रे पुष्टिर्नसंशयः ॥ ७ ॥ मानसेचैवसौभाग्यंपद्माख्येचधनागमः ॥ लंबकेधनहानिश्चउत्पातेप्राणनाशनं ॥ ८ ॥ मृत्युयोगेभवेन्मृ त्युःकाणेचक्लेशमादिशेत् ॥ सिद्धियोगेभवेत्सिद्धिःशुभेकल्याण मेवच ॥ ९ ॥ अमृतेराजसन्मानोमुसलेचधनक्षयः ॥ गदाख्ये

चाक्षयाविद्यामातंगेकुलवर्द्धनं ॥ १० ॥ राक्षसेतुमहत्कष्टंचरे कार्यंचसिद्ध्यति ॥ स्थिरयोगेगृहारंभःप्रवृद्धेपाणिपीडनम् ॥ ११ ॥

टी०—आनंदादि योग २८ त्यांत एकेक योगास ७ वार व सात नक्षत्रें त्यांचा क्रम. रविवारीं अश्विनी, सोमवारीं मृग, मंगळवारीं आश्लेषा, बुधवारीं हस्त, गुरुवारीं अनुराधा, शुक्रवारीं उत्तराषाढा, शनिवारीं शततारका, ह्या सात वारीं अशीं नक्षत्रें आलीं ह्मणजे आनंदादि योग होतात. अशा २८ योगांचा क्रम. कोष्टकः—

	योगांचीं नां.	रवि	चंद्र	मंगळ	बुध	गुरु	शुक्र	शनि	फळ
१	आनंद	अश्विनी	मृग	आश्लेषा	हस्त	अनुरा.	उ. षा.	श. ता.	सिद्धि
२	कालदंड	भरणी	आर्द्रा	मघा	चित्रा	ज्येष्ठा	अभिजि	पू. भा.	मृत्यु
३	धूम्र	कृत्तिका	पुनर्वसु	पूर्वा	स्वाती	मूळ	श्रवण	उ. भा.	असुख
४	प्रजापति	रोहिणी	पुष्य	उत्तरा	विशा.	पू. षा.	धनिष्ठा	रेवती	सौभाग्य
५	सौम्य	मृग	आश्लेषा	हस्त	अनुरा	उ षा	शतता.	अश्वि	मोठेंसौख्य
६	ध्वांक्ष	आर्द्रा	मघा	चित्रा	ज्येष्ठा	अभि.	पू. भा.	भरणी	धनक्षय
७	ध्वज	पुनर्वसु	पूर्वा	स्वाती	मूळ	श्रवण	उ. भा.	कृत्ति.	सौभाग्य
८	श्रीवत्स	पुष्य	उत्तरा	विशाखा	पू. षा.	धनिष्ठा	रेवती	रोहिणी	सौख्यसंपदा
९	वज्र	आश्लेषा	हस्त	अनुराधा	उ. षा.	शतता.	अश्वि	मृग	क्षय
१०	मुद्गल	मघा	चित्रा	ज्येष्ठा	अभिजि	पू. भा.	भरणी	आर्द्रा	लक्ष्मीनाश
११	छत्र	पूर्वा	स्वाती	मूळ	श्रवण	उ भा.	कृत्ति.	पुनर्वसु	राजसन्मान
१२	मैत्र	उत्तरा	विशाखा	पू. षा.	धनिष्ठा	रेवती	रोहिणी	पुष्य	पुष्टि
१३	मानस	हस्त	अनुराधा	उ. षा.	शतता.	अश्वि.	मृग	आश्ले	सौभाग्य
१४	पद्माख्य	चित्रा	ज्येष्ठा	अभिजि.	पू. भा.	भरण	आर्द्रा	मघा	धनप्राप्ति
१५	लंबक	स्वाती	मूळ	श्रवण	उ भा.	कृत्ति.	पुनर्वसु	पूर्वा	धनहानि
१६	उत्पात	विशाखा	पू. षा.	धनिष्ठा	रेवती	रोहिणी	पुष्य	उत्तरा	प्राणनाश
१७	मृत्यु	अनुराधा	उ. षा.	शततार.	अश्वि.	मृग	आश्ले.	हस्त	मृत्यु
१८	काणाख्य	ज्येष्ठा	अभिजि.	पू. भा	भरणी	आर्द्रा	मघा	चित्रा	क्लेश
१९	सिद्धि	मूळ	श्रवण	उ भा.	कृत्ति.	पुनर्वसु	पूर्वा	स्वाती	कार्यसिद्धि
२०	शुभ	पूर्वाषाढा	धनिष्ठा	रेवती	रोहिणी	पुष्य	उत्तरा	विशा	कल्याण
२१	अमृत	उत्तराषा.	शततार.	अश्विनी	मृग	आश्ले.	हस्त	अनुरा.	राजसन्मान
२२	मुसल	अभिजि	पू भा	भरणी	आर्द्रा	मघा	चित्रा	ज्येष्ठा	धनक्षय
२३	गदाख्य	श्रवण	उ. भा.	कृत्तिका	पुनर्वसु	पूर्वा	स्वाती	मूळ	अक्षयविद्या
२४	मातंग	धनिष्ठा	रेवती	रोहिणी	पुष्य	उत्तरा	विशा	पूर्वाषा.	कुलवृद्धि
२५	राक्षस	शततार.	अश्विनी	मृग	आश्ले.	हस्त	अनुरा.	उ षा.	महाकष्ट
२६	चर	पूर्वाभाद्र.	भरणी	आर्द्रा	मघा	चित्रा	ज्येष्ठा	अभि.	कार्यसिद्धि
२७	स्थिर	उत्तराभा	कृत्तिका	पुनर्वसु	पूर्वा	स्वाती	मूळ	श्रवण	गृहारंभ
२८	प्रवर्धमान	रेवती	रोहिणी	पुष्य	उत्तरा	विशा	पूर्वा.	धनिष्ठा	विवाह

चरादित्रयोदशयोगाः

चरयोग ॥ ॥ रवौपूषागुरौपुष्यःशनौमूलंभृगौमघा ॥ सौम्ये
ब्राह्मंविशाभौमेचंद्रेद्राचरयोगकः ॥ १ ॥ ॥ ककचयोग ॥
रवौतुद्वादशीप्रोक्ताभौमेचदशमीतथा ॥ चंद्रेचैकादशीप्रोक्ता
नवमीबुधवासरे ॥ २ ॥ शुक्रेचसप्तमीज्ञेयाशनौचैवतुषष्ठिका ॥
गुरौचाष्टमिकाज्ञेयोयोगस्तुककचोबुधैः ॥ ३ ॥ ॥ दग्धयो
ग ॥ ॥ बुधतृतीयाकुजपंचमीचषष्ठीगुरावष्टमिशुक्रवारे ॥
एकादशीसोमशनिर्नवम्यांद्वादश्यमर्कामितिदग्धयोगः ॥ ४ ॥
॥ मृत्युदा ॥ ॥ रवौभौमेभवेन्नंदाभद्राजीवशशांकयोः ॥
जयाशुक्रेबुधेरिक्ताशनौपूर्णाचमृत्युदा ॥ ५ ॥ ॥ सिद्धियो
ग ॥ ॥ शुक्रेनंदाबुधेभद्राजयाभौमेप्रकीर्तिता ॥ शनौरिक्तागु
रौपूर्णासिद्धियोगाउदाहृताः ॥ ६ ॥ ॥ उत्पातादियोगाः ॥
॥ विशाखादिचतुष्कंतुभास्करादिक्रमेणतु ॥ उत्पातमृत्युकाला
ख्यसिद्धियोगाःप्रकीर्तिताः ॥ ७ ॥ ॥ यमदंष्ट्रयोग ॥
॥ मघाधनिष्ठासूर्येतुचंद्रेमूलविशाखके ॥ कृत्तिकाभरणीभौमे
सौम्येपूषापुनर्वसुः ॥ ८ ॥ गुरौपूषाश्विनीशुक्रेरोहिणीचानुरा
धका ॥ शनौविष्णुःशतभिषग्यमदंष्ट्रःप्रकीर्तितः ॥ ९ ॥ ॥ य
मघंटयोग ॥ ॥ रवौमघाबुधेमूलंगुरौचैवचकृत्तिका ॥ भौमे
चार्द्राशनौहस्तःशुक्रेचैवतुरोहिणी ॥ १० ॥ चंद्रेविशाखायोगो
यंयमघंटःप्रकीर्तितः ॥ ॥ मुसलवज्रयोग ॥ ॥ चंद्रेचित्राभृ
गौज्येष्ठाशनौचैवतुरेवती ॥ चांद्रेजेतुधनिष्ठाक्तारवौतुभरणीत
था ॥ ११ ॥ उषाश्चैवतुभौमेचगुरौचैवोत्तरातथा ॥ अयंमुसल
वज्राख्ययोगोवर्ज्यःशुभेबुधैः ॥ १२ ॥ अमृतसिद्धियोग ॥ आ
दित्यहस्तेगुरुपुष्ययोगेबुधानुराधाशनिरोहिणीच ॥ सोमेच
विष्णुर्भृगुरेवतीचभौमाश्विनीचामृतसिद्धियोगः ॥ १३ ॥

टी०—चरयोगादि त्रयोदश योग आणि वार सात असे पुढील कोष्टकांत आहेत. त्यांत ज्या वारीं नक्षत्र किंवा तिथि येईल तो योग त्या दिवशीं जाणावा.

	योगांचीं नावें	रविवार	सोमवार	भौमवार	बुधवार	गुरुवार	शुक्रवार	शनिवार.
१	चरयोग	पूर्वांषा.	आर्द्रा	विशाखा	रोहिणी	पुष्य	मघा	मूळ
२	क्रकचयोग	१२तिथी	११ ति.	१० ति.	९ ति.	८ ति.	७ ति.	६ ति.
३	दग्धयोग	१२ ति.	११ ति.	५ ति.	३ ति.	६ ति.	८ ति.	९ ति.
४	मृत्युयोग	१/६/११ ति.	२/७/१२ ति.	१/६/११ ति.	२/७/१२ ति.	३/७/१२ ति.	३/६/११ ति.	४/९/१४ ति.
५	सिद्धियोग	७ ति.	० ति.	३/८/१३ ति	३/७/१२ ति.	५/१०/१५ ति.	१/६/११ ति.	३/८/१३ ति.
६	उत्पातयोग	विशाखा	पूर्वा	धनिष्ठा	रेवती	रोहिणी	पुष्य	उत्तरा
७	मृत्युयोग	अनुराधा	उत्तरा	शततार.	अश्विनी	मृगशीर्ष	आश्लेषा	हस्त
८	कालाख्ययोग	ज्येष्ठा	अभिजि.	पूर्वाभाद्र.	भरणी	आर्द्रा	मघा	चित्रा
९	सिद्धयोग	मूळ	श्रवण	उत्त. भा.	कृत्तिका	पुनर्वसु	पूर्वा	स्वाती
१०	यमदंष्ट्रयोग	मघा धनिष्ठा	मूळ विशाखा	कृतिका रोहिणी	पूर्वाषा. पुनर्वसु	उत्त. षा. अश्विनी	रोहिणी अनुराधा	श्रवण शततारका
११	यमघंटयोग	मघा	विशाखा	मृग	मूळ	कृत्तिका	रोहिणी	हस्त
१२	मुसलवज्राख्य.	भरणी	चित्रा	उत्त. षा.	धनिष्ठा	उत्तरा	ज्येष्ठा	रेवती
१३	अमृतसिद्धियोग	हस्त	श्रवण	अश्विनी	अनुराधा	पुष्य	रेवती	रोहिणी.

दास व दासी ठेवण्यास मुहूर्त.

दासचक्र॥ ॥ नराकारंलिखेच्चक्रंसर्वार्थंभृत्यसंग्रहे॥ शीर्षेत्रीण्यर्थलाभःस्यान्मुखेत्रीणिविनाशनम् ॥ १ ॥ हृदिपंचधनंधान्यंपादेषट्कंदरिद्रता ॥ पृष्ठेद्वेप्राणसंदेहोनाभौवेदाःशुभावहम् ॥ ॥ २ ॥ गुदेद्वेभयपीडाचदक्षहस्तैकमर्थकम् ॥ एकंवामेनाशकरं भृत्यभात्स्वामिभांतकम्॥ ३ ॥

टी०—नराकार चक्र काढून त्याचे मस्तकापासून अवयवस्थानीं नक्षत्रें द्यावयाचीं त्यांचा क्रम. दासाचे जन्मनक्षत्रापासून स्वामीचे जन्मनक्षत्रापावेतों प्रथम शीर्षांवर ३ अर्थलाभ. मुखावर ३ नाश. हृदयावर ५ धनधान्यसमृद्धि. पायांवर६ दरिद्र. पृष्ठीवर २ मृत्यु. नाभीवर ४ शुभ. गुदावर २ भय, पीडा. उजवे हातावर१ अर्थप्राप्ति आणि नवमस्थान डाव्या हातावर १ नाश.

दासीचक्र.

दासीचक्रंप्रवक्ष्यामिदासीभात्स्वामिभांतकम् ॥ शीर्षेत्रीणिमुखेत्रीणिस्कंधयोश्चद्वयंस्मृतं॥ १ ॥ हृदयेपंचऋक्षाणिनाभौपंचैक भंभगे॥ जानुद्वयेद्वयंज्ञेयंपादयोश्चत्रयंत्रयं ॥ २ ॥ ॥फळ॥

॥ शिरःस्थानेभवेल्लाभोमुखेहानिःप्रजायते ॥ स्कंधेचस्वामिनोमृत्युर्हृदयेपुष्टिवर्द्धनम् ॥ ३ ॥ नाभौहानिप्रदंप्रोक्तंभगेचैव पलायनं ॥ जानौसेवालभेन्नित्यंपादयोस्तुधनक्षयः ॥ ४ ॥

टी०—दासीचे जन्मनक्षत्रापासून स्वामीचे जन्मनक्षत्रापावेतों द्यावयाचीं स्थानें. प्रथम शीर्षावर ३ लाभ, पुढें मुखावर३ हानि, मग खांद्यावर३स्वामिमृत्यु, हृदयावर ४ पुष्टि होय, नाभीवर ५ हानि, भगावर १ पळेल, ढोंपरावर २ सेवा करील,पायांवर ६ धनक्षयकारक, यांतून शुभ फळ आलें तर दासी ठेवावी.

गवादि पशु घेण्यास मुहूर्त.

गोवृषमहिषीचक्र ॥ ॥ शीर्षेत्रयंमुखेद्वेचपादेष्वष्टौविनिर्दिशेत् ॥ हृदयेपंचऋक्षाणिस्तनेष्वष्टौभगेककं॥ १ ॥ ॥फल॥शिरःस्थानेभवेल्लाभोमुखेहानिःप्रजायते ॥ पादयोरर्थलाभःस्याद्धृदयेसौख्यंवर्द्धनं ॥ २ ॥ स्तनयोस्तुमहालाभोगुह्यस्थानेमहद्भयं ॥ अर्यमादिगवांज्ञेयंमहिष्यांसूर्यभान्न्यसेत् ॥ इदमेववृषेज्ञेयंविशेषःपत्सुषोडश ॥ ३ ॥

टी०—गाय अथवा वृषभ घेण्यास उत्तराफाल्गुनीपासून दिवसनक्षत्रापर्यंत द्यावयाचीं स्थानें. प्रथम मस्तकावर ३ लाभदायक, मग मुखावर २ हानि, पायांवर ८ अर्थलाभ, हृदयावर ५ सौख्य, स्तनावर ६ महालाभ, भगावर व गुह्यावर १ भय जाणावें.आणि म्हशी घेण्यास हींच स्थानें व फळें;परंतु सूर्यनक्षत्रापासून दिवसनक्षत्रापावेतों क्रम जाणावा. आणि वृषभ घेण्यास स्थानें व नक्षत्रें यांचा क्रम गाईचा घ्यावा. परंतु पायांचे स्थानीं १६ नक्षत्रें घ्यावीं, शेष दोन दोन योजावीं, शुभफळ येईल तें घ्यावें.

अश्व घेण्यास मुहूर्त.

अश्वेतुसूर्यभाच्चैवसाभिजिद्भानिविन्यसेत्॥पंचस्कंधेजन्मभांतंपृष्ठेतुदशकंन्यसेत् ॥ १ ॥ पुच्छेद्वेपंद्वयंप्राज्ञैश्चतुष्पादेचतुष्टयं ॥ उदरेपंचधिष्ण्यानिमुखेद्वेचप्रकीर्तिते ॥ २ ॥ ॥ फळ ॥ ॥ सौभाग्यमर्थलाभश्चस्त्रीनाशोरणभंगता ॥ नाशश्चअर्थलाभश्चफलंप्रोक्तंमनीषिभिः ॥ ३ ॥

टी०—सूर्यनक्षत्रापासून आपले जन्मनक्षत्रापावेतों द्यावयाचा क्रम, स्थानें व फळें.

Scanned by CamScanner

निर्धनक्षयः ॥ कंठेचराजसन्मानोमध्येछत्रपतिर्भवेत् ॥ शिखरे कीर्तिवृद्धिश्चजन्मभात्सूर्यभांतकं ॥ ३ ॥

टी०—तिन्ही उत्तरा, रोहिणी, आर्द्रा, पुष्य, शतता०, धनि०, श्र०हीं नक्षत्रें शुभ होत. परंतु आपले जन्मनक्षत्रापासून सूर्यनक्षत्रापर्यंत घ्यावयाचा क्रम. प्रथम मूळावर ३ जीवनाश, दांड्यावर ७ हानि धनक्षय, कंठावर५ राजसन्मान, मध्यें ८ छत्रपति, शेवटीं शिखरावर ४ कीर्तिवृद्धि होईल. यांतून शुभ फळ येईल तो दिवस घ्यावा.

मंचकचक्र.

सूर्यभाद्गणयेच्चांद्रंमंचमूलेचतुश्चतुः ॥ गात्रेषुत्वेकंविंध्यासुमध्ये सप्तविनिर्दिशेत् ॥ १॥ फल ॥ मूलेतुसुखसौभाग्यंगात्रेप्रोक्तं भयंमहत् ॥ मध्येसत्पुत्रलाभायआयुर्वृद्धिकरंपरम् ॥ ३ ॥

टी०—सूर्यनक्षत्रापासून दिवसनक्षत्रापावेतों मंचकस्थानीं घ्यावयाचा क्रम; प्रथम खुरांवर १६ सुखप्राप्ति, मग गातांवर ४ भयप्राप्ति, पुढें विंध्यांवर १ भय, शेवटीं मध्यें ७ पुत्रलाभ, आणि आयुष्याची वृद्धि होय.

सशरधनुश्चक्र.

सूर्यभाज्जन्मभांतंचधनुष्येवंचयोजयेत् ॥ चापाग्रेबाणसंख्याकंशराग्रेपं चयोजयेत् ॥१॥ शरमूलेतथापंचपंचसंधौप्रकीर्तयेत्॥दंडेचैवंतुदद्याद्वै धनुषश्चक्रमुत्तमम् ॥ २ ॥ फलं ॥ ॥ अग्रेहानिःशरेलाभःशरमूले जयस्तथा ॥ चापसंधौतुशौर्यंस्याद्दंडेभंगःप्रजायते ॥ ३ ॥

टी०—सूर्यनक्षत्रापासून जन्मनक्षत्रापावेतों धनुष्यावर घ्यावयाचीं स्थानें व फळें सांगतों. प्रथम अग्रावर ५ हानि, मग शराग्रावर ५ लाभ, शरमूलावर ५ जय, संधीवर ५ शौर्य, शेवटीं दंडावर ५ राज्यभंग, यांतून शुभ फळ येईल त्या दिवशीं धनुष्य धारण करावें.

रथचक्र.

रथाकारंलिखेच्चक्रंसूर्यभाज्जनिर्भन्यसेत् ॥ रथांगेत्रीणिऋक्षाणि षट्चक्रेषुततोन्यसेत् ॥ १ ॥ ऋक्षत्रयंमध्यदंडेरथाग्रेभत्रयंतथा ॥ युगेचभत्रयंज्ञेयंषडक्षाण्यंतिमेऽध्वनि ॥ २ ॥ शेषमृक्षत्रयंयोज्यं चक्रज्ञैःसर्वतोरथे ॥ ३ ॥ ॥ फलम् ॥ श्रृंगेमृत्युर्जयश्चक्रेसिद्धिर्श्रे याचदंडके ॥ रथाग्रेदंडअध्वानंमध्येचैवसुखंशुभम् ॥ ४ ॥ बुधे

रेवंफलंज्ञेयंजन्मभांतंक्रमेणच ॥ गर्गेणोक्तानिचक्राणिविज्ञेयानि सदाबुधैः ॥ ५ ॥

टी०—रथाकार चक्र काढून त्याच्या स्थानांवर सूर्यनक्षत्रापासून जन्मनक्षत्रापावेतों नक्षत्रें द्यावयाचा क्रम; प्रथम शृंगांवर ३ मृत्यु, मग चाकांवर ६ जय, पुढें मध्य दंडावर ३ सिद्धि, रथाग्रावर ३ धनलाभ, मग जोकडावर ३ भंग, शेवटीं मार्गांवर ६ शुभ आणि सर्वत्र ३ सुख जाणावें.

तिळांचा घाणा लावण्यास मुहूर्त.

घाणाचक्रंप्रवक्ष्यामिसूर्यभाच्चांद्रमेवच ॥ त्रीणित्रीणित्रयंत्रीणि त्रीणित्रीणित्रयंतथा ॥ १॥ त्रीणित्रीणितुभान्यत्रयोजयेद्घाण केशुभे ॥ ॥ फल॥ ॥ हानिरैश्वर्यमारोग्यंविनाशोद्रव्यमेवच ॥ स्वामिघातोनिर्धनतामृत्युरेवसुखंक्रमात् ॥ २ ॥

उसांचा रस काढावयाचा मुहूर्त.

वेदद्विनेत्रभूभूतबाणहस्तरसाःक्रमात् ॥ ॥ फल ॥ ॥ प्रथमंचलभे लक्ष्मींद्वितीयहानिमेवच ॥ १ ॥ तृतीयेसर्वलाभंचचतुर्थेचक्षयंतथा ॥ पंचमेचभवेन्मृत्युःषष्ठस्थानेशुभंस्मृतम् ॥ २ ॥ सप्तमेचैवपीडास्यादष्टमे धनधान्यदम् ॥ सूर्यभाद्गणयेच्चांद्रमिक्षुयंत्रेनियोजयेत् ॥ ३ ॥

टी०—सूर्यनक्षत्रापासून चंद्रनक्षत्रापावेतों घाणाचक्रास भाग९आणि उसांचा रस काढावयाचे चक्रास भाग ८,त्यांचीं निरनिराळीं फळें खालीं लिहितों,त्यांत शुभ फळ ज्या दिवशीं येईल तो दिवस घ्यावा.

तेलाचा घाणा.

३ भाग १ ला	हानि.
३ भाग २ रा	ऐश्वर्य.
३ भाग ३ रा	आरोग्य.
३ भाग ४ था	नाश.
३ भाग ५ वा	द्रव्य.
३ भाग ६ वा	स्वामिघात.
३ भाग ७ वा	निर्धन.
३ भाग ८ वा	मृत्यु.
३ भाग ९ वा	सुख.

उसांचा चरक.

४ भाग १ ला	लक्ष्मी.
२ भाग २ रा	हानि.
२ भाग ३ रा	सर्वलाभ.
१ भाग ४ था	क्षय.
५ भाग ५ वा	मृत्यु.
५ भाग ६ वा	शुभ.
२ भाग ७ वा	पीडा.
६ भाग ८ वा	धनधान्य.

Scanned by CamScanner

अथ कृषिकर्मास मुहूर्त.

स्वातीब्राह्ममृगोत्तरादितियुगेराधाचतुष्कंमघारेवत्युत्तरविष्णुभं
कृषिविधौक्षेत्रादिवापेविधौ ॥ गोकन्याझषमन्मथाश्चशुभदा
वाराःकुजार्कीतरंषष्ठीद्वादशिरिक्तपर्वसुतथावर्ज्यंद्वितीयाद्वयम् ॥१॥

टी०—स्वाती, रोहिणी, मृग, उत्तरा, पुनर्वसु पुष्य, अनुराधा, ज्येष्ठा, मूळ, पूर्वाषाढा, मघा, उत्तराफल्गुनी, श्रवण, हीं नक्षत्रें आणि वृषभ, कन्या, मकर, मिथुन, हीं लग्नें शुभ होत. मंगळ, शनिवार, व षष्ठी, द्वादशी आणि रिक्ता, दोन्ही पर्वणी आणि द्वितीयाद्वय हीं वर्ज्य करून कृषिकर्मास व बीजारोपणासही आरंभ करावा.

हलचक्र.

त्रिकंत्रिकंत्रिकंपंचत्रिकंपंचत्रिकंद्विकम् ॥
सूर्यभाद्गणयेच्चांद्रमशुभंचशुभंक्रमात् ॥ १ ॥

टी०—प्रथम नागर धरण्यास मुहूर्त. सूर्यनक्षत्रापासून दिवसनक्षत्रापावेतों गणून त्याचे भाग ८ त्यांचा क्रमः प्रथम ३ फळ अशुभ, द्वितीय भाग ३ शुभ, तृतीय ३ अशुभ, चतुर्थ ५ शुभ, पंचम ३ अशुभ, षष्ठ ५ शुभ, सप्तम ३ अशुभ, अष्टम भाग नक्षत्रें २ शुभ, ज्या नक्षत्रभागामध्यें दिवसनक्षत्र शुभ येईल तो दिवस घ्यावा.

गलबताचा मुहूर्त.

पौष्णादितिस्तुरगवारुणमित्रचित्राशीतोष्णरश्मिवसुजीवकंभा
न्यमूनि ॥ वारौचजीवभृगुनंदनकौप्रशस्तौनौकादिसंघटनवाह
नमेषुकुर्यात् ॥ १ ॥

टी०—रेवती, पुनर्वसु, अश्विनी, आश्लेषा, शततारका, अनुराधा, चित्रा, मृग, हस्त, धनिष्ठा, पुष्य हीं नक्षत्रें आणि गुरु भृगु हे वार प्रशस्त, यांजवर नवें गलबत बांधावें, अथवा जलामध्यें सोडावें.

गलबताचें चक्र.

रविभुक्तर्क्षमारभ्यकुर्यात्त्रीण्युदयेचषट् ॥ नाल्यांत्रीणिहृदित्रीणि
पृष्ठेभूःपार्श्वगंत्रयम् ॥ १ ॥ शुक्राणेत्रीणिषण्मध्येनौकाचक्रेभसं
स्थितिः ॥ उपरिस्थंचमध्यस्थंषट्श्रेष्ठंचपरंनसत् ॥ २ ॥

टी०—रविनक्षत्रापासून चंद्रनक्षत्रापर्यंत मोजून ३।३ नक्षत्रें देण्याचा क्रम. प्रथम उपरिस्थानीं ६, पुढें गलबताचे नाळीवर ३, मग हृदयावर ३, पृष्ठीवर १, कुशी

Scanned by CamScanner

वर ६, सुकाणावर ३, नौकेचे मध्यभागीं ६, नक्षत्रें द्यावीं. त्यांत उपरिस्थ आणि मध्यस्थानाचीं एकूण १२ नक्षत्रें शुभ, अन्य स्थानांचीं अशुभ जाणावीं.

लग्नीं ग्रहबळ पाहणें.

त्रिषडायगतःसूर्यश्चंद्रो द्वित्र्यायगःशुभः ॥ कुजार्कीत्रिषडायस्थौ त्रिषट्खेतरगोगुरुः ॥ १ ॥ द्विसुतास्ताष्टरिःफायरिपुसंस्थोबुधः स्मृतः ॥ सुखांत्यारीन्वितायत्रनौयानेशुभदःसितः ॥ २ ॥

टी०—गलबतांत बसावयाचें किंवा प्रथम हाकारणी करावयाची असेल त्या लग्नास ग्रहबळ पाहणें. ३।६ व ११ ह्या स्थानीं सूर्य, चंद्र, भौम, अथवा शनैश्वर हे असतील तर शुभ. आणि ३।६।१०ह्या स्थानांव्यतिरिक्त गुरु अन्यस्थानीं शुभ. २।५।७।८।१२।६ ह्या स्थानीं बुध असला तर शुभ.७।१२।६ ह्या स्थानांव्यतिरिक्त अन्यस्थानीं शुक्र शुभ होय.

नौकास्थानीं ग्रह.

नाल्यांपापखगाःसौम्याःशुकाणेशुभकारकाः ॥ व्यस्तामृत्युकराःक्रूराःपृष्ठेकूर्पेचभीतिकृत् ॥१ ॥ अंतर्बाह्येस्थितास्तेचह्य लाभायस्मृताबुधैः ॥ एवंविचार्यदैवज्ञोनौयानसमयंवदेत् ॥ २ ॥

टी०—लग्नकुंडली मांडून त्यांत ग्रह कोणकोणत्या स्थानीं येतील त्यांचीं तसतशीं फळें.पापग्रह नाळीवर शुभ,सौम्यग्रह सुकाणावर शुभ.हे विपरीत आले तर अशुभ आणि क्रूरग्रह पृष्ठीवर किंवा कुशीवर आला तर भय देणारा आणि हेच ग्रह आंत किंवा बाहेर आले तर लाभ नाहीं यांचा विचार करून जोशी यांणीं सांगावें.

दीपिकाचक्र.

दीपिकायामुखेपंचराजसन्मानलाभदाः ॥ कंठेनवधनप्राप्तिर्मध्ये ऽष्टौस्वामिमृत्युदाः ॥ १ ॥ दंडेपंचभवेद्राज्यमग्निऋक्षाच्चदीपिकं ॥

टी०—कृत्तिका नक्षत्रापासून दिवसनक्षत्रापावेतों द्यावयाचीं स्थानें व फळें सांगतों. तोंडावर ५ राजसन्मानलाभ, कंठावर ९ धनप्राप्ति, मध्यें८ स्वामिमृत्यु, आणि दांड्यावर ५ राज्यप्राप्ति या रीतीनें नक्षत्रक्रम जाणावा.

कूपचक्र.

कूपवाप्योस्तुचक्रंवैविज्ञेयंविबुधैःशुभम् ॥ रोहिणीगर्भमेतस्व

त्रित्रिऋक्षाणिचंद्रभं ॥१॥ मध्येपूर्वेतथाऽऽग्नेयेयाम्येचैवतुनैर्ऋते ॥ पश्चिमेचैववायव्यांसौम्येशूलिदिशिक्रमात् ॥२॥ फलं ॥ ॥ शीघ्रंजलंनजलंमध्यमजलमजलंबहुजलंच ॥ अमृतजलंबहुक्षारंसजलंमध्यजलंक्रमाज्ज्ञेयं ॥३॥ मत्स्येकुलीरेमकरेबहूदकं तथैवचार्द्धंवृषकुंभयोश्च ॥ अलौचतौलौचजलाल्पतामताशेषाश्चसर्वेऽजलदाःप्रकीर्तिताः ॥ ४ ॥

टी०—कूप, वापी, नूतन खोदण्यास मुहूर्त. रोहिणीपासून दिवसनक्षत्रापर्यंत देण्याचा क्रम. मीन, कर्क, मकर; ह्या तीन राशींस चंद्र असतां पुष्कळ जळ लागेल. वृषभ कुंभ; ह्या राशींस चंद्र असतां तदर्धजल लागेल. वृश्चिक तूळ ह्या राशींस चंद्र असतां अल्प जळ लागेल. शेषराशींस चंद्र असतां जळ लागणार नाहीं.

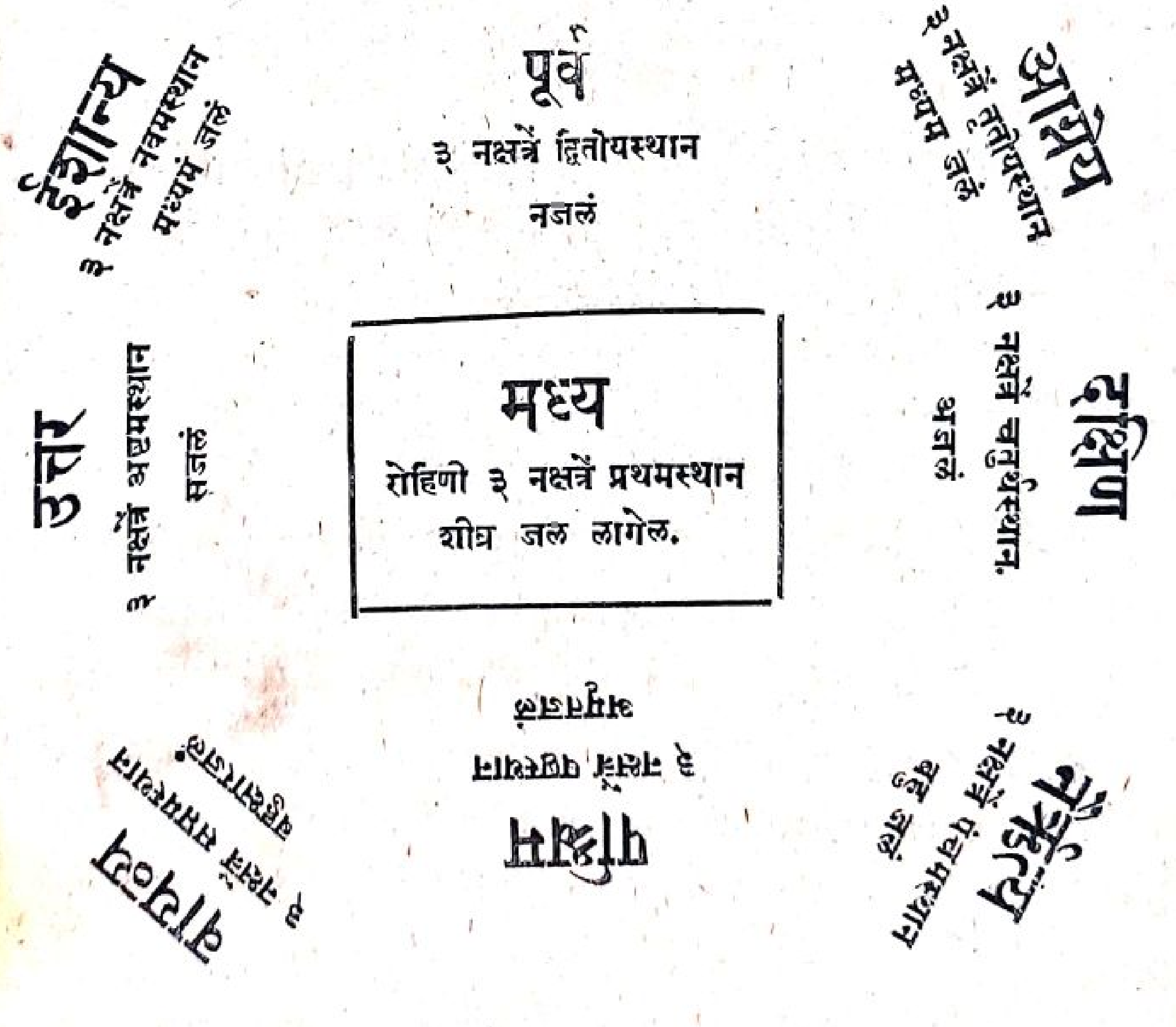

Scanned by CamScanner

शेषंचैवशुभाशुभम् ॥ १ ॥ ॥ फल ॥ ॥ लाभश्चैकेत्रिकेसि द्धिर्वृद्धिः पंचमसप्तके ॥ द्वयोर्हानिश्चतुःशोकंषष्ठाष्टेमरणंध्रुवम् ॥२ ॥

टी०—आपली छाया मोजून त्रिगुणित करून आंत तेरा मिळवून८ नीं भागावें शेष उरेल तें फळ जाणावें.

शेष १	शेष २	शेष ३	शेष ४	शेष ५	शेष ६	शेष ७	शेष ८
लाभ	हानि	सिद्धि	शोक	वृद्धि	मरण	वृद्धि	मरण

अथ पंथाप्रश्न.

तिथिप्रहरसंयुक्तातारकावारमिश्रिता ॥ सप्तभिस्तुहरेद्भागंशेषं तुफलमादिशेत् ॥१॥ वर्तमानंचनक्षत्रंगणयेत्कृत्तिकाऽऽदितः ॥ सप्तभिश्चहरेद्भागंशेषंप्रश्नस्यलक्षणं ॥ २ ॥ प्रश्नाक्षरंरुद्रयुक्तंसप्त भिर्भाजितंतथा ॥ फलमेवंक्रमाज्ज्ञेयंसर्वेषांहिशुभाशुभम् ॥ ३ ॥

टी०—तिथि, प्रहर, वार, आणि नक्षत्र एकत्र मिळवून ७नीं भागावें शेष उरेल तें फळ. दुसरा प्रकार;—दिननक्षत्रापासून कृत्तिकापावेतों गणनकरून ७ नीं भागावें शेष उरेल तें फळ. तिसरा प्रकार;—प्रश्नाचीं अक्षरें मोजून त्यांत ११ मिळवावे आणि सातांनीं भागावें शेष उरेल तें फळ.

फळें.

एकेशेषेतथास्थानेद्वितीयेपथिवर्तते ॥ तृतीयेप्यर्द्धमार्गेतुचतु र्थेग्राममादिशेत् ॥१॥ पंचमेपुनरावृत्तिःषष्ठेव्याधियुतंवदेत्॥ शून्यंज्ञेयंसप्तमेवैचैतत्प्रश्नस्यलक्षणम् ॥

टी०—शेष १ राहिल्यास स्थानींच आहे, २ रा० मार्ग चालत आहे, ३ रा० अर्धमार्गीं आला, ४ रा० गांवाजवळ आला, ५ रा० माघारा गेला, ६ रा०व्याधि-ग्रस्त आहे, ७ राहिल्यास मृत्यु. हीं तीन पंथाप्रश्नाचीं फळें क्रमेंकरून जाणावीं.

दुसरा प्रकार.

धनसहजगतौसितामरेज्यौकथयतआगमनंप्रवासिपुंसाम् ॥ तनुहिबुकगताविमौचतद्वज्झटितिनृणांकुरुतोग्रहप्रवेशम् ॥ १ ॥

टी०—द्वितीयस्थानीं शुक्र, तृतीयस्थानीं गुरु, अथवा पृच्छालग्नीं शुक्र, चतुर्थ स्थानीं गुरु, असा योग असतां प्रवासी गृहास लवकर येईल.

Scanned by CamScanner

अथ कार्याकार्यप्रश्न.

दिशाप्रहरसंयुक्तातारकावारमिश्रिता ॥ अष्टभिस्तुहरेद्भागंशेषं प्रश्नस्यलक्षणम् ॥ १ ॥ ॥ फल ॥ ॥ पंचैकेत्वरितासिद्धिः षट्तुर्येचदिनत्रयम् ॥ त्रिसप्तकेविलंबश्चद्वौचाष्टौनचसिद्धिदौ ॥ २ ॥

टी०–पृच्छकाचें मुख ज्या दिशेस असेल ती दिशा, प्रहर, वार व नक्षत्र, अशीं सर्व एकत्र करून ८ नीं भागावें, शेष उरेल त्याचें शुभाशुभ जाणावें. शेष १ अथवा ५ उरले तर त्वरित कार्यसिद्धि, ६, ४ उरले तर तीन दिवसांत कार्यसिद्धि, ३, ७ उरले तर विलंबेंकरून कार्यसिद्धि, २, ८ उरले तर कार्य होणार नाहीं.

अंकप्रश्न.

अंकंद्विगुणितंकृत्वाफलनामाक्षरैर्युतम् ॥ त्रयोदशयुतंकृत्वानवभिर्भागमाहरेत् ॥ १ ॥ ॥ फल ॥ एकेहिधनवृद्धिश्चद्वितीयेचधनक्षयः ॥ तृतीयेक्षेममारोग्यंचतुर्थेव्याधिरेवहि ॥ २ ॥ स्त्रीलाभःपंचशेषेस्यात्षष्ठेबंधुविनाशनम् ॥ सप्तमेईप्सितासिद्धिरष्टमेमरणंध्रुवम् ॥ ३ ॥ नवमेराज्यसंप्राप्तिर्गर्गस्यवचनंतथा ॥ ४ ॥

टी०–नऊ अंकांतून एका अंकाचें नांव घ्यावयास सांगावें, ज्या अंकाचें नांव घेईल त्याचे द्विगुणित करून मग फळाचें नांव घेववावें, त्याचीं अक्षरें व दुसरे १३ अंक त्यांत मिळवावे आणि द्विगुणित केलेले ते असे सर्व एकत्र करून ९ नीं भागावें शेष राहिल्याचें शुभाशुभ फळ. शेष १ धनलाभ, २ धनक्षय, ३ आरोग्य, ४ व्याधि, ५ स्त्रीलाभ, ६ बंधूचानाश, ७ कार्यसिद्धि, ८ मरण, ९ राज्यप्राप्ति. अशीं फळें गर्गमुनि सांगतात.

नवग्रहात्मकंयंत्रंकृत्वाप्रश्नंनिरीक्षयेत ॥
फलंपूर्वोक्तमेवात्रद्रष्टव्यंप्रश्नकोविदैः ॥ १ ॥

टी०–नवग्रहात्मक यंत्र करून त्यांतील अंकाचें अवलोकन, किंवा अंकावर हात ठेऊन, किंवा उच्चार करून अंक येईल त्याचीं फळें पूर्वी सांगितलीं आहेत तीं पाहून यथाक्रमें सांगावीं.

४	३	८
९	५	१
२	७	६

अन्यमतें.

सप्तत्रयांकेकथयंतिवार्तांनवैकपंचत्वरितंवदंति ॥
अष्टौद्वितीयेनहिकार्यसिद्धीरसाश्चवेदाघटिकात्रयंच ॥ २ ॥

Scanned by CamScanner

अंक सांगितले आहेत त्याप्रमाणेंच कृति, परंतु फळें मात्र ...ले तर वार्ता ऐकण्यांत येईल. ९, ३, ५ त्वरित कार्य होईल. ८, २ कार्य होणार नाहीं. ४, ६ तीन घटिकांनीं कार्य होईल असें जाणावें.

वारनक्षत्रप्रयुक्तपंथाप्रश्न.

बुधेचंद्रेतथामार्गेसमीपेगुरुशुक्रयोः ॥ रवौभौमेतथादूरेशनौच परिपीड्यते ॥ १॥ निर्जीवःसप्तऋक्षाणिसजीवोद्वादशेभवेत् ॥ व्याधितोनवऋक्षाणिसूर्यधिष्ण्यात्तुचांद्रभम् ॥ २ ॥

टी०—बुधवारीं व सोमवारीं प्रश्न केला तर मार्ग चालत आहे. गुरुवारीं व शुक्रवारीं समीप आला, रविवारीं व भौमवारीं दूर आहे, शनिवारीं अनिष्ट होय. सूर्यनक्षत्रापासून चंद्रनक्षत्रापावेतों धावयाचा क्रम. प्रथम ७ त नक्षत्रांत चंद्र आला तर निर्जीव, द्वितीय १२ रा नक्षत्रांत चंद्र आला तर जिवंत आहे, तृतीय ९ नक्षत्रांत चंद्र आला तर व्याधि उत्पन्न झाला आहे असा पंथाप्रश्न जाणावा.

नष्टवस्तुप्रश्न.

तिथिवारंचनक्षत्रंलग्नंवन्हिविमिश्रितम् ॥ पंचभिस्तुहरेद्भागंशेषंतत्वंविनिर्दिशेत् ॥ १॥ फल॥ पृथिव्यांतुस्थिरंज्ञेयमप्सु व्योम्निनलभ्यते ॥ तेजस्तुराजसंज्ञेयंवायौशोकंविनिर्दिशेत् ॥ २॥

टी०—प्रश्नतिथि, वार, नक्षत्र, लग्न व त्यांत ३ एकत्र करून ५ नीं भागावें शेष १ उरला तर पृथ्वींत आहे, २ उरले तर जळांत आहे सांपडणार नाहीं, ३ उरले तर आकाशांत आहे मिळणार नाहीं, ४ उरले असतां तेज राजानें वस्तु नेली, ५ उरले तर वायु शोक असें जाणावें.

गर्भिणीप्रश्न.

तत्पृच्छलग्नेरविजीवभौमेतृतीयसप्तेनवपंचमेच ॥ गर्भःपुमान्वैऋषिभिःप्रणीतश्चान्यग्रहेस्त्रीविबुधैःप्रणीता ॥ १॥

टी०—गर्भिणी, ज्या लग्नावर प्रश्न करील त्या लग्नीं ग्रह पाहणें. लग्नाचे तृतीय, सप्तम, नवम, अथवा पंचमस्थानीं रवि, गुरु, अथवा भौम असले तर पुत्र होईल, किंवा या स्थानीं अन्य ग्रह असले तर कन्या होईल.

मुष्टिप्रश्न.

मेषेरक्तंवृषेपीतंमिथुनेनीलवर्णकं ॥ कर्केचपांडुरंज्ञेयंसिंहेधूम्रंप्रकीर्तितं

Scanned by CamScanner

॥१॥ कन्यायां[illegible]मिश्रन्तुतुलायांपीतमि[illegible]
चचापेपीतंविनिश्चितं ॥२॥ नक्रेकुंभेकृष्ण[illegible] ॥[illegible]॥

टी०—पृच्छकाचे मुष्टींत कोणते वर्णाची वस्तु आहे ती सांगावी, ती याप्रमाणें-मेष लग्न असलें तर तांबडे वर्णांची वस्तु आहे आणि वृषभ लग्नीं पिंवळीं, मिथुनीं निळी, कर्कीं पांढरी, सिंहीं धूम्रवर्णांची, कन्यालग्नीं नीळमिश्रित, तूळीं पीतमिश्रित, वृश्चिकीं ताम्रमिश्रित, धनलग्नीं पीतमिश्रित, मकरीं कृष्णवर्ण, कुंभीं लोहमय, मीनलग्नीं पीतवर्णांची वस्तु आहे असें जाणावें.

लग्नपरत्वें मनचिंतित प्रश्न.

मेषेचद्विपदांचिंतावृषेचिंताचतुष्पदः ॥ मिथुनेगर्भचिंताचव्यव
सायस्यकर्कटे ॥ १ ॥ सिंहेचजीवचिंतास्यात्कन्यायांचस्त्रिय-
स्तथा ॥ तूलेचधनचिंताचव्याधिचिंताचवृश्चिके ॥ २ ॥ चापे
चधनचिंतास्यान्मकरेशत्रुचिंतनम् ॥ कुंभेस्थानस्यचिंतास्या
न्मीनेचिंताचदैविकी ॥ ३ ॥

टी०—लग्नपरत्वें प्रश्नाचें उत्तर. मेषलग्नीं प्रश्न केला तर मनुष्याची चिंता, वृषभ लग्नीं गायी ह्मशी इत्यादि चतुष्पदांची, मिथुनीं गर्भाची, कर्कीं व्यापाराची, सिंहीं जीवाची, कन्यालग्नीं स्त्रीची, तूळीं धनाची, वृश्चिकीं रोगाची, धनलग्नीं धनाची, मकरीं शत्रूची, कुंभीं स्थानाची, मीन लग्नीं भूतपिशाचादिक, दैविक अशा चिंता. लग्नपरत्वें पृच्छकास सांगाव्या.

संज्ञापरत्वें लग्नांचीं नांवें.

धातुमूलंजीवश्चरस्थिरद्विःस्वभावाश्च ॥
मेषादयःक्रमेणज्ञातव्याःप्रश्नकोविदैः ॥ १ ॥

टी०—मेषादि क्रमानें द्वादशलग्नें त्यांचीं नांवें दोन दोन संज्ञेचीं सांगतों. धातु व चर अशी मेषलग्नाची संज्ञा. मूळ, स्थिर वृषभाची. जीव, द्विःस्वभाव मिथुनाची. धातु, चर कर्काची. मूळ स्थिर सिंहाची. जीव, द्विःस्वभाव कन्येची. धातु चर तूळेची. मूळ स्थिर वृश्चिकाची. जीव, द्विःस्वभाव धनाची. धातु चर मकराची. मूळ स्थिर कुंभाची. जीव व द्विःस्वभाव मीनाची. अशा १२ लग्नांच्या संज्ञा जाणाव्या.

अंकप्रश्न.

अष्टोत्तरशतांकेषुप्राश्निकोन्यूनमाचरेत्॥शेषंद्वादशभिर्भक्तंशेषेचैवशुभा
शुभं ॥ १ ॥ ॥ फल ॥ ॥ एकंदुर्गासप्तकेवैविलंबश्चांगेतुर्येदिक्षुभूते
पुनाशः॥रुद्रेसिद्धिर्युगुलेवृद्धिरुक्ताशीघ्रंकार्यंस्यात्रिषट्द्वादशेषु ॥ २ ॥

Scanned by CamScanner

टी०—प्रश्नपृच्छकाकडून अष्टोत्तरशताचे अंकांतून एके अंकाचें नांव घेववावें. आणि त्यास १२ नीं भागावें शेष उरेल त्यांचीं फळें. शेष १ अथवा ९ किंवा ७ उरले तर विलंबें कार्य होईल; ८, ४, १०, ५, उरले तर नाश; ११ सिद्धि; २ वृद्धि; ३, ६, १२ उरले तर शीघ्र कार्य सिद्धि होईल असें जाणावें.

रोगिप्रश्न.

तिथिवारंचनक्षत्रंलग्नंप्रहरएवच ॥ अष्टभिस्तुहरेद्भागंशेषंतुफल मादिशेत् ॥ १ ॥ ॥ फळं ॥ ॥ हयाग्नौदेवताबाधापैत्रीवेंने त्रदंतिषु ॥ षट्चतुर्थुभूतबाधानबाधाएकपंचके ॥ २ ॥

टी०—तिथि, वार, नक्षत्र, व लग्न, आणि प्रहर हीं प्रश्नदिवशीं एकत्र करून ८ नीं भागावें शेष उरेल त्याचें फळ. शेष ७ अथवा ३ उरले तर देवतेची बाधा.२,८पितरांची बाधा.६,४भूतबाधा.१,५उरलें तर बाधा नाहीं असें जाणावें.

केवळ लग्नपरत्वें.

मेषेचदेवीदोषःस्याद्वृषेदोषश्चपैतृकः ॥ मिथुनेशाकिनीदोषः कर्कटेभूतदोषकः ॥ १ ॥ सिंहेसहोदराणांवैकन्यायांकुलमातृ जः ॥ तूलेदोषश्चंडिकायानाडीदोषोहिवृश्चिके ॥ २ ॥ चापेच यक्षिणीपीडामकरेग्रामदेवतात् ॥ अपुत्राद्दृष्टिजःकुंभेमीनेआ काशगामिनः ॥ ३ ॥

टी०—ज्या लग्नीं रोगी प्रश्न करील त्याचें उत्तर. मेषीं देवीदोष, वृषभीं पितृदोष, मिथुनीं शाकिनीदोष, कर्कीं भूतदोष, सिंहीं भावाचा दोष, कन्यालग्नीं कुळदेवतेचा दोष, तुळीं चंडिकादोष, वृश्चिकीं नाडीदोष, धनीं यक्षिणीदोष, मकरीं ग्रामदेवतेचा दोष, कुंभीं अपुत्र स्त्री दर्शनीय दोष, मीनीं आकाशगामिनीदोष, असे पृच्छकलग्नपरत्वें रोग सांगावे.

पर्जन्यप्रश्न.

आषाढस्यासितपक्षेदशम्यादिदिनत्रये ॥ रोहिणीकालमाख्या तिसुमद्दुर्भिक्षलक्षणम् ॥ १ ॥ रात्रावेवनिरभ्रंस्यात्प्रभातेमेघडं बरम् ॥ मध्यान्हेजलबिंदुःस्यात्तदादुर्भिक्षकारणम् ॥ २ ॥

टी०—आषाढ कृष्णपक्षीं१०मी, ११शी, १२ शी, ह्या ३ दिवसांत रोहिणी दिवसनक्षत्र आलें तर सुभिक्ष, मध्यम, व दुर्भिक्ष हीं तिन्ही फळें तिथिक्रमेंकरून

षाढा, उत्तराषाढा, श्रवण, धनिष्ठा, उत्तरा, रेवती हीं चंद्रनक्षत्रें आणि शेष जीं उरलीं तीं सूर्यनक्षत्रें जाणावीं. फळें, दिवसनक्षत्र आणि महानक्षत्र हीं दोन्ही सूर्यनक्षत्रें असलीं तर वायु सुटेल. आणि दोन्ही चंद्रनक्षत्रें आलीं तर पर्जन्य पडणार नाहीं. जेव्हां चंद्र आणि सूर्य अशीं येतील तेव्हां वृष्टि होते असें जाणावें.

धान्यप्रश्न.

कापायेजयशर्मलाभकुगिरौमित्राणिसर्वेशुभं गौरायेप्रियभुग्धनानि लपरेलाभारिनाशादिकम् ॥ रय्यांगेकलहःश्रियश्चवलगेस्थानानि मित्रागमौ रोरारांविपदःपरांगकलहःसालेयशोकावहः ॥ १ ॥

टी०——सत्तावीस दाणे धान्याचे घेऊन एक रास करावी मग त्या राशींतून एक चिमटी भरून निराळे ठेवावे ह्मणजे ३ राशी होतात, यांतील दाणे मोजून शेवटीं एकेक उरला तर शुभ असें विचार पहावें.

उदाहरण.

१ का ह्मणजे १ पा ह्मणजे १ ये ह्मणजे १ अशा तीन राशींत पृथक् पृथक् एकेक उरला तर त्याचें फळ जय आणि कल्याण लाभ.

२ कु ह्म० १ गी ह्म० ३ रौ ह्म० २ मित्रादि सर्व शुभ.

३ गो ह्म० ३ रा ह्म० २ ये ह्म० १ प्रियभोग, धनप्राप्ति.

४ ल ह्म० ३ प ह्म० १ रे ह्म० २ लाभ आणि अरीचा नाश.

५ र ह्म० २ य ह्म० १ गे ह्म० ३ कलह होईल.

६ व ह्म० ३ ल ह्म० ३ गे ह्म० ३ लक्ष्मी आणि मित्र आपले घरीं येईल.

७ रो ह्म० २ रा ह्म० २ रां ह्म० २ विपत्तिप्राप्ति.

८ प ह्म० १ रां ह्म० २ ग ह्म० ३ कलह होईल.

९ सा ह्म० २ ले ह्म० ३ य ह्म० १ शोकप्राप्ति. याप्रमाणें विचार केलें असतां हीं ९ फळें येतात. राशो मोजते वेळेस तीन तीन दाणे मोजावे.

गुरू चुकलें त्याचाप्रश्न.

द्युमणिभान्नवभेषुवनेपशुस्तनुषट्सुचकर्णपथेस्थितं ॥
अचलभेषुगतंगृहमागतंद्वयगतंगतमेवमृतंत्रिषु ॥ १ ॥

टी०——सूर्यनक्षत्रापासून दिवसनक्षत्रापर्यंत मोजावें. दिवसनक्षत्र प्रथम ९ नक्षत्रांत आलें तर गुरूं वनांत आहे. पुढें ६ नक्षत्रीं आलें तर मार्गीं आहे. पुढें ७ नक्षत्रांत आलें तर गृहास लवकर येईल. पुढें २ नक्षत्रांत आलें तर सांपडणार नाहीं. पुढें ३ नक्षत्रांत आलें तर मृत्यु पावलें असें जाणावें.

Scanned by CamScanner

राज्यादि नाशक योग.

यदिभवतिकदाचिच्चाश्विनीनष्टचंद्रा शनिरविकुजवारेस्वातिरा युष्मयोगे ॥ गगनचरपशूनांजंगमस्थावराणांनृपतिजनवि नाशोराज्यभंगस्तुचोक्तः ॥ १ ॥

टी०—कदाचित् शनि, रवि, भौम, या वारीं अमावास्येस अश्विनी किंवा स्वाती नक्षत्र आणि आयुष्मान् योग असा योग असला तर पशु, पक्षि, जंगम स्थावर व राजे जन यांचा नाश, आणि राज्यभंग होईल.

रवि, चंद्रास खळें पडतें त्याचें फळ.

रविशशिपरिवेषेपूर्वयामेचपीडारविशशिपरिवेषेमध्ययामेचवृष्टिः ॥ रविशशिपरिवेषेधान्यनाशस्तृतीयेरविशशिपरिवेषेराज्य भंगश्चतुर्थे ॥ १ ॥

टी०—रवीला किंवा चंद्राला प्रथमप्रहरीं खळें पडलें तर जनास पीडा होईल. दुसरे प्रहरीं पडलें तर पर्जन्य पडेल. तृतीय प्रहरीं धान्याचा नाश होईल, चवथे प्र पडलें तर राज्यभंग होईल.

धनुष्याचें फळ.

रात्रौधनुर्दिनेउल्कातारांचैवदिनेतथा ॥ रात्रौतुधूमकेतुश्चभूकंपश्चतथैवहि ॥ एतानिदुष्टचिन्हानिदेशक्षयकराणिच ॥ १ ॥

टी०—रात्रीस धनुष्य व दिवसा उल्का आणि दिवसास नक्षत्रपात व रात्रीस धूमकेतु आणि भूमिकंप अशीं दुष्ट चिन्हें झालीं तर तीं देशक्षयकारक होत.

अथ ग्रहचक्रप्रकरण.

सूर्य ॥ ॥ ऋक्षसंक्रमणंयत्रद्वेवक्रेविनियोजयेत् ॥ चत्वारिदक्षिणेबाहौत्रीणित्रीणिचपादयोः ॥१॥ चत्वारिवामबाहौचत्हृदये पंचनिर्दिशेत् ॥ अक्ष्णोर्द्वयंद्वयंयोज्यंमूर्ध्निचैकैककंगुदे ॥ २ ॥ ॥ फलं ॥ ॥ रोगोलाभस्तथाध्वाचबंधनंलाभएवच ॥ ऐश्वर्यंराजपूजाचअपमृत्युरितिक्रमात् ॥ ३ ॥ ॥ चंद्र ॥ ॥ चंद्रचक्रंप्रवक्ष्यामिनराकारंसुशोभनं ॥ शीर्षेषट्कंमुखेत्वेकंत्रीणि

Scanned by CamScanner

दक्षिणहस्तके ॥ १ ॥ त्हदिषट्कंप्रदातव्यंवामहस्तेत्रयंतथा ॥ कुक्ष्योःषट्कंचदातव्यंपादैकैकंविनिर्दिशेत् ॥ २ ॥ ॥ फल ॥ शीर्षेलाभकरंज्ञेयंमुखेतुद्रव्यहारकं ॥ हानिदंदक्षिणेहस्तेत्हदये चसुखावहं ॥ ३ ॥ वामहस्तेतुरोगाश्चकुक्ष्योः शोकस्तथैवच ॥ पादयोर्हानिरोगौचजन्मधिष्ण्यादिचंद्रभम् ॥ ४ ॥ ॥ भौम ॥ ॥ भौमचक्रंप्रवक्ष्यामिजन्मधिष्ण्यादिभौमभम् ॥ शीर्षेषट्कंमुखे त्रीणित्रीणिवैदक्षिणेकरे ॥ १ ॥ पादयोःषट्चयोज्यानिवामह स्तेत्रयंतथा ॥ गुह्येचैकंनेत्रयोर्द्वेत्हदयेत्रयमेवच ॥ २ ॥ फल ॥ विजयश्चैवरोगश्चलक्ष्मीःपंथाभयंतथा ॥ मृत्युर्लाभःसुखंचापि फलंज्ञेयंविचक्षणैः ॥ ३ ॥

सूर्य.			चंद्र.			मंगळ.		
सूर्यसंक्रात ज्या नक्षत्रीं असेल तेथून जन्मनक्षत्रा-पर्यंत मोजून जेथें नक्षत्र पडेल तें फळ जाणावें.			जन्मनक्षत्रापासून ज्या नक्षत्रीं चंद्र असेल तेथपर्यंत मोजावें जेथें नक्षत्र पडेल तें फळ जाणावें.			जन्मनक्षत्रापासून भौम ज्या नक्षत्रीं असेल तेथपर्यंत मोजून जेथें नक्षत्र पडेल तें फळ जाणावें.		
स्थानें	नक्षत्रें	फळें	स्थानें	नक्षत्रें	फळें	स्थानें	नक्षत्रें	फळें
मुखावर	२	रोगप्राप्ति	मस्तकावर	६	लाभकर	शिरावर	६	विजय
उजवेहाता	४	लाभ	मुखावर	१	द्रव्यहरण	मुखावर	३	रोगप्राप्ति
पायांवर	६	मार्गचाल०	उज०हाता	३	हानिकारक	उज०हाता	३	लक्ष्मीप्राप्ति
डावाबाहु	४	बंधन	हृदयावर	६	सुखप्रा०	पायांवर	६	मार्गचाल०
हृदयावर	५	लाभ	डावाहात.	३	रोगप्रा०	डावेहाता	३	भय
नेत्रांवर	४	लक्ष्मीप्रा०	कुक्षीवर	६	शोक	गुदावर	१	मृत्यु
मस्तकावर	१	राजगृहींपू०	उ०पाया०	१	हानि	नेत्रांवर	२	लाभ
गुदावर	१	अपमृत्यु	डावापाय	१	रोगप्राप्ति	हृदयावर	३	सुख

बुध ॥ ॥ बुधचक्रंप्रवक्ष्यामिजन्मऋक्षादिसौम्यभं ॥ शिरसित्री णिराज्यंस्यादेकैकंधनधान्यदं ॥ १ ॥ नत्रेद्वेप्रीतिलाभौ चनाभौश्रीःपंचकंतथा ॥ पादयोःषट्प्रवासश्चवामेवेदाधनंतथा ॥ २ ॥ चत्वारिदक्षिणेहस्तेधनलाभस्तथैवच ॥ गुह्यस्थानेभद्व यंचबंधनंमरणंफलं ॥ ३ ॥ ॥ गुरु ॥ ॥ गुरुचक्रंप्रवक्ष्यामि गुरुभाज्जन्मऋक्षकं ॥ दद्याच्छिरसिचत्वारिचत्वारिदक्षिणेकरे ॥ ॥ १ ॥ एकंकंठेमुखेपंचपादयोःषट्प्रदापयेत् ॥ करेवामेचचत्वा

Scanned by CamScanner

रित्रीणिदद्याच्चनेत्रयोः ॥ २ ॥ ॥ फलं ॥ ॥ राज्यंलक्ष्मीर्धनप्राप्तिःपीडामृत्युस्तथैवच ॥ सुखंचैवक्रमेणैवंफलंज्ञेयंविचक्षणैः ॥ ३ ॥ ॥ शुक्र ॥ शुक्रचक्रंप्रवक्ष्यामिशुक्रधिष्ण्यात्तुजन्मभं ॥ मुखेत्रीणिमहालाभःशीर्षेपंचशुभावहः ॥ १ ॥ त्रिकंतुदक्षिणेपादेक्लेशहानिकरंसदा॥तथैववामपादेचत्रीणिभानितुयोजयेत्॥२ ॥ हृदयेद्वेधनंसौख्यंमाष्टकंहस्तयोर्द्वयोः॥मित्रसौख्यंधनप्राप्तिर्गुह्येत्रीणितथैवच ॥ स्त्रीलाभश्चफलंप्रोक्तंभृगुपुत्रस्यसूरिभिः ॥ ३ ॥

बुध.			गुरु.			शुक्र.		
जन्मनक्षत्रापासून बुध ज्या नक्षत्रीं असेल तेथपर्यंत मोजून ज्या स्थानीं डेल त्या स्थानाचें फळ जाणावें.			गुरु ज्या नक्षत्रीं असेल तेथपासून जन्मनक्षत्रापावेतों मोजून ज्या स्थानीं पडेल त्या स्थानाचें फळ जाणावें.			शुक्र ज्या नक्षत्रीं असेल तेथपासून जन्मनक्षत्रापावेतों मोजून ज्या स्थानीं पडेल त्या स्थानाचें फळ जाणावें.		
स्थानें	नक्षत्रें	फळें	स्थानें	नक्षत्रें	फळें	स्थानें	नक्षत्रें	फळें
मस्तकीं	३	राज्यप्राप्ति	मस्तकीं	४	राज्यप्राप्ति	मुखावर	३	उत्तमलाभ
मुखावर	१	धनधा०दा०	उजवेहा०	४	लक्ष्मीप्रा०	मस्तकावर	५	शुभ
नेत्रांवर	२	प्रीतिलाभ	कंठावर	१	धनलाभ	द०पायां०	३	क्लेशहानि
नाभीवर	५	लक्ष्मीप्रा०	मुखावर	५	पीडा	वा०पायां.	३	क्लेशहानि
पायांवर	६	प्रवास	पायांवर	६	मृत्यु	हृदयावर	२	धनसौख्य
डावेहाता.	४	धनलाभ	डावेहाता.	४	सुखप्रा०	हातांवर	८	मित्रसुख व धनलाभ
दक्षिणहा०	४	धनलाभ	नेत्रांवर	३	सुखप्रा०	गुह्यावर	३	स्त्रीलाभ
गुदावर	२	बंधन, मर०						

शनि.

सौरिचक्रंप्रवक्ष्यामिसौरिभाज्जन्मऋक्षभं ॥ मूर्ध्न्येकंचतथावक्त्रे करेचत्वारिदक्षिणे ॥१॥ विन्यसेत्पादयुग्मेषट्वामबाहौचतुष्टयम् ॥ हृदयेपंचऋक्षाणिक्रमाच्चत्वारिनेत्रयोः ॥ २ ॥ शीर्षेत्वेकंगुदेचैकंमंदस्यपुरुषाकृतेः ॥ ३ ॥

फलम्.

मूर्ध्वेवक्त्रस्थभेरोगोलाभोवैदक्षिणेकरे ॥ स्यादध्वाचरणद्वंद्वेबंधो

वामकरेनृणाम् ॥ ४ ॥ हृदयेचैवलाभश्चनेत्रेप्रीतिरुदात्दता ॥ पूजामस्तेपरानूनंगुदेमृत्युंविनिर्दिशेत् ॥ ५ ॥

राहु.

राहुचक्रंप्रवक्ष्यामिजन्मभाद्राहुऋक्षभं ॥ मूर्ध्नित्रीणिचऋक्षाणि करेचत्वारिदक्षिणे ॥ १ ॥ पादयोःषट्चऋक्षाणिवामहस्तेचतुष्टयम् ॥ त्द्दयेत्रीणिकंठेकंमुखेद्वौनेत्रयोर्द्वयम् ॥ २ ॥ गुह्येद्वयं क्रमेणैवराहुचक्रंस्वभादतः ॥ ३ ॥

फलं.

राज्यंरिपुक्षयःपंथामृत्युर्लोभोऽथरोगकः॥
जयःसौख्यंतथाकष्टंक्रमाज्ज्ञेयंफलंबुधैः ॥ ४ ॥

केतु.

केतुचक्रंप्रवक्ष्यामिजन्मभात्केतुऋक्षभम् ॥ मूर्ध्निपंचजकश्चैवमुखेपंचमहद्भयम् ॥१॥हस्तयोर्भानिचत्वारिविजयश्चजयस्तथा ॥ पादयोःषट्चसौख्यंस्यात्हृदिद्वेशोककारके ॥ २ ॥ कंठेचत्वारिचव्याधिर्गुह्येकंचमहद्भयम् ॥ ३ ॥

शनि.			राहु.			केतु.		
शनि ज्या नक्षत्रीं असेल तेथपासून जन्मनक्षत्रापर्यंत मोजावें ज्या स्थळीं नक्षत्र पडेल तें फळ जाणावें.			जन्मनक्षत्रापासून राहु नक्षत्रापावेतों मोजावें जेथें नक्षत्र पडेल तें फळ जाणावें.			जन्मक्षत्रापासून केतु ज्या नक्षत्रीं असेल तेथपर्यंत मोजावें जेथें नक्षत्र पडेल तें फळ जाणावें.		
स्थानें	नक्षत्रें	फळें	स्थानें	नक्षत्रें	फळें	स्थानें	नक्षत्रें	फळें
मस्तकीं	१	रोग	मस्तकीं	३	राज्यप्रा०	मस्तकीं	५	जय
मुखावर	१	रोग	उ.हातावर	४	रिपुक्षय	मुख	५	मोठेंभय
दक्षिणहात	४	लाभ	पायांवर	६	मार्गचाल.	हातावर	४	विजय
पायांवर	६	मार्गचाल०	डा.हाताव	४	मृत्यु	पायांवर	६	सौख्य
वामहाता.	४	बंधन	हृदयावर	३	लोभफार	हृदयावर	२	शोक
हृदयावर	५	लाभ	कंठावर	१	रोग			
नेत्रांवर	४	प्रीतिउदार	मुखावर	२	जय			
मस्तकावर	१	पूजा	नेत्रावर	२	सौख्य	कंठावर	४	व्याधि
गुदावर	१	मृत्यु	गुह्यावर	२	कष्ट	गुह्यावर	१	मोठेंभय

Scanned by CamScanner

जन्मनक्षत्र कोठें पडलें तें पाहणें.

शीर्षेत्रीणिमुखेत्रयंचरविभादेकैकभंस्कंधयोरेकैकंभुजयोस्तथाक रतलेधिष्ण्यानिपंचोदरे ॥ नाभौगुह्यतलेचजानुयुगलेचैकैकमृक्षं क्षिपेज्जंतोःकेचिदितिब्रुवंतिगणकाःशेषाण्यिपादद्वये॥ १ ॥ अल्पा युश्चरणस्थितेचगमनं देशांतरंजानुभेगुह्येस्यात्परदाररंभनमहो नाभौचसौख्यप्रदं ॥ ऐश्वर्यंत्हृदिचौर्यमस्यकरयोर्बाह्वोर्बलं वैमुखेमिष्टान्नंचलभेच्चमानवगणोराज्यंस्थिरंमूर्द्धनि ॥ २ ॥

टी०—सूर्यनक्षत्रापासून जन्मनक्षत्रापावेतों मोजून प्रथम ३ मस्तकावर त्याचें फळ राज्यप्राप्ति. पुढें मुखावर ३ मिष्टान्नभक्षण. प्रत्येक खांद्यावर १, १ बळकट असेल. भुजांवर १, १ याचेंही फळ बळकट. तळाथांवर १,१ चोरी करील. हृदया-वर ५ ऐश्वर्य. नाभीवर १ सौख्यप्राप्ति. गुह्यावर १ परदारलंपट. जानूवर १,१ देशांतरीं गमन करील. प्रत्येक पावलावर ३, ३ अल्पायुषी. याप्रमाणें जेथें जन्म-नक्षत्र पडेल तेथचें फळ सांगावें.

लग्नशुद्धीस पंचक पाहणें.

गततिथियुतलग्नंनंदत्हृच्छेषकंचवसुयमयुगषट्कक्षोणिसंख्याक्रमेण ॥ रुगनलनृपचोरंमृत्युदंपंचकंस्यादृतगृहनृपमार्गोद्वाहकेवर्जनीयम् ॥ १ ॥

टी०—गततिथी मोजून त्यांत लग्न मिळवावें आणि नवांनीं भागावें शेष उरेल त्याचें फळ. ८ उरले तर रोगपंचक, तें मुंजीस वर्ज्य. २ उरले तर अग्निपंचक, तें गृहारंभास वर्ज्य. ४ उरले तर राजपंचक, हें आणि ६ उरले तर चोरपंचक हीं दोन्ही पंचकें गमनलग्नीं वर्जावीं. १ उरला तर मृत्युपंचक तें विवाहास वर्ज्य. याशिवाय शेषांक राहिल्यास निष्पंचक जाणावें तें सर्व कर्मास उक्त होय.

वारपरत्वें पंचकें वर्ज्य.

रवौरोगंकुजेवह्निःसोमेतुनृपपंचकम् ॥
बुधेचोरंशनौमृत्युःपंचकानितुवर्जयेत् ॥ १ ॥

टी०—रविवारीं रोगपंचक, मंगळवारीं अग्निपंचक, सोमवारीं राजपंचक, बुधवारीं चोरपंचक, शनिवारीं मृत्युपंचक, अशीं हीं पंचकें त्या त्या वारास वर्ज्य करावीं.

Scanned by CamScanner

दिनमान व रात्रिमान.

अयनादिकवासररामहतागगनानलबाणशशांकयुताः ॥
परिभाजितशून्यरसैर्घटिकाकर्कादिनिशामकरादिदिनम् ॥ १॥

टी०—अयन ह्मणजे कर्कसंक्रांतीपासून मकरसंक्रांतीपर्यंत महिने ६, तसेंच मकरापासून कर्कापावेतों महिने ६, ज्या दिवसाचें दिनमान करावयाचें तेथपर्यंत एकंदर दिवस मोजून त्यांना ३ नीं गुणून जे अंक येतील त्यांत १५३० मिळवावे आणि६०नीं भागून शेष उरेल तें रात्रिमान जाणावें, आणि मकर संक्रांतीपासून माजिलें असतां दिनमान जाणावें.

दिवस किती आला तें पाहणें.

पादप्रभानगयुतारहिताचमेषात्षट्स्विंदुनात्रियुगबाणशराब्धिरामैः ॥
स्याद्राजकोदिनदलस्यनगाहतस्यपूर्वेगताःस्युरपरेदिनशेषनाड्यः॥१॥

टी०—आपली छाया पावलेंकरून मोजावी जीं पावलें येतील त्यांत ७ मिळवावे आणि मेष संक्रांतीपासून कन्येपर्यंत इंदु ह्मणजे १ त्यांत वजा करावा. त्याचे पुढें तूळापासून मीनपर्यंत जी संक्रांत असेल त्या संक्रांतीचा क्षेपक वजा करावा. तें असें:-तूळ ३,वृश्चिक ४, धन ५, मकर ५, कुंभ ४, मीन३, याप्रमाणें अंक वजा करून निराळे मांडून ठेवावे, नंतर दिनदल ह्मणजे१५ यांस ७ नी गुणून१०५झाले यांस मागें ठेविल्या अंकांनीं भागावें, भागांक येतील त्या घटिका झाल्या परंतु पूर्वार्द्धीं दिवस तितक्या घटिका आला आणि उत्तरार्द्धीं दिवस तितक्या घटिका उरला हें समजावें.

रात्र किती झाली तें पाहणें.

सूर्यभान्मध्यनक्षत्रंसप्तसंख्याविशोधितम्॥
विंशतिघ्नंनवहृतंगतारात्रिःस्फुटाभवेत् ॥ १ ॥

टी०—रात्रीस मध्यें जें नक्षत्र आलें असेल तितकीं नक्षत्रें सूर्यनक्षत्रापासून मोजून त्यांत ७ कमी करावे शेष राहील तें२०नीं गुणून ९नी भागावें शेषसंख्या उरेल तितकी रात्र भुक्त झाली असें समजावें.

अंतरंग व बहिरंग नक्षत्रें.

सूर्यभादुडुगणंपुनःपुनर्गण्यतामितिचतुष्टयंत्रयम् ॥
अंतरंगबहिरंगसंज्ञकंतत्रकर्मविदधीतताद्दशम् ॥ १ ॥

Scanned by CamScanner

टी०–सूर्यनक्षत्रापासून दिवसनक्षत्रापर्यंत प्रथम ४ नक्षत्रें तीं आंत चालीचीं होत, मग ३ नक्षत्रें तीं बाहेर चालीचीं होत अशा क्रमानें जाणावें हें गुरूं आ-णण्यास व पोंचवण्यास उक्त होय.

सूतिकास्नान.

करेंद्रभाग्यानिलवासवांत्यमैत्रेंदवाश्विध्रुवभेऽह्निपुंसाम् ॥
तिथावरिक्तेशुभमामनंतिप्रसूतिकास्नानविधिंमुनींद्राः ॥ १ ॥

टी०—हस्त, ज्येष्ठा, पूर्वाफाल्गुनी, स्वाती, धनिष्ठा, रेवती, अनुराधा, मृग, अश्विनी, आणि ध्रुव नक्षत्रें अशीं ज्या दिवशीं असतील तो दिवस सूतिकास्ना-नास उक्त होय, परंतु रिक्ता तिथि वर्ज्य करावी असें मुनींद्र मानिताहेत.

समाप्त.

श्री रविंद्र विठ्ठलराव जोशी
गोरठकर, नांदेड.
भ्र.क्र. ९४ २२९८ ५५०६
९८ २२५४२३०६

गरिमा

Scanned by CamScanner

ज्योतिष संबंधी ग्रंथ व पुस्तकें.

संस्कृत सटिकपुस्तकें.

मुहूर्तगणपति	
मुहूर्तचिंतामणी	
बृहज्जातक सटीक पंडी	
मुहूर्तमार्तंड	
चमत्कारचिंतामणीबुक	४
जातकाभरण	
लघुजातक सटीक बुक	६
सर्वार्थचिंतामणी	१२

मूलश्लोक ... मराठी भाषांतर केलेली पुस्तकें.

मुहूर्तमार्तंड	
मुहूर्तदर्पण	
मुहूर्तसंग्रह	
प्रश्नार्णव	
मुहूर्तचिंतामणी	
शतक	

[illegible]

[illegible] पाठक.

[illegible] बेळगांव.